

บทที่ 4

ผลการศึกษา

พื้นที่ศึกษามีสามหมู่บ้านคือบ้านท่าทางหลวง(ถิ่น) บ้านนาบง(ถิ่น) และบ้านห้วยล้อม(ถั่ว) ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

4.1 ผลการศึกษาวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่

บ้านท่าทางหลวง

บ้านท่าทางหลวงเป็นหมู่บ้านขนาดค่อนข้างใหญ่ มีจำนวน 93 หลังคาเรือน ประกอบด้วยประชากร 559 คน ประชากรชาย 300 คน ประชากรหญิง 259 คน บ้านเรือนตั้งอยู่สองฝั่งน้ำนาง พื้นที่ของหมู่บ้านมีที่ราบค่อนข้างน้อย ดังนั้นการตั้งบ้านเรือนจึงลดหลั่นกันตามเนินเขา และบริเวณรอบหมู่บ้านก็เป็นเทือกเขาสูงต่ำสลับกัน นอกจากนี้แม่น้ำขนาดใหญ่บริเวณนี้ยังมีลำธารหลายสายไหลผ่านเช่น ห้วยกอก ห้วยขมิ้น ห้วยเย็น ชาวบ้านได้ร่วมมือกันทำประปาภูเขาเพื่อใช้ในหมู่บ้าน โดยนำน้ำจากห้วยเย็นและห้วยกอกมาใช้อุปโภคและบริโภค

ประชากรในหมู่บ้านมีทั้งนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ การเผยแพร่ของศาสนาพุทธเข้ามาก่อน หลังจากนั้นศาสนาคริสต์จึงเข้ามา ชาวถิ่นไม่มีชุดแต่งกายประจำเผ่าของตนเอง โดยจะแต่งกายเหมือนชาวพื้นราบทั่วไป นอกจากนี้รูปร่างหน้าตาก็ไม่แตกต่างจากคนเมืองเหนือทั่วไปคือมักจะมีรูปร่างเล็ก ผิวค่อนข้างขาวและจมูกแบน ส่วนภาษาที่พูดก็คือภาษาเมืองแต่ไม่มีภาษาเขียน

ชาวท่าทางหลวงมีอาชีพหลักคือการทำไร่ข้าวเหนียว พื้นที่เกษตรกรรมคือที่ราบริมน้ำนางและภูเขาบริเวณใกล้หมู่บ้าน นอกจากนี้ชาวบ้านจะมีป่านุรักษ์คือภูเขาที่อยู่ติดกับหมู่บ้านและป่าต้นน้ำของลำธารที่นำมาใช้ในหมู่บ้าน นอกจากข้าวพืชเศรษฐกิจอื่นที่เป็นพืชปลูกมีเพียงข้าวโพดซึ่งผลผลิตในแต่ละปีก็มีจำนวนไม่มาก พบว่ามีเพียงคนที่มีพื้นที่เกษตรกรรมจำนวนมากเท่านั้นที่ทำกรเพาะปลูกข้าวโพด และในฤดูแล้งการเพาะปลูกข้าวโพดมีเพียงเล็กน้อยบริเวณริมแม่น้ำนาง ส่วนบริเวณอื่นไม่มีการเพาะปลูกเนื่องจากประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ บ้านท่าทางหลวงมีลำธารที่มีน้ำตลอดปีไหลผ่านคือห้วยขมิ้น ชาวบ้านจะใช้พื้นที่บริเวณใกล้ลำธารปลูกผักชนิดต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ก็ปลูกไว้สำหรับบริโภคในครัวเรือน

นอกเหนือจากการทำไร่กึ่งหาของป่าเช่น ผักชนิดต่าง ๆ หวาย ลูกตำลึง ดอกกิ้ง ปอสา เห็ดป่า น้ำผึ้ง ยาสมุนไพร นอกจากนั้นก็มีการล่าสัตว์และหาปลา แต่อาชีพที่ทำรายได้ให้มากที่สุดให้แก่ชาวห่างทางหลวงคือการทำเครื่องจักสานจากกกชนิดหนึ่งซึ่งชาวบ้านเรียกว่าหญ้าสามเหลี่ยม หรือหญ้าสนธิ กกชนิดนี้เมื่อต้นแก่เปลือกต้นมีสีดำหรือสีม่วงดำ ชาวบ้านจะลอกเอาเฉพาะผิวต้นนำมาทำเป็นเครื่องจักสาน แต่เดิมการผลิตทำไว้เพื่อใช้เอง เช่นทำเป็นกระบี่ใส่ข้าว เลื่อ แต่เนื่องจากความสวยงามจึงมีผู้คนสนใจเข้ามาซื้อไปนำไปใช้ และเมื่อนำไปจัดแสดงและวางขายในงานแสดงผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ก็ได้รับความสนใจจากผู้คนอย่างมาก ปัจจุบันมีการพัฒนาให้มีรูปแบบที่แปลกใหม่และมีความประณีตสวยงาม เช่นทำเป็นตะกร้า ก่องใส่ของ กระเป๋า แจกัน ที่รองจาน ปัจจุบันมีการผลิตจำนวนมาก และมีพ่อค้าเข้ามาสั่งซื้อเพื่อนำไปจำหน่าย

บ้านนาบง

ชาวถิ่นอีกหมู่บ้านหนึ่งคือบ้านนาบงเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มีจำนวน 59 หลังคาเรือน ประกอบด้วยประชากร 286 คน ประชากรชาย 147 คน ประชากรหญิง 139 คน พื้นที่หมู่บ้านเดิมตั้งอยู่ใกล้ชายแดนไทยลาว และอยู่ในเขตป่าต้นน้ำ ปัจจุบันจึงอพยพออกมาอยู่ในพื้นที่ที่ทางราชการจัดเตรียมไว้ให้ ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเดิมประมาณ 3 กิโลเมตร ลักษณะหมู่บ้านตั้งอยู่บนสันเขา มีลำธารขนาดเล็กใกล้หมู่บ้านหลายสาย ได้แก่ ห้วยหาน ห้วยแขวัง และห้วยห้า

ประชากรในหมู่บ้านทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ การเผยแพร่ของศาสนาพุทธเริ่มเข้ามาในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ส่วนด้านการศึกษาหมู่บ้านนี้ก็เพิ่งเริ่มตั้งโรงเรียนระดับประถมศึกษา 6 ปีที่ผ่านมา การเดินทางเข้าไปยังหมู่บ้านแห่งนี้ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากถนนยังเป็นดินลูกรังเมื่อถึงช่วงฤดูฝนถนนถูกน้ำกัดเซาะเสียหาย และทางราชการมักไม่เข้ามาซ่อมแซมหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นเพราะหมู่บ้านแห่งนี้ตั้งค่อนข้างห่างไกลและอยู่ติดชายแดน

ชาวถิ่นบ้านนาบงนอกจากปลูกข้าวไร่แล้ว ไม่ปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นเนื่องจากประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งเช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่น พื้นที่เกษตรกรรมคือภูเขารอบหมู่บ้าน โดยมีป่าอนุรักษ์คือป่าที่เป็นต้นน้ำสำหรับนำมาใช้ยังหมู่บ้าน และป่าบริเวณที่หมู่บ้านเดิมตั้งอยู่ ชาวบ้านส่วนใหญ่ยึดอาชีพหาของป่าเป็นหลัก ของป่าที่ทำรายได้ให้มากที่สุดได้แก่ลูกตำลึง รองลงมาคือหวาย ส่วนปอสา ดอกกิ้ง ผักป่า สมุนไพร และเห็ดป่าก็ทำรายได้ให้พอสมควร สภาพป่ารอบหมู่บ้านค่อนข้างอุดมสมบูรณ์กว่าหมู่บ้านอื่น เพราะประชากรในหมู่บ้านมีจำนวนไม่มากและพื้นที่เกษตรกรรมที่กว้างขวาง ดังนั้นป่าที่ถูกทำลายไม่มากและส่วนที่ถูกแผ้วถางมาก่อนก็ฟื้นตัวทัน นอกจากหาของป่าก็ยังมีอาชีพเสริมอีกอย่างคือการหาปลา ปลาในแม่น้ำว่าที่ไหลผ่านใกล้หมู่บ้านมีค่อนข้างชุมชุก ทั้งนี้เพราะแม่น้ำว่าที่ไหลผ่านพื้นที่ป่าเป็นระยะทางไกลก่อนจะไหล

เข้าสู่ชุมชน ปลาที่ได้ส่วนใหญ่จะนำมารมควันไฟให้แห้ง เพื่อนำไปจำหน่ายยังหมู่บ้านอื่น บ้านนาบางมีการผลิตเครื่องจักสานที่ทำจากหวาย ตองสาคร และไม้ไผ่ แต่งานฝีมือที่ผลิตส่วนใหญ่ทำไว้เพื่อใช้เอง นอกจากนี้คนในหมู่บ้านยังคงมีการถักสว้างสำหรับจับปลาจากเชือกที่ควั่นมาจากเปลือกต้นถั่วชนิดหนึ่งที่ชาวบ้านเรียกว่าเพียค (*Pueraria lobata* Ohwi var. *thomsoni* van der Maesen)

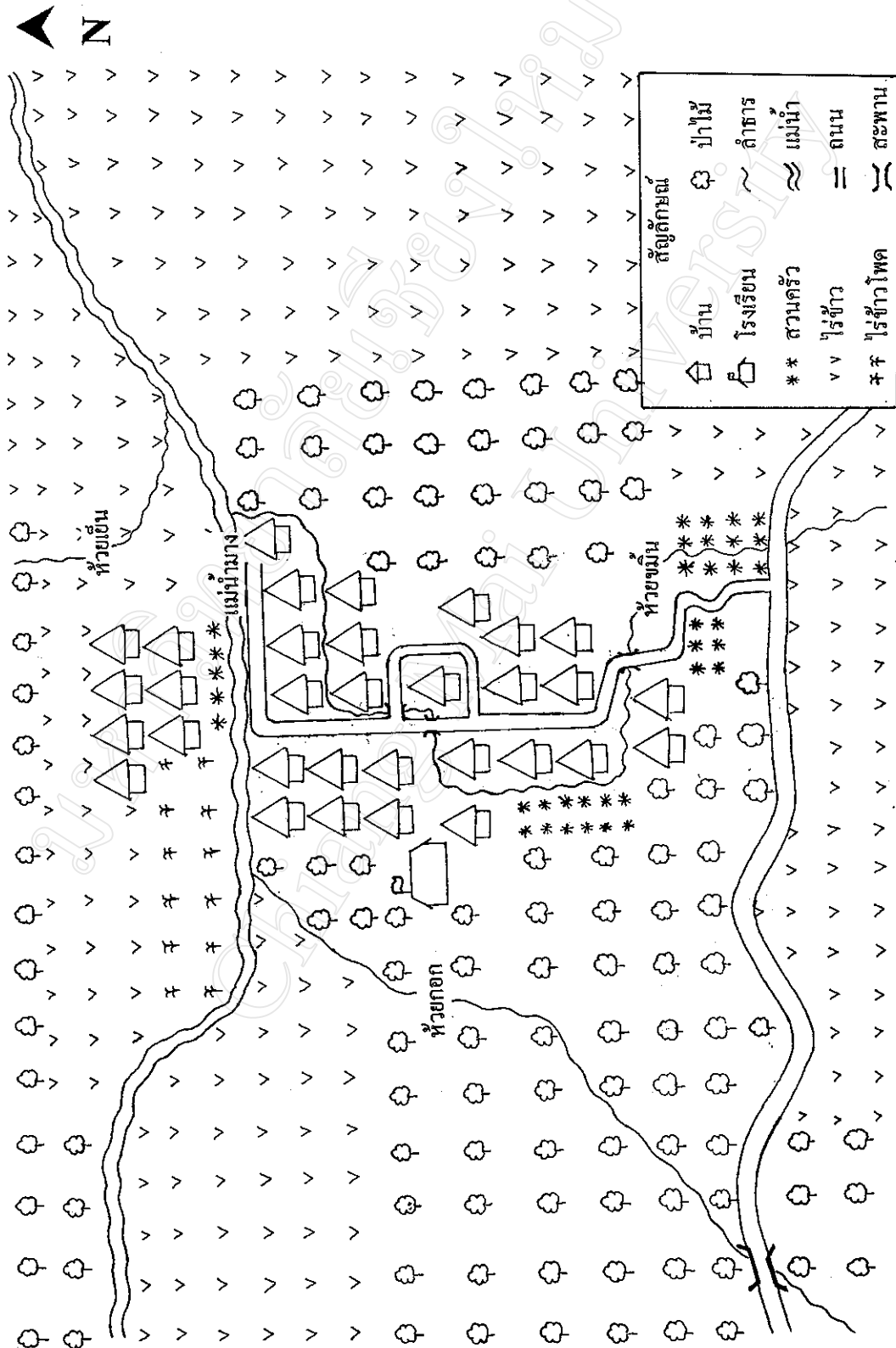
บ้านห้วยล้อม

พื้นที่ศึกษาคือบ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอปัว จังหวัดน่าน เป็นหมู่บ้านขนาดค่อนข้างใหญ่ มีจำนวน 100 หลังคาเรือน ประกอบด้วยประชากร 451 คน ประชากรชาย 224 คน ประชากรหญิง 227 คน ประชากรเป็นชาวลัวะทั้งหมด ภาษาที่พูดคือภาษาลัวะ ลักษณะหมู่บ้านตั้งอยู่บนที่ราบแคบ ๆ ด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำว่าสวนด้านทิศตะวันออกเป็นภูเขาสูง เนื่องจากจำนวนประชากรที่ค่อนข้างมากและมีพื้นที่จำกัดทำให้การสร้างบ้านแต่ละหลังเรียงชิดกัน และมีส่วนสร้างลดหลั่นกันตามความสูงของภูเขารอบหมู่บ้าน ลักษณะหมู่บ้านมีแม่น้ำล้อมไว้ได้แก่แม่น้ำขนาดใหญ่คือแม่น้ำว่า และลำธารอีกสองสายได้แก่ ห้วยอ่อม และห้วยอี ชาวบ้านทำประปาภูเขาเพื่อนำน้ำมาใช้อุปโภคและบริโภค

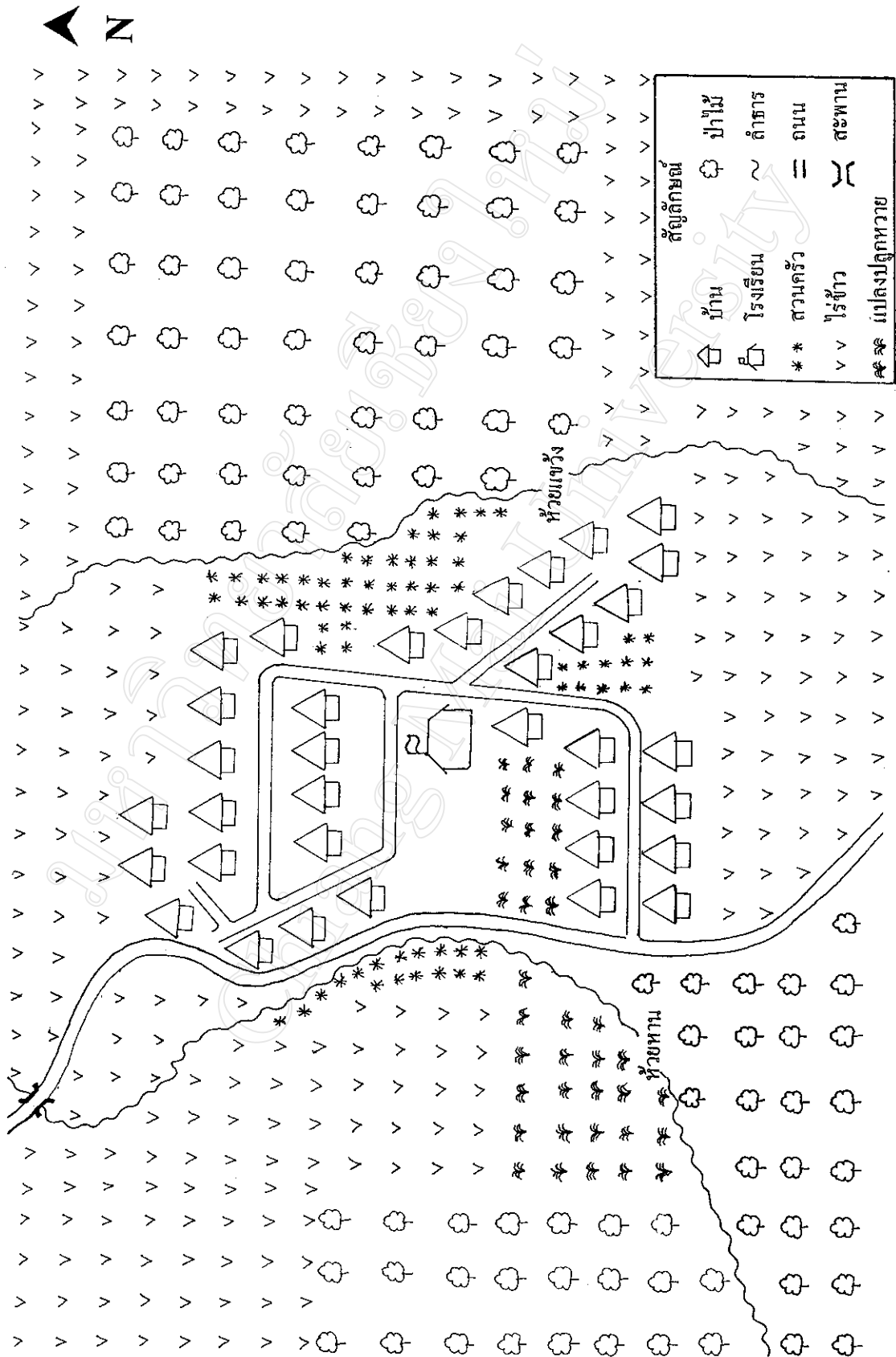
ประชากรในหมู่บ้านมีทั้งนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ศาสนาคริสต์เริ่มเผยแผ่เข้ามาในช่วงเดียวกับบ้านทุ่งทางหลวง ชาวลัวะไม่มีชุดแต่งกายประจำเผ่า ปัจจุบันแต่งกายเหมือนชาวล้านนาและชาวพื้นราบทั่วไป ชาวลัวะบ้านห้วยล้อมมีรูปร่างหน้าตาต่างจากชาวล้านนาอีกสองหมู่บ้านที่เข้าไปศึกษา คือมีรูปร่างสูงใหญ่ ผิวคล้ำ หน้าตาสวยงาม และมีจมูกโด่ง

ชาวลัวะมีอาชีพหลักคือทำไร่ข้าวเหนียวเช่นเดียวกับชาวล้านนา ซึ่งภาษาลัวะเรียกว่าชา พืชเศรษฐกิจอื่นที่ปลูกได้แก่ข้าวโพดอาหารสัตว์ แต่จะปลูกเฉพาะในช่วงฤดูฝนเนื่องจากประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำ นอกเหนือจากการทำไร่ก็หาของป่าเช่น ผักป่าชนิดต่าง ๆ หวาย ตาว กัง สมุนไพร นอกจากนี้ก็มีการล่าสัตว์และหาปลา อาชีพที่ทำรายได้หลักให้ชาวบ้านคือการทำผลิตภัณฑ์จากหวายเป็นโต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางของ ตะกร้า และทำไม้กวาดจากดอกกล้วย

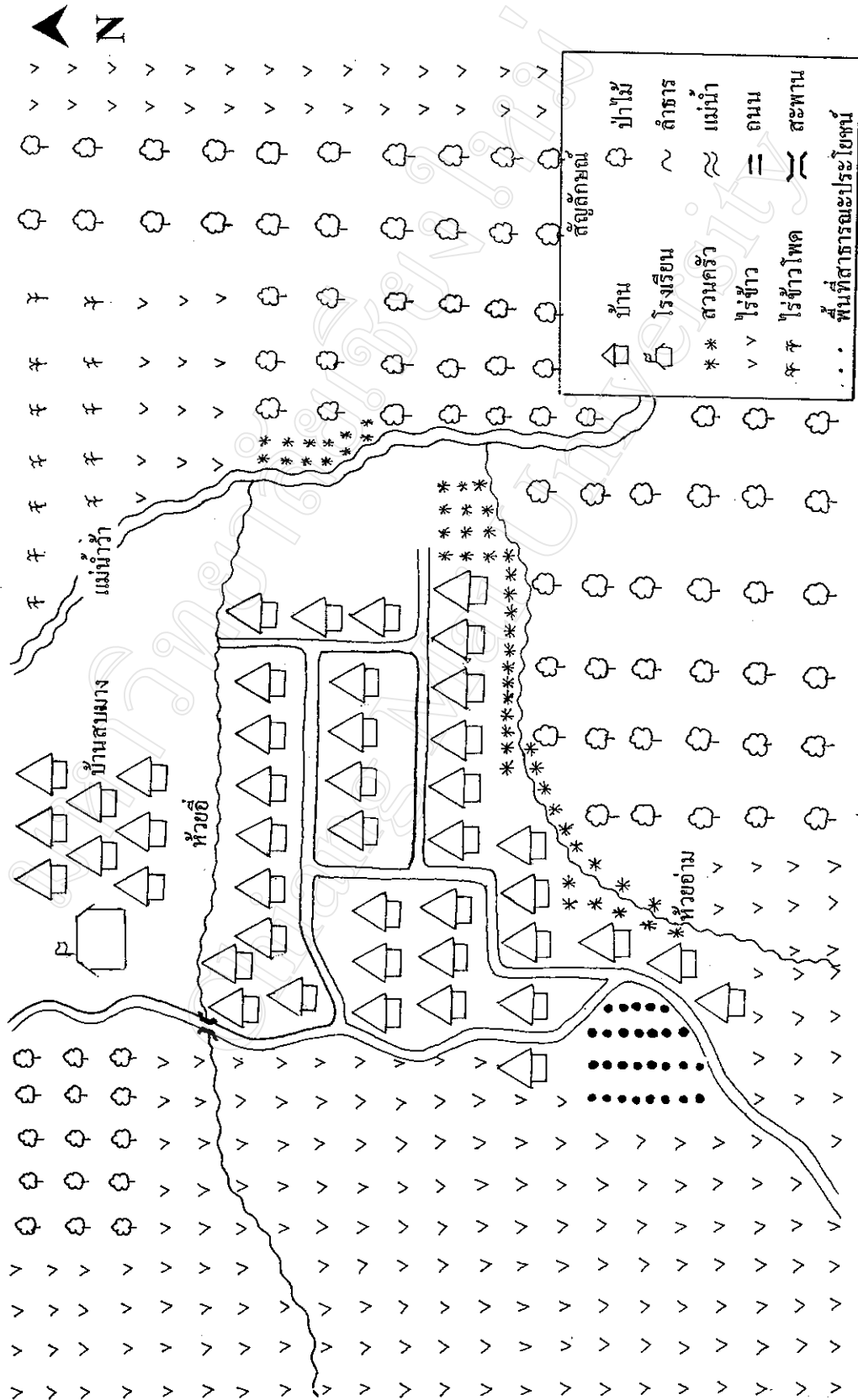
ชาวลัวะมีเฉพาะภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน การเรียนรู้อาศัยประสบการณ์และการเล่าเรื่องราวสืบต่อกันมา คนลัวะที่มีอายุมาก ๆ มักจะอ่านและเขียนหนังสือภาษาไทยไม่ได้ ปัจจุบันในหมู่บ้านพบมาซึ่งกันหมู่บ้านคนเมืองที่อยู่ติดกันมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตั้งขึ้น ทำให้คนลัวะรุ่นใหม่มีโอกาสได้เข้ารับการศึกษามากขึ้น ปัจจุบันหมู่บ้านลัวะแห่งนี้สามารถเดินทางเข้าไปได้สะดวกเนื่องจากมีถนนลาดยางไปถึงภายในหมู่บ้าน

รูป 2 แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินบ้านท่าหลวง

รูป 3 แผนผังการใช้ประโยชน์ของพื้นที่บ้านนาง

รูป 4 แผนผังการใช้ประโยชน์ของพื้นที่บ้านห้วยอี

ลักษณะบ้านเรือน

ลักษณะบ้านของชาวกินและชาวละโว้ในปัจจุบันแยกออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

บ้านแบบโบราณลักษณะประจำเผ่า

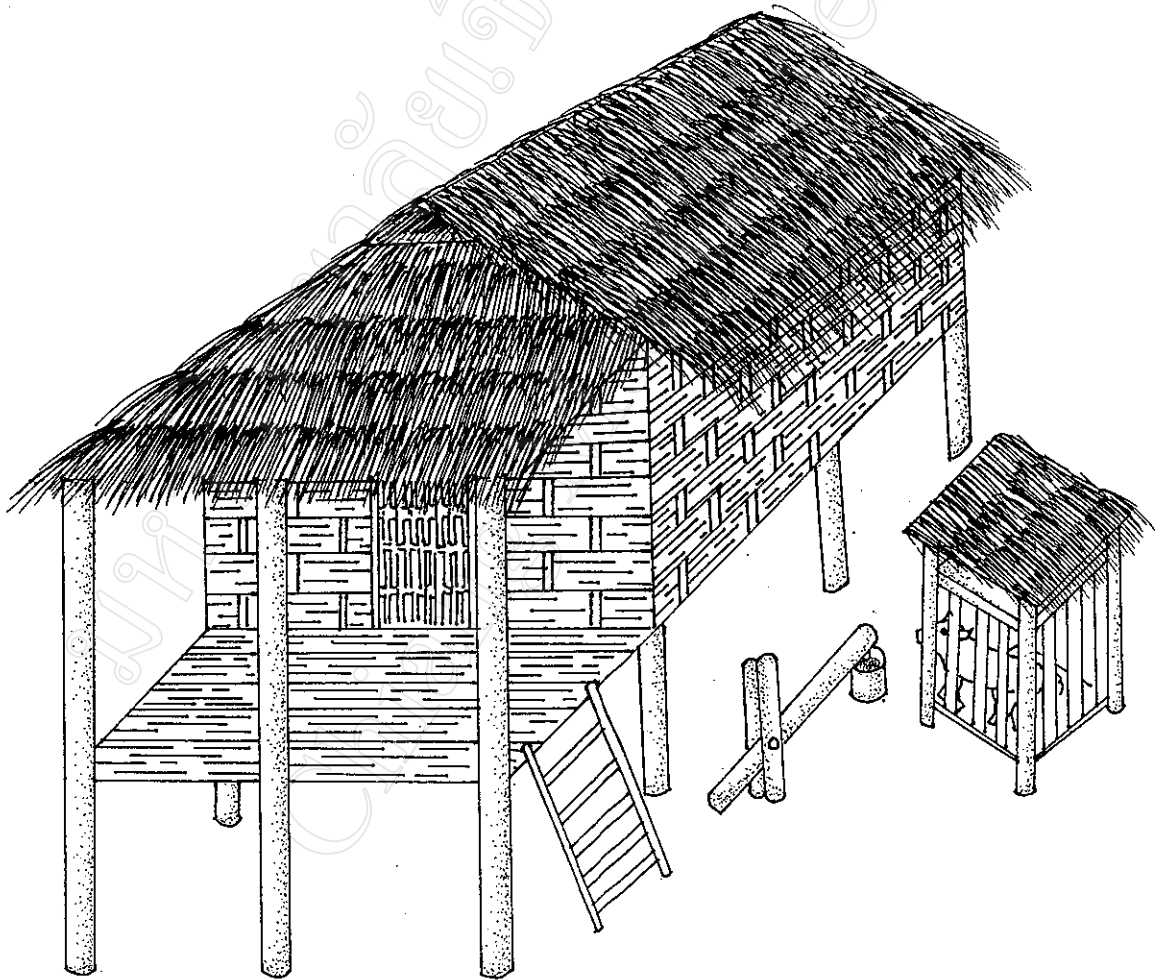
ลักษณะเป็นบ้านยกพื้นสูง พื้นบ้านทำด้วยไม้ไผ่สับเป็นฟาก ฝาบ้านใช้ไม้ไผ่สับเป็นฟาก ตานขัดกัน หลังคาทำด้วยหญ้าคาหรือใบค้อ หลังคาด้านหนึ่งจะลาดลงมาเกือบจรดพื้น ภายใต้อีกหลังคาที่ลาดลงมาเกือบจรดพื้นนี้จะมีครกกระเดื่องสำหรับตำข้าวอยู่ภายใน นอกจากนี้ยังใช้เป็นที่พักไม้ฟืน และสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งหลังคาบ้านนี้จะช่วยกันแดดกับฝนได้เป็นอย่างดี ตัวบ้านไม่มีช่องหน้าต่าง มีประตูเข้าบ้าน 2 ประตู หน้าบ้านจะมีระเบียงหรือนอกชานใหญ่ ใต้ถุนบ้านจะเป็นคอกสัตว์ เช่น ควาย วัวหรือหมู

รูป 5 บ้านแบบโบราณลักษณะประจำเผ่า

บ้านแบบกิ่งโบราณลักษณะประจำเผ่าผสมลักษณะคนพื้นราบ

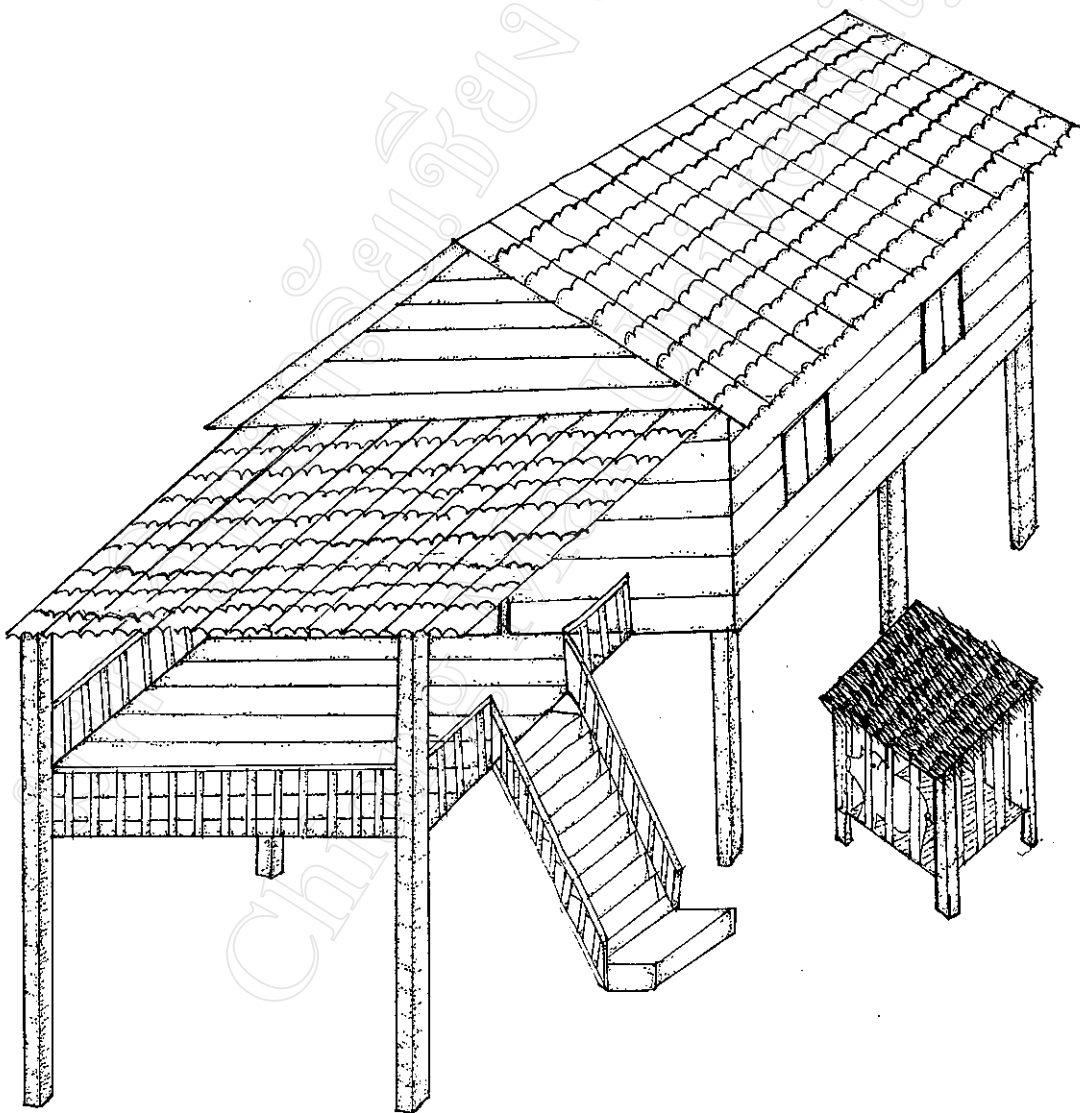
ลักษณะเป็นบ้านยกพื้นสูง หลังคาทำเป็นหน้าจั่วธรรมดา ความยาวของจั่วเท่ากันทั้งสองข้าง ไม่มีข้างหนึ่งที่เกือบจรดดิน หลังคาทำด้วยหญ้าคาหรือใบค้อ แต่พื้นบ้านและฝาบ้านยังคงทำด้วยฟากหรือบางหลังพื้นบ้านอาจจะทำด้วยไม้แปรรูป แต่ลักษณะการจัดแบ่งส่วนต่าง ๆ ภายในบ้านจะเหมือนกับแบบที่หนึ่ง เพียงแต่ไม่มีคอกเลี้ยงสัตว์อยู่ใต้บ้าน แต่จะแยกออกมาจากตัวบ้าน

รูป 6 บ้านแบบกิ่งโบราณลักษณะประจำเผ่าผสมลักษณะคนพื้นราบ

บ้านแบบคนพื้นราบ

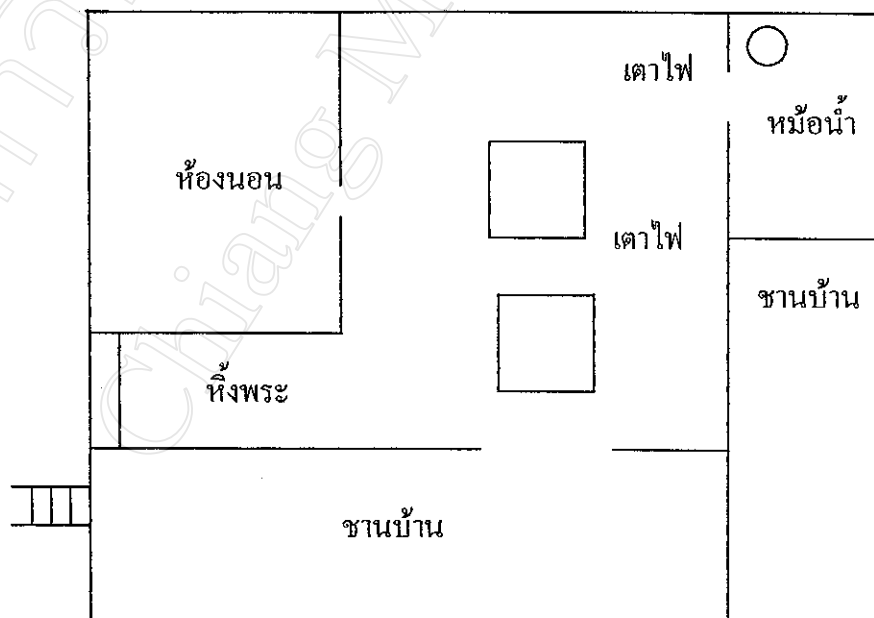
ลักษณะเป็นบ้านยกพื้นสูง พื้นบ้านและฝ้ายานทำด้วยไม้แปรรูป หลังคามุงด้วยสังกะสีหรือกระเบื้อง มีหน้าต่างแบบคนพื้นราบ เพื่อให้มีช่องถ่ายเทอากาศ

รูป 7 บ้านแบบคนพื้นราบ

บ้านท่าทางหลวง

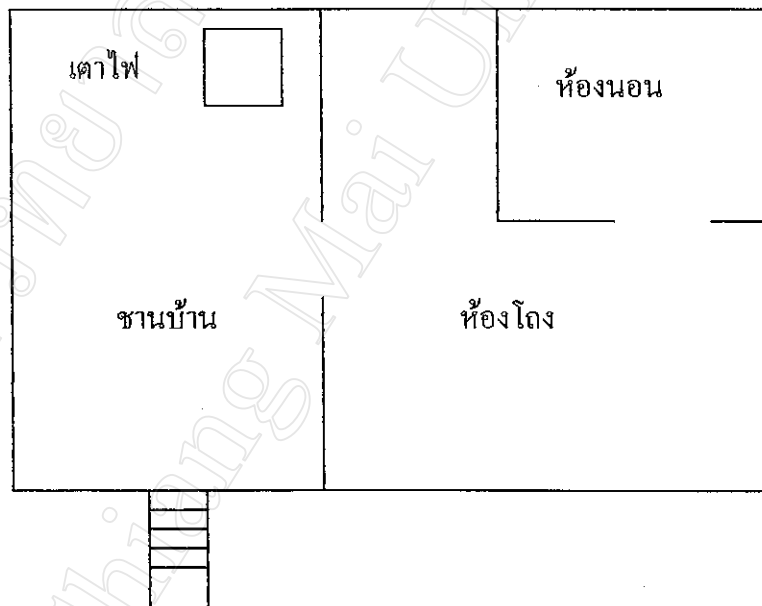
โดยทั่วไปภายในบ้านแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นส่วน ส่วนแรกได้แก่ห้องนอนซึ่งจะมีฝาผนังไม้เป็นสัดส่วน ส่วนที่สองเป็นห้องโถงใหญ่จะใช้ประโยชน์โดยมีเตาไฟกลางบ้านไว้สำหรับต้มข้าว ต้มข้าวหมู หรือไว้จุดไฟสำหรับผิงในฤดูหนาว และมักเป็นที่ล้อมวงกินข้าวด้วย ส่วนห้องครัวจะอยู่มุมหนึ่งของบ้าน มีเตาไฟขนาดเล็กสำหรับหุงหาอาหารตั้งไว้ และจะแบ่งพื้นที่ในบ้านส่วนหนึ่งเป็นตู้เก็บข้าว ส่วนที่สามเป็นชานบ้านซึ่งจะมีด้วยกันสองแห่ง ชานบ้านด้านหลังมักจะมียุ้งน้ำสำหรับคั้นและใช้วางไว้ ส่วนนี้มักใช้สำหรับตากข้าว เมล็ดพันธุ์พืช เสื้อผ้าและของใช้อื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีชานบ้านหน้าบ้านด้วย ส่วนนี้มักสร้างหลังคายื่นออกมาคลุมไว้ทั้งหมด เพื่อใช้เป็นที่พักงานหรือเก็บของใช้ต่าง ๆ หรือไม่ก็สร้างเป็นกระโจมหลังเล็กไว้ใกล้บ้าน

รูป 5 แผนผังการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านของชาวลััน (บ้านท่าทางหลวง)

บ้านนาบง

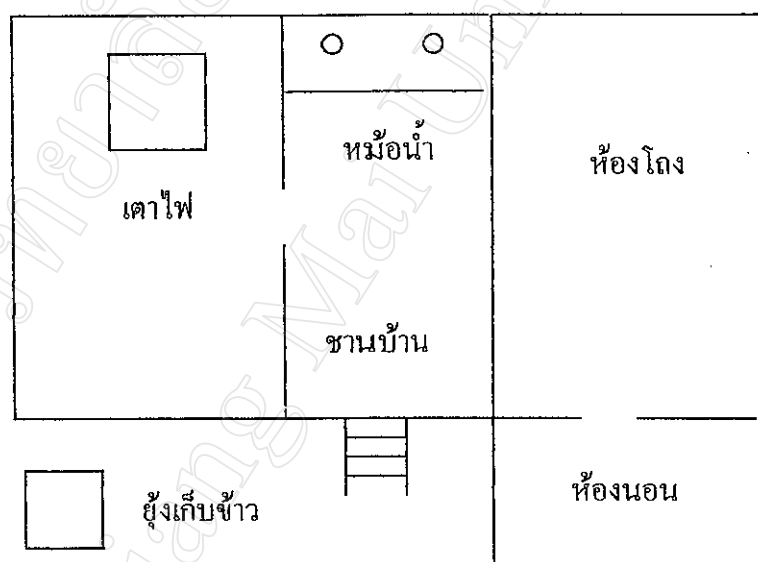
การแบ่งพื้นที่ใช้สอยในบ้านที่พบทั่วไปคือ มีห้องโถงใหญ่กึ่งกลางบ้านและมีห้องนอนซึ่งจะสร้างด้านทิศตะวันออกกันแยกเป็นสัดส่วน ห้องโถงใหญ่ใช้สำหรับกินข้าวและทำงาน ชานบ้านมีหลังคาคลุมไว้ทั้งหมด และมีเตาไฟสำหรับหุงหาอาหารวางไว้ ชาวนาบงไม่นิยมสร้างยุงฉางไว้ในบ้าน แต่จะสร้างไว้ที่ไร่นาแทน และไปขนข้าวมาไว้ที่บ้านให้พอสำหรับกิน 3-4 วัน ทั้งนี้เพราะไร่ข้าวอยู่ไกลจากบ้านมาก และมีเฉพาะทางเดินเท้าทำให้การขนย้ายข้าวลำบาก โดยปกติชาวบ้านจะไม่ไ้มยข้าวของกันและกัน

รูป 6 แผนผังการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านของชาวลีน (บ้านนาบง)

บ้านห้วยล้อม

ชาวลัวะจะสร้างบ้านเรือนด้วยวัสดุที่หาได้ง่าย ลักษณะบ้านไม่แตกต่างจากบ้านชาวถิ่น แต่จะจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยในบ้านแตกต่างออกไป นิยมสร้างห้องนอนทางทิศตะวันออก มีห้องโถงใหญ่ไว้สำหรับทำงานและรับประทานอาหาร สร้างห้องครัวแยกเป็นสัดส่วนภายในครัวมีชั้นวางของไว้ข้างฝา กลางห้องมีเตาไฟไว้สำหรับหุงหาอาหารและด้านบนของเตาไฟมีหิ้งสำหรับย่างของแขวนไว้ ห้องครัวมักเป็นที่เก็บของใช้ เช่นอุปกรณ์จับปลา ดักสัตว์ ขานบ้านอยู่ตรงส่วนกลางของบ้านมักเปิดโล่งและมีหมอน้ำคั้นและน้ำใช้วางไว้ ชาวลัวะมักสร้างยั้งฉางสำหรับเก็บข้าวแยกออกจากตัวบ้าน

รูป 7 แผนผังการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านของชาวลัวะ (บ้านห้วยล้อม)

4.2 ผลการศึกษาการใช้ประโยชน์จากพืช

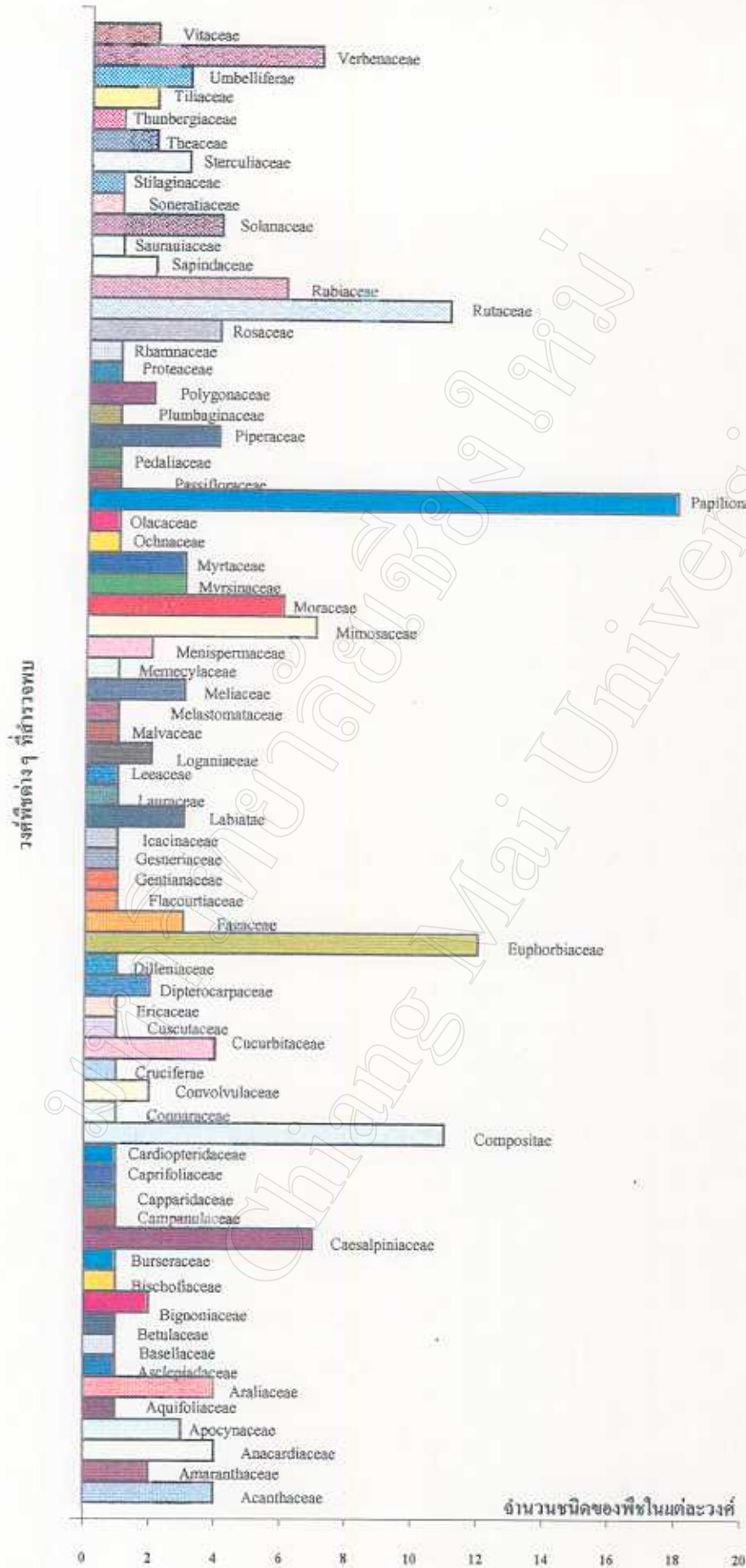
ผลการสำรวจในทั้งสามหมู่บ้านพบพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ทั้งหมด 255 ชนิด จัดอยู่ใน 212 สกุล 94 วงศ์ แบ่งพืชตามลักษณะการใช้ประโยชน์เป็น 6 กลุ่ม พืชที่นำมาใช้ประโยชน์ได้แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 จำนวนพืชทั้งหมดที่สำรวจพบโดยแบ่งตามลักษณะการใช้ประโยชน์

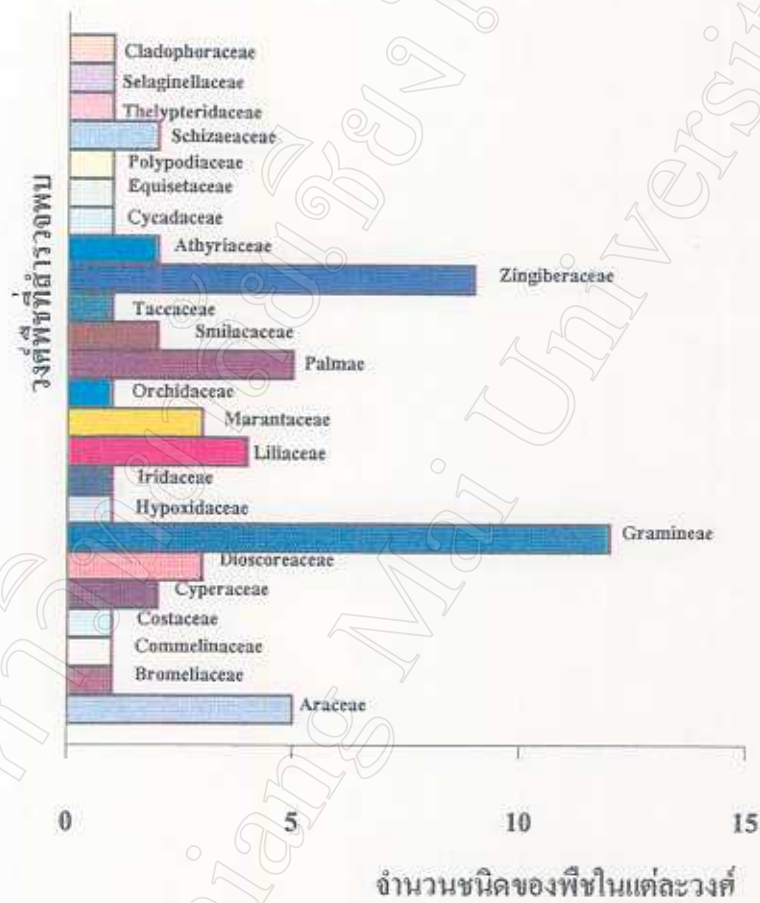
ลักษณะการใช้ประโยชน์	บ้านท่าทางหลวง	บ้านนาบง	บ้านห้วยล้อม
พืชอาหาร	83	102	75
พืชสมุนไพร	34	47	36
พืชใช้ทำที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้	10	12	12
พืชเศรษฐกิจ	5	4	6
พืชใช้ในพิธีกรรม	8	3	-
พืชใช้ประโยชน์อื่นๆ	8	9	6

ตาราง 3 จำนวนพืชทั้งหมดที่สำรวจพบโดยแบ่งตามการจัดหมวดหมู่ของพืช

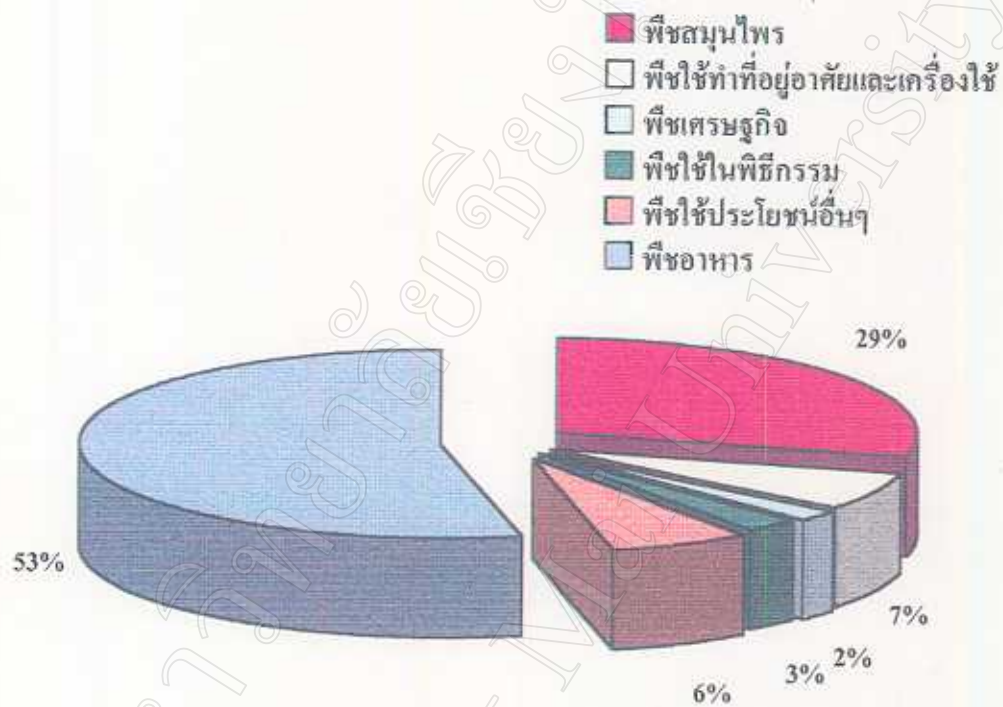
	วงศ์	สกุล	ชนิด
พืชใบเลี้ยงคู่	70	162	193
พืชใบเลี้ยงเดี่ยว	16	42	52
เฟิน กลุ่มพืชคล้ายเฟิน และสาหร่าย	8	8	10
รวม	94	212	255

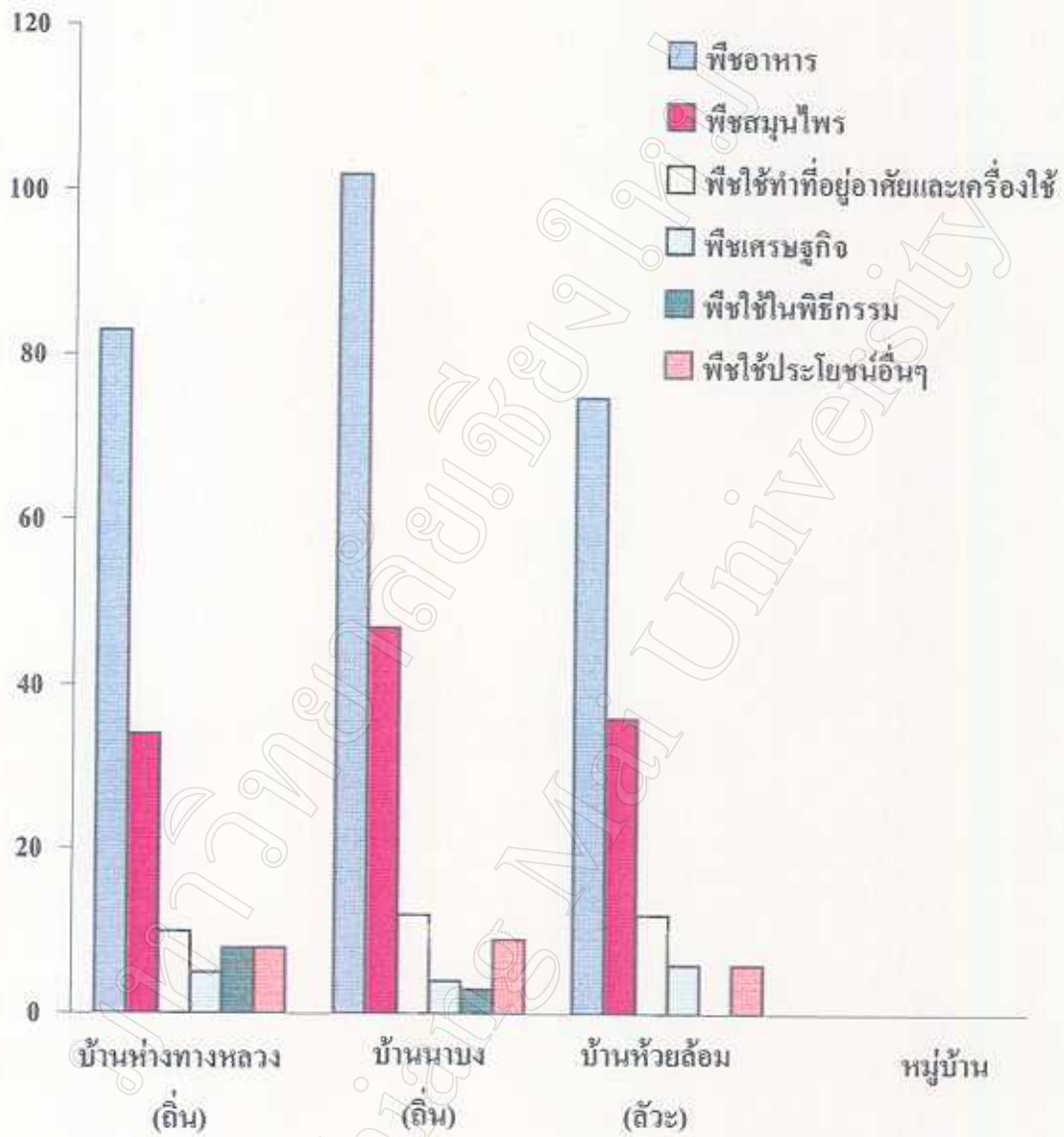
แผนภาพ 1 เปรียบเทียบจำนวนชนิดของพืชที่ใช้ประโยชน์ในแต่ละวงศ์ของพืชใบเลี้ยงคู่

แผนภาพ 2 เปรียบเทียบจำนวนชนิดของพืชที่ใช้ประโยชน์ในแต่ละวงศ์
ของพืชใบเลี้ยงเดี่ยว พืชพวกเฟิน พืชกล้ายเฟิน และสาหร่าย

แผนภาพ 3 เปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนชนิดพืชแยกตามประเภทการใช้ประโยชน์

แผนภาพ 4 เปรียบเทียบจำนวนชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในแต่ละหมู่บ้าน

ตาราง 4 รายชื่อพืชและการใช้ประโยชน์ในแต่ละหมู่บ้าน

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Acanthaceae	<i>Justicia</i> sp.	-	ถิ่น	ผักตำบู้ (นาบง)	ยอดอ่อนกินเป็นผัก นึ่ง หรือแกง
	<i>Justicia ventricosa</i> Wall.	บัวฮาดำ	ถิ่น	บวักห้า (ห่างทางหลวง)	ใบตำรวมกับน้ำจากหม้อหนึ่งขนาดแก้อาการชัก
	<i>Peristrophe acuminata</i> Nees	หญ้าโจน	ถิ่น	พริกน้ำ (นาบง)	ยอดอ่อนใส่แกงแค
	<i>Phlogacanthus curviflorus</i> Nees	ฮ่อมช้าง	ถิ่น	ฮ่อมช้าง (ห่างทางหลวง)	ยอดอ่อนนึ่งกินกับน้ำพริก
			ถิ่น	ฮ่อมช้าง (นาบง)	ยอดอ่อนนึ่งกินกับน้ำพริก ใบคั้นไฟนวดแก้ปวดบวม
Amaranthaceae	<i>Amaranthus spinosus</i> Linn.	ผักหนาม	ถิ่น	ผักกม (ห่างทางหลวง)	ยอดอ่อนแกง
			ลัวะ	บันดู (ห้วยล้อม)	ยอดอ่อนแกง
	<i>Celosia argentea</i> Linn.	หงอนไก่	ถิ่น	ดอกค้าย (ห่างทางหลวง)	ดอกใช้โรยพิธีกรรม
Anacardiaceae	<i>Mangifera indica</i> Linn.	มะม่วง	ถิ่น	มะม่วง (นาบง)	กินผลทั้งดิบและสุก ใบอ่อนเข้า แปะคอกต้นตำรวมกับเกลือฝรั่งคั้นดื่มแก้ท้องเสีย
	<i>Rhus chinensis</i> Muell.	ส้มผล	ถิ่น	ส้มผล (ห่างทางหลวง)	กินผล
			ถิ่น	หมักผล (นาบง)	ต้นคั้นน้ำล้างแผลสดเชื่อกันเป็นดีหนอง กินผล
	<i>Spondias lakkonensis</i> Pierre	ห้อย	ถิ่น	ห้อย (ห่างทางหลวง นาบง)	กินผลทั้งดิบและสุก
	<i>Spondias pinnata</i> Kurz	มะกอก	ถิ่น	กอก (นาบง)	กินยอดอ่อน กินผล
Apocynaceae			ลัวะ	ลำพะเคี๋ย (ห้วยล้อม)	กินยอดอ่อน กินผล
	<i>Amalocalyx microlobus</i> Pierre ex Spire	หยิ่งสมุทร	ถิ่น	มะงะจิม (ห่างทางหลวง)	กินผลแก่เป็นผลไม้

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Apocynaceae	<i>Amulocalyx microlobus</i> Pierre ex Spire	หยังสมุทร	ถิ่น ลัวะ	หุ้มขมิ (นามง) ตะเคยแวก (หัวขลอม)	กินผลแก่เป็นผลไม้ กินผลแก่เป็นผลไม้
	<i>Ervatania graciliflora</i> Lace	พุดคง	ถิ่น	ไม้ดอกพุด (นามง)	ต้นต้มน้ำแก้ปวดท้อง
	<i>Kopsia arborea</i> Bl.	ดิงน้ำใส	ถิ่น	ดอกพุด (นามง)	ต้นต้มน้ำแก้ปวดท้อง
	<i>Ilex</i> sp.	-	ถิ่น	ตีปลา (นามง)	กินชอคอ่อนเป็นผัก
	<i>Acorus tatarinowii</i> Schott	ว่านน้ำเล็ก	ถิ่น	จะไค่น้ำ (ห่างทางหลวง)	ดอกอ่อนแคง ผลทุบแช่น้ำดื่มแก้ไข้ แก้ร้อนใน และแก้ปวดท้อง
Araceae	<i>Aglaonema schottianum</i> Miq. Syn. <i>A. simplex</i> Bl.	ว่านตหิน	ถิ่น	มะเขือป่า (นามง)	ดอกอ่อนเผาไฟกินกับน้ำพริก ต้นตำพอกแผลห้ามเลือด
	<i>Colocasia esculenta</i> Schott	เผือก	ถิ่น ลัวะ	เผือก (ห่างทางหลวง นามง) ปรวน (หัวขลอม)	กินหัว หัวใช้ในพิธีแรกขวัญไว้ กินหัว
	<i>Colocasia gigantea</i> Hook.f.	ตุน	ถิ่น	ตุน (ห่างทางหลวง)	ก้านใบกินสด แคงใส่ปลา
	<i>Colocasia</i> sp.	บอน	ถิ่น	บอน (ห่างทางหลวง)	ชอคอ่อนแคง
	<i>Lasia spinosa</i> Thw.	ผักหนาม	ถิ่น ลัวะ	ผักหนาม (ห่างทางหลวง นามง) ผักหนาม (หัวขลอม)	ชอคอ่อนแคง ชอคอ่อนแคง
Araliaceae	<i>Aralia montana</i> Bl. Bujdr.	กำจัดข่าน	ถิ่น	ดั่งแหง (นามง)	กินชอคอ่อน
	<i>Brassatopsis speciosa</i> Decne.&Planch. Syn. <i>B. glomerulata</i> Regel	ดั่งสา	ถิ่น	ดั่ง (นามง)	กินชอคอ่อน

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Araliaceae	<i>Macropanax concinnus</i> Miq.		ถิ่น ลัวะ	ค้างหอม (นาบง) ปะโง (หัวข้อม)	กินยอดอ่อน ยอดแกลงกับตัวอ่อนผึ้ง
	<i>Trevesia palmata</i> Vis.	ค้างหลวง	ถิ่น ลัวะ	หมักกักพัน (ห่างทางหลวง) ค้าง (นาบง) แผละหาะ (หัวข้อม)	ยอดอ่อน ดอกอ่อนแห้ง ยอดอ่อน ดอกอ่อนแห้ง ยอดอ่อน ดอกอ่อนแห้ง
Asclepiadaceae	<i>Hoya parasitica</i> Wall.	นมพิชิต	ลัวะ	ตะนากูโระปา (หัวข้อม)	ใบสมุนไพรแก้เจ็บมือ
Athyriaceae	<i>Diplazium dilatatum</i> Bl.	โหรกระบือ	ลัวะ	ปะโง (หัวข้อม)	ยอดอ่อนกินเป็นผักสด แกลง
Basellaceae	<i>Basella alba</i> Linn.	ผักปลัง	ถิ่น	บั้ง (ห่างทางหลวง)	ดอกอ่อน ยอดอ่อนแกลง
Betulaceae	<i>Betula alnoides</i> Buch.-Ham.	กำลังเสือโคร่ง	ถิ่น	เสือโคร่งต้น (นาบง)	เปลือกต้นคองหัดป่าร้างกำลัง
Bignoniaceae	<i>Markhamia stipulata</i> Seem. var. <i>kerrii</i> Sprague	แคหางค่าง	ถิ่น	แคป้า (ห่างทางหลวง นาบง) ปะสะแก (หัวข้อม)	ดอกกินดิบหรือสุก ดอกกินดิบหรือสุก
	<i>Oroxylum indicum</i> Vent	พญา	ถิ่น ลัวะ	หมักกักพัน (นาบง) ลำพูรู (หัวข้อม)	กินผลอ่อน ยอดอ่อน กินผลอ่อน ยอดอ่อน
Bischofiaceae	<i>Bischofia javanica</i> Bl.	เค็ม	ถิ่น ลัวะ	เมี่ยงผาด (ห่างทางหลวง นาบง) เมี่ยงผาด (หัวข้อม)	ยอดอ่อนทำเมี่ยง ยอดอ่อนทำเมี่ยง
Brassicaceae	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>caudatus</i> Linn.	จีนูด	ถิ่น	จีนูด (ห่างทางหลวง)	ผลอ่อนแกลง
Bromeliaceae	<i>Ananas comosus</i> Merr.	สับปะรด	ลัวะ	แพะหนัด (หัวข้อม)	กินผลสุก ยอดอ่อนแกลง
Burseraceae	<i>Garcinia floribunda</i> Decne	ตะครี	ถิ่น	ไม้เต่า (ห่างทางหลวง)	เปลือกต้นใส่ยา เปลือกต้นแช่น้ำดื่ม หรืออาบช่วยลดไข้

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Caesalpiniaceae	<i>Acrocarpus fraxinifolius</i> Wight & Arn.	ตะเคาช้าง	ถิ่น	ช้างช้าง (นาบง)	เปลือกต้นคั้นดื่มแก้พิษ
	<i>Bauhinia glauca</i> Benth.	เสี้ยวเครือ	ลัวะ	ลำปาย (หัวขลอม)	ทุบเปลือกคั้นดื่มแก้พิษ
	subsp. <i>tenuiflora</i> K. & S. S. Larsen		ลัวะ	เครือใบจ็อก (หัวขลอม)	กินหัวอ่อนคั้นดื่มเพื่อแก้ไขในลำต้น
	<i>Caesalpinia minosoides</i> Lamk.	หัวเลือด	ลัวะ	หนามปูย่า (หัวขลอม)	กินยอดอ่อน
	<i>Caesalpinia sappan</i> Linn.	ฝาง	ลัวะ	ฝาง (หัวขลอม)	คั้นดื่มแก้พิษ
	<i>Cassia occidentalis</i> Linn.	ปืหลัดเทศ	ถิ่น	ผักเงาะ (ห่างทางหลวง)	ยอดอ่อนแกง
	<i>Cassia sophora</i> Linn.	ผักเลือด	ถิ่น	ผักเงาะ (นาบง)	รากคั้นดื่มแก้ปวดหลังปวดเอว
	<i>Tamarindus indica</i> Linn.	มะขาม	ลัวะ	มะขาม (หัวขลอม)	ยอดอ่อนแกง
					กินผลดิบและสุก
					เปลือกคั้นเข้มน้ำรวมกับขอมมันเทศคั้นแก้ท้องเสีย
Campanulaceae	<i>Lobelia begoniifolia</i> Lindl.	-	ถิ่น	ผักฮกกล้าว (นาบง)	ยอดอ่อนหนึ่ง
Capparidaceae	<i>Grateva magna</i> DC.	กุ่มน้ำ	ลัวะ	กุ่ม (หัวขลอม)	ยอดอ่อนคองกินกับน้ำพริก
Caprifoliaceae	<i>Sambucus javanica</i> Reinw.	ตะพ้านถิ่น	ถิ่น	ตั้งค่อม (นาบง)	รากคั้นรวมกับตั้งค่อมแก้ไข้มาลาเรีย
Cardiophoridaeae	<i>Cardiophorus quinqueloba</i> Hassk.	เข้สาต่าง	ถิ่น	เครือหมักกิบ (ห่างทางหลวง)	พื้ดินคั้นดื่มและอาบแก้ตุ่มพุพอง
Cladophoraceae	<i>Cladophora</i> sp.	ไก่อ	ถิ่น	ไก่อ (ห่างทางหลวง นาบง)	นำมาทำอาหาร
Commelinaceae			ลัวะ	ไก่อ (หัวขลอม)	นำมาทำอาหาร
	<i>Commelina diffusa</i> Burm.	ผักปลาน	ถิ่น	หญ้ากบปี่ (นาบง)	กินยอดอ่อน
Compositae	<i>Ageratum conyzoides</i> Linn.	สายแรงสามกา	ถิ่น	อมหลัง (นาบง)	ใบตำพอกแผลห้ามเลือด

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Compositae	<i>Blumea balsamifera</i> DC.	หนาดใหญ่	ถิ่น ถิ่น สัวะ	หนาด (ห่างทางหลวง) หนาด (นาบง) หนาด (หัวขลอม)	ใบลดไฟนาบท้องหลังตลอด ใบและรากคั้นดื่มแก้ไอ ใบต้ประคบแก้บวม
	<i>Chromolaena odorata</i> Linn.	สามเกลอ	ถิ่น	เมื่องวาช (ห่างทางหลวง)	ใบตำพอกแผลห้ามเลือด
			สัวะ	ชันแสง (หัวขลอม)	รากเผาไฟต้ดื่มแก้ปวดหลังปวดเอว
					ใบตำพอกแผลห้ามเลือด
	<i>Conyza sumatrensis</i> Walker	หญ้างอกยอม	ถิ่น	คันหวด (นาบง)	กินยอดอ่อน
	<i>Crassocephalum crepidioides</i> S. Moore	ผักกาดช้าง	ถิ่น ถิ่น	หญ้างาเห (ห่างทางหลวง) หญ้างาเบงก (นาบง)	กินยอดอ่อน กินยอดอ่อน
			สัวะ	ขัลนา (หัวขลอม)	กินยอดอ่อน
	<i>Elephantopus scaber</i> Linn.	โคไม่รู้ล้ม	สัวะ	ขาว (หัวขลอม)	รากต้ดื่มแก้หวัด
	<i>Gynura bicolor</i> DC.	-	ถิ่น	ส้อม (นาบง)	ยอดต้ดื่มกับไก่กินบำรุงกำลัง
	<i>Imula cappa</i> DC.	หนาดคำ	ถิ่น	ใบหูพะละ (นาบง)	รากและต้นต้ดื่มแก้หวัด หลอดลมอักเสบ
			สัวะ	ใบหูพะละ (หัวขลอม)	รากและต้นต้ดื่มแก้คุดมีหนองอักเสบ
	<i>Laggera pterodonta</i> Sch. Bip. ex Oliv.	หนาดคอก	ถิ่น	ขาไก่ (นาบง)	รากต้ดื่มร่วมกับหนาดใหญ่ดื่มแก้ไอ
	<i>Spilanthes acnella</i> Murr.	ผักผีเสื้อ	สัวะ	ผักผีเสื้อ (หัวขลอม)	กินยอดอ่อน
	<i>Vernonia volkameriaefolia</i> Wall. ex DC.	ขานเก้	ถิ่น สัวะ	จางจิด (นาบง) จางจิด (หัวขลอม)	ใบและรากคั้นดื่มแก้พิษจากอาหาร ใบและรากคั้นดื่มแก้พิษจากอาหาร
Connaraceae	<i>Connarus semidecandrus</i> Jack	ถอบแถบเครือ	ถิ่น	ผักหมู่ม (ห่างทางหลวง นาบง)	กินยอดอ่อน

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Connaraceae	<i>Connarus semidecandrus</i> Jack	ทองแถบเครือ	ถิ่น ถั่ว	ผักหมุม (ห่างทางหลวง นามง) มะเดิด (หัวขลอม)	กินใบแก้ปวดท้อง กินยอดอ่อน
Convolvulaceae	<i>Ipomoea batatas</i> Lamk.	มันเทศ	ถิ่น ถั่ว	มันแก้ว (ห่างทางหลวง) แพะเตด (หัวขลอม)	กินหัว ยอดอ่อนแกงส้ม กินหัว ยอดอ่อนแกงส้ม ยอดเข้ร่น้ำรวมกับเปลือกต้นมะขามต้มแก้ท้องเสีย
Costaceae	<i>Costus spectosus</i> Smith	เอื้องหมาขานา	ถิ่น ถิ่น ถั่ว	เอื้อง (ห่างทางหลวง) เอื้อง (นามง) ต้นรอก (หัวขลอม)	ต้นต้มรวมกับรากผักและกระพังโหมต้มแก้ปวด ต้นต้มน้ำดื่มขับพยาธิและรากเหี่ยวต้มบางดื่มแก้ปวด ทั้งต้นต้มรวมกับรากขี้ดต้มแก้ปวด
Cucurbitaceae	<i>Cucurbita moschata</i> Deene.	ฟักทอง	ถิ่น ถั่ว	น้ำแก้ว (ห่างทางหลวง) เผือกถัก (หัวขลอม)	กินยอดอ่อน ผลอ่อน ผลแก่ กินยอดอ่อน ผลอ่อน ผลแก่
	<i>Gymnopetalum cochinchinense</i> Kurz	มะนอชงา	ถิ่น	มะนอช (ห่างทางหลวง)	ผลแก่ ต้ม นึ่ง
	<i>Lagenaria siceraria</i> Standl.	น้ำเต้า	ถิ่น	มะน้ำ (ห่างทางหลวง นามง)	ผลอ่อนแกง
	<i>Momordica charantia</i> Linn.	มะระขี้นก	ถิ่น ถั่ว	ผักโง (ห่างทางหลวง) ผักเหือด (หัวขลอม)	กินผล กินผล
Cuscutaceae	<i>Cuscuta reflexa</i> Roxb.	เครือเขาคี	ถิ่น	ผอชทอง (นามง)	ทั้งต้นต้มน้ำกินกับน้ำพริก
Cycadaceae	<i>Cycas pectinata</i> Griff.	ปรงเขา	ถิ่น ถั่ว	กูดต้น (นามง) ต้นเต๊ะ (หัวขลอม)	แกนในต้นต้มดื่มแก้เจ็บคอ ยอดอ่อนหนึ่ง
Cyperaceae	<i>Carex baccans</i> Nees	หญ้าคมบาง	ถิ่น	หญ้าคมปาก (นามง)	รากต้มน้ำรวมกับเอื้องหมาขานาและขี้ด ฝอยต้มแก้ปวด

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Cyperaceae	<i>Scleria terrestris</i> Fassett	หญ้าสามคม	ถิ่น	หญ้าสามเหลี่ยม หญ้าสนิท (ห่างทางหลวง นามง)	ผิวของลำต้นใช้ทำเครื่องจักสาน
			ลัวะ	ลำหนัด (หัวข้อม)	ผิวของลำต้นใช้ทำเครื่องจักสาน
Dilleniaceae	<i>Dillenia indica</i> Linn.	มะตาด	ถิ่น	หมักส้าน (นามง)	กินผลสุก
Dioscoreaceae	<i>Dioscorea alata</i> Linn.	มันเสา	ถิ่น	มันเหลื่อม (ห่างทางหลวง)	กินหัว (หนึ่ง)
			ลัวะ	ควยทอง (หัวข้อม)	กินหัว (หนึ่ง)
	<i>Dioscorea pentaphylla</i> Linn.	มันดินขาว	ถิ่น	หมักมันถั่ว (ห่างทางหลวง)	กินหัว
					หัวใช้ในพิธีเรกขวัญไร่
	<i>Dioscorea</i> sp.	-	ถิ่น	มันถั่ว (ห่างทางหลวง)	กินหัว
					หัวใช้ในพิธีเรกขวัญไร่
Dipterocarpaceae	<i>Shorea roxburghii</i> G.Don	พะยอม	ถิ่น	ชะยอม (นามง)	ไม้ใช้สร้างบ้านและทำของใช้ต่าง ๆ
	<i>Shorea stamensis</i> Miq.	รัง	ลัวะ	ลำเป่า (หัวข้อม)	ไม้ใช้สร้างบ้านและทำของใช้ต่าง ๆ
Equisetaceae	<i>Equisetum diffusum</i> D.Don	หญ้าถอดปล้อง	ถิ่น	หญ้าถอดปล้อง (นามง)	ต้นต้มดื่มแก้ไข้และแก้ตัววม
Ericaceae	<i>Vaccinium sprengelii</i> Sleumer	ส้มเปะ	ถิ่น	ส้มชอด (นามง)	กินยอดอ่อนและผลสุก
			ลัวะ	ส้มท็อค (หัวข้อม)	กินยอดอ่อนและผลสุก
Euphorbiaceae	<i>Aporosa villosa</i> Baill.	เหมือดหลวง	ถิ่น	เหมือด (นามง)	กินผลสุก
	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ	ถิ่น	หมักไฟ (ห่างทางหลวง)	กินผลสุก
			ถิ่น	หมักไฟ (นามง)	ใบใช้ในพิธีเรกขวัญไร่
					กินผลสุก

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Euphorbiaceae	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ	ลี้วะ	หมักพะชะล (หัวขลอม)	กินผลสุก
	<i>Croton oblongifolius</i> Roxb.	เปล้าใหญ่	ถิ่น	เปล้า (ห่างทางหลวง)	รากต้มอาบแก้คันเคือง ขางเป็นยาแก้เวียนศีรษะ
			ลี้วะ	ถ่านป่า (หัวขลอม)	ใบตำบดไฟประคบแก้ปวดบวม รากต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย
	<i>Gluchidion assamicum</i> Hook. f.	จืด	ถิ่น	หมื่น (นาบง)	กินยอดอ่อนเป็นผัก
	<i>Homonoia riparia</i> Lour.	ไคร้หน้า	ถิ่น	ไคร้หน้า (ห่างทางหลวง)	กินยอดอ่อน
			ถิ่น	ไคร้หน้า (นาบง)	ต้มน้ำดื่มแก้ปวดบวม น้ำดื่มแก้คัน
			ลี้วะ	ไคร้หน้า (นาบง)	กินยอดอ่อนเป็นผัก
			ลี้วะ	ไคร้หน้า (นาบง)	กินยอดอ่อนเป็นผัก
			ลี้วะ	ไคร้หน้า (นาบง)	กินยอดอ่อนเป็นผัก
	<i>Jatropha curcas</i> Linn.	สบู่ดำ	ถิ่น	หมักพุง (ห่างทางหลวง)	ปลูกแทนรั้วบ้าน
			ถิ่น	หมักพุง (ห่างทางหลวง)	กินยอดอ่อน
	<i>Macaranga denticulata</i> Muell. Arg.	ดองเตบ	ถิ่น	ดองโคก (นาบง)	ยอดอ่อนทำมีดง
			ลี้วะ	ถ่านป่า (หัวขลอม)	ยอดอ่อนทำมีดง
	<i>Mallotus barbatatus</i> Muell. Arg.	ดองเต้า	ถิ่น	ดองเต้า (ห่างทางหลวง)	ใบใช้ทำพริกขี้หนู
	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันสำปะหลัง	ถิ่น	มันดิน (ห่างทางหลวง)	ยอดอ่อนต้มน้ำดื่มแก้ปวดบวม
			ลี้วะ	มันดิน (หัวขลอม)	ยอดอ่อนต้มน้ำดื่มแก้ปวดบวม
	<i>Phyllanthus amarus</i> Schum. & Thonn.	ลูกใต้ใบ	ลี้วะ	ลูกใต้ใบ (หัวขลอม)	ทั้งต้นต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย
	<i>Phyllanthus emblica</i> Linn.	มะขามป้อม	ถิ่น	มะขามป้อม (ห่างทางหลวง นาบง)	กินผลสดและดอง
			ลี้วะ	มะขามป้อม (หัวขลอม)	กินผลสดและดอง

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Euphorbiaceae	<i>Ricinus communis</i> Linn.	ตะรุ่ง	ถิ่น ลัวะ	มะหุ่ง (ห่างทางหลวง นามง) มะหุ่ง (หัวข้อม)	ขายเมล็ด ขายเมล็ด
Fagaceae	<i>Castanopsis diversifolia</i> King	ก่อแป้น	ถิ่น	ก่อเงาะ (นามง)	กินเมล็ดแก่ เปลือกคั้นเคี้ยวกินแก้ปวดท้อง ใบใช้สร้างบ้าน
	<i>Lithocarpus</i> sp.	ก่อ	ถิ่น	ก่อรี (นามง)	กินเมล็ดแก่
	<i>Lithocarpus</i> sp.	ก่อ	ถิ่น	ก่อ (นามง)	กินยอดเป็นเมี่ยง
Flacourtiaceae	<i>Flacourtia indica</i> Merr.	ตะขบป่า	ถิ่น	หมักแก้ว (ห่างทางหลวง)	กินผลสุก
Gentianaceae	<i>Cuscora andrographioides</i> Griff. ex Clarke	สามยอด	ถิ่น ลัวะ	โก่งสะเดน (นามง) โก่งสะเดน (หัวข้อม)	ต้มน้ำคั้นแก้ปวดหัว ต้มน้ำคั้นแก้ปวดหัว
Gesneriaceae	<i>Aeschynanthus</i> sp.	-	ลัวะ	ต้นสาไถ (หัวข้อม)	ทั้งต้นต้มน้ำแก้ปวดหัว
Gramineae	<i>Bambusa nutans</i> Wall.	ไผ่ตง	ถิ่น	ไผ่ตง (นามง)	กินหน่ออ่อน ชื้อไผ่และรากเอียงแช่น้ำคั้นดื่มแก้ ไข้ ใช้ทำเครื่องจักสาน
	<i>Cephalostachyum pergracile</i> Munro	ไผ่ข้าวหลาม	ลัวะ	บง (หัวข้อม)	ต้มน้ำคั้นดื่มแก้ปวดหัว
	<i>Cephalostachyum virgatum</i> Kurz	ไผ่เสียว	ถิ่น	ไผ่เสียว (นามง)	ต้มน้ำคั้นดื่มแก้ปวดหัว
	<i>Coix lachryma-jobi</i> Linn.	เดือย	ถิ่น	เดือย (ห่างทางหลวง นามง)	กินเมล็ดแก่
	<i>Gigantochloa albociliata</i> Munro	ไผ่ไร่	ลัวะ	ปอดไร่ (หัวข้อม)	กินหน่ออ่อน

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Gramineae	<i>Gigantochloa albociliata</i> Munro	ไผ่ไร่	สัวะ	ปอไผ่ (หัวข้อม)	ช่อดกดิบช่วยคลไล้
	<i>Gigantochloa</i> sp.	ไผ่บงคาย	ถิ่น	ไผ่บงคาย (นามบง)	กินหน่ออ่อน
	<i>Imperata cylindrica</i> Beauv.	หญ้าคา	ถิ่น	คา (หางทางหลวง)	รากเข่น้ำรวมกับขี้วัวขี้ควายใช้
			ถิ่น	คา (นามบง)	ต้นใช้มุงหลังคา
			สัวะ	อินทผล (หัวข้อม)	ต้นใช้มุงหลังคา
	<i>Oryza sativa</i> var. <i>glutinosa</i>	ข้าวเหนียว	ถิ่น	ข้าว (หางทางหลวง นามบง)	เมล็ดกิน
			สัวะ	ชวา (หัวข้อม)	ใบใช้ในพิธีแรกขวัญไร่
	<i>Saccharum officinarum</i> Linn.	อ้อยดำ	ถิ่น	อ้อย (หางทางหลวง)	เมล็ดกิน
	<i>Sorghum vulgare</i> Pers.	สนุทร โคคม	ถิ่น	อ้อย (นามบง)	กินน้ำหวานจากต้น
	var. <i>saccharatum</i> Boerl.		สัวะ	ชวอ้อยขี้นา (หัวข้อม)	ช่อดอกและรากหั่นตากแห้งต้มแก้ไข้
	<i>Thysanolaena maxima</i> Klze.	ดอกง	ถิ่น	อ้อยข้อม (หางทางหลวง)	กินน้ำหวานจากต้น
			สัวะ	สำปี (หัวข้อม)	กินน้ำหวานจากต้น
			ถิ่น	กึ่ง (หางทางหลวง นามบง)	ช่อดอกขาย ทำไม้กวาด
			สัวะ	ถั่วแคว (หัวข้อม)	ช่อดอกขาย ทำไม้กวาด
	<i>Zea mays</i> Linn.	ข้าวโพด	ถิ่น	ข้าวสาลี (หางทางหลวง)	ขายฝัก

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Gramineae	<i>Zea mays</i> Linn.	ข้าวโพด	ลี้ละ	ข้าวสาลี (ห้วยล้อม)	ชายฝั่ง
Hypoxidaceae	<i>Curculigo recurvata</i> Dry.	ดอกกาบ	ถิ่น	ดอกเขือ (ห่างทางหลวง)	ต้นทุบพอกแผลห้ามเลือด
	Syn. <i>Molineria capitulata</i> Herb.				ต้นทุบสระผสมแก้งแคและผสมม่วง
Icacinaceae	<i>Pittosporopsis kerrii</i> Craib	มะขม	ถิ่น	หมักขม (ห่างทางหลวง นามง)	ยอดอ่อน ผลแก่นึ่งกินกับน้ำพริก
			ลี้ละ	หมักโขง (ห้วยล้อม)	ยอดอ่อน ผลแก่นึ่งกินกับน้ำพริก
Iridaceae	<i>Eleutherine americana</i> Merr.	ว่านหอมแดง	ถิ่น	ว่านไฟ (ห่างทางหลวง)	กินหัวนมกไฟ
			ลี้ละ	ว่านไฟ (ห้วยล้อม)	หัวกินแก้อาเจียนท้อง
Labiateae	<i>Ocimum canum</i> Sims	แมงลัก	ถิ่น	ผักขี้ขี้ (ห่างทางหลวง)	ใบใส่แกงปลา
	<i>Ocimum gratissimum</i> Linn.	ขี้หว่า	ถิ่น	สะบะเกียง (ห่างทางหลวง)	กินยอดกับปลา
Lauraceae	<i>Perilla frutescens</i> Britt.	จันทน์	ถิ่น	จันทน์ (ห่างทางหลวง)	เมล็ดตำคั่วกับหมักเป็นอาหาร
	<i>Cinnamomum iners</i> Bl.	ชะเอม	ลี้ละ	ลำชะเอม (ห้วยล้อม)	เปลือกต้นต้มดื่มเป็นยาขับลม
Leeaceae	<i>Leca indica</i> Merr.	กะดังใบ	ถิ่น	กอนหมา (ห่างทางหลวง นามง)	ใบใช้พืชรากขมิ้น
Liliaceae	<i>Chlorophyllum undulatum</i> Wall.	นางสาว	ถิ่น	ผักสาว (นามง)	ดอกอ่อนแกง
	<i>Dianella ensifolia</i> Red.	หญ้าหนูต้น	ถิ่น	หญ้าหนู (นามง)	ทั้งต้นต้มดื่มแก้หวัด แก้ไข้
			ลี้ละ	ทั้ง (ห้วยล้อม)	ทั้งต้นต้มดื่มแก้หวัด
Loganiaceae	<i>Disporum calcaratum</i> Wall. ex D. Don	ว่านหัวลิ้น	ถิ่น	หัวเตี้ยมดอ (นามง)	หัวกินแก้อาเจียน
	<i>Tupistra albiflora</i> K. Larsen	นางสาว	ถิ่น	ห้าหมา (นามง)	กินดอกอ่อน กินผลสุก
	<i>Gelsemium elegans</i> Benth.	มะเขี	ถิ่น	ยาเขี (นามง)	ทั้งต้นเป็นยาพิษ
	<i>Strychnos nitida</i> G. Don	सानคิลอก	ถิ่น	หมักลิ้นขาว (นามง)	กินผลสุก

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Malvaceae	<i>Gossypium herbaceum</i> Linn.	ฝ้าย	ถิ่น	ฝ้าย (ห่างทางหลวง)	รากฝ้ายและรากเอื้องหมายนาคัมคัมแก่นัว
Marantaceae	<i>Maranta arundinacea</i> Linn.	สาธู	ถิ่น	มันตอง (ห่างทางหลวง)	กินหัว
	<i>Phrynium capitatum</i> Willd.	สาตแดง	ถิ่น	ตองจิง (ห่างทางหลวง นามง)	ใบใช้ห่อของ
			ดัวะ	ตองจิง (ห้วยล้อม)	ใบใช้ห่อของ
	<i>Phrynium</i> sp.	ตองสาต	ถิ่น	กันตอง (ห่างทางหลวง นามง)	ผิวต้นใช้สานเสื่อ
Melastomataceae			ดัวะ	ตองกลอ (ห้วยล้อม)	ผิวต้นใช้สานเสื่อ
	<i>Melastoma normale</i> D. Don	เอนอ้า	ถิ่น	ไม้หมักอ้า (นามง)	ผลกินแก้ท้องเสีย
Meliaceae			ดัวะ	ลำพวย (ห้วยล้อม)	รากคัมคัมแก้ท้องเสียและแก้หวัด
	<i>Citradessa baccifera</i> Miq.	แพ้นาน	ถิ่น	ตะเลียมน้ำ (นามง)	กินยอดอ่อน
	<i>Melia azedarach</i> Linn.	เลี่ยน	ถิ่น	ไม้เอียน (นามง)	กินยอดอ่อน
			ดัวะ	ราห์เรียน (ห้วยล้อม)	กินยอดอ่อน
	<i>Walsura trijuga</i> Kurz	มะเฟืองป่า	ถิ่น	เพี้ย (ห่างทางหลวง)	กินยอดอ่อน
	Syn. <i>Heynea trijuga</i> Roxb.		ถิ่น	เพี้ย (นามง)	รากคัมคัมแก้มาลาเลีย
Memecylaceae			ดัวะ	ตะเลียมป่า (ห้วยล้อม)	กินยอดอ่อน
	<i>Memecylon edule</i> Roxb.	พลองเหมือด	ถิ่น	ไม้ขี้เหล็ก (ห่างทางหลวง)	ต้นใช้ทำรั้ว ทำค้ำมีด จอบเสียมและทำไม้กวาด
Menispermaceae			ดัวะ	ไม้หมักกระด้าย (ห้วยล้อม)	ผลสุกกิน
	<i>Parabaena sagittata</i> Miers	ผักหนั่ง	ถิ่น	ผักหนั่ง (นามง)	ต้นทำไม้กวาด
			ดัวะ	มะผักหนั่ง (ห้วยล้อม)	กินยอดอ่อน
					กินยอดอ่อน

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Menispermaceae	<i>Tiliacora triandra</i> Diels	เถาข่านาง	ถิ่น	ใบยอดนาง (ห่างทางหลวง)	ยอดและน้ำที่คั้นจากใบใส่แกงหน่อไม้
	<i>Acacia concinna</i> DC.	ส้มป่อย	ถิ่น	ส้มป่อย (ห่างทางหลวง นามง)	ใบอ่อนใส่แกงส้ม
Mimosaceae	<i>Acacia megaladena</i> Desv. var. <i>indo-chinensis</i> Nielsen	หางไหลแดง	ถิ่น	เคื่อหานปลาญ (ห่างทางหลวง นามง)	เถาใช้เปื้อปลา
	<i>Acacia pennata</i> Willd. spp. <i>insuavis</i> Nielsen	ชะอม	ถิ่น	ผักหละ (ห่างทางหลวง)	ยอดอ่อนกินสด นึ่ง แกง
	<i>Archidendron clypearia</i> Nielsen var. <i>clypearia</i>	มะขามแป	ถิ่น	ไม้ตาไก่ (นามง)	ต้นต้มน้ำดื่มแก้ตาพรำมัว
	<i>Archidendron lucidum</i> Nielsen	-	ถิ่น	ผักหนุ่ม (ห่างทางหลวง) ผักหนีบนม (นามง)	กินยอดอ่อน กินยอดอ่อน ใบต้มน้ำดื่มแก้ท้อง
	<i>Mimosa pudica</i> Linn. var. <i>unijuga</i> Griseb.	ไมขราบ	ถิ่น	หญ้าหัดมัน (ห่างทางหลวง)	ทั้งต้นต้มน้ำดื่มแก้ปวด
	<i>Parkia leiophylla</i> Kurz	สารผักหละ	ลัวะ	มะค้อนกอง (ห้วยล้อม)	ผลแก่เผา กินกับน้ำพริก
Moraceae	<i>Broussonetia papyrifera</i> Vent.	ปอกระสา	ถิ่น ลัวะ	ปอสา (ห่างทางหลวง นามง) ลำกลา (ห้วยล้อม)	ขายเปลือกต้น ขายเปลือกต้น
	<i>Ficus heterophylla</i> Linn.	-	ถิ่น	เคื่อเครือ (ห่างทางหลวง)	กินผลสุก
	<i>Ficus hirta</i> Vahl	มะเดื่อหอม	ถิ่น	หมักนมหมู (นามง)	กินผลสุก
	<i>Ficus saemomocarpa</i> Miq.	เคื่อผา	ถิ่น	เคื่อน้ำ (นามง)	กินผลสุก
	<i>Ficus subulata</i> Bl.	เคื่อ	ถิ่น	หมักนออด (นามง)	กินผลสุก
	<i>Morus laevigata</i> Wall. ex Hook. f.	หม่อนฮอก	ถิ่น	มอน (นามง)	กินยอดอ่อน
					เปลือกต้นพอกแผลห้ามเลือด

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Myrsinaceae	<i>Andisia gracillima</i> K. Larsen	-	ถิ่น	ไม้แดง (ห่างทางหลวง)	ใบสด ใช้กินกับลาบ
Myrsinaceae	<i>Embelia sessiliflora</i> Kurz	ส้มกุ่ม	ถิ่น	เคี้ยวอ่อน (ห่างทางหลวง)	กินยอดอ่อน และผลสุก
			ถิ่น	ไม้งอด (นามง)	กินยอดอ่อน และผลสุก
Myrtaceae	<i>Maesa ramentacea</i> A.DC.	ข้าวสารหลวง	ถิ่น	ไม้คืบ (นามง)	ใบตำบดปลา
	<i>Decaspermum fruticosum</i> Forst	-	ถิ่น	ไม้ลิ้นเหล็ก (นามง)	กินผลสุก
	<i>Psidium guajava</i> Linn.	ฝรั่ง	ถิ่น	หมักลิศา (นามง)	กินผลสุก
	<i>Syzygium winitii</i> Merr.	หว่า	ถิ่น	หมักห้า (ห่างทางหลวง)	เปลือกต้นตำรวมกับเปลือกมะม่วงคั้นแก้มือเสียว
Ochnaceae	<i>Ochna integerrima</i> Merr.	ช้างน้ำ	ลัวะ	ถักลอย (ห้วยล้อม)	กินผลสุก
	<i>Erythrophalum scandens</i> Bl.	ผักฮาก	ถิ่น	ผักฮาก (ห่างทางหลวง นามง)	ยอดอ่อนกินเป็นผัก
Orchidaceae	<i>Goodyera procera</i> Hook.	-	ลัวะ	ผักฮาก (ห้วยล้อม)	ยอดอ่อนแกง
	<i>Arenga pinnata</i> Merr.	ด้า	ถิ่น	ตีปลากั้ง (นามง)	ยอดอ่อนแกงกับปลา
Palmae	<i>Calamus</i> sp.	หวายล้อม	ถิ่น	ด้า (ห่างทางหลวง นามง)	ยอดอ่อนแกง ผลแก่ทำลูกจิดาย
			ลัวะ	ด้า (ห้วยล้อม)	ยอดอ่อนแกง ผลแก่ทำลูกจิดาย
			ถิ่น	หวายล้อม (ห่างทางหลวง)	กินยอดอ่อน
			ถิ่น	หวายตองหนาม (นามง)	กินยอดอ่อน
			ลัวะ	หลอดพห็น (ห้วยล้อม)	กินยอดอ่อน ใบใช้มุงหลังคา

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Palmae	<i>Calamus</i> sp.	หวาย	ถิ่น ลัวะ	หวาย (ห่างทางหลวง นามง) หวาย (ห้วยล้อม)	กินยอดอ่อน ต้นทำเครื่องจักสาน กินยอดอ่อน ต้นทำเครื่องจักสาน
	<i>Caryota urens</i> Linn.	เต่าร้าง	ถิ่น ลัวะ	ต้นจิก (นามง) ลวดเฉียง (ห้วยล้อม)	กินหน่อ กินหน่อ
	<i>Livistona speciosa</i> Kurz	หูก	ถิ่น ลัวะ	กือ (ห่างทางหลวง นามง) กือ (ห้วยล้อม)	ผลสุกต้มกินกับน้ำพริกใบใช้มุงหลังคา ผลสุกต้มกินกับน้ำพริกใบใช้มุงหลังคา
	<i>Cajanus cajan</i> Millsp.	ถั่วมะเระ	ถิ่น ลัวะ	มะเระ (ห่างทางหลวง นามง) แปะมะเระ (ห้วยล้อม)	กินผล กินผล
Papilionaceae	<i>Cajanus goensis</i> Dalz.	-	ถิ่น	ข้าพืด (นามง)	กินผลอ่อน
	<i>Crotalaria spectabilis</i> Roth ssp. <i>parvibracteata</i>	มะพั้งแน่น	ถิ่น	มะพั้งน้ำ (นามง)	ยอดอ่อนลนไฟกินกับลาบ
	<i>Dalbergia velutina</i> Benth.	เครีจี่	ถิ่น	เคือด้อย (นามง)	ต้นต้มน้ำแก้ปวดท้อง เปลือกต้นใช้ต้วยหมาก
			ลัวะ	หมี่ตะมะหมัด (ห้วยล้อม)	เปลือกต้นใช้ต้วยหมาก
	<i>Derris ferruginea</i> Benth. Pl. Jumph.	-	ถิ่น	ฮ่อสะพายควาย (นามง)	ต้มนองเหล้าดื่มบำรุงกำลัง
	<i>Desmodium oblatum</i> Bak. ex Kurz	เลี้ยว	ลัวะ	ยาแก้อ (ห้วยล้อม)	รากต้มน้ำดื่มแก้อ
	<i>Dolichos lablab</i> Linn.	ถั่วแปบ	ถิ่น ลัวะ	ถั่วแปบ (ห่างทางหลวง) หมักปะทะ (ห้วยล้อม)	กินผลอ่อน กินผลอ่อน
	<i>Erythrina subumbrians</i> Merr.	ทองเหลืองป้า	ถิ่น ลัวะ	ใบทอง (นามง) ลำหือด (ห้วยล้อม)	กินยอดอ่อน กินยอดอ่อน

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Papilionaceae	<i>Erythrina variegata</i> Linn.	ทองหางลาย	ถิ่น	ทอง (นาบง)	กินยอดอ่อน
	<i>Flemingia stricta</i> Roxburgh ex Aiton f.	ถั่วหางเสือ	ถั่ว	ต้นตะเคียน (หัวย้อม)	กินผลอ่อน
	<i>Milletia churea</i> Benth.	-	ถิ่น	เค็ดเค็ดไก่ (นาบง)	ต้นต้มน้ำดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง
			ถั่ว	เค็ดเค็ดไก่ (หัวย้อม)	ต้นต้มน้ำดื่มแก้โรคโลหิตจาง
	<i>Phyllanthus majus</i> Coll.&Hemsl.	-	ถิ่น	เค็ดหลอมหลอม (นาบง)	ทั้งต้นต้มน้ำดื่ม คองเหล้าบำรุงกำลัง
	<i>Phyllanthus longipes</i> Schindl.	เกล็ดปลา	ถิ่น	หญ้าเก็ดลิ้น (นาบง)	รากต้มน้ำดื่มแก้ปวดท้อง
			ถั่ว	ยาตบะรอรอล (หัวย้อม)	รากต้มน้ำดื่มแก้โรคหอบ
	<i>Pueraria lobata</i> Ohwi var. <i>thomsoni</i>	-	ถิ่น	เพี้ยด (นาบง)	ใช้เปลือกต้นต้มน้ำดื่ม
	van der Maesen comb. et stat. nov.				
	<i>Spatholobus pottingeri</i> Prain	เถาพันซ้าย	ถิ่น	เค็ดเขา (หางทางหลวง)	เถาต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสียในเด็ก
Passifloraceae			ถิ่น	เค็ดม่วงขาวแดง (นาบง)	เถาต้มน้ำดื่มแก้ปวดท้อง จุกเสียด
	<i>Tadehagi triquetrum</i> Ohashi	ข้าวเม่านก	ถิ่น	หญ้ากระตุง (หางทางหลวง)	รากต้มน้ำดื่มแก้พยาธิ
			ถิ่น	คอดุง (นาบง)	ใบตำมาหมอนที่แผลหรือควาย
	<i>Vigna umbellata</i> Ohwi & Ohashi var. <i>umbellata</i>	ถั่วมะเป้	ถิ่น	ถั่วหลังเตา (หางทางหลวง)	รากต้มน้ำดื่มแก้พยาธิ
	<i>Vigna unguiculata</i> Walpers ssp. <i>unquiculata</i>	ถั่วแดง	ถิ่น	ถั่วดำ (หางทางหลวง)	กินเมล็ด
Pedaliaceae	<i>Passiflora edulis</i> Sims	กระถกรก	ถั่ว	คะลกคก (หัวย้อม)	กินยอดอ่อนและผลสุก
Piperaceae	<i>Sesamum indicum</i> Linn.	งาขาว	ถิ่น	งาตอ (หางทางหลวง)	เมล็ดปรุงอาหาร
	<i>Piper chaba</i> Hunt	ตีปี่	ถิ่น	ตีปี่ (หางทางหลวง)	ผลเป็นเครื่องเทศ

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Piperaceae	<i>Piper chaba</i> Hunt	คิปลี่	ถิ่น	คิปลี่ (ห่างทางหลวง)	ผลตำรวมกับยางปลีใช้กินแก้เวียนศีรษะ
	<i>Piper samentosum</i> Roxb.	ข้าวพุด	ถิ่น	คิปลี่ (ห่างทางหลวง)	ใบใส่แกงเล
	<i>Piper</i> sp.	-	ถิ่น	จะคำน (ห่างทางหลวง)	กินชอด
			ถิ่น	พริกฮอก (นามง)	กินชอด ต้นปรุงรสอาหาร
Plumbaginaceae	<i>Piper subpellatum</i> Kunth	พุดตีนช้าง	ถั่วะ	บันพะรุ (หัวย้อม)	กินชอด
			ถั่วะ	ผักคืดหนอก (หัวย้อม)	กินชอด
			ถิ่น	ปัวแดง (ห่างทางหลวง)	รากเป็นส่วนผสมแปะเหล้า
			ถิ่น	ผักนึ่งส้ม (นามง)	ชอดอ่อนแคง
Polygonaceae	<i>Fagopyrum cymosum</i> Meissn.	ผักนึ่งส้ม	ถิ่น	ผักนึ่งส้ม (นามง)	กินชอดอ่อน
	<i>Polygonum chinense</i> Linn.	พญาแดง	ถั่วะ	ผักไถ่น้ำ (หัวย้อม)	พังต้นต้มดื่มแก้ไข้เด็ก
Polypodiaceae	<i>Neochelidopteris normalis</i> Tagawa	กูดจิกจับ	ถั่วะ	พญาใบเดียว (หัวย้อม)	กินชอดอ่อน
Proteaceae	<i>Helicia formosana</i> Hemsl. var. <i>oblanceolata</i> Sleumer	เหมือดคนคง	ถิ่น	ไม้ค้ำข้าว (นามง)	กินชอดอ่อน
Rhamnaceae	<i>Zizyphus mauritiana</i> Lamk.	พุทรา	ถั่วะ	ถั่วะแดง (หัวย้อม)	กินผลสุก
	<i>Rubus ellipticus</i> var. <i>obcordatus</i> Focke	หนามไข่กุ้ง	ถิ่น	หนามส้ม (นามง)	กินผลสุก
Rosaceae	<i>Rubus leucanthus</i> Hance	หมักทุ้ม	ถิ่น	หนามส้ม (นามง)	กินผลสุก
	<i>Rubus pyrifolius</i> J.E. Smith	-	ถิ่น	หนามส้ม (นามง)	กินผลสุก
	<i>Rubus rufus</i> Focke	ปอสู้งิม	ถิ่น	หนามส้ม (นามง)	กินผลสุก
	<i>Gardenia soolepensis</i> Hutch.	คำมอกหลวง	ถั่วะ	เหลี่ยะส้ม (หัวย้อม)	ต้นต้มดื่มแก้หวัด
			ถิ่น	ดอกมอก (นามง)	กินผลสุก
Rubiaceae	<i>Gardenia soolepensis</i> Hutch.	คำมอกหลวง	ถั่วะ	ถั่วะแดง (หัวย้อม)	กินผลสุก
			ถั่วะ	ถั่วะแดง (หัวย้อม)	กินผลสุก

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Rubiaceae	<i>Gardenia sootepensis</i> Hutch.	คันทองหลวง	ลิ้น	ลำพะเนน (ห้วยค้อม)	ผลใช้สระผมให้ผมเงางาม
	<i>Hedyotis cf. acutangulata</i>	-	ลิ้น	หญ้าข้าวกล้า (นาบง)	ต้นต้มน้ำแก้ปวดหลังปวดเอว รากต้มน้ำบำรุงกำลัง
	<i>Hedyotis capitella</i> Wall var. <i>pubescens</i> Kurz	ชุมเห็ด	ลิ้น	- (ห้วยล้อม)	ใบตำประคบแก้ปวดบวม
	<i>Ixora cibdela</i> Craib	เข็มป่า	ลิ้น	ไม้เข็มหลวง (นาบง)	ต้นต้มน้ำแก้ปวดหลังปวดเอว รากต้มน้ำ และอบสมุนไพรแก้คัน
	<i>Morinda angustifolia</i> Roxb.	ยอหิน	ลิ้น	จีล้าแดง (ห่างทางหลวง)	รากต้มน้ำเป็นยาบำรุงกำลัง
	<i>Mussaenda tomentosa</i> Wight in Wall.	แก้วขาว	ลิ้น	ลำซิมล (ห้วยล้อม)	รากต้มน้ำแก้ปวดท้อง
	<i>Paderia pilifera</i> Hook.f.	กระพังโหม	ลิ้น	ลำบาว (ห้วยล้อม)	รากต้มน้ำแก้ปวด
	<i>Pavetta tomentosa</i> Roxb. ex Smith	ข้าวสารป่า	ลิ้น	เห็ดฮ้ายฮ้อย (ห่างทางหลวง)	ทั้งต้นต้มน้ำแก้ปวดท้อง ต้นต้มน้ำกับฝ้ายและเอื้องหมายนาต้มน้ำแก้ปวด
	<i>Prismatomeris javanica</i> Ridley	-	ลิ้น	เห็ด (นาบง)	ใช้ทำพื้น
	<i>Uncaria macrophylla</i> Wall.	เขาคายไม้หุบ	ลิ้น	หมักข้าวสาร (นาบง)	กินผลสุก
	<i>Wendlandia tinctoria</i> A.DC.	เข็กวาง	ลิ้น	เห็ดเลินฮ้อย (นาบง)	ต้มน้ำจากเถา
	<i>Acronychia laurifolia</i> Bl.	กระออม	ลิ้น	ไม้แก้ว (นาบง)	กินยอดอ่อน
	<i>Citrus medica</i> Linn.	มะนาวควาย	ลิ้น	ชมหวาน (นาบง)	กินยอดอ่อน
Rutaceae			ลิ้น	หมักนาว (ห่างทางหลวง)	ผลใช้ปรุงรสอาหาร
	<i>Clausena lansium</i> Skeels	มะไฟจีน	ลิ้น	หมักคั้น (นาบง)	ผลใช้ปรุงรสอาหาร
			ลิ้น	มะไฟจีน (ห่างทางหลวง นาบง)	กินผลสุก

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Rutaceae	<i>Clausena lansium</i> Skeels	มะไฟจีน	ลิ้น	แพะชาก (หัวขี้ส้ม)	กินผลสุก ใบตำพอกหัวแก้มปวดหัว
	<i>Euodia lepta</i> Merr.	เพี้ยกระพัง	ลิ้น	ขมนางวาน (นางง)	กินดอกอ่อน
	<i>Euodia viticina</i> Wall.	มะปิ่นดำ	ลิ้น	ขมนหวาน (ห่างทางหลวง)	กินยอดอ่อน
				ผักติปลิง (นางง)	กินยอดอ่อน
Sapindaceae	<i>Toddalia asiatica</i> Lamk.	ผักแปมป้า	ลิ้น	ผักขี้แอด (ห่างทางหลวง)	กินยอดอ่อน ผลอ่อน
			ลิ้น	ผักแยง (เห็ดหลอกเหล็ก (นางง)	กินยอดอ่อน ผลอ่อน
			ลิ้น	บานค้อก (หัวขี้ส้ม)	กินยอดอ่อน ผลอ่อน
			ลิ้น	ไม่มีมะก่าย (ห่างทางหลวง)	กินผลสุก
Saurauaceae	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> Leenh.	มะหวด	ลิ้น	มะขี้ก (ห่างทางหลวง)	ผลใช้ทำตัวกันทา
	<i>Sapindus rarak</i> A.DC.	มะคำติควาย	ลิ้น	หมักกนกน้ำ (ห่างทางหลวง)	ต้นแช่น้ำดื่มแก้ไข้
	<i>Saurauia roxburghii</i> Wall.	ส้านเห็บ	ลิ้น	กูด (ห่างทางหลวง นางง)	ยอดอ่อนแคง
	<i>Schizaeaceae</i>	หญ้าขยา	ลิ้น	ชะวัก (หัวขี้ส้ม)	ยอดอ่อนแคง
Selaginellaceae	<i>Lygodium polystachyum</i> Wall. ex Moore	ลิ้น	ลิ้น	กูด (ห่างทางหลวง นางง)	ยอดอ่อนแคง
			ลิ้น	ชะวัก (หัวขี้ส้ม)	ยอดอ่อนแคง
	<i>Selaginella helferi</i> Warb.	หญ้าร่องไข่	ลิ้น	หญ้ามู้งคำ (นางง)	ต้นต้มดื่มแก้โรคตับ
	<i>Smilax glabra</i> Roxb.	ยาหัว	ลิ้น	เค็ดข้าวเย็น (ห่างทางหลวง นางง)	หัวต้มดื่มช่วยบำรุงกำลัง
Solanaceae	<i>Smilax megacarpa</i> A.DC.	ย่านทาด	ลิ้น	หัวควยเย็น (หัวขี้ส้ม)	หัวต้มดื่มช่วยบำรุงกำลัง
	<i>Nicotiana tabacum</i> Linn.	ยาสูบ	ลิ้น	หนามเค็ดโอะ (นางง)	กินผลสุก ยอดอ่อนแคง
			ลิ้น	ยา (หัวขี้ส้ม)	ใบทำยาเส้นไว้สูบ

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Solanaceae	<i>Solanum ertanthum</i> D.Don	ถั้วเป้ง	ถั้ว	ไม้ฝ้ายเป้ง (ห่างทางหลวง)	ใบสมุนไพรบริเวณที่ปลูก
	<i>Solanum indicum</i> Linn.	มะแว้งต้น	ถั้ว	มะแว้งขิม (ห่างทางหลวง นามง)	กินผล
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือพวง	ถั้ว	แขว้งเป้ง (ห่างทางหลวง) พะวงโกก (หัวข้อม)	กินผลอ่อน กินผลอ่อน
Soneratiaceae	<i>Duabanga grandiflora</i> Roxb.ex DC.	ตุ้มต้น	ถั้ว	หมักต้น (นามง)	ผลอ่อนกินกับถั่ว ไม้ใช้สร้างบ้าน
			ถั้ว	ลำดูป (หัวข้อม)	ผลอ่อนกินกับถั่ว
Sterculiaceae	<i>Helicteres elongata</i> Wall.	จู้ขึ้น	ถั้ว	ป้อจู้โก (ห่างทางหลวง นามง)	รากต้มดื่มแก้ปวดท้อง
	<i>Sterculia laevis</i> Wall.	ถั้ว	ถั้ว	อีตาง (ห่างทางหลวง)	กินเมล็ดแก่
			ถั้ว	อีตอม (นามง)	กินเมล็ดแก่
			ถั้ว	หมักลอม (หัวข้อม)	กินเมล็ดแก่
Silaginaceae	<i>Sterculia lanceolata</i> Cav.	ป้อผ่าสาม	ถั้ว	หมักลอม (หัวข้อม)	กินเมล็ดแก่
	<i>Antidesma montanum</i> Bl.	มะเมาขม	ถั้ว	เม่น้ำ (นามง)	กินผลสุก
			ถั้ว	เหมียงกอล (หัวข้อม)	กินผลสุก
Taccaceae	<i>Tacca chantrieri</i> Andr.	ติงูหว่า	ถั้ว	ไม้ก้าง (ห่างทางหลวง)	กินใบอ่อน ดอกอ่อน ใบแก่กินแก้เจ็บท้อง ท้องเสีย
			ถั้ว	ขั้วแก้ง (นามง)	กินใบอ่อน ดอกอ่อน
			ถั้ว	มะกั้ง (หัวข้อม)	กินใบอ่อน ดอกอ่อน
Theaceae	<i>Camelia oleifera</i> Abel var. <i>confusa</i> Sealy	เหมียงเอียม	ถั้ว	เหมียง (หัวข้อม)	ยอดทำยาพิษ

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Theaceae	<i>Schima wallichii</i> Korth.	ทะโล้	ถิ่น ถั่ว	ไม้เหี่ยว (นางง) ถั่วโพทะเล (หัวยี่ลอม)	ยอดอ่อนกินแกงปาดทอง ไม้ใช้สร้างบ้าน
Thelypteridaceae	<i>Thelypteris nudata</i> Morton	กูดแดง	ถั่ว	บะโจล (หัวยี่ลอม)	กินยอดอ่อน
Thunbergiaceae	<i>Thunbergia laurifolia</i> Linn.	รางจืด	ถิ่น ถั่ว	หน้าแหม่น (ห่างทางหลวง) เคือหมี่แม่ญู (หัวยี่ลอม)	ต้นคนไฟใช้ปาดทอง หนูน้าหวก รากต้มดื่มแก้เมา
Tiliaceae	<i>Colona floribunda</i> Craib <i>Microcos paniculata</i> Linn.	ปอผี พลับพล	ถิ่น ถั่ว	บือมัน (ห่างทางหลวง) มะกอม (ห่างทางหลวง) ถั่วกอม (หัวยี่ลอม)	เปลือกต้นทำเชือก ไม้ใช้สร้างบ้าน ผลอ่อนใช้ทำกระสุนปืนเด็กเล่น ผลสุกกิน
Umbelliferae	<i>Eryngium foetidum</i> Linn. <i>Foeniculum vulgare</i> Mill. <i>Hydrocotyle javanica</i> Thunb.	ผักชีฝรั่ง ผักชี ผักหนอกช้าง	ถิ่น ถิ่น ถิ่น	หอมไต่ (ห่างทางหลวง) ผักชี (ห่างทางหลวง) ผักหนอกช้าง (นางง)	ใบใส่แกงแค ต้นอ่อนแกง ขมิ้นบือล
Verbenaceae	<i>Callicarpa arborea</i> Roxb. <i>Clerodendrum colebrookianum</i> Walp. <i>Clerodendrum fragrans</i> Willd. <i>Clerodendrum penduliflorum</i> Wall. <i>Clerodendrum serratum</i> Moon <i>Gmelina arborea</i> Roxb.	จำเป้น อิงขาว อิงสมุทร ระช้านแก้ว อิตติหาร ชื้อ	ถิ่น ถิ่น ถั่ว ถิ่น ถิ่น ถิ่น ถิ่น	ไม้เหี่ยว (นางง) ผักพา (ห่างทางหลวง นางง) ดอกสมุทร (หัวยี่ลอม) ผักพญ (นางง) ตั้งต่อ (นางง) ชื้อ (ห่างทางหลวง) ชื้อ (นางง)	เปลือกใช้เคี้ยวหมาก ยอดอ่อนนี้แกง รากต้มดื่มแก้ปวดเคือง ใบหมกไฟกินแกง รากและใบต้มอาบแก้ผดเคือง รากต้มดื่มแก้ไข้มาลาเลีย ใบคนไฟตำพอกแก้แก้มักเคือง นำจากผลผสมข้าวเหนียวจึงเป็นขนม

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Verbenaceae	<i>Sphenodesmia unguiculata</i> Schauer in DC.	-	ถิ่น	เค็ชญา (ห่างทางหลวง)	ต้มน้ำจากเถา
Vitaceae	<i>Cissus hastata</i> Miq.	ส้มสันดาน	ถิ่น	มะไข่เต่า (ห่างทางหลวง)	ยอดใส่แกงบอน ใบตำหมกไฟพอกฝี ช่วยลดหนอง
	<i>Tetrastigma mutabile</i> Planch.	-	ถิ่น ลัวะ	หมักไข่เต่า (นาบง) แพะมะนูล (หัวขล่อม)	กินผลสุก กินผลสุก
	<i>Achasia macrocheilos</i> Baker	ปุด	ถิ่น ลัวะ	กูก (ห่างทางหลวง นาบง) แพะมะนูล (หัวขล่อม)	กินผลสุก กินผลสุก
Zingiberaceae	<i>Alpinia galanga</i> Sw.	ข่า	ถิ่น	ข่า (ห่างทางหลวง)	หน่ออ่อนแคง หัวปรุงรสอาหาร
	<i>Alpinia</i> sp.	-	ถิ่น	ข่าแสัง (นาบง)	หน่ออ่อนแคง
	<i>Alpinia zerumbet</i> Burt & R. M. Smith	ข่าคม	ถิ่น	ข่าแสัง (ห่างทางหลวง นาบง)	ดอกอ่อนแคง รากต้มน้ำอาบแก้ลมพิษ
	-	-	ลัวะ	ลำกริ (หัวขล่อม)	ดอกอ่อนแคง ต้มน้ำดื่มแก้ไอ
	<i>Amomum</i> sp.	แห่นาง	ลัวะ	แห่นาง (หัวขล่อม)	รากต้มน้ำดื่มแก้โรคหัวใจ
	<i>Boesenbergia pandurata</i> Holt.	กระชาย	ลัวะ	กระชาย (หัวขล่อม)	หัวปรุงรสอาหาร หัวขยา
	<i>Curcuma domestica</i> Valet.	ขมิ้น	ลัวะ	ขมิ้น (หัวขล่อม)	หัวปรุงรสอาหาร หัวกินแก้ปวดท้อง
	<i>Kaempferia galanga</i> Linn.	เปล้าหอม	ถิ่น	วานหอม (ห่างทางหลวง)	หัวกินแก้ปวดท้อง

ตาราง 4 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	เผ่า	ชื่อท้องถิ่น (หมู่บ้าน)	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์
Zingiberaceae	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	ดิน	ขิงแดง (ทางหลวง)	หัวปรุงอาหาร หัวต้วยให้ละเอียดพ่นไล่ตมแก้โรคตาแดง หัวกินแก้เจ็บคอ

4.3 คำบรรยายลักษณะพืชแต่ละชนิดเรียงลำดับตามตัวอักษรชื่อวงศ์

Acanthaceae

Justicia sp. ; R. Pooma BKF No. 108659

ชื่อพื้นเมือง ผักคำปู้ (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูงประมาณ 1 ม. ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate, elliptic ขนาด 3-9 x 8-27 ซม. ฐาน cuneate-attenuate ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดแบบ verticillate มี bract รูป lanceolate 3 อันรองรับช่อดอกย่อย กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีขาวผิวด้านนอกมีขนปกคลุมด้านในเรียบ กลีบดอกแยกเป็นสองปาก ปากบนสองกลีบปากล่างสามกลีบ เกสรตัวผู้ 2 ติดภายในหลอดบริเวณปากล่าง anther 2 cell ติดบน filament ต่างระดับกัน anther มี spur รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile มี disc รองรับรังไข่ style มีขนปกคลุม ผลมีขนสั้น ๆ ปกคลุม ผลแห้งแตกแบบ loculicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อนเป็นผักสด นึ่งหรือแกง

Justicia ventricosa Wall. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 526. 1885.

ชื่อพื้นเมือง บัวฮาค้า บวกห้า (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 1.0-1.5 ม. ใบเดี่ยวออก opposite รูป oblanceolate ขนาด 3-8 x 10-25 ซม. ก้านใบยาว 0.5-2.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ผิวใบและขอบใบเรียบ ดอกช่อ verticillate ออกปลายยอด มี bract รูป ovate สีเขียวปนม่วงรองรับช่อดอกย่อย 4 ดอก กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ผิวมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีขาวแยกเป็นสองปาก ปากบนสองกลีบปากล่างสามกลีบ ด้านในปากล่างมีสีน้ำตาลแดง ผิวด้านนอกมีขนปกคลุมด้านในเรียบ กลีบดอกยาว 1.5-2.0 ซม. เกสรตัวผู้ 2 ติดใกล้ปากหลอด anther 2 cell ติดบน filament ต่างระดับกัน anther มี spur รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile มี disc รองรับรังไข่

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ใบตำรวมกับน้ำจากไผ่หนึ่งข้าว หมกไฟนวดแก้อาการชัก

Peristrophe acuminata Nees ; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 555. 1885.

ชื่อพื้นเมือง หู้าโจน พริกน้ำ(ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 30-50 ซม. ลำต้นบริเวณข้อพองออก ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 0.5-3.0 x 2.0-9.0 ซม. ก้านใบยาว 1.5-2.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านมีรอยขนเป็นเส้นที่ไม่เป็นระเบียบ ดอกช่อออกช่อใบแบบ corymb มี bract รูป lanceolate 2 อัน ร่องรับช่อดอกย่อย 2-4 ดอก ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง 4 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก กลีบดอก 5 กลีบสีม่วงฐานเชื่อมติดกันปลายแบ่งเป็นสองปาก ปากบนสองกลีบปากล่างสามกลีบ กลีบดอกขนาด 2-3 ซม. ผิวค้านนอกมีขนปกคลุมด้านในเรียบ เกสรตัวผู้ 2 อันติดภายในหลอด filament มีขนปกคลุม anther 2 cell ติดบน filament ต่างระดับกัน ไม่มี spur รังไข่ 1 อันแบบ superior รังไข่มี disc ร่องรับ 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile ผลแห้งแตกแบบ loculicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนมาใส่แกงแค

Phlogacanthus curviflorus Nees ; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 511. 1885.

ชื่อพื้นเมือง ฮ่อมช้าง ฮ่อมช้าง(ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 1.5-2.0 ม. ลำต้นไม่แตกกิ่งก้านสาขา ผิวต้นเรียบสีน้ำตาลแดง บริเวณข้อพองออก ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic ขนาด 10-14 x 20-35 ซม. ก้านใบยาว 10-15 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบและผิวใบทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดแบบ decussate ช่อดอกยาว 18-20 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อย กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกเป็นสองปาก ปากบนสองกลีบปากล่างสามกลีบ ผิวค้านนอกมีขนแบบกำมะหยี่สีม่วงแดงด้านในสีครีม กลีบดอกยาว 3-4 ซม. imbricate เกสรตัวผู้ 3 fertile 2 sterile 1 รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 2 locule 2 ovule/locule ผลรูป oblong แตกแบบ loculicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนหนึ่งกึ่งกับน้ำพริก ใบสดไฟนวดแก้ปวดบวม

Amaranthaceae

Amaranthus spinosus Linn.; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(4): 383. 1992.

ชื่อพื้นเมือง ผักขมหนาม ผักขม (ถิ่น) บันดู (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 30–100 ซม. ผิวลำต้นเรียบเป็นมัน ใบเดี่ยวออก spiral รูป ovate-lanceolate ขนาด 1–4 x 4–10 ซม. ก้านใบยาว 5–10 ซม. ฐาน attenuate ปลาย emarginate, mucronate ผิวใบและขอบใบเรียบ ขอบใบมีหนาม 5 อัน ดอกช่อออกปลายช่อแบบ spike ที่อาจมีการแตกช่อดอกย่อย ดอกแยกเพศแบบ monoecious ดอกตัวผู้ อยู่บริเวณปลายช่อมี bract รูป lanceolate สีเขียวขอบสีขาวปลายมีหนามแหลม perianth 5 กลีบแยกกันรูป ovate สีเขียวขอบสีขาว เกสรตัวผู้ 5 อันแยกกัน anther 2 cell แตกตามแนวยาว ตรงกลางดอกมีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ดอกตัวเมียอยู่บริเวณโคนช่อมี bract รูป lanceolate สีเขียวขอบสีขาว perianth 5 กลีบแยกกัน รังไข่ 1 อันแบบ superior stigma แยกสอง 1 locule 1 ovule ผลมี perianth หุ้มไว้ผลแห้งแตกแบบ circumscissile เมล็ดรูปกลมแบนสีดำเป็นมัน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบบริเวณที่รกร้าง

ระยะเวลาการออกดอก

ตลอดปี

ประโยชน์

ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนมาแกง

Celosia argentea Linn.; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(4): 380. 1992.

ชื่อพื้นเมือง หงอนไก่ ดอกด้าย(ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 1.0–1.5 ม. ผิวลำต้นเรียบมีสีเขียวปนแดงหรือสีเหลือง ใบเดี่ยวออก spiral รูป lanceolate-linear ขนาด 1–3 x 5–10 ซม. ก้านใบยาว 0.5–1.5 ซม. ฐาน attenuate ปลาย acuminate ผิวใบและขอบใบเรียบ ดอกช่อออกช่อใบและปลายช่อแบบ spike ปลายช่อมีส่วนที่ sterile มีสีแดงหรือสีเหลืองเป็นช่อขนาดใหญ่ ดอกมี bract 3 อันรูป ovate-oblong มี perianth 5 กลีบแยกกันรูป lanceolate มีลักษณะบางใสฐานเป็นสีขาวปลายช่อเป็นสีชมพูหรือสีเหลือง เกสรตัวผู้ 5 อัน filament เชื่อมติดกันที่ฐาน มี pseudo-staminode แทรกระหว่างเกสรตัวผู้ รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule/locule ผลมี perianth หุ้มไว้ ผลแห้งแตกแบบ circumscissile เมล็ดแคบรูปรางกลมแบนสีดำเป็นมัน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก

ตลอดปี

ประโยชน์

ชาวถิ่นใช้ดอกในพิธีกรรม

Anacardiaceae

Mangifera indica Linn.; Backer, Fl. Java 2: 149. 1965.

ชื่อพื้นเมือง มะม่วง หมักม่วง(ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 5-20 ม. ทุกส่วนมีน้ำยางใส ใบเดี่ยวออกแบบ spiral รูป oblong ขนาด 3.0-6.5 x 17.0-28.0 ซม. ก้านใบยาว 5-7 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบ undulate ผิวใบทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด ยาวประมาณ 20 ซม. ดอกมีทั้งแยกเพศและสมบูรณ์เพศในช่อเดียวกัน กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกัน กลีบดอก 5 กลีบแยกกัน กลีบดอกสีขาวด้านบนมีเส้นสีเหลืองนูน เกสรตัวผู้ 5 fertile 1-2 รังไข่ 1 อันแบบ superior มี annular disc รองรับรังไข่ style ติดด้านข้าง 1 locule 1 ovule/locule ผลมีขนาดและรูปร่างต่างกัน ผลสุกสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนมาฆ่า กินผลดิบและผลสุก เปลือกต้นคั้น
รวมกับเปลือกต้นฝรั่งคั้นแก้ท้องเสีย

Rhus chinensis Muell.; Santisuk, Thai For. Bull. No. 22: 19. 1994.

Syn. *R. javanica* Thumb.

ชื่อพื้นเมือง ส้มผด (ถิ่น) หมักผด (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ใบประกอบแบบ odd-pinnate ก้านใบมีปีกแคบๆ ใบย่อยรูป lanceolate ขอบใบค่อนข้างขนาน ไม่มีก้านใบย่อย ขนาดใบย่อย 7-8 x 17-21 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบหยักแบบ serrate ผิวทั้งสองด้านมีขนสั้นๆ ปกคลุม ใบปลายยอดมีขนาดใหญ่และรูปร่างต่างจากใบอื่น โดยฐาน attenuate ดอกช่อ panicle ออกปลายยอดมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบแยกกันมีสีขาวออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 5 ติดบน annular disc รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 1 locule 1 ovule/locule stigma แยกสาม ผลแบน รูป ellipsoid มีขนสีขาวปกคลุม ผลสุกสีส้มแดง ผิวมีน้ำยางเหนียว

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลสุก ชาวลัวะใช้ต้นคั้นน้ำล้าง
แผลมีหนอง

Spondias lakhonensis Pierre ; Santisuk, Thai For. Bull. No. 22: 25. 1994.

ชื่อพื้นเมือง ห่อ ห่อ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 15-20 ม. ใบประกอบแบบ odd-pinnate ยาว 25-60 ซม. มีใบย่อย 25-29 ใบ ใบอ่อนมีขนปกคลุมเมื่อแก่ผิวใบเรียบ ใบย่อยออก alternate ไม่มีก้านใบย่อย รูป oblong ขนาด 1.5-3.0 x 5.0-10.0 ซม. ฐาน oblique ปลาย acuminate ผิวใบและขอบใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดแบบ panicle ยาวประมาณ 15-40 ซม. ช่อดอกมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 valvate กลีบสีขาว แยกกันผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 5 valvate กลีบสีขาวผิวมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 8-10 อัน ติดบน annular disc ซึ่งมีลักษณะเป็นร่อง 8-10 ร่อง anther 2 cell ติดแบบ versatile แยกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 4-5 locule 1 ovule/locule style แยกถี่หรือห้ำ ผลรูป ellipsoid-oblong ขนาดประมาณ 1.3 x 1.5 ซม. ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดเป็นผัก กินผลทั้งดิบและสุก

Spondias pinnata Kurz ; Santisuk, Thai For. Bull. No. 22: 20. 1994.

ชื่อพื้นเมือง มะกอก กอก(ถิ่น) ตำแพะคร้อ(ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 15-25 ม. ทุกส่วนมีน้ำยางใส ดอกออกช่วงที่มีการผลัดใบ ใบประกอบแบบ odd-pinnate ยาว 20-30 ซม. มีใบย่อย 5-11 ใบ ใบย่อยรูป lanceolate-oblong ขนาด 2-4 x 5-10 ซม. ไม่มีก้านใบย่อย ฐาน obtuse, oblique ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด ยาวประมาณ 15-20 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันสีขาว กลีบดอก 5 valvate กลีบสีขาวแยกกัน เกสรตัวผู้ 10 อันติดบน annular disc ซึ่งมีขนาดใหญ่และมีติเหลือ anther 2 cell ติดแบบ dorsifixed แยกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 5 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile style แยกห้ำ ผลรูป ovoid, ellipsoid, oblong ขนาด 2-3 x 3-5 ซม. ผลสุกสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลดิบและสุก ยอดกินกับถาพ

Apocynaceae

Amalocalyx microlobus Pierre ex Spire;

Lecomte and Humbert, Fl. Gen. I.-C. 3(9): 1206. 1933.

ชื่อพื้นเมือง หยังสมุทร มะชะจิม สัมยิม (ถิ่น) แผละแวก (ลัวะ)

ไม้เถาเลื้อยพันต้นไม้อื่น ลำต้นแก่สีขาวผิวมีร่องลึก ทุกส่วนมีน้ำยางขาว ใบเดี่ยวออก opposite รูป pandurate ขนาด 2-10 x 4-23 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ขอบ undulate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ผิวใบด้านล่างมีขนสีขาวสั้นปกคลุมหนาแน่น ดอกช่อแบบ raceme ออกช่อใบ มี bract ซึ่งหลุดร่วงง่ายและมีขนปกคลุมรองรับดอก กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกัน ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม ด้านในเรียบและมีติ่งเล็ก ๆ ติดที่โคนกลีบ กลีบดอก 5 กลีบรูป funnellform มีสีชมพู เกสรตัวผู้ 5 อัน epipetalous filament มีขนาดสั้นและมีขนปกคลุม anther มี appendage anther เชื่อมติดกันหุ้มส่วนของ stigmaไว้ รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule ovule จำนวนมากติดแบบ axile ผลค่อนข้างแบนรูป ellipsoid ผิวขรุขระยาว 5-7 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลแก่เป็นผลไม้

Ervatamia graciliflora Lace ; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 647. 1882.

Syn. *Tabernaemontana peduncularis* Wall. ;

Leeuwenberg, Rev. Tabernaemontana 1: 187. 1991.

ชื่อพื้นเมือง พุดคง ไม้ดอกพุด(ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1.5-2.0 ม. ทุกส่วนมีน้ำยางขาว ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic-oblong ขนาด 2-5 x 8-21 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ผิวทั้งสองด้านเรียบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด กลีบเลี้ยง 4-5 ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อย ผิวด้านนอกเรียบ โคนกลีบด้านในมีติ่งขนาดเล็กติดอยู่ กลีบดอก 4-5 กลีบสีขาวรูป salverform ขนาดกลีบ 2.5-3.0 ซม. convolute กลีบเวียนไปด้านซ้าย เกสรตัวผู้ 5 ติดใกล้ปากหลอด filament สั้นมีขนปกคลุม รังไข่ 2 อันแบบ superior รังไข่แยกกันโดยมีส่วนของ style เชื่อมติดกัน ovule จำนวนมากติดแบบ axile ผลสุกสีส้มเหลือง มี 1-2 เมล็ด

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นคัมคัมแก้ปวดท้อง

Kopsia arborea Bl. ; Backer, Fl. Java 2: 232. 1965.

ชื่อพื้นเมือง คิงน้ำใส ดอกพุด (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2-6 ม. ทุกส่วนมียางขาว ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 2-3 x 9-14 ซม. ไม่มีก้านใบ ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบเป็นมัน ดอกช่อออกปลายยอดแบบ cyme กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ผิวทั้งสองด้านเรียบ ยกเว้นบริเวณขอบกลีบ กลีบดอก 5 กลีบเชื่อมติดกันรูป salverform ขนาดกลีบ 4.0-4.5 ซม. สีขาวปากหลอดมีสีแดงเข้มเป็นวง เกสรตัวผู้ 5 ติดใกล้ปากหลอด filament สั้น รังไข่ 2 อันแบบ superior รังไข่แยกกันโดยส่วน style เชื่อมติดกัน มีขนปกคลุม มีต่อมหนึ่งคู่ติดอยู่ใกล้ฐานของ รังไข่ 1 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile ผลรูป ovoid มีขนสั้นๆปกคลุม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นต้มน้ำแก้ปวดท้อง

Aquifoliaceae

Ilex sp.; Taom, Y. W. BKF No. 108198

ชื่อพื้นเมือง คีปตา (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2-4 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic, lanceolate ขนาด 1-3 x 2-8 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน cuneate - attenuate ปลาย acute ขอบใบเรียบหรือหยักตื้นๆ แบบ serrate ผิวทั้งสองด้านเรียบเป็นมัน ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวเมียช่อดอก umbel ออกช่อใบมีดอกย่อย 4-7 ดอก ก้านดอกยาวประมาณ 5 มม. ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 4 มม. กลีบเลี้ยง 6 ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยกผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 6 imbricate กลีบสีขาวผิวทั้งสองด้านเรียบ ฐานเชื่อมติดกันปลายกลีบมน staminode 6 ติดที่ปากหลอด ออก alternate กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ superior style สั้น stigma capitate 6 locule 1 ovule/locule ติดแบบ apical ผลรูปกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อนเป็นผักสด

Araceae

Acorus tatarinowii Schott ; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 556. 1893.

Syn. *A. gramineus* Soland.

ชื่อพื้นเมือง ว่านน้ำเล็ก จะไคน้ำ(ถิ่น)

พืชล้มลุกขึ้นเป็นกอขนาดใหญ่บนก้อนหินบริเวณริมน้ำมี rhizome ทุกส่วนมีกลิ่นหอม ลำต้นแบ่งเป็นข้อสั้นๆ ใบเดี่ยวออกแบบ distichous รูป linear ลักษณะใบแบบ ensiform ขนาด 0.4-0.7 x 23-57 ซม. กาบใบด้านล่างเรียงกันแน่นเป็นลำต้น ขอบใบขนาน เส้นใบขนาน ผิวสีเขียวเข้มเรียบเป็นมัน ดอกช่อ spadix ก้านดอกยาว 5-12 ซม. spathe รูป linear มีสีเขียวและลักษณะคล้ายใบ ดอกรูปร่างเป็นแท่งกลมยาว 5.0-7.5 ซม. perianth 5-6 กลีบแยกกันสีเขียวยาวประมาณ 2 มม. เกสรตัวผู้ 5-6 อัน anther 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 3 locule 1 ovule/locule style สั้นมาก ovule ติดแบบ apical

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นในที่ชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ดอกอ่อนแฉกใส่ปลา ผลแก่ทุบแช่น้ำดื่มแก้ร้อนใน แก้ปวดท้องและแก้ไข้

Aglaonema schottianum Miq. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 529. 1893.

Syn. *A. simplex* Bl.

ชื่อพื้นเมือง ว่านงดหิน มะเขือป่า(ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 50-100 ซม. ลำต้นตั้งตรงอวบน้ำสีเขียวเข้มแบ่งเป็นข้อๆ ใบเดี่ยวออกตามข้อแบบ spiral บริเวณใกล้ยอดรูป ovate, lanceolate ขนาด 5-14 x 15-30 ซม. ก้านใบยาว 15-24 ซม. ฐาน cuneate, truncate, cordate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบมีเส้นใบ 7-10 คู่ ดอกช่อแบบ spadix ออกช่อใบ ช่อดอกมี spathe สีขาวยาว 3-6 ซม. เมื่อติดผล spathe จะหลุดร่วงไป ช่อดอกรูป oblong ยาว 4-6 ซม. ดอกตัวเมียอยู่ด้านล่างมีประมาณ 10 ดอก รังไข่ไม่มี bract รองรับ style สั้น stigma มีขนาดใหญ่ รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule ติดแบบ basal ดอกตัวผู้อยู่ด้านบน เกสรตัวผู้ 4 ช่อ แตกแบบ poricidal ผลรูป oblong ขนาด 0.4-1.0 x 1.5-2.0 ซม. ผิวเรียบเป็นมัน ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ดอกอ่อนเผากินกับน้ำพริก ดินใส่แผลช่วยห้ามเลือด

Colocasia esculenta Schott ; Backer , Fl. Java 3: 121. 1968.

Syn. *C. antiquorum* Schott

ชื่อพื้นเมือง เหือก (ถิ่น) ปรวน (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี มีหัวใต้ดินแบบ corm ใบเดี่ยวออกแบบ spiral ทุกส่วนมีน้ำยางใส ก้านใบยาว 50-100 ซม. ก้านใบสีเขียวหรือม่วงดำ แผ่นใบติดแบบ peltate รูป ovate- triangular ขนาด 10-35 x 20-55 ซม. ฐาน cordate ขอบ undulate ผิวทั้งสองด้านเรียบเป็นมันผิวมีผงละเอียดสีขาวปกคลุม ดอกช่อออกปลายช่อ ก้านดอกยาว 15-30 ซม. ช่อดอกแบบ spadix ส่วนของ spathe กระเปาะด้านล่างสีเขียวยาว 3-5 ซม. ด้านบนรูป lanceolate สีเหลืองยาว 10-20 ซม. ดอกตัวเมียอยู่ด้านล่างของช่อดอกแบ่งเป็นส่วนของ fertile ยาว 2.5-3.0 ซม. ส่วน sterile ยาว 1.0-1.5 ซม. รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal 3-4 placentation style สั้น stigma capitate ดอกตัวผู้อยู่ด้านบนยาว 3-4 ซม. เกสรตัวผู้ 6 cell synandria ปลายช่อมี sterile appendage สีขาวยาว 2-4 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม-กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะนำหัวมากิน ชาวถิ่นใช้หัวในพิธีแรกขวัญไร่

Colocasia gigantea Hook. f.

Syn. *C. indica* Hassk. ; Backer , Fl. Java 3: 121. 1968.

ชื่อพื้นเมือง ตูน (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปีมีหัวใต้ดินแบบ corm ใบเดี่ยวออกแบบ spiral ก้านใบยาว 50-150 ซม. ส่วนของก้านใบและแผ่นใบสีเขียวอ่อน มีผงละเอียดสีขาวปกคลุม รูป ovate ขนาด 10-35 x 15-50 ซม. แผ่นใบติดแบบ peltate ฐาน cordate ปลายมน ผิวใบเรียบเป็นมัน ขอบใบหยักแบบ undulate ดอกช่อออกปลายช่อ ก้านดอกยาว 30-50 ซม. ช่อดอกแบบ spadix spathe สีขาว รูป oblong ยาว 20-30 ซม. ปลายมีดั่งสั้นๆ ดอกตัวเมียอยู่ด้านล่างแบ่งเป็นส่วน fertile ยาว 2.0-3.5 ซม. ส่วน sterile ยาว 2.0-4.5 ซม. รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal 2-4 placentation style สั้น ดอกตัวผู้อยู่ด้านบนยาว 3-5 ซม. เกสรตัวผู้ 6 anther synandria มีส่วน sterile appendage อยู่บริเวณปลายช่อดอกยาว 3-6 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม-กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินก้านใบเป็นผักสด แง่งใส่ปลา

Colocasia sp.; Backer, Fl. Java 3: 120. 1968.

ชื่อพื้นเมือง บอน บอน (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปีมีหัวใต้ดินแบบ corm ทุกส่วนมีน้ำยางใส ใบเดี่ยวออกแบบ spiral ก้านใบยาว 50-150 ซม. สีเขียวหรือสีม่วง แผ่นใบรูป ovate ขนาด 15-30 x 20-40 ซม. ดิบบนแบบ peltate ฐาน cordate ปลาย acute ผิวใบเรียบเป็นมัน ขอบใบหยักแบบ undulate ดอกช่อออกปลายช่อ ก้านดอกยาว 20-40 ซม. ดอกช่อ spadix รูป lanceolate ยาว 20-30 ซม. spathe ด้านล่างเป็นกระเปาะสีเขียวยาว 4-5 ซม. ด้านบนสีเหลืองยาว 15-25 ซม. ดอกตัวเมีย จำนวนมากอยู่ด้านล่างแบ่งเป็นส่วนของ fertile ยาว 2.5-3.5 ซม. ส่วน sterile ยาว 1.5-2.0 ซม. รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal 2-5 placentation style สั้น stigma capitate ดอกตัวผู้อยู่ด้านบนยาว 3.5-4.0 ซม. เกสรตัวผู้ 6-8 anther synandria มีส่วน sterile appendage สีเหลืองอยู่บริเวณปลายช่อยาว 2.0-2.5 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามที่ขึ้น

ระยะเวลาการออกดอก กรกฎาคม-กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนมาแกง

Lasia spinosa Thw.; Backer, Fl. Java 3: 111. 1968.

ชื่อพื้นเมือง ผักหนาม (ถิ่น ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 0.5-1.0 ม. ลำต้นเป็นข้อสั้นๆ สีเขียว ผิวมีหนามปกคลุมจำนวนมาก ใบเดี่ยวออก spiral ที่ข้อ ขนาด 7-20 x 10-30 ซม. ก้านใบยาว 20-45 ซม. ขอบใบหยักลึกถึงก้านของเส้นกลางใบ 10-11 หยัก ก้านใบและเส้นใบด้านล่างมีหนามปกคลุม ผิวใบทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกช่อใบ ช่อดอกแบบ spadix ก้านดอกยาว 20-50 ซม. ผิวก้านมีหนามปกคลุม spathe รูป lanceolate ปิดเป็นเกลียวยาว 10-25 ซม. ผิวเรียบสีเขียวปนแดง เมื่อติดผล spathe จะหลุดร่วงไป ดอกสมบูรณ์เพศ perianth 4 อันแยกกัน สีเขียวปนเหลือง เกสรตัวผู้ 4 อันออก opposite กับ perianth รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule/locule style สั้น

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นบริเวณริมน้ำ

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินยอดอ่อนเป็นผัก

Araliaceae

Aralia montana Bl. Bijdr. ; Steenis , Fl. Mal. 9: 22. 1979.

ชื่อพื้นเมือง ต้างเหียง(ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2-3 ม. ลำต้นไม่แตกกิ่งก้านสาขา และมีหนามแบบ prickly ปกคลุมจำนวนมาก ใบออกที่ยอดแบบ spiral ใบประกอบแบบ tripinnate ก้านใบมีหนาม ใบย่อยรูป lanceolate ขนาดใบย่อย 0.5-3.0 x 2.0-6.0 ซม. ขอบใบหยักแบบ serrulate ผิวทั้งสองด้านมีขน ปกคลุมด้านหลังใบบริเวณเส้นใบมีหนามปกคลุม ดอกช่อแบบ compound umbel กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบแยกกันมีสีขาว imbricate ออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 5 อันแยกกันออก alternate กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ inferior มี 5 locule 1 ovule/locule ติดแบบ apical stigma แยกหุ้มและ persistent ผลรูปรางกลมมีร่องตามแนวยาวห้าร่อง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนลวกกินกับน้ำพริก

Brassaiopsis speciosa Decne.& Planch. ; Van Steenis, Fl. Mal. 9: 94. 1979.

Syn *B. glomerulata* Regel

ชื่อพื้นเมือง ต้างผา (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 5-7 ม. ลำต้นมีการแตกกิ่งก้านสาขาและมีหนามแบบ prickly ปกคลุมจำนวนไม่มาก ใบประกอบออก spiral ที่ปลายยอด ใบประกอบแบบ digitate ก้านใบยาว 30-50 ซม. มีใบย่อย 8-10 ใบ รูป elliptic-lanceolate ขนาด 4-8 x 12-20 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ก้านใบย่อยยาว 1.5-5.0 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ ขอบใบหยักแบบ serrate ดอกช่อ compound umbel ช่อดอกมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยก กลีบดอก 5 valvate กลีบแยกกันออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 5 อันออก alternate กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ inferior มี 2 locule 1 ovule/locule ติดแบบ apical ผลรูป spindle ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนหนึ่งกินกับน้ำพริก

Macropanax concinnus Miq.; Van Steenis, Fl. Mal. 9: 87. 1979.

ชื่อพื้นเมือง ต้างหอม(ถิ่น) บะโงล (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ลำต้นมีการแตกกิ่งก้านสาขาน้อยและลำต้นกลวง ใบมีกลิ่นหอมออก spiral ที่ปลายยอด ใบประกอบแบบ digitate ก้านใบยาวประมาณ 16 ซม. มีใบย่อย 3-5 ใบรูป oblanceolate, narrowly elliptic ขนาด 1-6 x 5-16 ซม. ก้านใบย่อยยาว 1-4 ซม. ฐาน cuneate, obtuse ปลาย acuminate ขอบเรียบ ผิวเรียบเป็นมัน ดอกช่อ compound umbel ออกปลายยอด กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบดอก 4-5 กลีบสีขาวแยกกันออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 4-5 อันแยกกันออก alternate กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 1 ovule/locule ผลรูป spindle เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-0.7 ซม. stigma persistent

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม-กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดเป็นผัก ชาวลัวะใช้ยอดแกงกับตัวอ่อนผึ้ง

Trevesia palmata Vis.; Hooker, Fl. Br. Ind. 2: 732. 1879.

ชื่อพื้นเมือง ต้างหลวง หมักกำพัน (ถิ่น) แผละเหาะ (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 3-5 ม. ลำต้นมักไม่แตกกิ่งก้านสาขา ลำต้นมีหนามแหลมและยาวปกคลุมจำนวนมาก ใบเดี่ยวออก spiral ที่ปลายยอด ใบรูปกลมมีหยักลึกเกือบถึงก้านใบ 8-10 หยัก ขนาด 15-50 ซม. ก้านใบยาว 15-30 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อ compound umbel ออกช่อใบใกล้ปลายยอด ช่อดอกอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ช่อดอกรูปกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 7-10 ซม. ช่อดอกห้อยลง ประกอบด้วยดอกย่อยจำนวนมาก กลีบเลี้ยง 6-10 กลีบ กลีบดอก 6-10 กลีบแยกกันสีเหลืองอ่อนรูป oblong ออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 6-10 อันแยกกันออก alternate กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ inferior มี 6-10 locule 1 ovule/locule

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะใช้ยอดอ่อนและดอกอ่อนหนึ่งหรือคั้นกับน้ำพริก

Asclepiadaceae

Hoya parasitica Wall. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 57. 1885.

ชื่อพื้นเมือง นมพิจิตร สะนามูโชะปา(ลาวะ)

พืชพวก epiphyte ลำต้นเลื้อย ทุกส่วนมียางขาว ลำต้นผิวเรียบเมื่อแก่มีสีขาว ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate ขนาด 3-6 x 7-10 ซม. ก้านใบยาว 0.7-1.0 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute ใบหนาอวบน้ำสีเขียวอ่อน ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อออกช่อใบแบบ umbel ก้านดอกยาว ประมาณ 6 ซม. ช่อดอกรูปกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-7 ซม. ก้านดอกย่อยยาว 2.5-3.0 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบสีขาวแยกกับรูป ovate มีขนสั้น ๆ ปกคลุมจำนวนไม่มาก กลีบดอก 5 กลีบสีขาวฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยก corona สีขาว เกสรตัวผู้ 5 อัน ติดบน gynostegium รังไข่ superior มี 2 อันแยกกัน ไม่มี style stigma ขนาดเล็ก 1 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวลาวะใช้ใบตำละเอียดประคบบริเวณมีน้ำรักษากาการเจ็บมีน้ำ

Athyriaceae

Diplazium dilatatum Bl. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 3 (3): 464. 1988.

ชื่อพื้นเมือง ไหฺรกระบือ บะโฮล(ลาวะ)

เฟินชนิดหนึ่งที่มี rhizome ตั้งตรงค่อนข้างมีเนื้อไม้และผิวมี scale ยาว 1.5-2.0 ซม. สีนํ้าตาลขอบเป็นสีดำ frond bipinnate ขนาด 70 x 100 ซม. pinna รูป narrowly oblong ขนาดประมาณ 25 x 50 ซม. ปลาย acuminate pinnule รูป oblong ฐาน cordate ปลาย acuminate ขอบด้านล่างมนด้านบนแหลม sori สีน้ำตาลรูปยาวติดไปตามแนวเส้นใบยาว 5-7 มม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณริมลำธาร

ระยะเวลาการออกสปอร์ ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวลาวะกินยอดอ่อนเป็นผักสดหรือแกง

Basellaceae

Basella alba Linn. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(4): 410. 1992.

ชื่อพื้นเมือง ผักปลัง ผักปิ้ง (ลาวะ)

ไม้เลื้อยขนาดเล็กยาวหลายเมตร ลำต้นอวบน้ำผิวเรียบสีเขียวหรือสีม่วง ใบเดี่ยวออก spiral รูป ovate ขนาด 2-7 x 5-12 ซม. ก้านใบยาว 1-3 ซม. ฐาน cordate ปลาย acute ใบอวบน้ำสีเขียวเข้ม ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบเป็นมัน ดอกช่อออกช่อใบแบบ spike ยาว 2-8 ซม. bract รูป ovate 2-3 อันสีขาวผิวเรียบขอบกลีบหุ้มรองรับดอกหนึ่งดอก perianth 5-6 imbricate ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยสีเขียวอ่อนหรือสีขาวปลายกลีบสีขาวหรือสีชมพู เกสรตัวผู้ 5 อันแยกกัน anther 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule style แยกสาม ผลรูปกลม ผลสุกสีม่วงดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา เป็นพืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนไปแกง

Betulaceae

Betula alnoides Buch.-Ham. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 599. 1888.

ชื่อพื้นเมือง กำลังเลื้อย โคร่ง เลื้อยโคร่งต้น(ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 5-10 ม. ผิวลำต้นมี lenticel สีแดงปกคลุม เปลือกต้นมีกลิ่นหอมของน้ำมันหอมระเหย กิ่งอ่อนและยอดอ่อนมีขนสีขาวปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate มี stipule รูป ovate หลุดร่วงง่าย ใบรูป lanceolate ขนาด 1-4 x 4-11 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ผิวใบเรียบ ขอบใบหยักแบบ serrate ดอกช่อแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ catkin ยาวประมาณ 5-10 ซม. กลีบเลี้ยง 2-4 เกสรตัวผู้ 2 อัน ดอกตัวเมีย ช่อดอกแบบ catkin ยาวประมาณ 5-6 ซม. มี bract รองรับดอกย่อย 3 ดอก ไม่มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 2 ovule/locule stigma แยกสอง ผลมีปีกสีขาวสองปีกซึ่งมีลักษณะบางใส

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้เปลือกต้นคองเหล้าคั้นบำรุงกำลัง

Bignoniaceae

***Markhamia stipulata* Seem. var. *kerrii* Sprague ;**

Smitinand , Larsen, Fl. Thai. 5(1): 51. 1987.

ชื่อพื้นเมือง แดหางค่าง แดป่า (ถิ่น) บะสะแก (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 10-20 ม. ใบประกอบแบบ odd-pinnate ใบย่อย 3-5 คู่ รูป elliptic ขนาด 4-10 x 7-20 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนแบบ pilose ดอกช่อแบบ raceme ออกปลายยอด กลีบเลี้ยง เชื่อมติดกันปลายเปิดแบบ gamophyllous ผิวด้านบนนอกมีขนสีน้ำตาลแบบ villous กลีบดอกรูป funnellform แบ่งเป็นสองปาก ปากบนสามกลีบปากล่างสองกลีบ กลีบดอกด้านบนนอกและด้านในของหลอดสีส้มปากหลอดสีเหลือง เกสรตัวผู้ 5 อัน staminode 1 อัน รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule ovule จำนวนมาก ผลรูป linear ยาว 60-90 ซม. มีขนแบบ villous สีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ตุลาคม-ธันวาคม

ประโยชน์ ฆาถินและฆาถะกินดอกสด หรือต้มกินกับน้ำพริก

***Oroxylon indicum* Vent ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 5(1): 36. 1987.**

ชื่อพื้นเมือง ลิ่นฟ้า หมักลิคไม้ (ถิ่น) ถ้ายูปรู (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 5-10 ม. ใบประกอบแบบ tripinnate ใบเรียงถี่ๆ ที่ปลายยอดยาว 50-150 ซม. ใบย่อยรูป ovate, lanceolate, elliptic ขนาด 4-10 x 6-18 ซม. ก้านใบ 0.5-1.0 ซม. ฐาน cuneate, cordate, oblique ปลาย acuminate ดอกช่อออกปลายยอดช่อดอก raceme ยาว 50-150 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกไม่เป็นระเบียบ กลีบดอก 5 รูป funnellform ฐานเชื่อมติดกัน ปลายแบ่งเป็นสองปาก ปากบนสามกลีบปากล่างสองกลีบ กลีบดอกด้านบนนอกสีส้มด้านในสีเหลืองอ่อนดอกมีขนาดใหญ่ เกสรตัวผู้ 5 ติดประมาณกึ่งกลางของหลอด บริเวณจุดที่ filament ติดมีขนปกคลุม รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal 2 placentation ผลแบนรูป linear ขนาด 6-10 x 30-100 ซม. เมล็ดรูปแบนมีปีกสีขาว

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน-สิงหาคม

ประโยชน์ ฆาถินและฆาถะใช้ยอดอ่อนและผลอ่อนลวกกินกับน้ำพริก

Bischofiaceae

Bischofia javanica Bl. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 5: 345. 1887.

ชื่อพื้นเมือง เดิม เมียงฟาด (ถิ่น ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 10-20 ม. ใบประกอบแบบ odd-pinnate ใบออกแบบ spiral ที่ยอด มีใบย่อยสามใบรูป elliptic ขนาด 3-8 x 8-17 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrulate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกช่อใบดอกแยกเพศแบบ dioecious ช่อดอกแบบ panicle ช่อดอกตัวผู้มีขนาดใหญ่ กลีบเลี้ยง 5 imbricate ไม่มีกลีบดอก เกสรตัวผู้ 5 อันแยกกัน filament สั้น anther ขนาดใหญ่ มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ช่อดอกตัวเมียเป็นแบบ panicle ขนาดช่อเล็กกว่าดอกตัวผู้ กลีบเลี้ยง 5 ไม่มีกลีบดอก staminode 5 รังไข่ 1 อันแบบ superior 3-4 locule 2 ovule/locule ผลรูปทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. ผลสุกสีส้ม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน-กรกฎาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะใช้ยอดอ่อนลนไฟกินเป็นเมี่ยง และกินผลสุกเป็นผลไม้

Brassicaceae

Raphanus sativus var. *caudatus* Linn.; Jafri, Fl. W. Pak. 55: 35. 1973.

ชื่อพื้นเมือง จี๋หุด จี๋หุด (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 30-50 ซม. ใบเดี่ยวออก spiral รูป spatulate ขนาด 3-5 x 8-12 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ผิวใบเรียบทั้งสองด้าน ขอบใบหยักแบบ undulate ใบที่อยู่ใกล้ปลายยอดขอบหยักลึกถึงก้านใบ ดอกช่อ raceme ออกปลายยอด กลีบเลี้ยง 4 กลีบแยกกันขนาดกลีบ 8-10 มม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 4 กลีบแยกกันสีขาวปลายกลีบมีเส้นสีม่วง กลีบดอกรูป spatulate ผิวเรียบ เกสรตัวผู้ 6 แยกกัน filament ยาว 4 สั้น 2 (tetradynamous) รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal 2 placentation มี 2 locule เกิดจาก false septum มากั้น ผลรูป oblong-lanceolate ยาว 5-11 ซม. ผลแบ่งเป็นข้อ ๆ

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม

ประโยชน์ ชาวลีนนำผลอ่อนไปแกงหรือนึ่ง

Bromeliaceae

Ananus comosus Merr.; Backer, Fl. Java 3: 33. 1968.

ชื่อพื้นเมือง สับปะรด แพะหนัด (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 30-50 ซม. ลำต้นเป็นข้อสั้นๆ ใบเดี่ยวเรียงตัวแบบ rosette รูป linear ขนาด 3-5 x 10-45 ซม. ปลาย acute มีหนาม ขอบใบหยักแบบ serrulate ตรงปลายมีหนาม ผิวทั้งสองด้านเรียบมีผงละเอียดสีขาวปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอดช่อดอก spike ดอกย่อยออก spiral มี bract รูป ovate สีแดงขอบหยักแบบ serrate ยาว 2-3 ซม. กลีบเลี้ยง 3 กลีบแยกกัน กลีบดอก 3 convolute กลีบแยกกันสีม่วง เกสรตัวผู้ 6 อันแยกกัน รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมากติดแบบ axile stigma แยกสาม รังไข่เชื่อมติดกัน ผลรูป ovoid

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวลัวะกินผลสุก ยอดอ่อนนำไปแกง

Burseraceae

Garuga floribunda Decne ; Backer, Fl. Java 2: 113. 1965.

ชื่อพื้นเมือง ตะคร้า ไม้ค้ำ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 10-20 ม. ใบประกอบแบบ odd-pinnate ใบย่อยรูป oblong ขนาด 1.5-3.5 x 6.0-10.0 ซม. ฐาน oblique ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวใบเรียบ ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด กลีบเลี้ยง 5 กลีบดอก 5 valvate ออก alternate กับกลีบเลี้ยง ทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอกติดบน cupular receptacle ซึ่งผิวด้านนอกมีสีชมพูและมีขนปกคลุม กลีบดอกผิวด้านนอกสีชมพูด้านในมีสีเหลืองมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน เกสรตัวผู้ 10 อัน filament มีขนาดสั้น 5 อันยาว 5 อันออกสลับกันและมีขนปกคลุม anther 2 cell แตกตามแนวยาวและติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior มีขนปกคลุม stigma สีเขียว 5 locule 2 ovule/locule ผลรูปทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.0-2.5 ซม. ผลสุกสีเหลืองปนเขียว

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม - เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นเขาเปลือกคั้นใส่ลาบเพื่อชูรสอาหาร เปลือกคั้นคั้นดื่มช่วยลดไข้

Caesalpinaceae

Acrocarpus fraxinifolius Wight & Arn. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 4(1): 50. 1984.

ชื่อพื้นเมือง สะเคาช้าง ขางจ้าง (ถิ่น) ไม้ป้าย (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 20-30 ม. ใบประกอบแบบ bipinnate ใบย่อยออก alternate รูป ovate-oblong ขนาด 2-4 x 2-10 ซม. ฐาน oblique ปลาย acuminate ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนปกคลุม ขอบใบ undulate ดอกช่อ raceme ออกซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบสีเหลือง ฐานเชื่อมติดกัน ผิวด้านในเรียบด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีเหลืองกลีบแยกกันออก alternate กับกลีบเลี้ยง กลีบรูป oblong เกสรตัวผู้ 5 แยกกันออก alternate กับกลีบดอก filament ฐานสีเหลือง ปลายสีส้มผิวเรียบ anther 2 cell แตกตามแนวยาว ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior มีก้านชูยาวและมีขนปกคลุม 1 locule ovule จำนวนมาก

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้เปลือกต้นต้มน้ำดื่มแก้ขาง

ชาวลัวะบูชาเอาเปลือกต้นอมแก้ขาง

Bauhinia glauca Benth. subsp. *tenuiflora* K.& S.S. Larsen ;

Smitinand and Larsen, Fl. Thai. 4(1): 41. 1984.

ชื่อพื้นเมือง เตี้ยวเครือ เครือบ๊อง (ลัวะ)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ยาวหลายสิบเมตร ใบเดี่ยวออก opposite มี stipule หนึ่งคู่ติดที่ฐานก้าน รูปรียาวปลายโค้งงอ ใบรูป orbicular ขนาด 4-9 x 6-7 ซม. ก้านใบยาว 1.5-2.0 ซม. ฐาน cordate ปลาย emarginate ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านเรียบยกเว้นเส้นใบ มีเส้นใบ 9 เส้น ดอกช่อออกแบบ corymb ที่ปลายยอด ก้านดอกยาว 3.5-5.0 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันสีขาว กลีบดอก 5 กลีบแยกกันสีขาวบริเวณใกล้ฐานมีสีแดง เกสรตัวผู้ 10 fertile 3 sterile 7 anther 2 cell แตกตามแนวยาว ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ marginal ฝักแบนรูป oblong ขนาด 3-4 x 15-20 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม - มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวลัวะนำตัวอ่อนของแมลงปีกแข็งที่อาศัยในเถามาประกอบอาหาร

Caesalpinia mimosoides Lamk. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 4(1): 67. 1984.

ชื่อพื้นเมือง ช้าเลือด หนามป่อย (ลัวะ)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ยาวหลายเมตร ลำต้นมีขนและหนามแบบ prickly ปกคลุม กิ่งและก้านใบ สีแดง ใบประกอบแบบ bipinnate ยาว 20-40 ซม. ก้านใบมีหนามปกคลุม ใบย่อยรูป oblong ขนาด 2-3 x 5-7 มม. ฐาน oblique ปลาย mucronate ดอกช่อออกปลายยอดช่อดอก raceme มีหนามปกคลุมก้านดอก กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันสีเขียวเหลืองมีขนแบบ stellate กลีบดอก 5 กลีบแยกกันสีเหลืองกลีบตรงกลางหนึ่งอันมีขนาดเล็กและมีสีแดง ฐานกลีบดอกมีขนแบบ stellate เกสรตัวผู้ 10 แยกกัน ส่วนฐานพองออกมีขนยาวปลายเป็นตะขอดิจอยู่จำนวนมาก filament สีส้ม anther 2 cell ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior มีขนแบบ stellate ปกคลุม 2 ovule ฝักพองรูป oblong ขนาดประมาณ 2 x 5 ซม. ผิวมีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปในป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวลัวะกินยอดอ่อนเป็นผัก

Caesalpinia sappan Linn. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 4(1): 65. 1984.

ชื่อพื้นเมือง ฝาง ฝาง (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ลำต้นมีหนามแบบ prickly ปกคลุมจำนวนไม่มาก ใบประกอบแบบ bipinnate ขนาด 30-40 ซม. ใบย่อยรูป oblong ขนาด 0.5-1.0 x 1.0-1.5 ซม. ฐาน oblique ปลาย emarginate ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด ก้านดอกยาว 1.5-2.0 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันสีเหลืองอ่อน กลีบล่างสุดมีขนาดใหญ่ concave กลีบดอก 5 กลีบสีเหลืองแยกกัน เกสรตัวผู้ 10 อันแยกกันบริเวณฐานของ filament มีขนยาว ปกคลุม anther 2 cell ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior มีขนปกคลุม 1 locule ovule 3-5 อัน ฝักค่อนข้างแบนรูป oblong ขนาดประมาณ 4 x 8 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม - มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวลัวะใช้ต้นต้มน้ำดื่มแทนชา

Cassia occidentalis Linn. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 4(1): 113. 1984.

ชื่อพื้นเมือง จี้เหล็กเทศ ผักเจาะ (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. ผิวลำต้นเรียบ ใบประกอบแบบ even-pinnate ยาว 10-18 ซม. มีใบย่อย 4-5 คู่ มีต่อมติดที่ก้านใบ ใบมี stipule รูป lanceolate ยาว 0.7-1.0 ซม. ใบย่อยรูป ovate, lanceolate ขนาด 2-3 x 4-11 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ raceme มีดอกย่อย 2-4 ดอก bract สีเหลืองอ่อน หลุดร่วงง่าย กลีบเลี้ยง 4 สีเหลืองอ่อนแยกกัน กลีบดอก 5 กลีบสีเหลืองกลีบแยกกัน เกสรตัวผู้ 9-10 มี 3 ชูด 2 อัน filament และ anther สีเหลืองมีขนาดใหญ่ anther แฉกแบบ poricidal 4 อัน filament และ anther มีขนาดเล็กกว่าอีกสองอัน 3-4 อันเป็น staminode รั้งไข่ 1 อันแบบ superior ovule 30-40 ผลรูปแบนยาว ขนาด 1-2 x 10-12 ซม. เมล็ดรูป oblong ผิวมันเรียบสีน้ำตาล

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน-กรกฎาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนแฉง รากต้มดื่มแก้ปวดเอว

Cassia sophera Linn. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 4(1): 115. 1984.

ชื่อพื้นเมือง ผักเค็ด ผักเจาะ (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. ใบประกอบแบบ odd-pinnate มีใบย่อย 5-7 ใบ รูป lanceolate ขนาด 1-2 x 3-7 ซม. ฐาน oblique ปลาย acuminate ผิวใบและขอบใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดและซอกใบ ช่อดอก corymb กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันสีเขียวอ่อน กลีบดอก 5 กลีบแยกกันสีเหลือง เกสรตัวผู้ 9-10 อัน มี 3 ชูด ขนาดและรูปร่างต่างกัน 2 อันมี anther และ filament ขนาดใหญ่ anther แฉกแบบ poricidal 4 อันมีขนาด anther และ filament เล็กกว่าสองอันแรก 3-4 อันเป็น staminode รั้งไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule ติดแบบ marginal ผลรูป oblong ขนาด 0.5-0.7 x 5.0-7.0 ซม. เมล็ด 30-50 เมล็ด รูป ovoid ยาวประมาณ 4 ซม. สีน้ำตาล

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน-กรกฎาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนแฉง

Tamarindus indica Linn. ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 4(1): 124. 1984.

ชื่อพื้นเมือง มะขาม (ลิ้วะ)

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สูง 10-20 ม. ผิวลำต้นสีน้ำตาลแดง เป็นร่องขรุขระตามแนวยาว ใบประกอบแบบ even-pinnate มีใบย่อย 8-13 คู่ รูป oblong ขนาด 0.5-1.0 x 1.0-2.5 ซม. ฐาน oblique ปลาย mucronate, retuse ผิวใบเรียบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกช่อใบหรือปลายช่อ ช่อดอกแบบ raceme กลีบเลี้ยง 4 imbricate สีเหลืองอ่อน กลีบดอก 3 กลีบแยกกันสีเหลืองหรือสีส้มมีเส้นสีน้ำตาลแดง เกสรตัวผู้ 3 อัน filament เชื่อมติดกัน anther ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 5-10 ovule ผลรูป oblong มีลักษณะโค้งงอผิวสีน้ำตาล mesocarp หนา เมล็ดสีน้ำตาลเข้มผิวเรียบเป็นมัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลอ่อนและผลสุก
เปลือกต้นแช่น้ำรวมกับยอดมันเทศคั้นแก้ท้องเสีย

Campanulaceae

Lobelia begonifolia Lindl.; Hooker , Fl. Br. Ind. 3: 422. 1881.

ชื่อพื้นเมือง ผักฮากกล้วย (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยปกคลุมพื้นดิน ลำต้นมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate ขนาด 0.5-2.0 x 1.0-3.0 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ crenate ผิวใบมีขนสั้น ๆ ปกคลุม ดอกเดี่ยวออกช่อใบ ก้านดอกยาวประมาณ 1 ซม. ผิวมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกัน ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม โดยเฉพาะบริเวณขอบกลีบ กลีบดอก 5 valvate กลีบสีม่วงฐานเชื่อมติดกันปลายแยกห้าด้านหนึ่งของกลีบจะแยกเล็ก เกสรตัวผู้ 5 filament แยกโดยมีส่วน anther เชื่อมติดกัน ตรงปลายมีระยะเป็นขนยาว anther แตกตามยาว รังไข่ 1 อันแบบ inferior มี 2 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผลสีม่วงรูปร่างค่อนข้างกลม กลีบเลี้ยงยังคงติดอยู่

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนหนึ่งกิโลกรัมกับน้ำพริก

Capparidaceae

Crateva magna DC.; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(3): 269.

ชื่อพื้นเมือง กุ่มน้ำ กุ่ม (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 5-15 ม. ใบประกอบแบบ trifoliate ใบย่อยรูป lanceolate ขนาด 1-3 x 7-12 ซม. ก้านใบ 5-6 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อ corymb ออกปลายยอด กลีบเลี้ยง 4 กลีบแยกกัน กลีบดอก 4 กลีบแยกกันมีสีขาวและมีก้านยาว กลีบรูป ovate ขนาด 1.0 x 1.5 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament สีม่วงแดง anther 2 cell ติดแบบ basifixed รังไข่ 1 อันแบบ superior มี gynophore 1 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ parietal 2 placentation ผลกลมแบนยาว 5-6 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ชาวลัวะนำยอดอ่อนมาดองกินกับน้ำพริก

Caprifoliaceae

Sambucus javanica Reinw.; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 2. 1880.

ชื่อพื้นเมือง สะพานกัน ตั้งค่อน้ำ (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. ใบประกอบออก opposite มี stipule ใบประกอบแบบ odd-pinnate มีใบย่อย 3-7 ใบ ออก alternate กัน ก้านใบยาว 10-20 ซม. ใบย่อยรูป lanceolate ขนาด 3.5-5.0 x 11-20 ซม. ก้านใบย่อยยาว 3-5 มม. ฐาน oblique ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrulate ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดแบบ corymb มีใบรองรับ 1 ใบ ในช่อมีค่อน้ำหวานสีเหลือง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3 มม. จำนวนมากติดที่ก้านดอก กลีบเลี้ยง 5 สีเขียวอ่อนฐานเชื่อมติดกันปลายแยกผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 5 valvate กลีบสีขาวฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อย ยาว 2.0-2.5 มม. ออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 5 ติดที่ปากหลอด และออก alternate กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule 1 ovule/locule style สั้น stigma แยกสาม ผลรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 มม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามที่ขึ้น

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ทั้งต้นต้มน้ำดื่มกับรากอัลติทวารคั้นแก้มาลาเรีย

Cardiopteridaceae

Cardiopteris quinqueloba Hassk. ; Smitinand and Larsen, Fl. Thai. 2(2): 93. 1972.

Syn. *C. javanica* Bl.

ชื่อพื้นเมือง เข้าสารค่าง เครือหมักลิบ (ถิ่น)

ไม้เถาขนาดเล็กอายุปีเดียว ลำต้นเลื้อยพันยาวหลายเมตร ทุกส่วนมีน้ำยางขาว ใบเดี่ยวออก spiral ใบมีรูปร่างและขนาดแตกต่างกันรูป broadly ovate ขนาด 3-9 x 4-10 ซม. ก้านใบยาว 5-10 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ผิวใบเรียบ ขอบใบเรียบหรือมีหยัก 3-5 หยัก ดอกช่อ ออกช่อใบและปลายช่อแบบ panicle กลีบเลี้ยง 5 imbricate สีขาวฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อย กลีบดอก 5 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยก เกสรตัวผู้ 5 ออก alternate กับกลีบดอกติดด้านบนของหลอด anther 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 1 locule 1 ovule ติดแบบ apical ผลรูปรางแบนมีปีกสองอัน style สีเขียวขนาดใหญ่และติดอยู่จนเป็นผล

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ทั้งต้นต้มน้ำดื่มและอาบแก้ตุ่มพุพอง

Cladophora sp. ; Prescott, How to Know the Freshwater Algae. 153. 1970.

ชื่อพื้นเมือง ไกย (ถิ่น ลัวะ)

สาหร่ายสีเขียว พบในน้ำจืดที่เป็นน้ำไหล และเป็นน้ำที่ค่อนข้างสะอาดมีแสงแดดส่องถึงพื้น น้ำ ต้นเป็นสาวยาวหลายเมตร และมีการแตกกิ่งก้านสาขา มี rhizoid ทำหน้าที่ยึดเกาะก้นหิน การสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศเกิดจากการขาดออกของ thallus แล้วไปเจริญเติบโตเป็น thallus ใหม่ หรือสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศมีการสร้าง gametangia ทั้งสองชนิดคือ globule และ nucule ที่บริเวณข้อของแขนงย่อย การสืบพันธุ์เป็นแบบ oogamy

การกระจายและนิเวศวิทยา พบในน้ำจืด

ระยะเวลาการสืบพันธุ์ ตลอดปี

ประโยชน์ ตัณนำมาทำอาหาร

Commelinaceae

Commelina diffusa Burm. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 369. 1892.

Syn. *C. nudiflora* Linn.

ชื่อพื้นเมือง ผักปลาบ หญ้ากาวปี (ถิ่น)

ไม้ล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยไปตามพื้นดิน ลำต้นเป็นข้อรากออกบริเวณข้อ มี leaf sheath ใบรูป lanceolate ขนาด 1.5–3.0 x 6.0–8.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ขอบใบเรียบ ดอกออกปลายยอดช่อดอกมี spathe รูป lanceolate ขนาดประมาณ 2.0 x 3.5 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ฐาน cordate ปลาย acute ดอกช่อออกปลายยอด มีดอกย่อย 2-5 ดอก ก้านดอกยาว 1–2 ซม. กลีบเลี้ยง 3 กลีบสีขาว กลีบดอก 3 กลีบสีน้ำเงินแยกกัน เกสรตัวผู้ 6 fertile 3 sterile 3 รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนนึ่งกินกับน้ำพริก

Compositae

Ageratum conyzoides Linn. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 243. 1882.

ชื่อพื้นเมือง สาบแร้งสาบกา อมหลัง (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 0.3–1.0 ม. ทุกส่วนมีขนสีขาวปกคลุมและมีกลิ่น ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate ขนาด 1–3 x 2–8 ซม. ก้านใบยาว 2–5 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ crenate ผิวใบทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อแบบ head ในช่อใหญ่แบบ corymb ช่อดอกย่อยรูป oblong ยาว 0.3–0.5 ซม. มีแต่ disc flower involucre bract เรียงเป็นสองวงแยกกัน รูป oblong สีเขียวขอบสีขาว ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกย่อยมี pappus 5 เส้นรูป lanceolate ฐานแผ่กว้างปลายยาวและแหลม กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันมีสีขาวปลายกลีบสีม่วง เกสรตัวผู้ 5 syngenesious anther สีม่วงปลายมี appendage รังไข่ 1 อันแบบ inferior stigma แยกสองและมีสีม่วง 1 locule 1 ovule เมล็ดรูป cylindric มีขนติดตามแนวยาว 4-5 แนว

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่รกร้าง

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ใบทุบใส่แผลช่วยห้ามเลือด

Blumea balsamifera DC. ; Hooker, Fl. Br. Ind., 3. 270. 1882.

ชื่อพื้นเมือง หนาดใหญ่ หนาด (ถิ่น ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 1.5-3.0 ม. ยอดอ่อนมีขนสีขาวปกคลุม ทุกส่วนมีกลิ่นหอม ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic, oblong, lanceolate ขนาด 3-15 x 10-35 ซม. ใบบริเวณปลายยอดไม่มีก้านใบ ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ serrate บางใบอาจมี auricle ผิวใบทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อแบบ head ในช่อใหญ่แบบ panicle ดอกออกปลายช่อ ช่อดอกย่อยรูป oblong ยาว 0.5-1.0 ซม. มีแค่ disc flower involucre bract แยกกันรูป lanceolate-linear ผิวมีขนสีขาวยาวปกคลุมเรียงหลายวง ดอกย่อยมี pappus จำนวนมาก กลีบดอก 5 สีขาว ฐานเชื่อมติดกัน ผิวด้านนอกตรงปลายกลีบมีขนสีขาวปกคลุม เกสรตัวผู้ 5 anther สีเหลืองติดกันแบบ syngenesious รังไข่ 1 อันแบบ inferior stigma แยกสองมีสีเหลือง 1 locule 1 ovule ผิวรังไข่มีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ใบฝนไฟนียบท้องหลังคลอดบุตร ใบและรากต้มน้ำดื่ม แก้ไอ ชาวลัวะใช้ใบตำประคบแก้ปวดบวม

Chromolaena odorata Linn. ; Backer, Fl. Java 2: 379. 1965.

Syn. *Eupatorium odoratum* Linn.

ชื่อพื้นเมือง สาบเสือ เมืองวาย (ถิ่น) ยันแสง (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 1-2 ม. ลำต้นทุกส่วนมีขนปกคลุมและมีกลิ่น ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate ขนาด 4-6 x 7-9 ซม. ฐาน attenuate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ crenate ผิวใบทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อแบบ head ในช่อรวมแบบ corymb ออกปลายช่อ involucre bract รูปสามเหลี่ยม ดอกย่อยมี pappus จำนวนมาก กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกัน สีขาวปลายกลีบมีสีม่วงอ่อน เกสรตัวผู้ 5 syngenesious รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule 1 ovule style ยาวสีม่วง stigma แยกสอง รังไข่มีขนติดตามแนวยาว 5 แนว

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปบริเวณที่รกร้าง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษจิกายน-มกราคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะใช้ใบตำพอกแผลห้ามเลือด ชาวถิ่นใช้รากเผาไฟต้มน้ำดื่มแก้ปวดหลังปวดเอว

Conyza sumatrensis Walker ; C. Phengkklai BKF No. 086987

ชื่อพื้นเมือง หนูาลอยลม ต้นหวด (ถิ่น)

เป็นพืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 0.5–1.0 ม. ลำต้นทุกส่วนมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก spiral ไม่มีก้านใบ ใบรูป lanceolate ขนาด 0.5–1.5 x 4.0–8.0 ซม. ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวใบทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ head ในช่อรวมแบบ panicle ช่อดอกแคบและยาว ช่อดอกย่อยยาว 0.5–0.7 ซม. involucre bract รูป linear ยาว 2–5 มม. เรียงเป็นสองวงผิวมีขนปกคลุมดอกมีแต่ disc flower มี pappus จำนวนมาก กลีบดอก 5ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกห้ำสีขาว เกสรตัวผู้ 5 syngenesious anther สีเหลืองอ่อน รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule 1 ovule รังไข่แบนมีขนสีขาวปกคลุม มีปีกสองข้างแคบๆ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่รกร้าง

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อน

Crassocephalum crepidioides S. Moore ; Backer, Fl. Java 2: 426. 1965.

ชื่อพื้นเมือง ผักกาดช้าง หนูาเหาะ หนูาแมงก (ถิ่น) ยัลเนา (ลาวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 0.5–1.0 ม. ลำต้นอวบน้ำและมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป obovate ไม่มีก้านใบ ขนาดใบ 2–5 x 5–15 ซม. ฐาน attenuate ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ serrate บางใบมีหยักลึกจนถึงก้านใบจนเหมือนเป็นใบประกอบ ดอกช่อแบบ head ในช่อใหญ่แบบ corymb ออกปลายยอด ช่อดอกโค้งลง ช่อดอกรูป oblong ยาว 1.0–1.5 ซม. ดอกมีแต่ disc flower involucre bract แยกกันรูป linear เรียงเป็นหนึ่งวง ผิวสีเขียวขอบสีขาว มีขนปกคลุมเล็กน้อยปลายกลีบมีขนสีน้ำตาลจำนวนมาก ดอกย่อยมี pappus เป็นเส้นเล็กยาวสีขาวจำนวนมาก กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันมีสีขาวปลายสีส้ม เกสรตัวผู้ 4 syngenesious anther สีส้ม รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule 1 ovule stigma สีส้ม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลาวะใช้ยอดอ่อนนี้กินกับน้ำพริก

Elephantopus scaber Linn.; Backer, Fl. Java 2: 375. 1965.

ชื่อพื้นเมือง โด่ไม่รู้ล้ม ยาว (ลาว)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 15-40 ซม. ใบเดี่ยวออก rosette รูป oblanceolate ขนาด 3-8 x 9-20 ซม. ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอด ก้านช่อดอกยาว 10-25 ซม. ผิวมีขนสีขาวปกคลุม ช่อดอกแบบ head มี bract รูปรังไข่ ลักษณะแบบ camuliculate 3 อันผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ภายในมีดอกย่อยจำนวนมาก มี bract รูป lanceolate 8 อัน เรียงแยกกันเป็นสองวง วงนอกมีขนาดใหญ่กว่าวงใน ผิวมีขนสีขาวปกคลุมรองรับดอกย่อย 4 ดอก กลีบเลี้ยง 5 เปลี่ยนเป็น pappus ฐานกว้างปลายเป็นเส้นยาว แหวม กลีบดอก 5 valvate ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสีม่วงอ่อน เกสรตัวผู้ 5 syngenesious anther สีม่วงฐาน sagittate รั้งไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule 1 ovule style มีขนปกคลุม stigma แยกสอง เมล็ดรูป cylindric ผิวมีขนสีขาวติดตามแนวยาว

การกระจายและนิเวศวิทยา	พบทั่วไปบริเวณที่รกร้าง
ระยะเวลาการออกดอก	ธันวาคม-มกราคม
ประโยชน์	ชาวลัวะใช้ต้นต้มน้ำแก้หวัด

Gynura bicolor DC.; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 335. 1881.

ชื่อพื้นเมือง ช่อม (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยตามพื้นดิน ลำต้นสีม่วงอวบน้ำมีขนสีขาวปกคลุม ใบเดี่ยวออก spiral รูป ovate ขนาด 2-4 x 6-10 ซม. ก้านใบยาว 2.5-3.0 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ crenate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ผิวใบด้านบนสีเขียวด้านล่างสีม่วงหรือบางใบขอบหยักลึกแบบ parted ไม่มีก้านใบ มีหูใบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ head รูป oblong ยาว 1.5-2.0 ซม. involucre bract รูป linear ฐานเชื่อมติดกันสีเขียวปลายแยก รูปฟันปลาสีม่วงแดงผิวมีขนปกคลุม ดอกย่อยมี pappus เป็นเส้นสีขาวยาวจำนวนมาก กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันสีขาวปลายสีเหลือง เกสรตัวผู้ 5 syngenesious anther สีเหลือง รั้งไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule 1 ovule stigma แยกสองสีเหลืองหรือสีส้ม

การกระจายและนิเวศวิทยา	พบบริเวณที่ชื้น
ระยะเวลาการออกดอก	กุมภาพันธ์-เมษายน
ประโยชน์	ชาวลัวะใช้ใบต้มน้ำกับไก่ กินบำรุงกำลัง

Inula cappa DC. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 3: 295. 1881.

ชื่อพื้นเมือง หนาดคำ ใบหูพะ (ถิ่น ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 0.5-1.0 ม. ลำต้นมีขนสีขาวยาวปกคลุมหนาแน่น ใบเดี่ยวออก spiral รูป narrowly elliptic ขนาด 1.5-4.5 X 5-19 ซม. ก้านใบยาว 0.3-0.5 ซม. ฐาน cuneate, obtuse ปลาย acute, acuminate ขอบใบหยักคี่แบบ serrate ผิวใบด้านบนสีเขียวอ่อนมีขนสีขาวยาวปกคลุม ด้านล่างสีขาวยาวมีขนสีขาวยาวปกคลุมหนาแน่น ดอกช่อแบบ head ในช่อรวมแบบ panicle ออกปลายยอด ช่อดอกยาวประมาณ 1 ซม. involucre bracts รูป lanceolate ยาว 2-5 มม. เรียงเป็นสองวงผิวด้านนอกมีขนปกคลุม ดอกมีแต่ disc flower มี pappus จำนวนมาก กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสีเหลืองอ่อน เกสรตัวผู้ 5 syngenesious รังไข่ 1 อันแบบ inferior ผิวมีขนปกคลุม 1 locule 1 ovule stigma แยกสองและมีสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่รกร้าง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากและต้นต้มน้ำแก้หวัดและหลอดลมอักเสบ

ชาวถิ่นใช้รากและต้นต้มน้ำแก้ตุ่มที่มีฝีหนอง

Laggera pterodonta Sch. Bip. ex Oliv. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 271. 1882.

ชื่อพื้นเมือง หนาดคอย ยาแก้ไอ (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 1.0-1.5 ม. ลำต้นมีการแตกกิ่งก้านสาขาจำนวนมาก ผิวลำต้นมี glandular trichome สีน้ำตาลปกคลุม มีปีกสี่ปีกลักษณะปีกหยักลึก ใบเดี่ยวออก alternate รูป oblanceolate ไม่มีก้านใบ ขนาด 1-2 x 5-10 ซม. ขอบใบหยักแบบ serrate บางใบหยักลึกเหมือนใบประกอบ ผิวใบมี glandular trichome ปกคลุมทั้งสองด้าน ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ head ในช่อใหญ่แบบ panicle ดอกย่อยขนาด 1.5-2.0 ซม. involucre bracts รูป lanceolate-linear แยกกันเรียงเป็นหลายวง ดอกมีแต่ disc flower มี pappus เป็นเส้นขนาดเล็กสีขาวยาวจำนวนมาก กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกห้าผิวเรียบ เกสรตัวผู้ 5 syngenesious รังไข่ 1 อันแบบ inferior ผิวมีขนปกคลุม 1 locule 1 ovule style มีขนปกคลุม stigma แยกสอง เมล็ดมีขนาดเล็กรูป cylindric สีน้ำตาลผิวมีขนสีขาวยาวปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่รกร้าง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากต้มน้ำแก้ไอ

Spilanthes acmella Murr. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 307. 1882.

ชื่อพื้นเมือง ผักเผ็ด (ลาวะ)

พืชล้มลุกสูง 15-30 ซม. ลำต้นเป็นข้อมีขนปกคลุม รากงอกออกบริเวณข้อ ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate ขนาด 1.0-3.5 x 2.0-6.0 ซม. ก้านใบยาว 2.5-3.0 ซม. ฐาน obtuse, attenuate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ crenate ดอกช่อแบบ head ออกปลายยอดและซอกใบ ช่อดอกเดี่ยวก้านดอกยาว 5-10 ซม. ray flower เป็นดอกตัวเมียอยู่วงนอกสุดหนึ่งวง กลีบดอกเชื่อมติดกันสี่เหลี่ยม disc flower เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ไม่มี pappus กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกัน ปลายแยกสี่เหลี่ยม เกสรตัวผู้ 5 syngenesious anther สี่เหลี่ยม รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule 1 ovule

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ขึ้น

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวลาวะใช้ยอดอ่อนแวก นึ่งหรือกินเป็นผักสด

Vernonia volkameriaefolia Wall. ex DC. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 3: 240. 1882.

ชื่อพื้นเมือง ยาแก้ จ้างจิด (ถิ่น ลาวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 0.5-3.0 ม. ยอดอ่อนมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป obovate, oblanceolate ขนาด 5-10 x 10-30 ซม. ไม่มีก้านใบ ฐาน cuneate ปลาย acute ผิวใบทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ขอบใบหยักแบบ serrate ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ head ในช่อรวมแบบ panicle มีดอกย่อย 3-10 ดอก involucre bract แยกกันเรียงเป็นหลายวงรูป ovate, lanceolate, linear สี่เหลี่ยมปลายสี่มุมผิวด้านนอกมีขนสีขาวปกคลุมด้านในเรียบ ดอกย่อยมี pappus เป็นเส้นยาวขนาดเล็กสีขาวจำนวนมาก กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันสี่เหลี่ยมปลายสี่มุม เกสรตัวผู้ 5 syngenesious anther สี่มุม รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule 1 ovule รังไข่ผิวเรียบ style มีขนปกคลุม stigma สี่มุมปลายแยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลาวะใช้รากต้มดื่มแก้พิษจากอาหาร

Connaraceae

Connarus semidecandrus Jack ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 2(2): 127. 1972.

ชื่อพื้นเมือง ถอบแถบเครือ ผักหนุ่มเครือ (ถิ่น) บะเค็ด (ลัวะ)

ไม้พุ่มค่อนข้างเลื้อย ใบประกอบแบบ odd-pinnate ใบย่อย 3-7 ใบ รูป elliptic-lanceolate ขนาด 2-9 x 4-21 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันผิวทั้งสองด้านมีขนเล็กน้อย และมีต่อมสีดำ กลีบดอก 5 กลีบแยกกันสีส้มอ่อนผิวมีขนและต่อมสีดำปกคลุมออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 10 อันฐานเชื่อมติดกันมีขนสีขาวปกคลุมที่ filament ซึ่งมีขนาดสั้น 5 ยาว 5 ออกสลับกัน anther 2 ติดแบบ basifixed แฉกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 2 ovule/locule ติดแบบ basal ผิวมีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินยอดเป็นผักสด

ชาวถิ่นกินยอดแก้ปวดท้อง

Convolvulaceae

Ipomoea batatas Lamk. ; Steenis, Fl. Mal. 4: 469. 1953.

ชื่อพื้นเมือง มันเทศ มันแก้ว (ถิ่น) แปะเตด (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยคลุมดินยาวหลายเมตร ทุกส่วนมีน้ำยางสีขาว ผิวต้นมีสีแดงหรือสีเขียวจากอกออกจากบริเวณข้อ รากสะสมอาหารแบบ tuber มีสีแดงหรือสีขาว ใบเดี่ยว ออก alternate ที่ข้อ รูป ovate, orbicular บางใบมีหยักลึก 3-7 หยัก ขนาด 3-10 x 3-15 ซม. ก้านใบยาว 4-20 ซม. ฐาน cordate ปลาย acute ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกช่อใบช่อดอกแบบ cyme มีดอกย่อย 1-7 ดอก กลีบเลี้ยง 5 imbricate กลีบแยกกันรูป lanceolate ยาว 0.5-1.0 ซม. สีเขียวผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 5 รูป funnelform ด้านนอกสีชมพูด้านในสีม่วง ขนาด 3.0-4.5 ซม. เกสรตัวผู้ 5 ติดใกล้ฐานของกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ superior มี disc รองรับ 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-มกราคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินหัว ยอดแกงส้ม ชาวลัวะใช้ยอดแช่น้ำ
รวมกับเปลือกต้นมะขามคั้นแก้ท้องเสีย

Costaceae

Costus speciosus Smith ; Backer, Fl. Java 3: 76. 1968.

ชื่อพื้นเมือง เอื้องหมายนา เอื้อง (ถิ่น) ต้นรอก (ลัวะ)

พืชล้มลุกสูง 1-2 ม. ลำต้นแบ่งเป็นข้อๆ ใบเดี่ยวออก spiral แผ่นใบสีเขียวมี leaf sheath สีแดง ใบออกที่ข้อรูป lanceolate ขนาด 4-10 x 10-30 ซม. ฐาน cuneate ปลาย cuspidate ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ spike มี bract สีแดงรูป ovate ร่องรับ กลีบเลี้ยง 3 กลีบสีแดง กลีบดอก 3 รูป funnelform กลีบเชื่อมติดกันสีขาวภายในหลอดสี เหลือง เกสรตัวผู้ 2 fertile 1 staminode 1 รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมากติดแบบ axile รังไข่สีแดงผิวเรียบรูป ellipsoid มีสันสามสัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากและต้นต้มน้ำดื่มกับขมิ้นชันและรากกล้วยไม้บาง หรือ รากต้มน้ำดื่มกับรากฝ้ายและต้นกระพังโหมคั้นน้ำ ชาวลัวะใช้ ต้นต้มน้ำดื่มกับต้นรางจืดคั้นน้ำ

Cucurbitaceae

Cucurbita moschata Decne. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 2: 622. 1897.

ชื่อพื้นเมือง ฟักทอง น้ำแก้ว (ถิ่น) แผละลัก (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นเลื้อยพันโดยใช้ tendril ส่วนปลายแยก 2-4 แฉก ลำต้นมีขนแข็งสีขาวปกคลุม ภายในกลวง ใบเดี่ยวออก alternate ใบรูปกลมมีหยักลึก 5-7 หยัก ขนาด 15-30 ซม. ก้านใบยาว 10-30 ซม. ฐาน cordate ผิวทั้งสองด้านมีขนสีขาวปกคลุม ดอกแยกเพศ แบบ monoecious ดอกเดี่ยวออกช่อใบ ดอกตัวผู้ ก้านดอกยาว 5-15 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยกผิวมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีเหลืองรูป funnelform ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 3 anther สีเหลืองเชื่อมติดกัน ดอกตัวเมีย ก้านดอกยาว 0.5-1.0 ซม. รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ parietal มี 3 placentation stigma แยกสาม ผลมีรูปร่างและขนาดแตกต่างกันไป ผลสุกมีสีเหลืองถึงสีส้มแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินยอดอ่อน ผลอ่อนและผลแก่

Gymnopetalum cochinchinense Kurz; Aubreville and Leroy, Fl. C. L. V. 15: 97. 1979.

ชื่อพื้นเมือง มะนอยจา มะนอย (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นเลื้อยพันโดยอาศัย tendril ซึ่งส่วนปลายแยกสอง ลำต้นมีร่องตามแนวยาว ผิวมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูปห่าเหลี่ยมขนาดประมาณ 5 x 7 ซม. ก้านใบยาว 2-4 ซม. ฐาน cordate ผิวทั้งสองด้านมีขนสั้นแข็งปกคลุม ดอกแยกเพศ monoecious ดอกตัวผู้ช่อดอกแบบ raceme กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีขาวรูป funnellform ผิวด้านในเรียบด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 3 anther เชื่อมติดกัน ดอกตัวเมียดอกเดี่ยวออกช่อใบก้านดอกยาว 1-2 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 รูป funnellform สีขาวผิวด้านในเรียบด้านนอกมีขนปกคลุม รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal มี 3 placentation รังไข่มีขนปกคลุม stigma แยกสาม ผลรูป ellipsoid ยาว 3-4 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 ซม. ผลมีสันตามแนวยาว 10-11 สัน ผลสุกสีแดง เมล็ดมี aril สีเขียวปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำผลอ่อนและผลแก่ต้มกินกับน้ำพริกหรือแกง

Lagenaria siceraria Standl. ; Aubreville and Leroy, Fl. C. L. V. 15: 93. 1975.

ชื่อพื้นเมือง น้ำเต้า, มะน้ำ (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียว ทุกส่วนมีขนอ่อนนุ่มปกคลุม เลื้อยพันต้นไม้อื่นโดยใช้ tendril ซึ่งตรงปลายแยกสอง ใบเดี่ยวออก alternate ก้านใบยาว 5-30 ซม. มีต่อมสองอันติดที่ฐาน ใบรูป ovate, reniform ใบหยักลึก 3-7 หยัก ขนาด 10-40 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขนนุ่มปกคลุม ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวผู้ ดอกเดี่ยวออกช่อใบ ก้านดอกยาว 10-40 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก กลีบดอก 5 รูป funnellform สีครีมผิวด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 3 anther เชื่อมติดกัน ดอกตัวเมีย ดอกเดี่ยวออกช่อใบ ก้านดอกยาว 12-18 ซม. มี staminode 3 รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ parietal 3 placentation รังไข่มีขนปกคลุม ผลมีขนาดและรูปร่างต่างกัน ผลอ่อนสีเขียวมีขนปกคลุม ผลแก่ผิวเรียบสีน้ำตาลเปลือกนอกแข็ง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลอ่อน ผลแห้งทำเป็นกระบวยต้มน้ำหรืออาหษะบรรจของ

Momordica charantia Linn.; Hooker, Fl. Br. Ind. 2: 616. 1879.

ชื่อพื้นเมือง มะระจีนก ผักไฮ (ถิ่น) ผักเหือด (ลัวะ)

ไม้เลื้อยขนาดเล็กพันต้นไม้อื่นโดยอาศัย tendril ซึ่งออกตรงข้ามกับใบ ลำต้นมีขนปกคลุม ใบรูปกลมมีหยักลึก 5-7 หยัก ขนาด 3-5 x 4-6 ซม. ฐาน cordate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกแยกเพศแบบ monoecious ดอกตัวผู้ ดอกเดี่ยวออกช่อใบ กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกัน ผิว ด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีเหลืองฐานกลีบเชื่อมติดกันตื้น ๆ เกสรตัวผู้ 3 anther แยก กัน ดอกตัวเมีย ดอกเดี่ยวออกช่อใบ กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกัน ผิว ด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีเหลืองฐานกลีบเชื่อมติดกันตื้น ๆ รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule ovule จำนวนมากมี 3 placentation ผลรูป ovoid ผิวขรุขระขนาด 1-2 x 2-4 ซม. ผลสุกสีเหลือง แตกแบบไม่มีระเบียบ เมล็ดมี aril สีแดงปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามที่รกร้างทั่วไป

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาถิ่นและชาลัวะนำผลอ่อนและผลแก่ต้มกินกับน้ำพริก

Cuscutaceae

Cuscuta reflexa Roxb.; Steenis, Fl. Mal. 4: 393. 1953.

ชื่อพื้นเมือง เครือเขาค้า ฝอยทอง (ถิ่น)

พืชพวงกาฝาก ลำต้นเป็นเส้นกลมยาวขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-2.5 มม. ต้นมีการแตกกิ่ง ก้านสาขาลี้อยพันเกาะบนผิวต้นไม้อื่น ใบลดรูปเป็นติ่งขนาดเล็ก ทุกส่วนมีสีเหลืองอ่อน ดอกช่อ cyme ช่อดอกค่อนข้างกลม ดอกย่อยเรียงชิดกัน แต่ละดอกมี bract รูป ovate กลีบเลี้ยง imbricate สีขาว 5 กลีบแยกกัน กลีบดอก 5 กลีบสีขาวเชื่อมติดกันรูป campanulate ขนาดกลีบ 6-10 มม. ภายในหลอดมีระยะรังไข่ (scale-like appendage) ปลายกลีบดอกรูป ovate โคนอกด้านนอก เกสรตัวผู้ 5 ออก alternate กับกลีบดอก epipetalous ไม่มี filament anther 2 cell แตกตามแนว ยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule 2 ovule/locule stigma แยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไป

ระยะเวลาการออกดอก พฤษจิกายน-มกราคม

ประโยชน์ ชาถิ่นใช้ทั้งต้นต้มกินกับน้ำพริก

Cycadaceae

Cycas pectinata Griff. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 2(2): 190. 1972.

ชื่อพื้นเมือง ปรงเขา ฤๅษีดัน (ถิ่น) ดันตะ (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 2-5 ม. ปกติไม่แตกกิ่ง แต่ถ้ายอดหักอาจแตกกิ่งข้าง 2-3 กิ่ง ผิวลำต้นเรียบ ใบประกอบแบบ pinnate ออก spiral ที่ปลายยอด ขนาด 0.5-0.5 x 1.5-2.0 ม. ก้านใบยาว 35-48 ซม. มีใบย่อยประมาณ 100 คู่ รูป linear ขนาด 0.5-1 x 18-28 ซม. ไม่มีก้านใบย่อยฐาน oblique ปลาย acute มีหนาม ผิวใบและขอบใบเรียบ ดอกแยกเพศแบบ dioecious male cone รูป ellipsoid ขนาดประมาณ 14 x 30 ซม. microsporophyll รูป clavate กว้าง 2.2 ซม. ยาว 5.5 ซม. macrosporophyll ยาว 16 ซม. มีขนสีน้ำตาลปนเหลืองปกคลุม ส่วน sterile และส่วนก้านยาวเท่ากัน ส่วน sterile แผ่นกว้าง 7-10 ซม. ขอบหยักเป็นริ้ว ovule 2-3 คู่ ผลรูป ovoid วประมาณ 4 ซม. ผิวเรียบสีส้ม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้แกนต้นค้ำค้ำแก้อาการเจ็บคอ ชาวลัวะนำยอดอ่อนมาทำกินกับน้ำพริก

Cyperaceae

Carex baccans Nees ; Santisuk, Larsen, Fl. Thai. 6(4): 452. 1998.

ชื่อพื้นเมือง หญ้าคมบาง หญ้าคมปาก (ถิ่น)

พืชพุ่มกึ่ง rhizome ใต้ดินอายุหลายปี จั่นเป็นกอขนาดเล็กสูง 50-100 ซม. culm เป็นรูปสามเหลี่ยม ใบออกสามแนว รูป linear ขนาด 1.0-1.5 x 30-100 ซม. แผ่นใบสีเขียวมี leaf sheath สีเขียวหรือสีน้ำตาลแดงยาว 15-20 ซม. ดอกช่อออกปลายยอดช่อดอกแบบ panicle แบ่งเป็นข้อ 4-8 ข้อ ช่อดอกยาว 30-45 ซม. เกิดจากช่อดอกย่อยรูป cylindric 10-20 ช่อดอกตัวเมียอยู่บริเวณฐานมี glume รูป ovate ปลาย mucronate stigma แยกสามแฉก ช่อดอกตัวผู้อยู่บริเวณปลายยอด เกสรตัวผู้ 3 อัน รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 ovule เมล็ดค่อนข้างกลม มีเหลี่ยมสามเหลี่ยม ผลอ่อนสีเขียวเมื่อแก่สีแดงเข้ม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้หัวค้ำรวมกับเอื้องหมายนาและข้อไผ่บง ค้ำแก้น้ำ

Scleria terrestris Fassett ; Santisuk , Larsen, Fl. Thai. 6(4): 437. 1998.

ชื่อพื้นเมือง หญ้าสามคม หญ้าสามเหลี่ยม หญ้าสนิท (ถิ่น) ลำหนืด (ลั่วะ)

พืชพวงกกมี rhizome ใต้ดินอายุหลายปี ต้นขึ้นเป็นกอขนาดค่อนข้างใหญ่ culms รูปสามเหลี่ยม เมื่อแก่มีสีน้ำตาลปนม่วงหรือสีดำสูง 1-2 ม. ใบออกที่ข้อเป็นสามแนวมี leaf sheath หุ้มข้อไว้นาน 6-15 ซม. มีสีดำและมีปีกแผ่ออกสองข้าง แผ่นใบรูป linear ขนาด 0.5-2.0 x 15.0-60.0 ซม. ปลาย acute ผิวใบเรียบ ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด ช่อดอกยาว 15-40 ซม. ดอกตัวเมีย spikelet ยาว 3-5 มม. 1 floret ดอกตัวผู้รูป lanceolate ยาว 3-5 มม. มี 3 floret เกสรตัวผู้ 3 filament ยาว anther รูป oblong มี appendage ยาวและมีขนปกคลุม ดอกตัวเมียมี glume รูป ovate รังไข่มี disc รองรับปลายหักสามหัก เมล็ดรูปราง ovoid ผิวค้ำน นอกขรุขระและมีขนปกคลุม เมล็ดแก่มีสีขาว

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลั่วะใช้พืชน้ำทำเครื่องจักสาน

Dilleniaceae

Dillenia indica Linn. ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 2(2): 103. 1972.

ชื่อพื้นเมือง มะตาด หมักสำน (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 10-20 ม. ใบเดี่ยวออก spiral ที่ยอด รูป elliptic-oblong ขนาด 6-11 x 20-30 ซม. ฐาน obtuse ปลาย mucronate ขอบใบหักแบบ serrate lateral vein ชัดเจน ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกเดี่ยวออกปลายยอด กลีบเลี้ยง 5 imbricate และ persistent กลีบดอก 5 กลีบแยกกันมีสีขาว เกสรตัวผู้ จำนวนมาก รังไข่ 1 อันแบบ superior 14-20 locule ovule จำนวนมาก กลีบเลี้ยงมีลักษณะแข็งและหนาขยายขนาดหุ้มผลทั้งผล ผลมีรูปร่างกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 7-10 ซม. เมื่อผลสุกกกลีบเลี้ยงเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Dioscoreaceae

Dioscorea alata Linn.; Steenis, Fl. Mal. 4: 330. 1951.

ชื่อพื้นเมือง มันเสา มันเหลี่ยม (ถิ่น) ควยของ (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยพันมีหัวใต้ดินแบบ tuber ลำต้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีปีกสั้น ๆ ใบเดี่ยวออก opposite มี stipule ใบรูป ovate ขนาด 5-7 x 5-9 ซม. ก้านใบ 5-9 ซม. ฐาน cordate ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบมีเส้นใบ 5 เส้น ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวเมีย ช่อดอกแบบ raceme ออกช่อใบ perianth 6 กลีบสีเขียวปนเหลืองเรียงเป็นสองวงออก alternate กันและไม่มีเกสรตัวผู้ รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule 2 ovule/locule ผลมีปีก 3 ปีก ติดแบบ axile ดอกตัวผู้ ออกช่อใบ ช่อดอก panicle มี bract 1 อันรองรับ perianth 6 สีเขียวเหลืองเรียงเป็นสองวง เกสรตัวผู้ 6 เรียงแยกเป็นสองวง anther 2 cell แยกตามแนวยาว มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ผลมีปีกสามปีก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษจิกายน-ธันวาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำหัวไปนึ่งหรือต้ม

Dioscorea pentaphylla Linn.; Steenis, Fl. Mal. 4: 315. 1951.

ชื่อพื้นเมือง มันคันขาว หมักมันกู (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี ต้นเป็นเถาขนาดเล็กมี tuber ใต้ดิน ลำต้นเลื้อยพันโดยพันไปด้านซ้าย ลำต้นกลมมีหนามแบบ prickle ปกคลุมไม่มาก ใบประกอบแบบ digitate มีใบย่อย 5 ใบรูป obovate oblanceolate ขนาด 2-3 x 5-10 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ ก้านใบมีขนสั้น ๆ ปกคลุม บริเวณช่อใบมี bulbil รูปร่างกลม ดอกช่อออกช่อใบ ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ raceme ในช่อรวมแบบ panicle perianth 6 สีเขียวปนเหลือง เรียงแยกเป็นสองวง เกสรตัวผู้ 6 fertile 3 sterile 3 มี rudiment ของรังไข่ ดอกตัวเมีย ออกช่อใบช่อดอกแบบ panicle perianth 6 สีเหลืองปนเขียวเรียงแยกเป็นสองวง รังไข่ 1 อันแบบ superior stigma แยกสอง รังไข่มีขนปกคลุม ผลมีปีกสามปีก

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก พฤษจิกายน-ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินหัวและใช้หัวในพิธีแรกขวัญไร่

Dioscorea sp.; Steenis, Fl. Mal. 4: 311. 1954.

ชื่อพื้นเมือง มันกำ (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี มีหัวใต้ดินแบบ tuber หัวรูปร่างค่อนข้างกลม ลำต้นเลื้อยพันเวียนไปทางซ้าย ลำต้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมและมีปีก ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate ขนาด 3-9 x 8-15 ซม. ก้านใบยาว 5-9 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate มีเส้นใบ 7 เส้น ผิวใบเรียบสีเขียว เส้นใบสีม่วง ขอบใบเรียบ ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวผู้ช่อดอกแบบ spike ขนาดใหญ่ออกซอกใบ ช่อดอกห้อยลง perianth 6 สีขาวเรียงเป็นสองวง เกสรตัวผู้ 6 เรียงแยกเป็นสองวง ดอกตัวเมียช่อดอกแบบ spike ช่อดอกมีขนาดเล็กและห้อยลง perianth 6 สีเขียวอ่อนเรียงเป็นสองวง รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule 2 ovule/locule ผลมีปีกสามปีก

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินหัวและใช้หัวในพิธีแรกขวัญไร่

Dipterocarpaceae

Shorea roxburghii G. Don ; Steenis, Fl. Mal. 9: 493. 1982.

ชื่อพื้นเมือง พะยอม ชะยอม (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 15-30 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic-oblong ขนาด 4-6 x 10-15 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute ผิวทั้งสองด้านเรียบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ panicle ออกซอกใบและปลายยอด ดอกมีกลิ่นหอม ช่อดอกยาว 5-11 ซม. ช่อดอกห้อยลง ก้านดอกมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันสีเขียวเหลืองผิวเรียบ กลีบดอก 5 convolute กลีบเชื่อมติดกันเล็กน้อยรูป oblong กลีบดอกสีขาว เวลาดอกบานกลีบดอกบิดไปด้านเดียวกัน เกสรตัวผู้ 15 อัน filament มีรูปร่างแบนและมีขนาดใหญ่ anther 2 cell appendage มีขนปกคลุม รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 2 ovule/locule stigma แยกสาม ผลมีปีกสามปีก เกิดจากกลีบเลี้ยงขยายขนาด 1.0-1.5 x 5.0-8.0 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ไม้ใช้สร้างบ้านและทำของใช้ต่าง ๆ

Shorea siamensis Miq.; Steenis, Fl. Mal. 9: 466. 1982.

ชื่อพื้นเมือง รัง ลำปำ (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 10-20 ม. ใบเดี่ยวออก spiral รูป oblong ขนาด 6-13 x 9-13 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ panicle ออกช่อใบ และปลายยอด ดอกมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันถี่เหลื่อมผิวเรียบ กลีบดอก 5 convolute กลีบถี่เหลื่อม ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยรูป broadly elliptic ดอกบานกลีบโค้งออกด้านนอก เกสรตัวผู้ 15 อัน filament มีขนาดยาวกว่ากลีบดอก ฐานของ filament แบนและมีขนาดใหญ่ anther 2 cell มี appendage ซึ่งมีขนปกคลุม รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 2 ovule/locule stigma แยกสาม ผลมีปีกสามปีก เกิดจากกลีบเลี้ยงขยายขนาด ปีกสีเขียวหรือสีแดง รูป spatulate ขนาด 1.0-1.5 x 10.0-12.0 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ไม้ใช้สร้างบ้านและทำของใช้ต่างๆ

Equisetaceae

Equisetum diffusum D. Don; Humbert, Fl. Gen. I – C. 7(10): 546. 1951.

ชื่อพื้นเมือง หญ้าถอดปล้อง หญ้าถอดปล้อง (ถิ่น)

พืชมีหัวลำเถียงชันต่ำ เจริญเติบโตในที่ชื้น ต้นสูง 0.5-2.5 ม. ต้นขนาดเล็กลำต้นตั้งตรง ต้นขนาดใหญ่แทรกขึ้นระหว่างต้นไม้อื่นๆ ลำต้นสีเขียวเป็นข้อปล้องภายในกลวงยาว 1-10 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางปล้อง 0.1-0.6 ซม. ผิวต้นเรียบเป็นร่องตามแนวยาว 6-12 ร่อง ใบมีขนาดเล็ก โคนเชื่อมติดกันเป็นวงรอบข้อ ปลายแยกรูป lanceolate สีน้ำตาล มีการแตกกิ่งแขนงบริเวณข้อ 6-7 กิ่ง กิ่งข้อแรกมีขนาดสั้นส่วนปลายมีใบติดอยู่ กิ่งยาว 1-4 มม. กิ่ง fertile และกิ่ง sterile เหมือนกัน strobilus ออกที่ปลายยอดรูป cylindric, oblong ส่วนปลาย obtuse cone ยาว 0.5-1.5 ซม. ก้านมีขนาดสั้น

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นต้มน้ำดื่มแก้ไข้และแก้ตัววม

Ericaceae

Vaccinium sprengelii Sleumer

Syn. *V. exaristatum* Kurz ; Lecomte, Fl. Gen. I.- C. 3(6): 711. 1930.

ชื่อพื้นเมือง ส้มแปะ ส้มฮอด (ถิ่น) ส้มก๊อด (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2-5 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic, oblanceolate ขนาด 1-3 x 3-7 ซม. ก้านใบยาว 1-2 มม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบหยักตื้น ๆ แบบ serrate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกช่อใบ ช่อดอกแบบ raceme ยาว 3-5 ซม. ก้านดอกยาว 1-2 มม. กลีบเลี้ยง 5 ยาวประมาณ 2 มม. ฐานเชื่อมเล็กน้อยปลายแยกผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 5 imbricate กลีบสีขาวยาว 8-10 มม. ฐานเชื่อมติดกันรูป urceolate ผิวทั้งสองด้านเรียบ เกสรตัวผู้ 10 อันแยกกัน filament มีขนปกคลุม anther รูป oblong ปลายมี appendage ยาวและแตกแบบ poricidal รังไข่ 1 อันแบบ inferior มี 5 locule ovule จำนวนมากติดแบบ axile ผลรูปร่างกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-0.7 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินยอดอ่อนเป็นผัก กินผลสุก

Euphorbiaceae

Aporosa villosa Baill. ; Airy Shaw, Kew Bull. 26(2): 218. 1971.

ชื่อพื้นเมือง เหมือดหลวง เหมือด (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. กิ่งก้านมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic ขนาด 5-8 x 10-16 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน cuneate, obtuse ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ dentate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ใบแก่จะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลือง ดอกช่อออกช่อใบ ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ spike ยาวประมาณ 8 มม. เกิดจากช่อดอกย่อยหลายๆช่อรวมกันโดยมี bract 1 อันรองรับ เกสรตัวผู้ 2-3 อัน มี rudiment ของรังไข่ ดอกตัวเมีย ช่อดอกแบบ spike ยาวประมาณ 5 มม. มี bract 4 อันแยกกัน รังไข่ 1 อันแบบ superior มีขนปกคลุม 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ apical stigma แยกสอง style ตื้น ผลรูปร่างกลมแบนผลสุกสีส้ม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Baccaurea ramiflora Lour.; Airy Shaw, Kew Bull. 26(2): 221. 1971.

ชื่อพื้นเมือง มะไฟ หมักไฟ (ถิ่น) หมักพะซาล (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 5-15 ม. ใบเดี่ยวออก spiral รูป oblanceolate, elliptic ขนาด 4-7 x 12-21 ซม. ก้านใบยาว 4-8 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ผิวใบเรียบ ขอบใบเรียบ ดอกออกที่กิ่งแก่ และลำต้น ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ raceme ยาว 3-5 ซม. ก้านดอกมี ขนปกคลุม มี bract รูป ovate ขอบหยักและผิวมีขนปกคลุมรองรับดอกย่อย 3-5 ดอก perianth 6 imbricate กลีบแยกกันสีครีมผิวด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 6 แยกกัน ตรงกลางมีร่องรอย ของรังไข่ติดอยู่ ดอกตัวเมีย ช่อดอกแบบ raceme มี bract รูป ovate รองรับดอกย่อยหนึ่งดอก perianth 6 imbricate กลีบสีครีมแยกกัน รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 2 ovule/locule ผลรูป broadly ovoid, ellipsoid เปลือกชั้น mesocarp หนา

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลสุก ชาวถิ่นใช้ใบในพิธีแรกขวัญไร่

Croton oblongifolius Roxb.; Airy Shaw, Kew Bull. 26(2): 249. 1971.

ชื่อพื้นเมือง เป๊าะ (ถิ่น) ลำเปา (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวออกแบบ spiral ใบแก่เปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีแดง รูป elliptic, oblong ขนาด 5-10 x 5-20 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกช่อใบ ช่อดอกแบบ raceme ดอกแยกเพศแบบ monoecious ช่อดอกยาว 10-15 ซม. ดอกตัวผู้ อยู่ปลายช่อ กลีบเลี้ยง 5 กลีบสีขาวปนเขียวฐาน เชื่อมติดกันปลายแยก กลีบดอก 5 สีขาว มี disc-glands 5 อัน เกสรตัวผู้ 10 แยกกัน ดอกตัวเมีย อยู่ด้านโคนช่อ กลีบเลี้ยง 5 สีเหลืองฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ไม่มีกลีบดอก มี disc-glands 5 อัน รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ผลรูปรางกลมแบนมีสาม พู ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากคั้นอาบแก้ผดผื่น ยางค้ำผสมกับดีปลีคั้นแก้เวียน ศรีษะ ชาวลัวะใช้ใบตำบดไฟประคบแก้ปวดบวม รากคั้นคั้นแก้ ปวดเมื่อย

Glochidion assamicum Hook. f. ; Airy Shaw, Kew Bull. 26(2): 274. 1971.

ชื่อพื้นเมือง จ๊มค หมูมัน (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic ขนาด 3-5 x 8-11 ซม. ก้านใบยาวประมาณ 0.5 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ผิวใบและขอบใบเรียบ ดอกช่อ ออกช่อใบ ดอกแยกเพศแบบ monoecious อยู่ในช่อเดียวกัน ดอกตัวผู้ ก้านดอกยาวประมาณ 1.5 ซม. perianth 6 imbricate กลีบที่เหลืองเขียวเรียงแยกเป็นสองวงและออก alternate เกสรตัวผู้ 3 filament เชื่อมติดกัน anther มี 2 cell แยกตามแนวยาวมี appendage ดอกตัวเมีย กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกัน รังไข่ 1 อันแบบ superior 3-4 locule 2 ovule/locule stigma มีขนาดใหญ่ ปลายแยก 3-4 พู

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดเป็นผักสด

Homonoia riparia Lour.; Airy Shaw, Kew Bull. 26(1): 282. 1971.

ชื่อพื้นเมือง ไคร้ น้ำ ใสน้ำ (ถิ่น) หว่าหระ (ลัวะ)

ไม้พุ่มสูง 1-4 ม. ใบเดี่ยวออก spiral ใบรูป linear ขนาด 1-2 x 5-10 ซม. ก้านใบยาวประมาณ 1 ซม. ฐาน obtuse ปลาย mucronate ขอบใบหยักแบบ dentate ตื้นๆ ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมี scale รูป orbicular ดอกช่อออกช่อใบ ดอกแยกเพศแบบ dioecious ช่อดอกแบบ raceme ดอกตัวผู้ มี bract 3 อันรองรับ กลีบเลี้ยง 3 กลีบแยกกันสีแดง เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament มีการแตกกิ่งก้านสาขา ดอกตัวเมีย มี bract 3 อันรองรับ กลีบเลี้ยง 3 กลีบแยกกันสีแดง รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule stigma แยกตามมีสีชมพู รังไข่มีขนปกคลุม ผลรูปกลมแบ่งเป็น 3 พู เส้นผ่าศูนย์กลาง 4-5 มม. ผลแห้งแตกแบบ loculicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นตามริมน้ำ

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม - มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและลัวะกินยอดอ่อนเป็นผัก

ชาวถิ่นใช้ต้นแช่น้ำรวมกับว่านน้ำเล็กดื่มแก้ไข้ ใบกินแก้ท้องเสีย

Jatropha curcas Linn.; Airy Shaw, Kew Bull. 26(2): 283. 1971.

ชื่อพื้นเมือง สบู่ดำ บะหุ่ง (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1-3 ม. ทุกส่วนมีน้ำยางใส ใบเดี่ยวออกแบบ spiral ที่ปลายยอด รูป orbicular-ovate ขนาด 5-18 x 7-15 ซม. ก้านใบยาว 13-20 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ผิวใบเรียบ ขอบใบหยัก 3-7 หยัก มีเส้นใบ 7 เส้น ดอกช่อออกปลายยอดและซอกใบ ดอกแยกเพศ แบบ monoecious ช่อดอกแบบ compound dichasium ดอกตัวผู้ กลีบเลี้ยง 5 ติดเชื่อมกลีบแยก กลีบดอก 5 ติดเชื่อมปนเยียวฐานเชื่อมติดกัน เกสรตัวผู้ 10 filament เชื่อมติดกัน ดอกตัวเมีย มีขนาดดอกใหญ่กว่าดอกตัวผู้ กลีบเลี้ยง 5 ติดเชื่อมกลีบแยก มีขนปกคลุมที่ฐานกลีบด้านใน กลีบดอก 5 ติดเชื่อมปนเยียวกลีบแยก ฐานกลีบด้านในมีขนสีขาวปกคลุม รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule style แยกสาม ผลมีสามพู รูป oblong ยาว 3-5 ซม. ผลสุกสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดกับส้มตำ ต้มปลูกแทนข้าวบ้าน

Macaranga denticulata Muell. Arg.; Airy Shaw, Kew Bull. 26(2): 288. 1971.

ชื่อพื้นเมือง ทองแตง ทองโคก (ถิ่น) ลำดึก (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate ก้านใบติดแบบ peltate ขนาด 13-28 x 16-30 ซม. ก้านใบยาว 7-10 ซม. ฐานกลม ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ dentate ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีต่อมรูปกลมสีเหลืองอ่อนปกคลุม ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม ดอกแยกเพศแบบ dioecious ช่อดอก panicle ออกซอกใบ ดอกตัวผู้ ช่อดอกยาวประมาณ 10 ซม. มี bract 2-3 อันแยกกัน valvate เกสรตัวผู้จำนวนมาก filament แยกกัน anther 4 cell ดอกตัวเมีย ช่อดอกแบบ panicle ยาวประมาณ 5 ซม. มี bract 2 อันฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสอง รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 2 locule 1 ovule/locule รูปกลมแบนมี 2 พูติดกัน ผิวด้านนอกมีต่อมรูปร่างกลมสีเหลืองปกคลุมหนาแน่น style ตั้น stigma แยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะใช้ยอดอ่อนหนึ่งกินเป็นเมี่ยง

Mallotus bartatas Muell. Arg.; Airy Shaw, Kew Bull. 26(2): 296. 1971.

ชื่อพื้นเมือง ทองเต้า ทองเต้า (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 5-10 ม. ยอดอ่อนมีขนสีขาวแบบ wooly ปกคลุมจำนวนมาก ใบเดี่ยว ออก alternate รูป orbicular ขนาด 15-30 ซม. ก้านใบยาว 15-20 ซม. ติดแบบ peltate ขอบใบหยักสามหยัก ผิวทั้งสองด้านมีขนแบบ wooly ปกคลุม ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกช่อออกซอกใบ ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ panicle มี bract 4 อัน ผิวด้านนอกมีขนแบบ stellate เกสรตัวผู้จำนวนมาก filament แยกกัน anther 2 cell มีเมื่กลมขนาดเล็กคั่นกลาง ดอกตัวเมีย ช่อดอกแบบ panicle รั้งไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule stigma แยกสอง รั้งไข่มีขนแบบ stellate ปกคลุมหนาแน่น ผลรูปร่างกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-3 ซม. มีขนแบบ stellate สีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ในพิธีกรรมแรกขวัญไร่

Manihot esculenta Crantz; Airy Shaw, Kew Bull. 26(2): 308. 1971.

ชื่อพื้นเมือง มันสำปะหลัง มันคัน (ถิ่น ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 1.0-2.5 ม. ผิวลำต้นเรียบสีขาว มีรากสะสมอาหารแบบ tuberous root กิ่งอ่อนเป็นรูปสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยวออก spiral ก้านใบติดแบบ peltate ใบรูปร่างกลมหยักลึก เกือบถึงก้านใบ 5-7 หยัก ขนาด 10-28 x 15-25 ซม. ก้านใบยาว 20-35 ซม. ดอกแยกเพศแบบ monoecious ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ compound dichasium ดอกตัวผู้ กลีบเลี้ยง 5 กลีบสีขาว ไม่มีกลีบดอก เกสรตัวผู้ 10 อัน ดอกตัวเมีย ออกระหว่างก้านดอกที่มีการแตกแบบ dichotomous กลีบเลี้ยง 5 สีขาว ไม่มีกลีบดอก รั้งไข่ 1 อันแบบ superior มี disc รองรับ 3 locule 1 ovule/locule ผลรูปร่างกลมมีสันสามสัน เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินยอดและหัว

Phyllanthus amarus Schum. & Thonn. ; Airy Shaw, Kew Bull. 26 (2): 317. 1971.

ชื่อพื้นเมือง ลูกใต้ใบ (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 30-60 ซม. ลำต้นตั้งตรง ใบเดี่ยวออก alternate รูป oblong ขนาด 0.3-0.6 x 0.5-1.5 ซม. ก้านใบ 0.3-0.5 ซม. ฐาน obtuse ปลายมนหรือ mucronate ผิวใบเรียบ ขอบใบเรียบมี stipule รูป lanceolate ขนาด 0.5-1.5 ซม. ดอกแยกเพศแบบ monoecious ดอกออกช่อใบมีดอกตัวผู้หนึ่งดอกตัวเมียหนึ่งดอก ดอกตัวผู้ ก้านดอกยาวประมาณ 1 มม. perianth 5 สีเขียวอ่อนขอบกลีบสีขาว มี disc-glands 6 อัน เกสรตัวผู้ 3 filament เชื่อมติดกัน anther รูป reniform แตกตามแนวขวาง ดอกตัวเมีย มีขนาดใหญ่กว่าดอกตัวผู้ ก้านดอกยาวประมาณ 2 มม. perianth 5 สีเขียวอ่อนขอบกลีบสีขาว disc ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกห้ารังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 2 ovule/locule style แยกสาม stigma แยกสอง ผลรูปรางกลมแบน เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 มม. perianth persistent

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามที่รกร้างทั่วไป

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวลัวะใช้ทั้งต้นต้มดื่มแก้ท้องเสีย

Phyllanthus emblica Linn. ; Airy Shaw, Kew Bull. 26 (2): 319. 1971.

ชื่อพื้นเมือง มะขามป้อม (ถิ่น ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 5-10 ม. กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป oblong ขนาด 0.4-0.6 x 0.6-1.5 ซม. ก้านใบยาวประมาณ 1 มม. ฐาน cordate ปลาย mucronate ผิวใบเรียบ ขอบใบเรียบ มี stipule รูป ovate ยาวประมาณ 1 มม. ดอกแยกเพศแบบ monoecious ช่อดอกแบบ raceme มีขนาดสั้นออกช่อใบ ดอกตัวผู้จำนวนมากออกที่โคนช่อ ก้านดอกยาว 1-4 มม. perianth 6 ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยกหก เรียงเป็นสองวงสีเขียวอ่อนยาว 1.5-2.5 มม. มี disc-glands เกสรตัวผู้ 3 filament เชื่อมติดกัน anther 2 cell แตกตามแนวยาว ดอกตัวเมีย อยู่ที่ปลายช่อมี 0-3 ดอก ก้านดอกยาว 1-4 มม. perianth 6 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกหก เรียงเป็นสองวงมีสีเขียวอ่อน ขนาดกลีบ 2.5-3.0 มม. รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 2 ovule/locule disc ฐานเชื่อมติดกันปลายหักเป็นเส้นเล็ก ๆ style แยกสาม stigma แยกสอง ผลรูปรางกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-2.0 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลสดและผลดอง

Ricinus communis Linn. ; Airy Shaw , Kew Bull. 26 (2): 328. 1971.

ชื่อพื้นเมือง ละหุ่ง บะหุ่ง (ถิ่น) หะหรง (ลัวะ)

พืชล้มลุกสูง 2-3 ม. ใบเดี่ยวออก alternate มี stipule ซึ่งหลุดร่วงง่ายเมื่อร่วงไปจะเหลือ annular scar ติดอยู่ ลำต้นและก้านใบสีเขียวหรือสีแดง ใบเดี่ยวรูป orbicular ก้านใบติดแบบ peltate ขอบใบหยักลึกแบบ parted 8 หยักและหยักแบบ serrate ขนาด 15-30 ซม. ก้านใบยาว 15-20 ซม. ดอกแยกเพศแบบ monoecious ช่อดอกแบบ panicle ออกปลายยอด ตรงข้ามกับใบ ดอกตัวผู้ ออกโคนช่อ perianth 2-4 valvate กลีบแยกกัน เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament แดกกิ่งก้านสาขา anther มี 2 cell ดอกตัวเมีย ออกปลายช่อช่อดอกแบบ cyme มี bract รูป lanceolate 4 อันรองรับ รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/loculed ติดแบบ axile มีขนปกคลุมผิวนอก stigma แยกสามมีสีแดงเข้ม ผลรูป oblong, orbicular ผิวมีขนยาวขนาดใหญ่ ปกคลุม ผลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.0-3.5 ซม. แตกแบบ loculicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำเมล็ดไปขาย

Fagaceae

Castanopsis diversifolia King ; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 620. 1888.

ชื่อพื้นเมือง ก่อแป้น ก่อเงาะ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 15-20 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic ขนาด 2-6 x 7-14 ซม. ฐาน cuneate, oblique ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีขนเล็กน้อย ดอกช่อ ออกช่อใบและปลายยอด ดอกแยกเพศแบบ monoecious ดอกอยู่คนละช่อดอกย่อย ดอกตัวผู้ perianth 6 แยกกันผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 12 แยกกันตรงกลางมีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ดอกตัวเมีย perianth 6 แยกกัน รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule stigma แยกสาม cupule รูปรางกลมมีหนามเรียวแหลมยาว 0.8-1.2 ซม. หุ้มผลจนมีคภายในมี 1 เมล็ด ผลแห้งแตกเป็น 2-4 แฉก

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินเมล็ดแก่โดยนำไปต้วหรือกินดิบ เปลือกต้นกินแก้ปวดท้อง ไม้ใช้สร้างบ้านและทำอุปกรณ์ต่าง ๆ

Lithocarpus sp. ; Whitmore, Tree Fl. Ma. 1. 209. 1972.

ชื่อพื้นเมือง ก่อวี(ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 15 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป oblong ขนาด 2-3 x 8-14 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrate เส้นใบชัดเจน ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อ catkin ออกช่อใบ ดอกแยกเพศแบบ monoecious ช่อดอกตัวผู้มี bract 7 อันรองรับ ซึ่งจะมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน เกสรตัวผู้ จำนวนมาก มี 2 cell แฉกตามแนวยาว anther ติดแบบ versatile บริเวณกลางดอกมี rudiment ของดอกตัวเมีย รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ผิวมีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินเมล็ด

Lithocarpus sp. ; Tree Fl. Ma. 1. 209. 1972.

ชื่อพื้นเมือง ก่อจ้ง(ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป lanceolate ขนาด 3-5 x 8-18 ซม. ฐาน cuneate-attenuate ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อแยกเพศแบบ monoecious ออกช่อใบและปลายยอด ดอกตัวผู้ perianth 6 เกสรตัวผู้ 12 ดอกตัวเมีย อยู่เป็นกลุ่มมีประมาณ 3 ดอก perianth 6 ดอกตัวเมีย รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ผิวมีขนปกคลุม stigma 3 แยกกัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนหนึ่งกินเป็นเมี่ยง

Flacourtiaceae

Flacourtia indica Merr.; Backer, Fl. Java 1: 285. 1963.

ชื่อพื้นเมือง ตะขบป่า หมักแก้ว (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 3-10 ม. ลำต้นมีหนามแหลมยาวและแตกกิ่งสาขา ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic ขนาด 1-4 x 2-8 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ crenate ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกช่อใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ raceme ดอกย่อยมี 1-5 ดอก ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวผู้ กลีบดอก 5 imbricate กลีบแยกกันผิวมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ไม่มีกลีบดอก เกสรตัวผู้ จำนวนมาก anther ติดแบบ versatile แยกตามแนวยาว ดอกตัวเมีย กลีบดอก 5 imbricate กลีบแยกกันผิวมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ไม่มีกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ superior มี disc รองรับ 6 locule 2 ovule/locule style เชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยกหัก stigma แบ่งเป็นสองพู ผลรูปทรงกลม ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Gentianaceae

Canscora andrographioides Griff. ex Clarke ;

Smitinand and Larsen, Fl. Thai. 5(1): 77. 1987.

ชื่อพื้นเมือง สามยอด โกงสะเดน (ถิ่น ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 15-30 ซม. ลำต้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate-lanceolate ขนาด 0.5-3.0 x 3.0-6.0 ซม. ไม่มีก้านใบ เส้นใบ 3 เส้น ฐาน cuneate ปลาย acute ดอกช่อ compound dichasium ออกช่อใบและปลายยอด กลีบเลี้ยง 4 สีเขียวอ่อน ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก มีเส้นตามแนวยาว 8 เส้น กลีบดอก 4 convolute กลีบสีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยก แบ่งเป็นสองปาก ปากบนสองกลีบขนาดใหญ่ ปากล่างสองกลีบซ้อนทับกัน เกสรตัวผู้ 4 epipetalous staminode 1 อัน รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal 2 placentation stigma แยกสอง กลีบเลี้ยงหุ้มผลไว้ทั้งผล

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นคองเหล้าดื่มบำรุงกำลัง

ชาวลัวะใช้ต้นคัมแก้ปวดหัว

Gesneriaceae

Aeschynanthus sp.; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 337. 1884.

ชื่อพื้นเมือง ขี้หลวงหลังลาย คั่นฮากไม้ (ลาว)

พืชพวก epiphyte ต้นแตกกิ่งที่โคนเป็นกอ กิ่งมีขนาดเล็กห้อยลงด้านล่าง ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 1-2 x 3-9 ซม. ก้านใบยาว 0.3-0.6 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบหรือหยักตื้นๆ แบบ serrate ใบอวบน้ำผิวใบด้านบนสีเขียวอ่อนมีลายสีเหลืองอ่อน ผิวใบด้านล่างสีม่วงมีลายสีเหลืองอ่อน ดอกเดี่ยวออกปลายยอด กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกัน กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกเป็นสองปาก ปากบนตามกลีบปากล่างสองกลีบ ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 4 didynamous รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal 2 placentation ผลรูป linear ยาว 15-20 ซม. เมล็ดรูปกระสวย ปลายด้านหนึ่งมีขนหนึ่งเส้นยาว 2.0-2.5 ซม. อีกด้านมีขนหลายเส้นยาว 2.0-2.5 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน

ประโยชน์ ชาวลาวใช้ทั้งต้นต้มดื่ม แก้ปวดเอว

Gramineae

Bambusa nutans Wall.; Hooker, Fl. Br. Ind. 7: 387. 1897.

ชื่อพื้นเมือง ไผ่บง (ถิ่น) บง (ลาว)

พืชใบเลี้ยงเดี่ยวมี rhizome ใต้ดิน ขึ้นเป็นกอขนาดใหญ่สูง 9-12 ม. ลำต้นเป็นปล้องภายในกลวง ปล้องยาว 30-60 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 6-18 ซม. เนื้อไม้แข็งและหนา ผิวต้นสีเขียวมีขนสีขาวสั้นปกคลุม ที่ข้อมีกาบขนาด 10-15 x 15-20 ซม. ใบยอดกาบยาว 5 ซม. ใบเดี่ยวออก alternate ที่ข้อรูป lanceolate, linear ขนาด 3-5 x 10-30 ซม. มีเส้นใบ 7-10 เส้น ดอกช่อ panicle ขนาดใหญ่ spikelete รูป cylindric glume รูป ovate-lanceolate เกสรตัวผู้ 6 แยกกัน anther มี appendage รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 ovule stigma แยกสองหรือสาม มี lodicule 2 อันติดอยู่

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลาวกินหน่ออ่อน ไม้ใช้ทำเครื่องจักสาน ชาวถิ่นใช้ข้อแฉ่ำร่วมกับรากเอื้องหมายนาต้มแก้หนาว

Cephalostachyum pergracile Munro ; Hooker , Fl. Br. Ind. 7: 413. 1897.

ชื่อพื้นเมือง ไผ่ข้าวหลาม ลำกลาง (ลัวะ)

พืชใบเลี้ยงเดี่ยวมี rhizome ใต้ดิน ขึ้นเป็นกอขนาดไม่ใหญ่สูง 5-10 ม. ลำต้นเป็นปล้อง ภายในกลวง ปล้องยาว 30-60 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 5-7 ซม. เนื้อไม้บางและแข็ง ผิวต้นสีเขียวมีขนสีขาวสั้นปกคลุม ที่ข้อมีกาบหุ้มไว้ กาบหลุดร่วงง่ายขนาด 10-15 x 15-20 ซม. ใบยอดคาบยาว 5 ซม. ใบเดี่ยวยาวที่ข้อรูป lanceolate ขนาด 1-3 x 20-30 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบคมมีขนที่เส้นใบ ดอกช่อ panicle ขนาดใหญ่ spikelete มี 1-2 sterile glume 1 fertile glume เกสรตัวผู้ 6 แยกกัน anther สีม่วง รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 ovule stigma แยกสาม เมล็ดรูป obovate-oblong ยาวประมาณ 0.5 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก พืชจักายน-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ ชาวลัวะใช้ต้นทำด้ามไม้กวาด และนำมาทำข้าวหลาม

Cephalostachyum virgatum Kurz ; Hooker , Fl. Br. Ind. 7: 414. 1897.

ชื่อพื้นเมือง ไผ่เหียะ ไผ่เหียะ (ถิ่น)

พืชใบเลี้ยงเดี่ยวมีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ต้นขึ้นเป็นกอขนาดใหญ่สูง 10-18 ม. ลำต้นเป็นปล้องภายในกลวง ปล้องยาว 30-70 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางปล้อง 5-10 ซม. เนื้อไม้บาง ลำต้นสีเขียวมีขนสีขาวปกคลุม ข้อมีกาบสีน้ำตาลผิวมีขนสีน้ำตาลทองหุ้ม กาบกรอบและหลุดร่วงง่ายขนาด 15-20 x 15-25 ซม. ใบยอดคาบยาว 5-10 ซม. ใบเดี่ยวยาวที่ข้อรูป lanceolate ขนาด 2-3 x 15-30 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบคมผิวทั้งสองด้านสาก ดอกช่อ panicle spikelete ยาว 1.0-1.5 ซม. 2 sterile glume 1 fertile glume รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 ovule stigma แยกสาม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก พืชจักายน-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำพื้ต้นมาสานเสื่อ

Coix lachryma – jobi Linn. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 7: 100. 1897.

ชื่อพื้นเมือง เดื่อย เดื่อย (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 1-2 ม. ลำต้นเป็นข้อ ใบเดี่ยวออก alternate รูป linear ขนาด 2-5 x 20-45 ซม. ฐาน cordate ผิวทั้งสองด้านสาก ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด spikelete ดอกตัวเมียและดอกตัวผู้แยกกัน ช่อดอกตัวเมีย bract เชื่อมติดกันเป็นวง ภายในกลวงรูป ovoid, globose, cylindric และหุ้มช่อดอกไว้ภายใน ช่อดอกมี 2 spikelete fertile 1 sterile 1 ดอกมี glume 4 อัน ไม่มี lodicule รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule stigma แยกสองยาวเลยออกจาก bract ช่อดอกตัวผู้ มีก้านยาวชูพ้น bract ที่หุ้มดอกตัวเมียอยู่ spikelete รูป lanceolate อยู่เป็นคู่อันหนึ่งมีก้านอันหนึ่งไม่มีก้าน spikelete มี glume 4 อัน เกสรตัวผู้ 3 anther ติดกับดอกรูป basifixed มี 2 cell รูป oblong แยกตามแนวยาว เมล็ดรูปรางกลมถูกหุ้มโดย bract แข็งและหนา

การกระจายและนิเวศวิทยา	พืชปลูก
ระยะเวลาการออกดอก	ตลอดปี
ประโยชน์	ชาวถิ่นกินเมล็ดแคะ

Gigantochloa albociliata Munro ; Hooker, Fl. Br. Ind. 7: 401. 1897.

Syn. Oxytenanthera albociliata Munro

ชื่อพื้นเมือง ฝั้วไร่ ปอยไร่ (ลัวะ)

พืชใบเลี้ยงเดี่ยวมี rhizome ใต้ดิน ต้นเป็นกอขนาดใหญ่สูง 5-7 ม. ลำต้นเป็นข้อปล้องภายในกลวง ปล้องยาว 30-40 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-4 ซม. เนื้อไม้หนา ผิวมีขนปกคลุม มีกาบหุ้มข้อยาว 10-15 ซม. ใบยอดคาบยาว 1-2 ซม. ใบเดี่ยวออกที่ข้อรูป linear ขนาด 1-2 x 10-20 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ขอบใบคม ดอกช่อ panicle ขนาดใหญ่ spikelete รูปทรงกรวยแหลมยาว 1-2 ซม. มี sterile glume 2 อัน fertile 2 อัน lemma มีขนาดใหญ่สีเขียว ดอกตัวผู้ เกสรตัวผู้ 6 filament เชื่อมติดกัน ดอกตัวเมีย รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule รังไข่ผิวเรียบ style มีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา	พบตามป่าดิบแล้ง
ระยะเวลาการออกดอก	พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์
ประโยชน์	ชาวลัวะนำหน่ออ่อนมาประกอบอาหาร ยอดอ่อนกินแก้ไข้

Gigantochloa sp.; Hooker, Fl. Br. Ind. 7: 398. 1897.

ชื่อพื้นเมือง ไผ่บงกาย (ถิ่น)

พืชใบเลี้ยงเดี่ยวมี rhizome ใต้ดิน ต้นเป็นกอขนาดใหญ่สูง 10-15 ม. ลำต้นเป็นข้อปล้องยาว 30-50 ซม. ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปล้อง 5-10 ซม. เนื้อไม้หนาและแข็ง ผิวต้นสีเขียวอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม กาบขนาด 15-30 x 20-30 ซม. ใบยาวคากยาว 3-5 ซม. ผิวมีขนสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ใบเดี่ยวออกที่ข้อรูป lanceolate ขนาด 3-6 x 15-30 ซม. leaf sheath ยาว 10-15 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีขนปกคลุมเล็กน้อย ขอบใบคม ดอกช่อ panicle ขนาดใหญ่ spikelete รูปทรงกรวยแหลมยาว 1-2 ซม. มี sterile glume 2 fertile 2 lemma มีขนาดใหญ่สีเขียว ดอกตัวผู้ เกสรตัวผู้ 6 filament เชื่อมติดกัน ดอกตัวเมีย รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule รังไข่ผิวเรียบ style มีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินหน่ออ่อน ไม่ใช้สานทำเป็นฟ้าย่าน

Imperata cylindrica Beauv.; Hooker, Fl. Br. Ind. 7: 106. 1897.

ชื่อพื้นเมือง หญ้าคา คา (ถิ่น) ยันทูล (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ซึ่งมีขนาดเล็กและยาว ใบเดี่ยวออก spiral รูป linear ขนาด 0.5-1.0 x 50.0-200.0 ซม. ผิวใบเรียบขอบใบคม ปลายเรียวแหลม กาบใบเรียงชิดกันเป็น pseudostem ดอกช่อ panicle ช่อดอกรูป cylindric ยาว 10-20 ซม. ช่อดอกสีขาวมีเกสรตัวผู้และ stigma สีเหลือง spikelete ยาว 0.3-0.5 มม. มี 1-2 sterile glume 4 สองอันข้างนอกรูป lanceolate มีขนาดใหญ่และขนสีขาวยาวติดที่ฐานจำนวนมาก สองอันข้างในมีขนาดเล็กบางและไม่มีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 2 filament ผิวเรียบและมีขนาดยาว anther รูป linear สีเหลืองและมีขนาดใหญ่ รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule รังไข่ผิวเรียบ stigma แยกสอง เมล็ดมีขนาดเล็กรูป oblong

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามที่รกร้าง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากต้มดื่มแก้ไข้ หรือรากแช่น้ำรวมกับขี้เถ้าดื่มแก้ไข้ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำใบมาสานเป็นค้ำใช้มุงหลังคา

Oryza sativa var. *glutinosa* ; Suvatti, Fl. Thai. 301. 2521.

ชื่อพื้นเมือง ข้าวเหนียว ข้าว (ถิ่น) ชา (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวขึ้นเป็นกอ ลำต้นตั้งตรงสูง 0.5-2.0 ม. ลำต้นเป็นข้อ ภายในกลวง ใบเดี่ยวออก spiral ที่ข้อ รูป linear ขนาด 0.5-1.0 x 30-100 ซม. ผิวใบตากล ขอบใบคม ดอกช่อแบบ panicle ออกปลายยอด ช่อดอกจะโค้งลง ก้านดอกมีขนาดสั้นและพองออกด้านข้าง spikelete มี 1 floret รูป oblong ยาว 0.5-1.0 ซม. มีลักษณะแบน มี 2 sterile glume ลดรูปจนมีขนาดเล็ก lemma ผิวมีขนแข็งปกคลุมมีเส้นตามแนวยาว 3-5 เส้น ปลายมี awn ยาว palea สั้นกว่า lemma เล็กน้อย มี lodicule ติดอยู่ เกสรตัวผู้ 6 anther รูป linear รั้งไข่ 1 อันแบบ superior มี style ขนาดสั้น stigma แยกสอง เมล็ดรูป ellipsoid, oblong

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินเมล็ดเป็นอาหาร

ชาวลัวะใช้ใบในพิธีแรกขวัญข้าว

Saccharum officinarum Linn. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 7: 118. 1897.

ชื่อพื้นเมือง อ้อย (ถิ่น) ชวนอ้อยยี่นา (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี ต้นขึ้นเป็นกอ ลำต้นตั้งตรงสูง 1.5-3.0 ม. ลำต้นแบ่งเป็นข้อ ๆ ผิวลำต้นแข็งสีเขียวเหลืองน้ำตาลหรือดำ ใบเดี่ยวออก spiral ที่บริเวณยอด รูป linear ขนาด 3-6 x 50-150 ซม. ผิวใบเรียบ ขอบใบคม มีขนปกคลุมที่ leaf sheath ดอกช่อ panicle ขนาดใหญ่ออกที่ปลายยอด spikelete อยู่เป็นคู่อันหนึ่งมีก้านอีกอันไม่มีก้าน spikelete มีขนาดเล็กมี 1 floret มีขนสีขาวยาว glume 4 อัน อันที่ 1-3 ผิวเรียบ อันที่ 4 เป็นเส้นขนาดเล็ก palea รูป lanceolate เกสรตัวผู้ 3 style ยาวและมีขนปกคลุม มี lodicule เมล็ดรูป oblong

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินน้ำหวานจากต้น

ชาวลัวะใช้ข้ออ้อยและรากหญ้าคาแช่น้ำดื่มแก้ไข้

Sorghum vulgare Pers. var. saccharatum Boerl. ; Bailey, Man. Cul. Pls.: 141. 1966.

ชื่อพื้นเมือง สมุทรโคคม อ้อยง้อก (ถิ่น) ลำปี่ (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรงสูง 1.0-2.0 ม. ลำต้นเป็นข้อ ผิวต้นสีเขียวอ่อนหรือสีแดง ใบเดี่ยวออก spiral รูป linear ขนาด 2-5 x 15-90 ซม. ฐาน cordate ปลาย acute ผิวทั้งสองด้านเรียบ leaf sheath ผิวเรียบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle มีขนปกคลุม spikelete รูป ovate อยู่เป็นคู่ อันที่มีก้าน sterile อันที่ไม่มีก้าน fertile มี 2 sterile glume รูป ovate ยาว 4-5 มม. ผิวมีขนปกคลุมเล็กน้อย lemma มี awn ยาว 5-10 มม. เกสรตัวผู้ 3 filament สั้น รังไข่ 1 อันแบบ superior stigma แยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะกินน้ำหวานจากต้น

Thysanolaena maxima Ktze. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 7: 61. 1897.

ชื่อพื้นเมือง ทองกง กัง (ถิ่น) ลำแกรด (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นตั้งตรงขึ้นเป็นกอขนาดใหญ่สูง 1.5-3.0 ม. ลำต้นกลวงผิวต้นแข็ง แบ่งเป็นข้อ ใบเดี่ยวออกที่ข้อแบบ spiral ใบมี leaf sheath ที่เชื่อมกัน มีขนสีขาวยาวปกคลุมหนาแน่นรูป lanceolate ขนาด 3-10 x 30-90 ซม. ฐาน cordate ผิวใบทั้งสองด้านมีขนปกคลุมเล็กน้อยขอบใบคม ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle ยาว 50-60 ซม. spikelete มีขนาดเล็กยาว 1-2 มม. มี 2 floret มี 4 glume สองอันข้างนอกมีขนาดเล็กมากอันที่สามมีขนาดใหญ่ ปลาย acuminate lemma มีขนปกคลุมรูป oblong-lanceolate ไม่มี awn เกสรตัวผู้ 2-3 anther ขนาดเล็ก รังไข่ 1 อันแบบ superior stigma แยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามที่โล่งทั่วไปของป่าดิบแล้งและป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม-มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะเก็บช่อดอกมาขายหรือทำไม้กวาดขาย

Zea mays Linn. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 7: 102. 1897.

ชื่อพื้นเมือง ข้าวโพด ข้าวสาลี (ถิ่น ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรงแบ่งเป็นข้อๆสูง 1-3 ม. ผิวต้นเรียบ ใบเดี่ยวออกที่ข้อแบบ spiral รูป linear ขนาด 4-6 x 30-100 ซม. ใบมีขนสีขาวยปกคลุม ดอกแยกเพศแบบ monoecious ดอกตัวผู้ ช่อดอกออกปลายยอดแบบ panicle spikelete อยู่เป็นคู่อันหนึ่งมีก้านอีกอันไม่มีก้าน แต่ละ spikelete มี 2 sterile glume lemma และ palea บางใต มี lodicule เกสรตัวผู้ 3 anther รูป linear ดอกตัวเมีย ช่อดอกออกช่อใบแบบ spike มี bract สีเขียวหุ้มช่อดอกไว้ทั้งช่อ ก้านดอกมีขนาดใหญ่ข้างในมีลักษณะคล้ายฟองน้ำ 1 spikelete 1 floret เรียงเป็นแถวบนก้านดอก รูป cylindric ไม่มี lodicule รังไข่ 1 อันแบบ superior style สีขาวมีขนปกคลุมและมีขนาดยาวกว่า bract ที่หุ้มช่อดอกไว้

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะขายฝัก

Hypoxidaceae

Curculigo recurvata Dry. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 6: 278. 1892.

Syn. *Molineria capitulata* Herb.

ชื่อพื้นเมือง ตองกาย ตองเฮือ (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี มีลำต้นใต้ดินแบบ tuberous ใบเดี่ยวออก radical ลำต้นเป็นข้อสั้นๆ ใบออกจากข้อ ก้านใบยาว 40-60 ซม. กาบใบด้านล่างมีขนสีขาวสั้นๆ ปกคลุมหนาแน่น แผ่นใบ รูป lanceolate ขนาด 10-20 x 60-90 ซม. เส้นใบขนาน ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนเฉพาะบริเวณเส้นใบ ดอกช่อออกช่อใบ ช่อดอกแบบ umbel ก้านดอกยาว 0.5-1.0 ซม. มีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง 3 กลีบสีเหลืองผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 3 กลีบสีเหลืองออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 6 แยกกัน anther ติดแบบ basifixed รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile รังไข่มีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวลัวะใช้หน่ออ่อนทุบใส่แผลช่วยห้ามเลือดและใช้สระผมแก้ รังแคและผมร่วง

Icacinaceae

Pittosporopsis kerrii Craib ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 2(1): 84. 1970.

ชื่อพื้นเมือง มะขม หมักขม (ถิ่น) หมักโยง (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ใบเดี่ยวออก spiral รูป elliptic-oblong ขนาด 3-7 x 6-20 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกช่อใบแบบ cyme กลีบเลี้ยง 5 กลีบสีเขียวเหลืองยาว 1.0-1.5 มม. กลีบดอก 5 valvate กลีบสีครีมแยกกันยาว 7-8 มม. ออก alternate กับกลีบเลี้ยง ผิวด้านนอกมีขนผิวด้านในเรียบ เกสรตัวผู้ 5 ออก alternate กับกลีบดอก มี 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 1 locule 2 ovule ติดแบบ pendulous รังไข่มี disc รองรับ ผลรูป ovoid เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-3.0 ซม. กลีบเลี้ยง persistent

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนและผลแก่มาต้มหรือนึ่งกิน กับน้ำพริก

Iridaceae

Eleutherine americana Merr.; Backer, Fl. Java 3: 150. 1968.

ชื่อพื้นเมือง ว่านหอมแดง หอมแดง (ถิ่น ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 20-40 ซม. มีหัวใต้ดินแบบ bulb scale อวบน้ำสีแดงเข้ม ใบรูป linear ขนาด 1-2 x 10-30 ซม. ปลาย acute เส้นใบขนาน ผิวใบและขอบใบเรียบ leaf sheath ห่อตัวเป็นลำต้น เวลาออกดอกเกิดต้นกระโคงยาว 15-20 ซม. ดอกช่อออกช่อใบ ใบจะลดรูปให้มีขนาดเล็ก ก้านดอกยาว 1.5-3.0 ซม. มี floral sheaths สีเขียวอ่อน 2-10 อัน ภายในมีดอกย่อย 4-10 ดอก ดอกจะบานครั้งละหนึ่งดอก ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 1 ซม. perianth 6 สีขาวกลีบแยกกันเรียงเป็นสองวง วงในมีขนาดเล็กกว่าเล็กน้อย เกสรตัวผู้ 3 anther สีเหลือง รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำหัวมาหมกไฟกิน ชาวลัวะกินหัวแก้ปวดท้อง

Labiatae

Ocimum canum Sims ; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 607. 1885.

ชื่อพื้นเมือง แมงลัก ผักชีอัน (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 30-50 ซม. ทุกส่วนมีขนปกคลุมและมีกลิ่นหอม ลำต้นสีเขียว ใบเดี่ยวออก decussate รูป ovate ขนาด 2-3 x 3-5 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวทั้งสองด้านมีต่อมสีเหลืองขนาดเล็กปกคลุม ด้านล่างมีขนบริเวณเส้นใบ ดอกช่อ ออกปลายยอดช่อดอกแบบ verticillate กลีบเลี้ยง 5 เชื่อมติดกันผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม มีหนึ่งอันด้านบนมีขนาดใหญ่ กลีบดอก 6 กลีบสีขาวแบ่งเป็นสองปาก ปากบนสี่กลีบปากล่างสองกลีบ ผิวด้านนอกมีขนสีขาวปกคลุม เกสรตัวผู้ 4 epipetalous filament มีขนติดที่ฐาน รังไข่ 4 อันแบบ superior 1 ovule/locule gynobasic style stigma แยกสอง ผลมี 4 nutlet

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ใบใส่แกงปลา

Ocimum gratissimum Linn. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 608. 1885.

ชื่อพื้นเมือง ยี่ห่วย สะเภาะเชิง (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี โคนต้นมีเนื้อไม้ ต้นสูง 0.5-1.0 ม. ทุกส่วนมีกลิ่นหอม กิ่งอ่อนเป็นรูปสี่เหลี่ยม ผิวต้นเรียบสีเขียวอ่อน ใบเดี่ยวออก decussate รูป ovate ขนาด 5-7 x 10-13 ซม. ก้านใบยาว 4-7 ซม. ฐาน attenuate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ crenate ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนที่เส้นใบ ดอกช่อออกปลายยอดช่อดอกแบบ verticillate กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก กลีบด้านบนมีขนาดใหญ่กลีบด้านล่างขนาดเล็กปลายแยก 6 กลีบ ผิวด้านนอกมีขนปกคลุมด้านในเรียบ กลีบดอก 5 สีขาวมีขนปกคลุมด้านนอกของปากหลอด กลีบดอกฐานเชื่อมติดกันปลายแยกเป็นสองปาก ปากบนสี่กลีบปากล่างหนึ่งกลีบ เกสรตัวผู้ 4 epipetalous filament มีขนที่ฐาน รังไข่ 4 อันแบบ superior 1 ovule/locule gynobasic style ผลมี 4 nutlet

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก กรกฎาคม-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดกับลาบ

Perilla frutescens Britt. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 646. 1885.

ชื่อพื้นเมือง งาขี้ม่อน งาเกียง (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 1-2 ม. ลำต้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีขนปกคลุม ทุกส่วนมีกลิ่นหอม ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate ขนาด 1.5-6.0 x 3.0-10.0 ซม. ก้านใบยาว 2.0-4.5 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอดช่อดอกแบบ verticillate กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีขาวแบ่งเป็นสองปาก ปากบนสามกลีบปากล่างสองกลีบ เกสรตัวผู้ 4 epipetalous filament สั้นสองยาวสอง รังไข่ 4 อันแบบ superior 1 ovule/locule gynobasic style stigma แยกสอง เมล็ดรูปรางกลมสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน-พฤศจิกายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำเมล็ดมาตำลูกข้าวเหนียวกินเป็นอาหาร

Lauraceae

Cinnamomum iners Bl. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 130. 1886.

ชื่อพื้นเมือง เหย็ด ลำเชียงเลอ (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 6-8 x 15-20 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute มีเส้นใบสามเส้น ผิวใบเรียบเป็นมัน ขอบใบเรียบ ดอกช่อ panicle ออกช่อใบใกล้ยอด perianth 6 สีขาวฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยผิวทั้งสองด้านเรียบ เกสรตัวผู้ 9 อันแยกกันมี 2 ชุด ชุดแรกเรียงสองวง ที่ฐาน filament ไม่มีต่อมติด anther 4 cell หันด้านที่แตกเข้าสู่ใจกลางดอก (intorse) ชุดที่สองเรียงหนึ่งวง filament มีต่อมหนึ่งคู่ติดที่ฐาน anther 4 cell หันด้านที่แตกออกด้านนอก (extorse) staminode เรียงหนึ่งวงด้านในสุด anther รูป sagittate รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule ผลรูป oblong เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ เปลือกต้นต้มน้ำดื่มเป็นยาขับลม

Leeaceae

Leea indica Merr.; Becker, Fl. Java 2: 94. 1965.

Syn. *L. javanica* Bl.

ชื่อพื้นเมือง กะดังใบ กอนหมา (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูงประมาณ 1 ม. ใบประกอบแบบ bipinnate เฉพาะใบคู่ที่อยู่ตำแหน่งล่างสุดเท่านั้น ใบย่อยรูป oblong ขนาด 3-4 x 8-17 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ cyme กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก กลีบดอก 5 valvate กลีบสีขาวฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อย มี paracorolla ติดด้านใน เกสรตัวผู้ 5 filament ติดที่ฐานด้านนอกของ paracorolla รังไข่ 1 อันแบบ inferior 6 locule 1 ovule/locule ผลรูปรางกลมแบนมี 3-4 พู ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก ใบใช้ในพิธีกรรมแรกขวัญไร่

Liliaceae

Chlorophytum undulatum Wall.; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 335. 1892.

ชื่อพื้นเมือง นางเลว ผักขาลาว (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 50-100 ซม. ลำต้นเป็นข้อสั้นๆ ใบเดี่ยวออก spiral กาบใบเรียงตัวกันแน่น แผ่นใบรูป linear ขนาด 2-4 x 60-80 ซม. ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบเป็นมัน ดอกช่อแบบ raceme ออกปลายยอด ช่อดอกยาว 30-60 ซม. ช่อดอกอาจมีการแตกกิ่งข้าง กลีบเลี้ยง 3 valvate กลีบสีเขียวแยกกัน ผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 3 imbricate กลีบแยกกันสีขาวออก alternate กับกลีบเลี้ยงผิวทั้งสองด้านเรียบ เกสรตัวผู้ 6 แยกกัน anther ติดแบบ basifixed ฐาน sagittate แฉกตามยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule ovule จำนวนมากติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำช่อดอกอ่อนมาแกง

Dianella ensifolia Red. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 6: 337. 1892.

ชื่อพื้นเมือง หญาหนูตัน หญาจู้ข้าว (ถิ่น) กัง (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 30-60 ซม. ต้นเป็นกอขนาดเล็ก ลำต้นเป็นข้อ ใบเดี่ยวออกที่ข้อ รูป lanceolate ออกแบบ distichous ขนาด 2-4 x 30-60 ซม. ใบมี leaf sheath ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด กลีบเลี้ยง 3 valvate กลีบสีขาวแยกกัน กลีบดอก 3 กลีบแยกกันสีขาวผิวทั้งสองด้านเรียบ ออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 6 filament ขนาดใหญ่สีขาวรูปรางเบน anther 2 cell แตกตามแนวยาว ติดแบบ basifixed รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile ผลกลมแบนมี 3 พู ผลสุกสีม่วง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำต้นต้มดื่มแก้หวัด และแก้ไข้

Disporum calcaratum Wall. ex D. Don ; Hooker , Fl. Br. Ind. 5: 359. 1894.

ชื่อพื้นเมือง วานหัวสืบ หัวเดียมด็อก (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 30-50 ซม. มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate ขนาด 2-5 x 3-8 ซม. ฐานใบมน ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบ มีเส้นใบ 5-7 เส้น ดอกเดี่ยวออกช่อใบ ก้านดอกยาว 1.0-1.5 ซม. perianth 6 ฐานเชื่อมติดกัน ปลายแยก ฐานสีขาวปลายสีชมพู เกสรตัวผู้ 6 epipetalous anther 2 cell ติดแบบ dorsifix แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile ผลกลม ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กรกฎาคม-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินหัวแก้โรคกระเพาะ

Tupistra albiflora K.Larsen ; Van Steenis, Fl. Mal. 9: 221. 1983.

ชื่อพื้นเมือง นางแลว ห่าหมา (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 30–50 ซม. ต้นเป็นกอขนาดเล็ก ลำต้นเป็นข้อสั้น ๆ ใบเดี่ยวออก spiral รูป linear ขนาด 5-7 x 30-45 ซม. ปลายใบ acute ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบทั้งสองด้าน ดอกช่อแบบ spike ออกช่อใบ perianth 6 สีขาวผิวทั้งสองด้านเรียบ ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ปลายกลีบ acute เวลาดอกบานปลายกลีบดอกโค้งออกด้านนอก เกสรตัวผู้ 6 ติดกึ่งกลางของ ปลายกลีบ ไม่มี filament anther 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile stigma แยกตาม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำช่อดอกอ่อนมาแกง กินผลสุก

Loganiaceae

Gelsemium elegans Benth.; Santisuk, Larsen, Fl. Thai. 6(3): 206. 1997.

ชื่อพื้นเมือง มะเค็ด ยาเบื่อเสื่อ (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดเล็ก ลำต้นเลื้อยพันต้นไม้อื่น ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate-lanceolate ขนาด 2-5 x 4-14 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบ เรียบ ดอกช่อ corymb ออกช่อใบและปลายยอด กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันผิวทั้งสองด้านเรียบ ยกเว้นขอบกลีบ กลีบดอก 5 ขนาดกลีบ 1.0-1.5 ซม. รูป funnellform กลีบดอกสีเหลือง ด้านใน ของหลอดมีจุดสีแดงผิวทั้งสองด้านเรียบ เกสรตัวผู้ 5 ติดภายในหลอดใกล้ฐานของกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ส่วนของ style และ stigma แยกสอง ผลรูป oblong เมล็ดแบนมีปีก

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้เป็นยาพิษ

Strychnos nitida G.Don ; Santisuk , Larsen , Fl. Thai. 6(3): 219.1997.

ชื่อพื้นเมือง สานคิลอก หมักลิบข้าว (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ เลื้อยพันต้นไม้อื่นโดยอาศัย tendrile ที่ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสองและโค้งงอ ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate-elliptic ขนาด 1-5 x 5-13 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute มีเส้นใบสามเส้น ผิวทั้งสองด้านเรียบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอก cyme กลีบเลี้ยง 5 imbricate กลีบแยกกัน ผิวทั้งสองด้านเรียบ ยกเว้นบริเวณขอบกลีบ กลีบดอก 5 รูป salverform ขนาด 0.8-1.0 ซม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก กลีบดอกสีเขียวปากหลอดสีขาว ผิวด้านนอกเรียบด้านในมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 5 ออก alternate กับกลีบดอกติดที่ปากหลอด filament สั้น anther ติดแบบ basifixed แยกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior style ผิวมีขนปกคลุม 2 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผลรูปทรงกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-7 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Malvaceae

Gossypium herbaceum Linn. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 1: 346. 1874.

ชื่อพื้นเมือง ฝ้าย (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 0.5-1.5 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป palmate 3- หักขนาด 6-8 x 7-10 ซม. ก้านใบยาว 3-5 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ขอบใบ undulate ผิวใบเรียบ ดอกเดี่ยว ออกช่อใบ ก้านดอกยาวประมาณ 1 ซม. epicalyx 3 กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยกห้า มีต่อมสีดำติดอยู่ กลีบดอก 5 กลีบติดกันสี่เหลี่ยม ยาว 4-6 ซม. เกสรตัวผู้ จำนวนมาก monadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior 5 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile epicalyx ขยายขนาดหุ้มผลไว้ เมล็ดมีขนแบบ wooly สีขาวปกคลุม ผลแตกแบบ loculicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา ฟ้าชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากฝ้าย รากเอื้องหมายนา และต้นกระพังโหม คั้นดื่มแก้หนาว

Marantaceae

Maranta arundinacea Linn. ; Backer, Fl. Java 3: 82. 1968.

ชื่อพื้นเมือง สาธู มั่นทอง (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี ต้นเป็นกอขนาดค่อนข้างใหญ่สูง 1-2 ม. มี rhizome ใต้ดิน ลำต้นเป็นข้อ ใบเดี่ยวออก spiral รูป oblong ขนาด 4-8 x 13-20 ซม. ฐาน obtuse, truncate ปลาย acuminate ผิวใบเรียบเป็นมัน ขอบใบเรียบ ใบมี leaf sheath ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกมี bract 2 อันรองรับดอก อันนอกสีเขียวอ่อนรูป lanceolate ยาว 3-4 ซม. อันที่สองสีเขียวยาว 2.0-2.5 ซม. ดอกมี กลีบเลี้ยง 3 imbricate กลีบสีเขียวอ่อนขนาด 0.4 x 1.5 ซม. กลีบดอก 3 สีขาว petaloid staminode สีขาวขนาดใหญ่ เกสรตัวผู้ 1 อัน anther 2 cell แนบติดไปกับ petaloid staminode รังไข่ 1 อันแบบ inferior stigma โค้งงอ 1 locule 1 ovule

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำหัวหมกไฟกิน

Phrynium capitatum Willd. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 258. 1894.

ชื่อพื้นเมือง สาธแดง ทองจิง (ถิ่น ถั่ว)

พืชล้มลุกอายุหลายปีมี rhizome ใต้ดิน ใบเดี่ยวแบบ spiral รูป oblong ขนาด 10-30 x 30-50 ซม. ขอบใบเรียบ ฐาน obtuse ปลาย mucronate ผิวใบสองด้านเรียบสีเขียวเข้ม ขอบใบสีแดง รอยต่อระหว่างใบกับก้านใบประมาณ 4 ซม. ก้านใบสีเขียวเข้ม ดอกช่อออกปลายยอด ดอกรูปกรวย ยาวประมาณ 4.0-5.5 ซม. ก้านชูมีขนปกคลุมห่างๆ ช่อดอกเกิดจากกลุ่มดอกย่อยมารวมกัน ดอกย่อยมี bract รองรับ กลีบเลี้ยง 3 แยกกัน กลีบดอก 3 imbricate กลีบเชื่อมติดกัน ปลายแยก petaloid staminode สีเหลืองสด เกสรตัวผู้ 1 อัน อยู่ข้าง stigma ซึ่งมีลักษณะเป็นปากแตร ด้านในมีขนปกคลุม รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule 1 ovule/locule

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นบริเวณที่ชื้นแฉะ

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวต่างประเทศใช้ใบห่อของ

Phrynium sp.; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 250. 1894.

ชื่อพื้นเมือง ตองสาต ก้นตอง (ถิ่น) ตองคลอ (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปีมี rhizome ใต้ดิน ใบเดี่ยวออกแบบ spiral รูป oblong ขนาด 10-30 x 25-50 ซม. ฐาน obtuse ปลาย mucronate ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านเรียบสีเขียวเข้ม ขอบใบสีเขียว รอยต่อระหว่างใบกับก้านใบประมาณ 3-4 ซม. ก้านใบสีเขียวเข้ม ดอกช่อออก ปลายยอด ดอกรูปกรวย ยาวประมาณ 3-4 ซม. ก้านชุ่มิชนปกคลุมห่าง ๆ ช่อดอกเกิดจากกลุ่ม ดอกย่อยมารวมกัน ดอกย่อยมี bract รองรับ กลีบเลี้ยง 3 แยกกัน กลีบดอก 3 imbricate ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก petaloid staminode สีเหลืองอ่อน เกสรตัวผู้ 1 อัน อยู่ข้าง stigma ซึ่งมีลักษณะเป็นปากแตร ด้านในมีขนปกคลุม รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule 1 ovule/locule

การกระจายและนิเวศวิทยา	ขึ้นบริเวณที่ชื้นแฉะ
ระยะเวลาการออกดอก	มกราคม
ประโยชน์	ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะใช้พื้ดินสานเสื่อ

Melastomataceae

Melastoma normale D.Don; Backer, Fl. Java 1: 358. 1963.

ชื่อพื้นเมือง เอนฮ้า ไม้หมักฮ้า (ถิ่น) ลำพวย (ลัวะ)

ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. ลำต้นมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม ใบเดี่ยวออก decussate รูป lanceolate ขนาด 2-3 x 6-11 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute เส้นใบขนานกันมี 5 เส้น ผิวทั้งสองด้านมีขนแบบ sericeous ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ cyme ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 1 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบแยก กันสีม่วงเข้มรูป obovate ยาว 2.0-2.5 ซม. กลีบดอกมีเส้น 8 เส้น ผิวทั้งสองด้านเรียบ ขอบกลีบ มีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 10 อัน ติดที่ปากหลอด รังไข่ 1 อันแบบ inferior 5 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผลมีขนปกคลุม ผลสุกแตกแบบมีฝาเปิดด้านบน

การกระจายและนิเวศวิทยา	พบตามป่าดิบชื้น
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม
ประโยชน์	ชาวถิ่นกินผลแก้ท้องเสีย ชาวลัวะใช้รากต้มน้ำดื่มแก้หวัด และแก้หวัด

Meliaceae

Cipadessa baccifera Miq.; Hooker, Fl. Br. Ind. 1: 545. 1875.

ชื่อพื้นเมือง แพ้พาน สะเลียมน้ำ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ใบประกอบแบบ odd-pinnate มีใบย่อย 7-11 ใบ ใบย่อยรูป ovate, lanceolate ขนาด 1-3 x 2-8 ซม. ฐาน cuneate, oblique ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ยกเว้นบริเวณเส้นใบ ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle มีขนสั้น ๆ ปกคลุมทุกส่วน กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก กลีบดอก 5 valvate กลีบสีขาวแยกกันยาว 3.5-4.0 มม. ฝัสด้านนอกมีขนปกคลุมด้านในเรียบ เกสรตัวผู้ 10 อัน filament เชื่อมติดกันมีขนปกคลุม ส่วนปลายมีรังไข่หนึ่งคู่ติดด้านหลังของ anther 2 cell มีขนปกคลุมแตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior มี disc รองรับ 5 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile ผลรูปทรงกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 4-5 มม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดเป็นผักสด

Melia azedarach Linn.; Hooker, Fl. Br. Ind. 1: 544. 1975.

ชื่อพื้นเมือง เลียน ไม้เหียน (ถิ่น) รำเหียน (ลาว)

ไม้ยืนต้นสูง 5-20 ม. ใบประกอบแบบ bipinnate ใบย่อยรูป lanceolate ขนาด 0.5-1.0 x 1.5-4.0 ซม. ขอบใบหยักแบบ serrate ใบอ่อนมีขนปกคลุมเมื่อแก่ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอก panicle กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันฝัสด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบสีม่วงอ่อนออก alternate กับกลีบเลี้ยง ฝัสด้านในเรียบ ด้านนอกมีขนปกคลุมจำนวนมาก เกสรตัวผู้ 12 อัน filament เชื่อมติดกันมีสีม่วงเข้ม ภายในมีขนปกคลุม anther 2 cell แตกตามแนวยาว มี appendage ฝัสด้านนอกมีขนปกคลุม รังไข่ 1 อันแบบ superior disc ขอบหยัก 5 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile ผลรูปทรงกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวต่างประเทศกินยอดอ่อนเป็นผักสด

***Walsura trijuga* Kurz**

Syn. *Heynea trijuga* Roxb.; Mabberley, Pannell and sing, Fl. Mal. 12(1): 41. 1995.

ชื่อพื้นเมือง มะเฟืองป่า เพี้ย (ถิ่น) สะเลียมป่า (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2-5 ม. ลำต้นมีสีน้ำตาลเข้มผิวเรียบเป็นมัน ใบประกอบแบบ odd-pinnate ก้านใบยาว 15-20 ซม. มีใบย่อย 7-9 ใบ ใบย่อยรูป lanceolate, narrowly elliptic ใบย่อยขนาด 1-5 x 5-17 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกซอกใบ ช่อดอกแบบ cyme ก้านดอกยาว 3.0-3.5 ซม. กลีบเลี้ยง 5 imbricate สีเขียวอ่อนฐานเชื่อมติดกันปลายแยก กลีบดอก 5 กลีบสีขาว ออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 10 filament เชื่อมติดกัน ผิวมีขนสีขาวปกคลุมปลายมีรังไข่หนึ่งคู่ติดที่ด้านหลังของ anther รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile เมล็ดมี aril ปกคลุม ผลรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. เมล็ดเจริญเพียงหนึ่งเมล็ด ผลสุกสีแดง แตกแบบ loculicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากต้มน้ำดื่มรักษามาลาเรีย ชาวลัวะใช้กินยอดเป็นผัก

Memecylaceae

Memecylon edule Roxb.; Hooker, Fl. Br. Ind. 2: 563.1879.

ชื่อพื้นเมือง พลองเหมือด ไม้ขี้เหล็ก (ถิ่น) ไม้หมักกระต่าย (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 1.5-3.0 ม. ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic ขนาด 2.5-4.0 x 4.0-9.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบเป็นมัน ดอกช่อออกซอกใบ ช่อดอกแบบ corymb กลีบเลี้ยง 4 สีเขียวเข้มฐานเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยปลายแยกตื้น ๆ กลีบดอก 4 imbricate กลีบสีม่วงเข้มแยกกันออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 8 แยกกัน anther ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ free central รังไข่ผิวเรียบ stigma เรียวแหลมมีขนาดเล็ก ผลรูปทรงกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-0.8 มม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ชาวลัวะกินผลสุก ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะใช้ไม้ทำค้ำมิด จอบ และเสียม กิ่งทำเป็นไม้กวาด

Menispermaceae

Parabaena sagittata Miers ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(3): 331. 1991.

ชื่อพื้นเมือง ผักหนั่ง ผักหนั่ง (ถิ่น) บะผักหนั่ง (ลัวะ)

ไม้เลื้อยขนาดเล็กลำต้น ทุกส่วนมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป sagittate ขนาด 3-6 x 6-9 ซม. ฐาน sagittate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ dentate ผิวใบด้านล่างมีขนปกคลุมหนาแน่นด้านบนมีขนจำนวนไม่มาก ดอกช่อออกซอกใบ ดอกแยกเพศแบบ dioecious ก้านดอกแตกแบบ dichotomous มีขนปกคลุม ดอกตัวผู้ ช่อยาวประมาณ 6 ซม. กลีบเลี้ยง 6 แยกกันเรียงเป็นสองวง วงนอก valvate ผิวมีขนปกคลุม วงใน imbricate ผิวเรียบ กลีบดอก 6 กลีบสีขาวแยกกัน เกสรตัวผู้ 6 filament เชื่อมติดกัน ดอกตัวเมีย ช่อดอกสั้นกว่าดอกตัวผู้ กลีบเลี้ยง 6 แยกกันเรียงเป็นสองวง วงนอก valvate ผิวมีขนปกคลุม วงใน imbricate ผิวเรียบ กลีบดอก 6 กลีบสีขาวกลีบแยกกัน มี staminode 6 อัน รังไข่ 3 อันแบบ superior รังไข่แยกกัน 1 ovule/locule

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดมาแกง หรือนึ่งกับน้ำพริก

Tiliacora triandra Diels ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(3): 346. 1991.

ชื่อพื้นเมือง เถาย่านาง ใบยอคนาง (ถิ่น)

ไม้เถาขนาดใหญ่ ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic, lanceolate ขนาด 3-7 x 10-15 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน obtuse-cordate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ใบสีเขียวเข้มผิวเรียบเป็นมัน ดอกแยกเพศแบบ dioecious ช่อดอกออกที่กิ่งแก่และลำต้นช่อดอกแบบ panicle ดอกเรียงตัวแน่น ช่อดอกยาว 5-7 ซม. ก้านดอกมีขนปกคลุม ดอกตัวผู้มี bract ขนาดเล็กสองอันรองรับ กลีบเลี้ยง 6 กลีบแยกกันสีเหลืองมีขนาดใหญ่เรียงสองวง กลีบดอก 6 กลีบแยกกันสีเหลืองมีขนาดเล็กกว่ากลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 3 แยกกัน filament มีขนาดใหญ่ ดอกตัวเมีย รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule ผลรูปกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7-1.0 ซม. ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนแกง ใบนำมาคั้นเอาน้ำใส่แกงหน่อไม้

Mimosaceae

Acacia concinna DC. ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 4(2): 169. 1985.

Syn. *A. rugata* Merr.

ชื่อพื้นเมือง ส้มป่อย

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ลำต้นมีหนามแบบ prickly ปกคลุม stipule รูป cordate หลุดร่วงง่าย ใบประกอบแบบ bipinnate ใบย่อยรูป oblong ขนาด 1-2 x 7-11 มม. ฐาน oblique ปลาย acute ดอกช่อแบบ head ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. ก้านดอกยาว 2.0-2.5 ซม. แต่ละดอกมี bract ขนาดเล็กรองรับ กลีบเลี้ยง 4 กลีบสีแดง ยาว 2.5-3.0 มม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสี่ผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 4 กลีบสีขาว ยาวเท่ากลีบเลี้ยงผิวทั้งสองด้านเรียบ เกสรตัวผู้จำนวนมาก filament แยกกันยาวประมาณ 5 มม. anther มี appendage รั้งไข่ 1 อันแบบ superior ovule จำนวนมาก ติดแบบ marginal ผลค่อนข้างแบนรูป oblong ขนาด 2-3 x 5-8 ซม. ผลแห้งผิวเปลือกเหนียวขรุขระ ผลแตกแบบ lomentum

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดใส่แกงส้ม

Acacia megaladena Desv. var. *indo-chinensis* Nielsen ;

Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 4(2): 180. 1985.

ชื่อพื้นเมือง ทางไหลแดง เคื่อทานปลาญ่ (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ ลำต้นมีขนสีน้ำตาลอ่อนปกคลุม และมีหนามแบบ prickly ใบประกอบแบบ bipinnate ก้านใบมีขนปกคลุม ใบมี 24 pinnae ใบย่อย 50-57 คู่ ใบย่อยรูป oblong มีขนาดเล็กยาว 2-3 มม. ผิวใบทั้งสองด้านเรียบ ยกเว้นขอบใบ กลีบเลี้ยง 4 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสั้นๆแบบฟันปลา ขนาดกลีบ 1.7-2.0 มม. ผิวมีขนปกคลุมเล็กน้อย กลีบดอก 4 สีขาว ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ยาว 2.0-2.5 มม. ผิวมีขนปกคลุมเล็กน้อย เกสรตัวผู้จำนวนมาก แยกกัน filament เป็นเส้นเล็กพอมสักริมผิวมีขนปกคลุม ยาวประมาณ 4 มม. Anther ติดแบบ versatile รั้งไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 8-10 ovule ผิวมีขนปกคลุม มี disc รองรับ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้มน้ำดื่ม

***Acacia pennata* Willd. spp. *insuavis* Nielsen ;**

Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 4 (2): 175. 1985.

ชื่อพื้นเมือง ชะอม ผักหะ (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ ลำต้นมีหนามแบบ prickle มี stipule ซึ่งหลุดร่วงง่ายติดอยู่ที่ฐานก้านใบ ใบประกอบแบบ bipinnate ขนาด 15-40 ซม. มีต่อมหนึ่งอันติดใกล้กับฐานของก้านใบ ใบย่อยรูป oblong ขนาด 1-2 x 5-8 มม. ฐาน oblique ปลาย acute ผิวใบเรียบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อแบบ head ในช่อใหญ่แบบ panicle เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 ซม. กลีบเลี้ยง 4 ยาว 2.0-2.5 มม. สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยก กลีบดอก 4 ยาว 3.0-3.2 มม. สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกที่ ฝักด้านในเรียบด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ จำนวนมากแยกกัน filament เป็นเส้นเล็ก ผอมสีขาว anther ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 ovule ovule จำนวนมาก ฝักแบนรูป oblong ขนาด 1.5-2.5 x 10.0-15.0 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน-มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนไปแกง

***Archidendron clypearia* Nielsen var. *clypearia* ;**

Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 4(2): 210. 1985.

ชื่อพื้นเมือง มะขามแป ไม้ตาไก่ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 5-10 ม. กิ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีขนสั้นๆปกคลุม ใบประกอบแบบ bipinnate มีต่อมรูปร่างยาวติดที่ฐานก้านใบ ขึ้นไปด้านบนประมาณหนึ่งเซนติเมตร ก้านใบมีขนปกคลุม ยาว 20-30 ซม. ใบย่อยรูป lanceolate ขนาด 1.5-3.0 x 3.0-7.0 ซม. ฐาน oblique ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านมีขนสั้นๆ ปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอก panicle ช่อดอกย่อยเป็นแบบ cyme ก้านดอกมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 มีขนาดเล็กยาวประมาณ 2 มม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกต้น ๆ ฝักด้านนอกมีขนปกคลุมด้านในเรียบ กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกรูป funnelform ฝักด้านนอกมีขนสั้นสีขาวปกคลุมด้านในเรียบ กลีบสีขาวยาวประมาณ 6 มม. เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament ยาว 10-11 มม. ฐานของ filament เชื่อมติดกันสั้นๆ รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule จำนวนมาก รังไข่มีขนปกคลุม style ยาวผิวเรียบ ฝักแก่มีวุ้น

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำต้นมาต้มใช้น้ำล้างตา แก้โรคตาพร่ามัว

Archidendron lucidum Nielsen ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 4(2): 214. 1985.

ชื่อพื้นเมือง ผักหนีบนม ผักหนุ่ม (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-7 ม. ใบประกอบแบบ bipinnate ยาวประมาณ 30 ซม. ใบย่อยรูป elliptic-oblong ขนาดใบย่อย 3-7 x 7-17 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านเรียบ ใบย่อยที่ฐานออก alternate บริเวณปลายออก opposite มีต่อมรูปร่างกลมติดที่ใกล้ฐานของก้านใบหลักและก้านใบรอง ดอกช่อแบบ head ในช่อขนาดใหญ่แบบ panicle ช่อดอกรูปกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. กลีบเลี้ยง 5 สีเขียวอ่อนยาวประมาณ 2 มม. กลีบดอก 5 สีขาวยาวประมาณ 5 มม. เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament สีขาวยาวประมาณ 11 มม. รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 11 ovule ติดแบบ marginal

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อนเป็นผักสด ใบเลี้ยงกินแกง

Mimosa pudica Linn. var. *unijuga* Griseb. ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 4(2): 154. 1985.

ชื่อพื้นเมือง ไมยราบ หญ้าหลับมัน (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดเล็ก ลำต้นเลื้อยคลุมดิน ลำต้นมีหนามแบบ prickly บริเวณปลายยอดมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบ bipinnate ใบย่อยรูป oblong ขนาด 1.5-2.0 x 7.0-10.0 มม. ฐาน oblique ปลาย acute ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างและขอบใบมีขนปกคลุม ช่อดอกแบบ head รูป globose, ovoid ออกที่ซอกใบ ช่อดอกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.8-1.0 ซม. ก้านดอกยาว 1.5-2.0 ซม. กลีบดอก 5 ยาว 1-2 มม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกเป็นรูป campanulate สีชมพูอ่อน ผิวเรียบ เกสรตัวผู้ 4 อันแยกกันยาว 5-7 มม. filament สีชมพู anther ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 2 ovule ฝักแบนยาวแบ่งเป็นข้อๆ ขนาด 0.5 x 1.5 ซม. ผลแห้งแตกแบบ lomentum

การกระจายและนิเวศวิทยา วัชพืชบริเวณที่โล่ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ทั้งต้นต้มน้ำแก้ตัวบวม

Parkia leiophylla Kurz ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 4(2): 134. 1985.

ชื่อพื้นเมือง สารผักทะเล มะค้อนทอง (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สูง 20-40 ม. ใบประกอบแบบ bipinnate ก้านใบยาว 20-42 ซม. ก้านใบย่อยยาว 10-17 ซม. ใบย่อยรูป oblong ขนาด 0.3-0.6 x 11.0-22.0 มม. ดอกช่อแบบ head ช่อดอกห้อยลง ดอกตัวผู้มีจำนวนน้อย อยู่ติดกับก้านดอก ดอกสมบูรณ์เพศมีจำนวนมาก อยู่ปลายช่อ ดอกสมบูรณ์เพศมี bract ยาวประมาณ 1.2 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ยาวประมาณ 1.5 มม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ปลายมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม กลีบดอก 5 ยาวประมาณ 1.3 มม. เกสรตัวผู้ 10 ยาวประมาณ 1.8 มม. รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule 23-25 ดอกตัวผู้มี bract ยาวประมาณ 9 มม. กลีบเลี้ยง 5 ยาวประมาณ 9 มม. กลีบดอก 5 ยาวประมาณ 9 มม. เกสรตัวผู้ 10 อันยาวประมาณ 10.5 มม. มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ผลรูปรางแบนยาว 30-50 ซม. ผลแก่บึงอ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม - มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ผลแก่เผาไฟกินกับน้ำพริก

Moraceae

Broussonetia papyrifera Vent. ; Backer , Fl. Java 2: 15. 1965.

ชื่อพื้นเมือง ปอกระสา ปอสา (ถิ่น) ลำกลา (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ทุกส่วนมียางขาว ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate ขนาด 5-15 x 7-22 ซม. ก้านใบยาวประมาณ 9 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ dentate บางใบมีหยักลึก 3 หยัก ใบมี stipule ที่หลุดร่วงง่าย ดอกแยกเพศแบบ dioecious ช่อดอกตัวผู้ spike ยาว 2-7 ซม. ช่อดอกรูป oblong ประกอบด้วยดอกย่อยจำนวนมาก perianth 4 ฐานเชื่อมติดกัน ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุมและหนาแน่นด้านใน เกสรตัวผู้ 4 ติดที่ฐานของ perianth anther 2 cell มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ช่อดอกตัวเมีย รูปรางกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 ซม. perianth 4 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกแบบ dentate รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule 1 ovule ติดแบบ pendulous ผลสุกสีแดง style excentric

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์ - มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำเปลือกต้นมาขาย

Ficus heterophylla Linn.; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 518. 1888.

ชื่อพื้นเมือง มะนอคน้ำ เคื่อเคื่อ (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ยาวหลายเมตร ทุกส่วนมียางขาว ขณะอายุยังน้อยลำต้นเลื้อยไปตามพื้นดิน เมื่อต้นเริ่มโตจะมีการแตกทรงพุ่มแทรกขึ้นระหว่างต้นไม้อื่น ๆ ใบเดี่ยวออก alternate ใบมีขนาดและรูปร่างหลายแบบแตกต่างกันไปตามอายุ ใบของต้นอายุน้อยรูป ovate ขอบใบหยักแบบ serrate หรือหยักลึก 3 หยัก ขนาด 3-6 x 8-10 ซม. ใบของต้นแก่รูป lanceolate ขนาด 4-6 x 10-15 ซม. ขอบใบหยักแบบ serrate ส่วนใบบริเวณยอดรูป narrowly elliptic ที่มีหยักลึกหลายๆหยักแบบ parted ดอกเดี่ยวออกช่อใบ ผลรูป ovoid ผลดิบสีเขียวผิวมีจุดสีขาว ผลสุกสีส้มแดง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา	พบบริเวณริมลำธาร
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-กรกฎาคม
ประโยชน์	ชาวถิ่นกินผลสุก

Ficus hirta Vahl; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 531. 1888.

ชื่อพื้นเมือง มะเคื่อหอม หมักนมหมู (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 0.5-1.5 ม. ทุกส่วนมียางขาวและมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic หรือหยัก 3-5 หยัก ขนาด 5-8 x 15-20 ซม. ก้านใบยาว 2-4 ซม. ฐาน cuneate obtuse หรือ cordate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อออกช่อใบไม่มีก้านดอก ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้และดอก gall อยู่ในช่อเดียวกัน ดอกตัวเมียอยู่ในอีกช่อหนึ่ง ดอกตัวผู้ในหนึ่งช่อพบประมาณ 20 ดอก พบใกล้ปาก hypanthium perianth แยกสี เกสรตัวผู้ 1-3 อัน gall รูปร่างกลม perianth แยกสี ผลรูปร่างกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 ซม. ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา	พบตามป่าดิบชื้น
ระยะเวลาการออกดอก	ตลอดปี
ประโยชน์	ชาวถิ่นกินผลสุก

Ficus saemocarpa Miq.; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 523. 1888.

Syn. *F. squamosa* Roxb.

ชื่อพื้นเมือง เคื่อผา เคื่อน้ำ (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 50-60 ซม. ต้นเป็นกอขนาดใหญ่ ทุกส่วนมียางขาว ส่วนยอดมี stipule รูป lanceolate ปกคลุม ใบเดี่ยวออก spiral รูป oblanceolate ขนาด 1-4 x 3-15 ซม. ก้านใบยาว 0.5-2.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ crenate ตื้นๆ ใบมีขนสีน้ำตาลแข็ง ปกคลุม ข้อดอกรูป ovoid เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3 ซม. peduncle ยาว 1-2 ซม. ดอกออกที่ ลำต้น ภายในมีดอกตัวเมียจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นดอก gall ดอกตัวผู้ อยู่บริเวณใกล้ปากของ hypanthium มี bract 1 อันรองรับ มีลักษณะบางใส หุ้มเฉพาะส่วนฐาน เกสรตัวผู้ 1-2 มีลักษณะโค้งงอ anther 2 cell แฉกตามแนวยาว filament ติดแบบ dorsifixed gall ยาว ประมาณ 4 มม. ผลสุกสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นบริเวณริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Ficus subulata Bl.; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 497. 1888.

ชื่อพื้นเมือง เคื่อ หมักนอด (ลัวะ)

ไม้พุ่มสูง 1-3 ม. ลำต้นค่อนข้างเลื้อย ทุกส่วนมียางขาว ใบเดี่ยวออก alternate รูป narrowly elliptic ขนาด 1.5-6.0 x 7.0-16.0 ซม. ก้านใบยาวประมาณ 0.5 มม. ฐาน cuneate ปลาย cuspidate ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีต่อมรูปร่างกลมแข็งสีขาว ดอกช่อออกช่อใบ ดอกแยกเพศอยู่คนละช่อ ข้อดอกตัวผู้ รูป ovoid ภายในมีดอกตัวผู้และ gall flower perianth แยกสี เกสรตัวผู้ 1 อัน gall flower รูปร่างกลม ข้อดอกตัวเมีย รูปร่าง globose มีเฉพาะดอกตัวเมีย perianth ปลายแยกสี style ตัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Morus laevigata Wall. ex Hook. f.; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 492. 1888.

Syn. *M. macroura* Miq.

ชื่อพื้นเมือง หม่อนฮอกล มอน (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 10-15 ม. ทุกส่วนมียางขาวและมีขนปกคลุม ส่วนยอดมี stipule สีน้ำตาล หลุดร่วงง่ายปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate หรือห้กลี 3 ห้กลี ขนาด 3-7 x 6-13 ซม. ก้านใบยาว 5-7 ซม. ขอบใบห้กลีแบบ serrulate ฐาน obtuse ปลาย acuminate เส้นใบแบบ palmate สามเส้น ดอกแยกเพศแบบ dioecious ช่อดอกตัวผู้ catkin ยาวประมาณ 11 ซม. perianth 4 กลีบสีเหลืองเขียวแยกกัน เกสรตัวผู้ 4 อันแยกกัน มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ช่อดอกตัวเมีย catkin ยาวประมาณ 13 ซม. perianth 4 imbricate กลีบสีเหลืองเขียวแยกกัน รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 1 locule 1 ovule/locule ติดแบบ apical stigma แยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนมาเน้กกับน้ำพริก
เปลือกต้นพอกแผลห้ามเลือด

Myrsinaceae

Ardisia gracillima K. Larsen; Santisuk, Larsen, Fl. Thai. 6(2): 123. 1996.

ชื่อพื้นเมือง ไม้แดง (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 1-2 ม. ใบมี pelucide dot ใบเดี่ยวออก alternate รูป oblanceolate ขนาด 1.5-5.0 x 7.0-17.0 ซม. ก้านใบยาวประมาณ 1 ซม. ขอบใบเรียบ ฐาน cuneate ปลาย acute ดอกช่อดอกช่อใบ ช่อดอกแบบ corymb กลีบเลี้ยง 5 เชื่อมติดกันที่ฐานเล็กน้อย กลีบดอก 5 convolute กลีบสีชมพูฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อย เกสรตัวผู้ 5 ออก opposite กับกลีบดอกและติดที่ฐานของกลีบดอก anther ติดแบบ dorsifixed ปลายมี appendage รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 1 locule 1 ovule/locule ติดแบบ basifixed ผลรูปร่างกลมแบน เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม - เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อนเป็นผักสด

Embelia sessiliflora Kurz; Santisuk, Larsen, Fl. Thai. 6(2): 155. 1996.

ชื่อพื้นเมือง ส้มกุ่ม เครือจำฮ้อน ไม้จืด (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดเล็กยาวหลายเมตร ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic ขนาด 2.0-3.5 x 4.0-8.0 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดแบบ panicle มี bract รูป lanceolate ติดอยู่หนึ่งอัน ก้านดอกยาวประมาณ 0.5 มม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกัน กลีบดอก 5 imbricate กลีบสีขาวแยกกัน ผิวทั้งสองด้านมีขนแบบ papillose ผิวด้านในมี moniliform ติดเป็นเส้นตามขอบของกลีบ เกสรตัวผู้ 5 epipetalous ติดประมาณเศษหนึ่งส่วนสามของหลอด anther ติดแบบ basifixed ปลาย anther มีเมื่อดูรูปร่างกลมสีขาว 5-6 อัน ติดอยู่ รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule ติดแบบ basifixed stigma ถิ่น ผลรูปรางกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.2-0.3 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดเป็นผัก กินผลสุก

Maesa ramentacea A. DC.; Santisuk, Larsen, Fl. Thai. 6(2): 171. 1996.

ชื่อพื้นเมือง ขี้สารหลวง ไม้ค้ำ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2-4 ม. ใบเดี่ยวออก spiral รูป lanceolate ขนาด 1-4 x 3-13 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ผิวใบเรียบ ขอบใบ undulate ดอกช่อ panicle ออกตามกิ่งแก่และซอกใบ ดอกมี bract รูป ovate 2 อันรองใต้ดอก กลีบเลี้ยง 5 imbricate กลีบแยกกัน กลีบดอก 5 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ออก alternate กับกลีบดอก เกสรตัวผู้ 5 ออก opposite กับกลีบดอก ติดประมาณกึ่งกลางของหลอด anther 2 cell ติดแบบ dorsifixed แยกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ half inferior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ free central ผลรูปรางกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. stigma persistent

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษจิกายน-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำใบมาตำแช่ในแม่น้ำเพื่อทำให้ปลาเมา

Myrtaceae

Decaspermum fruticosum Forst ; A.F.G. Kerr S.N. 215071

ชื่อพื้นเมือง ไม้สี่เหลืก (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1.5–2.0 ม. ผิวลำต้นเรียบสีแดง ยอดอ่อนมีขนสีขาวปกคลุม ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 2-3 x 5-9 ซม. ก้านใบยาว 0.5 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบ undulate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ผิวใบด้านบนสีเขียวด้านล่างสีขาว ดอกช่อ raceme ออกซอกใบ ช่อดอกยาว 3-5 ซม. ดอกมี bract รูป lanceolate กลีบเลี้ยง 6 กลีบยาว 2 มม. ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม กลีบดอก 6 imbricate กลีบสีขาวยาว 3-4 มม. มีขนปกคลุมที่ขอบกลีบ เกสรตัวผู้ จำนวนมากแยกกัน anther 2 cell ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ inferior 4–5 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile รังไข่มีขนปกคลุม ผลรูปรางกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม–เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Psidium guajava Linn. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 2: 468. 1878.

ชื่อพื้นเมือง ฝรั่ง หมักสิดา (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2–5 ม. ผิวลำต้นเรียบสีน้ำตาลอ่อน ผิวหลุดลอกเป็นแผ่น ๆ ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic, oblong ขนาด 3–6 x 6–14 ซม. ก้านใบยาว 2-5 มม. ฐาน obtuse ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ ใบมี pellucid dot ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ cyme มีดอกย่อย 1-3 ดอก กลีบเลี้ยง 4–5 imbricate กลีบแยกกันสีเขียวอ่อนและ persistent กลีบดอก 4–5 imbricate กลีบสีขาวแยกกัน เกสรตัวผู้ จำนวนมากแยกกัน รังไข่ 1 อันแบบ inferior 4–5 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผลรูปรางกลม ผลสุกสีเหลืองหรือสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก เปลือกคั้นดื่มรวมกับเปลือกคั้นมะม่วงคั้นแก้ท้องเสีย

Syzygium winitii Merr.

; Santisuk, Niyomdham and Phanichapol, Thai. For. Bull. No. 21: 117. 1994.

ชื่อพื้นเมือง หว่า หมักห้า (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-4 ม. กิ่งบริเวณยอดเป็นรูปสี่เหลี่ยม ผิวลำต้นเรียบ ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 1-2 x 5-12 ซม. ก้านใบยาว 0.3-0.7 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle ช่อดอกยาว 4-6 ซม. ก้านดอกยาว 0.5-1.8 มม. hypanthium ยาว 3.5 มม. pseudostip ยาว 1-2 มม. กลีบเลี้ยง 4 ยาว 0.5 มม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกที่โคนๆ ผิวเรียบทั้งสองด้าน กลีบดอก 4 imbricate กลีบแยกกันผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอกสีขาวยาว 20-2.5 มม. รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 2-3 ovule/locule style ยาว 4.5 มม. ผลรูป ovoid-oblong ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามริมน้ำ

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก ดินแฉ่ำน้ำดื่มแก้ไข้ ผลสุกใช้ตกปลา

Ochnaceae*Ochna integerrima* Merr.; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 2(1): 25. 1970.

ชื่อพื้นเมือง ช้างน้ำ ลำกลอย (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic - oblanceolate ขนาด 2-6 x 11-20 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ผิวใบเรียบ ขอบใบหยักแบบ dentate ตื้นๆ ดอกช่อออกปลาย ยอด ช่อดอกแบบ monochasium ดอกมี torus กลีบเลี้ยง 5 แยกกัน เมื่อติดผลจะเปลี่ยนเป็นสีแดง กลีบดอก 5 กลีบสีเหลืองแยกกัน เกสรตัวผู้ จำนวนมาก รังไข่ 1 อันแบบ superior แยกกันประมาณ 6-10 อัน วางอยู่บน torus 1 ovule/locule ติดแบบ basal

การกระจายและนิเวศวิทยา พบทั่วไปตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวลัวะกินยอดอ่อนเป็นผักสด

Olacaceae

Erythrolalum scandens Bl.; Steenis, Fl. Mal. 10: 17. 1984.

ชื่อพื้นเมือง ผักฮาก (ถิ่น ลัวะ)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ ลำต้นเลื้อยพันโดยอาศัย tendrile ออกซอกใบปลายแยกสอง ใบเดี่ยว ออก alternate รูป ovate ขนาด 3-9 x 5-13 ซม. ก้านใบ 2.5-6.0 ซม. ฐาน cordate ปลาย acute ผิวใบและขอบใบเรียบ ดอกช่อออกซอกใบช่อดอกแบบ panicle ยาว 10-12 ซม. ก้านดอก ยาวประมาณ 0.5 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ยาว 0.5 มม. กลีบดอก 5 valvate ยาวประมาณ 1 มม. สีขาวออก alternate กับกลีบเลี้ยง กลีบด้านในมีรยางค์ขนาดเล็กติดอยู่ เกสรตัวผู้ 5 ออก opposite กับกลีบดอก anther 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ inferior style ฐาน stigma แยกสาม 1 locule 3 ovule ติดแบบ pendulous ผลรูปรีวงกลมหรือ ellipsoid ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-2.5 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนมาแกง

Orchidaceae

Goodyera procera Hook.; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 111. 1890.

ชื่อพื้นเมือง คีปลากั้ง (ถิ่น)

พืชพวกกล้วยไม้ขึ้นบนพื้นดิน ลำต้นตั้งตรงสูง 30-45 ซม. ใบเดี่ยวออก spiral บริเวณข้อ ใบมี leaf sheath ใบรูป lanceolate ขนาด 1.0-2.5 x 5.0-10.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ผิวใบเรียบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดแบบ spike ยาว 4-10 ซม. ดอกมีจำนวนมาก ดอกย่อยมี bract รูป lanceolate ยาว 0.5-1.0 ซม. ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม ด้านในเรียบขอบ กลีบหักเป็นเส้นเล็ก ๆ ดอกไม่มีก้านดอก perianth 6 กลีบสีขาวแยกกันเรียงเป็นสองวง วงนอก มีขนาดใหญ่กว่าผิวทั้งสองด้านเรียบ รูป ovate ยาว 2-3 มม. มีหนึ่งอันเปลี่ยนเป็นหลอดปลายโค้งลงผิวด้านในมีขนสีขาวขนาดใหญ่ปกคลุม (lip) เกสรตัวผู้ 1 อันติดอยู่บน gynandrium 2 pollinia รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal มี 3 placentation

การกระจายและนิเวศวิทยา ขึ้นบริเวณที่ชื้น ริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำช่อดอกอ่อนแกงใส่ปลา

Palmae

Arenga pinnata Merr. ; Backer, Fl. Java 3: 188. 1968.

Syn. *A. sacchariferra* Labill.

ชื่อพื้นเมือง ลูกชิด ต้าว(ถิ่น ลัวะ)

เป็นปาล์มที่มีลักษณะลำต้นเดี่ยวสูง 10-15 ม. ใบประกอบแบบ pinnate ออกเป็นกระจุกที่ปลายยอด ใบมีขนาดใหญ่ ยาว 6-10 ม. ก้านใบยาว 120-150 ซม. ใบย่อย 80-100 คู่ รูป linear ขนาด 5-7 x 100-150 ซม. ไม่มีก้านใบย่อย ฐาน oblique มี auricle 1-2 อัน ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบด้านบนสีเขียวด้านล่างสีเทา ช่อดอกแบบ panicle ออกช่อใบบริเวณใกล้ปลายยอดก่อน ช่อใหม่ออกในตำแหน่งถัดลงมา ดอกแยกเพศแบบ monoecious ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียอยู่คนละช่อดอกย่อย ดอกตัวผู้ กลีบเลี้ยง 3 imbricate กลีบแยกกันรูป ovate กลีบดอก 3 valvate กลีบแยกกันรูป ovate เกสรตัวผู้ จำนวนมากแยกกัน ดอกตัวเมีย กลีบดอก 3 กลีบดอก 3 รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ผลรูปร่างกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 3-5 ซม.

กระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนมาแกง ผลทำเป็นลูกชิดจำหน่าย

Calamus sp. ; Backer, Fl. Java 3: 182. 1968.

ชื่อพื้นเมือง หวายล้อม หวายต้องหนาม (ถิ่น) ลอดหงิน (ลัวะ)

เป็นพืชพวงปาล์ม ลำต้นตั้งตรงสูง 3-5 ม. ต้นแตกกิ่งก้านที่โคนต้น ผิวลำต้นเรียบ มีหนามแหลมเรียงเป็นวงรอบลำต้นและก้านใบ ใบประกอบแบบ pinnate ก้านใบเรียบ ใบย่อยออก opposite รูป narrowly elliptic ขนาด 1-5 x 10-45 ซม. ไม่มีก้านใบย่อย ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบมีหนาม มีเส้นใบ 3 เส้น เส้นกลางใบมีหนามสั้นๆปกคลุม แผ่นใบค่อนข้างหนาและแข็ง ดอกช่อแบบ spike ออกช่อใบ ดอกแยกเพศ ดอกย่อยขนาดเล็ก perianth 6 เรียง 2 ชั้นชั้นละ 3 กลีบ เกสรตัวผู้ 6 รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ผลทรงรีเปลือกผลเป็น scale สีน้ำตาลแดงเรียงซ้อนกัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ตุลาคม-ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนมาแกง
ชาวลัวะใช้ใบสานเป็นตับมุงหลังคาบ้าน

Calamus sp. ; Backer, Fl. Java 3: 182. 1968.

ชื่อพื้นเมือง หวายขม

เป็นพืชพวกปาล์ม ลำต้นยาวหลายสิบเมตร มีการแตกกิ่งก้านที่โคนต้นเป็นกอ ผิวต้นมีหนามแหลมปกคลุม ใบประกอบแบบ pinnate ก้านใบมีขนสีขาวอ่อนนุ่มปกคลุม และมีหนามยาวแหลม ใบย่อยออกเป็นกลุ่มรูป narrowly elliptic ขนาด 1-5 x 7-25 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate เส้นใบและขอบใบมีหนาม ดอกช่อแบบ spike ออกช่อใบ ดอกแยกเพศ ดอกย่อยขนาดเล็ก perianth 6 เรียง 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ เกสรตัวผู้ 6 รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ผลทรงกลมรี เปลือกผลเป็น scale เรียงซ้อนกัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ตุลาคม-ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนมาแกง
ต้นนำมาทำเครื่องจักสาน

Caryota urens Linn. ; Backer, Fl. Java 3: 187. 1968.

ชื่อพื้นเมือง เต่าร้าง ต้นจิก(ถิ่น) ลอดเขียง(ลัวะ)

เป็นปาล์มที่มีลักษณะลำต้นเดี่ยวสูง 10-20 ม. ลำต้นแบ่งเป็นข้อห่าง ๆ ใบประกอบแบบ pinnate ออกที่ยอด ใบออกที่ข้อ ขนาด 5-7 ม. มีใบย่อย 10-20 คู่ ใบย่อยรูป cuneiform ขอบใบด้านปลายหักแบบเป็นคลื่น ผิวใบด้านบนสีเขียวด้านล่างสีเขียว ช่อดอกแบบ panicle ออกช่อใบที่อยู่ใกล้ยอดก่อน แล้วช่อใหม่จึงออกตำแหน่งถัดลงมาด้านล่าง ดอกแยกเพศแบบ monoecious มี spathe สีเขียวยาว 30-50 ซม. ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียอยู่ในช่อเดียวกัน ดอกตัวผู้กลีบเลี้ยง 3 สีเขียวอ่อนรูปกลมขอบกลีบหัก กลีบดอก 3 กลีบสีเหลือง เกสรตัวผู้ จำนวนมากแยกกัน ดอกตัวเมีย กลีบเลี้ยง 3 กลีบสีเขียวอ่อน กลีบดอก 3 กลีบสีเหลือง มี staminode ติดอยู่ รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ผลรูปรีวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 ซม. ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ตุลาคม-ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนมาแกง

Livistona speciosa Kurz ; Hooker, F. Br. Ind. 6: 435. 1892.

ชื่อพื้นเมือง ค้อ ก้อ (ถิ่น ลัวะ)

เป็นปาล์มที่มีลักษณะลำต้นเดี่ยวสูง 10-25 ม. ลำต้นไม่แตกกิ่งก้านสาขา ใบประกอบแบบ palmate ออกเป็นกระจุกที่ปลายยอด รูป orbicular ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.0-2.5 ม. แผ่นใบหยักแบบรอยจีบตามแนวรัศมี ปลายใบหยักถึงกึ่งกลางแผ่นใบเป็นรูป lanceolate ปลาย acuminate ผิวใบเรียบสีเขียว ช่อดอกแบบ panicle ช่อดอกมี spathe ผิวเรียบหุ้มช่อดอกไว้ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง 3 imbricate กลีบแยกกันรูปร่างกลม กลีบดอก 3 valvate กลีบแยกกันสีขาวรูป ovate เกสรตัวผู้ 6 ติดกันที่ฐานเป็นวง รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ผลรูปทรง globular, ovoid เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-2.5 ซม. ภายในมีหนึ่งเมล็ด ผลสุกสีม่วง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะนำผลสุกมาต้มกินกับน้ำพริก
ใบใช้มุงหลังคา

Papilionaceae

Cajanus cajan Millsp. ; Aubreville, Jean F. Leroy, Fl. C. L. V. 17: 108. 1979.

ชื่อพื้นเมือง ถั่วมะแฮะ มะแฮะ (ถิ่น) แผละแฮะ (ลัวะ)

ไม้พุ่มสูง 1-3 ม. ทุกส่วนมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบ trifoliolate รูป lanceolate ขนาด 0.7-2.0 x 2.5-7.0 ซม. ก้านใบ 3-5 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ผิวทั้งสองด้านมีขนสีขาว ก้านใบมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดช่อดอก panicle กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสี่ ผิวมีขนสีน้ำตาลปกคลุม กลีบดอก 5 ลักษณะดอกแบบ papilionaceous ผิวด้านนอกของ standard ติดแน่นแดงด้านในสีเหลือง keel และ wing สีเหลือง เกสรตัวผู้ 10 อัน diadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior มีขนปกคลุม stigma capitate ฝักรูป oblong แบ่งเป็นข้อๆ ขนาด 1.0 x 5.5 ซม. ผิวมีขนปกคลุม มีเมล็ด 4-5 เมล็ด

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลอ่อนเป็นผักสด กินเมล็ดแก่

Cajanus goensis Dalz. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 2: 216. 1876.

Syn. *Athylosia barbata* Backer

ชื่อพื้นเมือง จ้าเพียค (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดเล็กเลื้อยพันต้นไม้อื่น ผิวลำต้นมีขนสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ใบประกอบแบบ trifoliate มี stipule รูป lanceolate ยาวประมาณ 1 ซม. ผิวมีขนปกคลุมและหลุดร่วงง่าย ใบย่อยรูป ovate ขนาด 3-5 x 6-10 ซม. ก้านใบยาว 3-6 ซม. ใบย่อยมี stipulate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ใบคู่ล่างฐาน oblique ใบที่อยู่ด้านบนฐาน cordate ค่อนข้างปลาย cuspidate ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกซอกใบ ช่อดอก raceme ทุกส่วนมีขนปกคลุม ดอกมี bract รูป ovate หลุดร่วงง่าย ขนาดประมาณ 0.5 x 1.0 ซม. กลีบเลี้ยง ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกห้า ผิวด้านบนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบสีเหลืองลักษณะแบบ papilionaceous เกสรตัวผู้ 10 อัน diadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior มีขนปกคลุม stigma capitate

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลอ่อนเป็นของกินเล่น

Crotalaria spectabilis Roth ssp. *parvibracteata* Niyomdham subsp. Nov.;

Niyomdham, Thai For. Bull. No. 11: 115. 1978

ชื่อพื้นเมือง มะหิงเม่น มะหิงน้ำ (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 0.5-1.0 ม. ลำต้นแตกกิ่งก้านจำนวนมาก กิ่งอ่อนมีขนสีขาวแบบ velutinous ใบเดี่ยวออก spiral รูป oblanceolate ขนาด 2-5 x 5-7 ซม. ก้านใบยาว 0.5-0.8 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนปกคลุม stipule รูป linear ผิวมีขนปกคลุม ติดที่ฐานของก้านใบ ดอกช่อออกปลายยอดแบบ raceme ช่อดอกยาว 15-30 ซม. ดอกมี bract รูป cordate มีขนปกคลุม ก้านดอกยาวประมาณ 10 มม. มี bracteole 2 อันติดได้ดอก กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสี่ ผิวด้านบนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบสีเหลืองลักษณะดอกแบบ papilionaceous เกสรตัวผู้ 10 อัน monadelphous (dimorphic) รังไข่ 1 อันแบบ superior ผิวเรียบ style และ stigma มีขนปกคลุม ovule 20-23 อัน ฝักพองขนาด 1.5-2.0 x 4.0-7.0 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม - กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ยอดอ่อนลนไฟกินกับลาบ

Dalbergia velutina Benth. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 2: 233. 1878.

ชื่อพื้นเมือง เครือปี เครือค้อย (ถิ่น) หมี่ชะเหม็ด (ลาว)

ไม้พุ่มกิ่งเลื้อยขนาดใหญ่ กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบออก spiral ที่ปลายยอด ใบประกอบแบบ odd-pinnate ขนาด 15-20 ซม. มีใบย่อย 15-19 ใบ ใบย่อยรูป oblong ขนาด 1-2 x 3-6 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ฐาน attenuate ปลาย mucronate ขอบใบเรียบมี stipule รูป linear ยาว 0.5-1.0 ซม. ดอกช่อออกช่อใบซึ่งหลุดร่วงไปแล้ว ช่อดอกแบบ panicle กลีบเลี้ยง 5 ยาวประมาณ 2-4 มม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกถี่ ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีขาวลักษณะกลีบแบบ papilionaceous standard wing และ keel ยาว 3-6 มม. เกสรตัวผู้ 10 อันแบบ monadelphous anther ติดแบบ basifixed รังไข่มี 1 อันแบบ superior 1 locule 2-3 ovule ฝักรูปรางยาวและแบน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นค้ำคั้นแก้ปวดท้อง ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะใช้ เปลือกต้นเคี้ยวหมาก

Derris ferruginea Benth. Pl. Jungh. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 2: 245. 1878.

ชื่อพื้นเมือง อ้อสะพายควาย (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบ odd - pinnate ใบย่อย 7-9 ใบย่อยรูป elliptic-oblong-oblancheolate ขนาด 2-3 x 5-10 ซม. ฐาน cuneate-obtuse ปลาย acute ขอบใบเรียบ มี stipulate รูป linear ยาวประมาณ 3 มม. ด้านล่างมีขนปกคลุมหนาแน่น ด้านบนมีเฉพาะเส้นใบ ดอกช่อออกช่อใบและปลายยอดแบบ raceme ช่อดอกยาวประมาณ 17 ซม. ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 0.5 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกถี่ผิวด้านนอกมีขนสีน้ำตาลปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบสีชมพูอ่อน standard มีขนสีน้ำตาลปกคลุมด้านนอก wing มีขนบริเวณก้านกลีบดอก keel มีขนบริเวณปลายกลีบดอก เกสรตัวผู้ 10 อัน monadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior มีขนปกคลุม ovule 3-5 ผลแก่ขนาด 3 x 8 ซม. ผิวภายนอกมีขนแบบกำมะหยี่ปกคลุม ผลแห้งแตก

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นคองเห็ดค้ำคั้นบำรุงกำลัง

Desmodium oblatum Bak. ex Kurz ; Morat, Fl. C. L. V. 27: 101. 1994.

ชื่อพื้นเมือง เลี้ยว ยาแก้ไอ (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 0.5-1.0 ม. ใบเดี่ยวออก spiral รูป rhombate-ordicular ขนาด 2.0-4.0 x 2.0-5.5 ซม. ฐาน cordate ตื้น ๆ ปลาย retuse ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบ stipulate รูป linear ยาวประมาณ 1.5 มม. ก้านใบติดแบบ peltate ยาว 1.5-2.0 ซม. ดอกช่อออกช่อใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle มีขนแบบ hook ปกคลุม กลีบเลี้ยง 4 ฐานเชื่อมปลายแยกที่ผิวมีขนแบบ hook กลีบดอก 5 สีม่วงกลีบแบบ papilionaceous เกสรตัวผู้ 10 อัน diadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1-3 ovule ฝักมีลักษณะแบนแบ่งเป็นข้อผิวมีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวลัวะใช้รากต้มดื่มแก้ไอ

Dolichos lablab Linn. ; Bailey, Man. Cul. Pls. : 575. 1996.

ชื่อพื้นเมือง ถั่วแปบ (ถีน) หมักทะ (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นเลื้อยพันยาวหลายเมตร มี stipule รูป lanceolate ใบประกอบแบบ trifoliolate ใบที่อยู่ปลายยอดรูป broadly ovate ขนาด 5-10 x 6-13 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบทั้งสองด้านเรียบหรือมีขนจำนวนไม่มาก ใบคู่ที่ฐานขอบใบหยักหนึ่งหรือสอง ดอกช่อออกช่อใบและปลายยอดแบบ raceme กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกห้า กลีบดอก 5 แบบ papilionaceous กลีบสีขาวหรือสีม่วง เกสรตัวผู้ 10 diadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule 2-5 ฝักแบนขนาด 2-3 x 3-5 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาออกดอก ธันวาคม-มกราคม

ประโยชน์ ชาวถีนและชาวลัวะกินผลอ่อนเป็นผัก

Erythrina subumbrans Merr. ; Abreville , Leroy , Fl. C. L. V. 17: 25. 1979.

ชื่อพื้นเมือง ทองหลวงป่า ใบทอง (ถิ่น) ลำห้อย (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 5-15 ม. ลำต้นมีหนามปกคลุมจำนวนมาก ใบออก spiral บริเวณใกล้ยอด ใบประกอบแบบ trifoliolate มี stipule หลุดร่วงง่ายรูป lanceolate ยาวประมาณ 1 ซม. ใบย่อยรูป ovate ขนาด 4-10 x 10-15 ซม. ฐาน obtuse ปลาย cuspidate ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อออกช่อใบแบบ raceme ช่อดอกยาว 10-15 ซม. ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 1 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบสีเขียวปนแดง เมื่อดอกบานปลายกลีบแยกสอง ผิวเรียบทั้งสองด้าน กลีบดอก 5 กลีบสีส้มแดง standard ขนาดประมาณ 2 x 4 ซม. wing และ keel ขนาดเล็กยาวประมาณ 1.5 ซม. เกสรตัวผู้ 10 monadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior ovule 4-5 ผิวภายนอกมีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์ - มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนไปลวกกินกับน้ำพริก

Erythrina variegata Linn. ; Abreville , Leroy , Fl. C. L. V. 17: 22. 1979.

Syn. *E. indica* Linn.

ชื่อพื้นเมือง ทองหลวงลาย ทอง (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 10-15 ม. ผิวลำต้นเรียบ ใบประกอบแบบ pinnate มีใบย่อย 3 ใบ ฐานใบมีต่อมรูปกลมติดอยู่ ใบย่อยรูป deltate ขนาด 5-13 x 10-15 ซม. ฐาน obtuse, cordate ปลาย cuspidate ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านเรียบ ดอกจะออกช่วงต้นผลัดใบ ช่อดอกออกช่อใบแบบ raceme ก้านดอกย่อยจะโค้งขึ้นด้านบน ก้านดอกย่อยยาว 1-3 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ดอกบานกลีบจะแยกออกด้านเดียว กลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อนยาว 0.5-3.0 ซม. กลีบดอก 5 สีส้มแดงกลีบแยกกัน standard ยาวประมาณ 5-6 ซม. wing และ keel ยาว 1.5-2.0 ซม. เกสรตัวผู้ 10 อัน monadelphous anther ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior มีก้านยาว ผิวมีขนแบบ stellate ปกคลุม ovule 12 อัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนไปลวกกินกับน้ำพริก

Flemingia stricta Roxburgh ex Aiton f.; Abreville and Leroy, Fl. C. L. V. 17: 148. 1979.

Syn. *Moghania stricta* Ktze.

ชื่อพื้นเมือง ถั่วหางเสือ ต้นตะค้อ (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 0.5-1.0 ม. ใบประกอบแบบ trifoliate ขนาดใบย่อยต่างกัน ใบที่อยู่ปลายสุดรูป lanceolate ขนาด 4-6 x 20-24 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ใบด้านล่างจะมีขนาดเล็ก ฐาน oblique ปลาย acuminate ก้านใบยาว 10-13 ซม. ก้านใบมีปีก ผิวทั้งสองด้านเรียบ เส้นใบมีขนปกคลุม ดอกช่อแบบ raceme ยาว 5-9 ซม. มี stipule รูป linear หลุดร่วงง่าย ผิวค้ำนอกมีขน กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกห้าผิวค้ำนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีชมพู standard สีเหลืองปนเขียวมีเส้นสีแดงยาว 0.8-1.0 ซม. wing สีชมพู keel สีเหลืองปนเขียวมีเส้นสีแดง กลีบดอกยาว 0.5-0.8 ซม. เกสรตัวผู้ 10 อัน monadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 2 ovule style เรียบ stigma มีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม - กุมภาพันธ์

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลอ่อนเป็นผัก

Millettia cinerea Benth.; Hooker, Fl. Br. Ind. 2: 106. 1876.

ชื่อพื้นเมือง เคื่อเลื้อยไก่อ (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบ odd-pinnate มีใบย่อย 5 ใบ ก้านใบยาว 13-17 ซม. ใบย่อยรูป elliptic ขนาด 3-8 x 6-17 ซม. ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ด้านล่างมีขนหนาแน่น ฐาน cuneate-obtuse ปลาย acute ดอกช่อออกปลายช่อแบบ panicle ช่อดอกยาวประมาณ 15 ซม. กลีบเลี้ยง 4 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสี่ผิวมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบสีชมพูอ่อน standard มีขนปกคลุมภายนอก ฐานกลีบด้านในมีสีเขียวปลายกลีบ emarginate wing และ keel สีชมพูผิวทั้งสองด้านเรียบ เกสรตัวผู้ 10 อัน monadelphous anther ติดแบบ versatile แฉกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior 4-5 ovule ผิวรังไข่มีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นต้มน้ำรูกำล้าง
ชาวลัวะใช้ต้นต้มน้ำรูกำล้าง

Phylacium majus Coll.&Hemsl.; Morat, Fl. C. L. V. 23: 138. 1987.

ชื่อพื้นเมือง เคื่อหลอบแหลบ (ถิ่น)

ไม้เถาขนาดเล็กลำต้นมีขนสีขาวยาวปกคลุม ใบประกอบแบบ trifoliate ก้านใบยาว 10-13 ซม. stipulate รูป lanceolate ยาว 2.5-5.0 มม. ใบย่อยรูป elliptic ขนาด 3-5 x 7-10 ซม. ฐาน obtuse-cordate ปลาย acute, retuse, mucronate ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนสีขาวยาวปกคลุม ดอกช่อออกช่อใบแบบ raceme มีขนปกคลุมทุกส่วน กลีบเลี้ยง 5 ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบสีขาว standard ยาวประมาณ 1.2 ซม. ปลาย emarginate เกสรตัวผู้ 10 อัน diadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 ovule ดอกมี bract สีขาวลักษณะคล้ายใบรูป broadly elliptic-ovate ยาว 2.0-4.5 ซม. ปลาย emarginate ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม ผิวด้านในเรียบ bract จะพัฒนาภายหลังจากดอกบานแล้ว

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม - เมษายน

ประโยชน์ ดินค้ำหรือคองเห่าค้ำบารุงกำลัง

Phyllodium longipes Schindl.; Morat, Fl. C. L. V. 29: 27. 1994.

ชื่อพื้นเมือง เกล็ดปลา หล้าเก็ดลิ้น (ถิ่น) ยาลทะรอรอด (ลาวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 0.5-1.5 ม. ลำต้นมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบ trifoliate ใบคู่ที่ฐานมีขนาดเล็กรูป ovate ขนาด 1-2 x 2-4 ซม. ฐาน oblique ส่วนใบที่อยู่ด้านบนมีขนาดใหญ่ รูป lanceolate ขนาด 3-5 x 12-15 ซม. ฐาน cuneate-obtuse ปลาย acute มี stipule รูป linear ผิวใบทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อออกปลายช่อแบบ raceme ช่อดอกมี bract รูป rhomboid สองอันขนาดประมาณ 2.3 x 3.0 ซม. อันที่สามลดรูปลงเป็นเส้นสั้น ๆ ก้านดอกย่อยยาว 0.3-0.5 ซม. มีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกที่ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบสีขาวแบบ papilionaceous เกสรตัวผู้ 10 อัน diadelphous anther ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 3-5 ovule ฝักแบนแบ่งเป็นข้อ ๆ ขนาด 0.3-0.4 x 1.0-1.7 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากค้ำค้ำแก้ปวดท้อง ชาวลาวะใช้รากค้ำค้ำแก้โรคหอบ

***Pueraria lobata* Ohwi var. *thomsoni* van der Maesen ;**

Van Der Maesen, Agric. Univ. Wageningen Paper 58-1: 58. 1985.

ชื่อพื้นเมือง เพี้ยด (ถิ่น)

ไม้เถาขนาดค่อนข้างใหญ่ ลำต้นมีขนยาวปกคลุม ใบประกอบแบบ trifoliate ก้านใบยาว 8-12 ซม. stipule ติดแบบ peltate ขนาด 0.3-0.5 x 1.5-1.7 ซม. ใบรูป ovate ขนาด 6-14 x 10-15 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนปกคลุม ดอกช่อ raceme ออกช่อใบ ยาว 15-40 ซม. มี bract หนึ่งคู่รูป lanceolate รองรับดอก 2-3 ดอก กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสี่ ผิวด้านนอกมีขนยาวด้านในขนสั้น ๆ ปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบแบบ papilionaceous ผิวทั้งสองด้านเรียบ standard สีม่วงฐานกลีบด้านในสีเหลือง ปลายกลีบ emarginate wing และ keel สีม่วง เกสรตัวผู้ 10 monadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 12-18 ovule รังไข่มีขนปกคลุม ฝักรูป oblong ยาว 5-10 ซม. ผิวมีขนยาวสีน้ำตาลปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง**ระยะเวลาการออกดอก** กันยายน - พฤศจิกายน**ประโยชน์** ชาวถิ่นใช้เปลือกต้นสานสวิง***Spatholobus pottingeri* Prain ; T. Smitinand BKF No. 93891****ชื่อพื้นเมือง** เถาพันซ้าย เครือเขาปู่ เครือมวกยางแดง (ถิ่น)

ไม้เถาขนาดใหญ่ ใบประกอบแบบ trifoliate ใบคู่ต่างรูป elliptic ฐาน obtuse-oblique ปลาย mucronate ใบบนสุดรูป obovate ขนาด 3-9 x 6-16 ซม. ฐาน cuneate ปลาย mucronate ขอบใบเรียบ ก้านใบยาว 6 ซม. stipulate รูป linear ใบอ่อนมีขนปกคลุมหนาแน่นใบแก่ผิวเรียบ ดอกช่อออกช่อใบแบบ panicle ทุกส่วนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ก้านดอกย่อยยาว 3-5 มม. กลีบเลี้ยง ยาว 0.8-1.0 มม. ขอบกลีบหยักแบบฟันปลา ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีแดงเกือบคนก standard ยาว 1.0-1.2 ซม. ปลาย emarginate wing และ keel มีขนปกคลุมเล็กน้อย เกสรตัวผู้ 10 อัน diadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule ovule 2 ฝักแบนมีขนสีน้ำตาลแดงต้นฝักมีปีก

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง**ระยะเวลาการออกดอก** มีนาคม**ประโยชน์** ชาวถิ่นใช้ต้นแช่น้ำคั้นแก้ท้องเสียในเด็ก ต้นคั้นคั้นแก้ปวดท้อง และแก้จุกเสียด

Tadehagi triquetrum Ohashi ; Morat , Fl. C. L. V. 27: 50. 1994.

ชื่อพื้นเมือง ข้าวเม่านก หญ้ากระตุง (ถิ่น) คอตุง (ลัวะ)

พืชล้มลุกสูง 20-60 ซม. ใบเดี่ยวออก alternate มี stipule รูป lanceolate ยาว 1-2 ซม. ใบรูป lanceolate ขนาด 2.0-2.5 x 8.0-14.0 ซม. ก้านใบยาว 3-5 ซม. ฐาน attenuate ปลาย acuminate ผิวใบด้านบนมีขนสีขาวปกคลุมด้านล่างมีขนเฉพาะบริเวณเส้นใบ ก้านใบแผ่เป็นปีกสั้น ๆ ดอกช่อ raceme ออกช่อใบและปลายยอด กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยกสีฟิวด้านนอกมีขน ปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบสีม่วงแบบ papilionaceous ผิวกลีบเรียบเกสรตัวผู้ 10 อัน diadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 5-7 ovule ผิวรังไข่มีขนปกคลุม ฝักแบนรูป oblong ขนาด 0.5-0.7 x 2.0-3.5 ซม. ผิวมีขนปกคลุม ฝักแห้งแตกออกเป็นข้อ ๆ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภิกาย - มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะใช้รากต้มน้ำดื่มแก้พยาธิในท้อง
ชาวลัวะใช้ใบตำพอกแผลฆ่าหนองที่แผลวัว ควาย

Vigna umbellata Ohwi & Ohashi var. *umbellata* ;

Aubreville , Leroy , Fl. C. L. V. 17: 191. 1979.

ชื่อพื้นเมือง ถั่วแป่ ถั่วหลังแตก (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นเลื้อยพันยาว 2-3 ม. ทุกส่วนมีขนสีขาวยาวปกคลุม ใบประกอบแบบ trifoliolate ก้านใบยาว 3-10 ซม. ใบรูป ovate-lanceolate ขนาด 3-4 x 5-7 ซม. ใบคู่ล่างฐานค่อนข้าง oblique ปลาย acute มี stipule รูป lanceolate ขนาด 1-2 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอดและช่อใบแบบ raceme กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสี ฟิวเรียบ สีเหลืองแดง กลีบดอก 5 กลีบแบบ papilionaceous standard ผิวด้านนอกสีเหลืองแดงด้านใน สีเหลือง wing และ keel สีเหลือง เกสรตัวผู้ 10 อัน diadelphous รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 7-10 ovule ฝักกลมยาว รูป linear ยาว 5-10 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตุลาคม-พฤษภิกาย

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ผลแก่งกินกับน้ำพริก

***Vigna unguiculata* Walpers ssp. *unguiculata*;**

Aubreville, Leroy, Fl. C. L. V. 17: 181. 1979.

ชื่อพื้นเมือง ถั่วแดง ถั่วดำ (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นเลื้อยพันยาว 1-3 ม. ใบประกอบแบบ trifoliolate ก้านใบยาว 4-5 ซม. ใบรูป ovate-lanceolate ยาว 2.5-4.0 x 4.0-6.0 ซม. ฐาน obtuse, hastate ปลาย acute ผิวทั้งสองด้านเรียบ มี stipule รูป lanceolate ขนาด 0.5-1.5 ซม. ดอกช่อ raceme ออกปลายยอดและซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสี่ผิวเรียบ กลีบดอก 5 กลีบสีม่วงลักษณะกลีบดอกแบบ papilionaceous standard ยาว 1.5-2.0 ซม. กลีบสีม่วงฐานด้านในสีเหลือง wing และ keel สีม่วง เกสรตัวผู้ 10 diadelphous anther ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 10-18 ovule ผิวรังไข่มีขนปกคลุมเล็กน้อย ฝักรูป linear ยาว 10-20 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตุลาคม-พฤศจิกายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ผลแก่นึ่งกินกับน้ำพริก

Passifloraceae***Passiflora edulis* Sims ; Backer, Fl. Java 1: 291. 1963.**

ชื่อพื้นเมือง กระทกรก คะลกก (ถั่ว)

ไม้เลื้อยขนาดค่อนข้างใหญ่ เลื้อยพันโดยอาศัย tendril ซึ่งออกซอกใบ ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate ขนาด 5-16 x 7-17 ซม. ก้านใบยาว 3-5 ซม. ฐาน cordate เล็กน้อย ปลาย mucronate ขอบใบหยักแบบ serrulate บางใบขอบใบหยักสามหยัก ดอกเดี่ยวออกใกล้ซอกใบ มี bract 3 อัน รูป ovate ขอบหยักแบบ serrate ขนาดประมาณ 2.0 x 2.5 ซม. ร่องรับดอก กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกห้า ด้านนอกสีเขียวด้านในสีขาว กลีบดอก 5 กลีบแยกกันสีขาว corona เป็นเส้นสีขาวจำนวนมาก เกสรตัวผู้ 5 ติดบน androgynophore รังไข่ 1 อันแบบ superior มี 1 locule ovule จำนวนมากติดแบบ parietal 3 placentation style แยกสาม ผลรูปกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 4-7 ซม. ผลสุกสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตุลาคม-ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถั่วกินยอดอ่อนและผลสุก

Pedaliaceae

Sesamum indicum Linn.; Backer, Fl. Java 1: 544. 1963.

ชื่อพื้นเมือง งาขาว งาลอ (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 0.5-1.5 ม. ทุกส่วนมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก decussate ใบเป็น heterophyllus ใบเดี่ยวรูป ovate, lanceolate หรือใบประกอบแบบ trifoliolate ขนาดใบย่อย 1.5-5.0 x 5.0-10.0 ซม. ขอบใบหยักแบบ serrate ดอกเดี่ยวออกช่อใบ กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบสีขาวรูป funnelform แบ่งเป็นสองปาก เกสรตัวผู้ 4 ติดกึ่งกลางหลอด didynamous รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule ovule จำนวนมากติดแบบ axile ผลแก่รูป oblong ขนาดประมาณ 0.5 x 2.5 ซม. มีขนสีขาวปกคลุม แตกแบบ poricidal เมล็ดสีขาว

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินเมล็ด

Piperaceae

Piper chaba Hunt; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 83. 1886.

ชื่อพื้นเมือง คีปติ คีปี (ถิ่น)

ไม้เลื้อยทุกส่วนมีกลิ่นหอม ลำต้นเป็นข้อโป่งพอง มีรากออกที่ข้อทำหน้าที่ยึดเกาะ ใบเดี่ยวออก alternate ที่ข้อรูป narrowly elliptic ขนาด 3-6 x 9-15 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน oblique ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มใบเรียบเป็นมัน ดอกแยกเพศแบบ dioecious ช่อดอกออกเดี่ยวตรงข้ามกับใบ ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ spike ยาว 2.0-4.5 ซม. ก้านดอกยาว 0.8-1.3 ซม. มี bract รูป orbicular-obovate เกสรตัวผู้ 3 ดอกตัวเมีย ช่อดอกแบบ spike ยาว 1-2 ซม. มี bract รูป orbicular-obovate รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule ติดแบบ basal ฐานของรังไข่เชื่อมติดกับ bract style สั้น stigma แยกสาม ช่อผลยาว 3-5 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 ซม. ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ผลเป็นเครื่องเทศ ผลตำรวมกับยางเปล้ากินแก้เวียนหัว

Piper sarmentosum Roxb.; Backer, Fl. Java 1: 172. 1963.

ชื่อพื้นเมือง ช้าพลู ผักปุนก (ถิ่น)

พืชล้มลุกสูง 20-40 ซม. ลำต้นตั้งตรงขึ้นเป็นกอ มีการสร้าง stolon ลักษณะลำต้นเป็นข้อ บริเวณข้อพองออก ลำต้นผิวเรียบ ใบเดี่ยวออก alternate มี stipule หดตัวง่ายคลุมยอดอ่อน ใบรูป ovate ขนาด 5-12 x 6-14 ซม. ก้านใบยาว 2-5 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate เส้นใบแบบ palmate มี 7 เส้น ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนปกคลุมเล็กน้อย ดอกช่อ spike ช่อเดี่ยวออกตรงข้ามกับใบ ช่อดอกแยกเพศ ดอกตัวเมีย รูป oblong ยาว 0.5-1.0 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.3-0.4 ซม. ก้านดอกยาวประมาณ 1.2 ซม. รังไข่ 1 อันแบบ superior stigma แยกสามหรือสี่ bract สีขาวรูป peltate ฐานของรังไข่เชื่อมติดกับ bract

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ใบใส่แกงแค

Piper sp.; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 78. 1886.

ชื่อพื้นเมือง จะค่าน พริกฮอก (ถิ่น) บันทะรุ (ลาวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นเป็นข้อบริเวณข้อโป่งพองมีรากงอกออกที่ข้อ ลำต้นเลื้อยเกาะโดยอาศัยรากเกาะบนผิววัสดุ ใบเดี่ยวออก alternate รูป narrowly elliptic, lanceolate ขนาด 2.0-5.5 x 7.0-14.0 ซม. ก้านใบยาว 1-2 ซม. ฐาน oblique ปลาย acuminate เส้นใบแบบ pinnate ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ spike ออก opposite กับใบ ช่อดอกยาวประมาณ 5-8 ซม. ก้านดอกยาวประมาณ 0.4 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางดอก 2-3 มม. ดอกย่อยไม่มี perianth เกสรตัวผู้ 4 ตรงกลางมีร่องรอยของรังไข่เป็นคุ่มเล็ก ๆ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลาวะนำยอดอ่อนต้มกินกับน้ำพริก ต้มใส่แกงเนื้อ

Piper subpeltatum Kunth ; Hooker , Fl. Br. Ind. 5: 95. 1886.

Syn. *P. umbellatum* Linn.

ชื่อพื้นเมือง หานหนู พลุติ้นช้าง ผักเผ็ดหนอก (ลาวะ)

พืชล้มลุกสูง 1.0–1.5 ม. ลำต้นเป็นข้อยาว 3-5 ซม. ผิวลำต้นเรียบสีเขียว ใบเดี่ยวออกที่ข้อแบบ alternate ก้านใบมี leaf sheath หุ้มรอบข้อไว้ ใบรูป orbicular ขนาดประมาณ 25 x 27 ซม. ก้านใบยาว 15–18 ซม. ฐาน cordate ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ เส้นใบแบบ palmate 17 เส้น ดอกช่อ spike ในช่อรวมแบบ umbel ก้านดอกรวมยาว 2.5-3.5 ซม. ช่อดอกแบบ spike จำนวน 1-4 ช่อแต่ละช่อมี bract 1 อันสีขาวหลุดร่วงง่ายหุ้มช่อดอกไว้ ช่อดอกย่อยยาว 2–3 ซม. ก้านดอกยาว 0.8-1.0 ซม. ช่อดอกมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 มม. ดอกย่อยไม่มี perianth เกสรตัวผู้ 2 รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule ติดแบบ basal stigma แยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ขึ้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวลาวนำยอดอ่อนต้มกินกับน้ำพริก

Plumbaginaceae

Plumbago indica Linn. ; Backer , Fl. Java 2: 445. 1965.

ชื่อพื้นเมือง เจตมูลเพลิงแดง ปิวแดง (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 50–100 ซม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic-lanceolate ขนาด 0.5–6.0 x 5.0–15.0 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ขอบใบและผิวใบเรียบ ฐาน cuneate ปลาย acute ดอกช่อ raceme ออกปลายยอด มี bract รูป lanceolate 3 อัน ขนาดประมาณ 1.5 x 3.0 มม. ก้านดอกน กลีบเลี้ยง 5 ยาว 0.8-1.0 ซม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกห้า ผิวด้านนอกมี trichome รูป glandular กลีบดอก 5 convolute รูป salverform กลีบสีแดงยาว 3–4 ซม. เกสรตัวผู้ 5 แยกกันออก opposite กับกลีบดอก anther 2 cell แตกตามแนวยาว และติดแบบ dorsifixed รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule ติดแบบ basifixed style มีขนปกคลุม stigma แยกห้า

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากเป็นส่วนผสมของแป้งหมักเหล้า

Polygonaceae

Fagopyrum cymosum Meissn. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 5: 58. 1886.

ชื่อพื้นเมือง ผักบั้งส้ม (ถิ่น)

พืชล้มลุกสูง 0.5–1.5 ม. ลำต้นเป็นข้อภายในกลวง ที่ข้อมี ochrea สีน้ำตาลหุ้ม ใบเดี่ยวออก alternate รูป deltooid ขนาด 3–15 x 4–15 ซม. ก้านใบยาว 4–15 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ดอกช่อออกปลายยอดและซอกใบแบบ cyme มี bract รูป lanceolate ยาว 2–4 มม. สีเขียวฐานเชื่อมติดเป็นวงมีขนสีขาวปกคลุมผิวด้านนอกรองรับดอก 5–6 ดอก ดอกย่อยมี bracteole สีขาวผิวทั้งสองด้านเรียบหุ้มดอกไว้ ก้านดอกยาว 3–5 มม. perianth 5 imbricate สีขาวผิวทั้งสองด้านเรียบ เกสรตัวผู้ 8 เรียงเป็นสองวง มีต่อมแปดอันออกสลับกับเกสรตัวผู้ anther แยกเป็น 2 cell มีจุดเชื่อมตรงส่วน filamente ติดเท่านั้น รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule ติดแบบ basifixed style แยกสาม รังไข่รูปสามเหลี่ยม

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม - มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนมาแกง

Polygonum chinense Linn. ; Backer, Fl. Java 1: 223. 1963.

ชื่อพื้นเมือง พญาคง ผักไผ่น้ำ (ลาวะ)

พืชล้มลุกสูง 0.5–1.5 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป lanceolate ขนาด 1.5–4.0 x 4.0–12.0 ซม. ก้านใบยาว 0.5–1.0 ซม. มี ochrea สีน้ำตาลติดที่ข้อ ฐาน cordate ปลาย acuminate มีหูใบสองอัน ขนาดต่างกันติดที่ฐานก้านใบ ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดแบบ raceme ก้านดอกมีขนสีขาวปกคลุม ช่อดอกมี bract สีเขียวรูป ovate bracteole รูป ovate 3 อันแยกกัน สีขาวรองรับดอก 2 ดอก แต่ละดอกย่อยมี bract สีขาวหุ้มไว้ perianth 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ห้าสีขาวผิวทั้งสองด้านเรียบ เกสรตัวผู้ 8 เรียงเป็นสองวงวงนอกห้าอันวงในสามอัน anther 2 cell ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 1 ovule ติดแบบ basal รังไข่รูปสามเหลี่ยม style แยกสาม stigma capitate ผลรูปกลมเปลือกหนาฉ่ำน้ำ ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามที่ขึ้น

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนกินกับน้ำพริก

Polypodiaceae

Neochheiropteris normalis Tagawa ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 3(4): 523. 1989.

ชื่อพื้นเมือง กูดจักเจ็บ หญ้าใบเดียว (ลัวะ)

เฟิร์นขนาดเล็กขึ้นบนพื้นดิน มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ยาวหลายเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 3.5-4.0 มม. ผิวด้านนอกมี scale สีน้ำตาล รูป ovate ปกคลุม scale ยาว 3-4 มม. ส่วนปลาย acute เรียงซ้อนกันอย่างหนาแน่น ส่วนของใบชูพื้นดินรูป linear ขนาด 1.5-3.0 x 35-50 ซม. ก้านใบ 8-15 ซม. ฐาน attenuate-cuneate ปลาย acute ขอบใบเรียบมีเส้นใบย่อยเรียงถี่ ๆ ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีขนปกคลุมหนาแน่น spore เรียงเป็นสองแถว ขนาดไปกับเส้นใบบริเวณปลายใบ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม

ประโยชน์ ชาวลัวะใช้ทั้งต้นต้มน้ำดื่มแก้ไข้ในเด็กเล็ก

Proteaceae

Helicia formosana Hemsl. var. *oblanceolata* Sleumer ;

Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 5(1): 117. 1987.

ชื่อพื้นเมือง หมือคคอง ไม้ค้ำข้าว (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวออก spiral รูป oblanceolate ขนาด 2 -7 x 8-26 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกช่อใบแบบ raceme ช่อห้อยลง ยาว 20-30 ซม. ดอกออกเป็นคู่ perianth 4 กลีบสีขาวผิวด้านนอกมีขน ผิวด้านในเรียบ เมื่อดอกบานกลีบมีวงอ เกสรตัวผู้ 4 ติดที่ปลายกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ superior มี disc รองรับ 1 locule 1 ovule ติดแบบ anatropous ผลรูป spindle เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5-3.0 ซม. ผิวด้านนอกมีขนสีน้ำตาล เมล็ดสีม่วง ติดแบบ basifixed cotyledon 2 อัน ขนาดไม่เท่ากัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม - มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อนเป็นผักสด

Rhamnaceae

Zizyphus mauritiana Lamk. ; Backer , Fl. Java 2: 82. 1965.

ชื่อพื้นเมือง พุทรา ลำพะดัน (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 5-7 ม. กิ่งอ่อนมีขนสีขาวปกคลุม ลำต้นและกิ่งมีหนาม ใบเดี่ยวออก alternate รูป broadly elliptic, orbicular ขนาด 2.0-3.5 x 3.0-4.5 ซม. ก้านใบยาว 0.5 ซม. เส้นใบแบบ palmate 3 เส้น ฐาน truncate ปลายมน ขอบใบหยักแบบ serrulate มี stipule ผิวใบด้านบนสีเขียว ด้านล่างมีขนสีขาวปกคลุมหนาแน่น ดอกช่อออกซอกใบ ช่อดอกแบบ cyme กลีบเลี้ยง 5 กลีบดอก 5 สีขาว มีขนาดเล็กแยกกันออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 5 ออก opposite กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule 1 ovule/locule ติดแบบ basifixed มี disc รองรับ

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวลัวะกินผลสุก

Rosaceae

Rubus ellipticus var. *obcordatus* Focke ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 2(1): 52. 1970.

ชื่อพื้นเมือง หนามไข่กุ้ง หนามดุ่ม (ถิ่น)

ไม้พุ่มลำต้นค่อนข้างเลื้อย ผิวมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุมและมีหนามแบบ prickles ใบประกอบแบบ trifoliate ใบย่อยรูป obovate ขนาด 2-7 x 2-7 ซม. ฐาน obtuse-cordate ปลาย emarginate ขอบใบหยักแบบ serrulate-crenate ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนสีขาวแบบ woolly เส้นใบมีหนามปกคลุม ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอดแบบ panicle ยาว 7-18 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายกลีบแยก ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุมยาวประมาณ 5 มม. กลีบดอก 5 กลีบสีขาวแยกกันรูป obovate ออก alternate กับกลีบเลี้ยงขอบกลีบหยักแบบ undulate ยาว 0.8-1.0 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ จำนวนมากแยกกัน filament เรียบ anther ติดแบบ basifixed มี 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ superior มีจำนวนมากและแยกกัน 1 ovule/locule ผลสุกสี่เหลี่ยม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Rubus leucanthus Hance ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 2(1): 49. 1970.

ชื่อพื้นเมือง หมักทุ้ม หนามคุ่ม (ถิ่น)

ไม้พุ่มลำต้นค่อนข้างเลื้อย ลำต้นมีหนามแบบ prickle ใบประกอบแบบ trifoliolate ก้านใบยาว 3-4 ซม. Stipule ขนาดเล็กติดที่ก้านใบ ใบย่อยรูป ovate ขนาด 2-5 x 4-9 ซม. ขอบใบหยักแบบ serrate ก้านใบมีหนามรวมถึงเส้นใบด้านหลัง ฐาน obtuse ปลาย acuminate ผิวทั้งสองด้านมีขน ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ compound dichasium ยาว 10-12 ซม. ก้านดอกยาวประมาณ 1 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางดอก 1.0-1.5 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ยาว 0.8-1.0 ซม. รูป ovate ปลายกลีบ mucronate ผิวทั้งสองด้านเรียบขอบกลีบมีขนหนาแน่น กลีบดอก 5 สีขาวรูปกลมยาว 0.6-0.8 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ เกสรตัวผู้ จำนวนมาก ติดแบบ versatile anther 2 cell แตกตามยาว รังไข่ ประมาณ 70-80 อัน style สั้นกว่า filament ผลรูปร่างกลม ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Rubus pyrifolius J.E. Smith ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 2(1): 55. 1970.

ชื่อพื้นเมือง หนามคุ่ม (ถิ่น)

ไม้พุ่มกิ่งเลื้อยขนาดเล็ก ลำต้นมีหนามปกคลุมจำนวนไม่มาก ผิวลำต้นเรียบ ใบเดี่ยวออก alternate รูป lanceolate ขนาด 3-7 x 7-14 ซม. ก้านใบยาว 1.5-2.0 ซม. ฐาน cordate เล็กน้อย ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrulate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอด ช่อดอกห้อยลงแบบ panicle ช่อดอกยาวและแคบ ก้านดอกยาวประมาณ 1 ซม. ดอกมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-0.7 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกผิวด้านนอกมีขนสีขาวปกคลุมด้านในเรียบ กลีบดอก 5 สีขาวกลีบแยก เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament สีม่วง รังไข่ superior แยกกัน มี 10-14 อัน ผลรูปทรงกลม ผลสุกสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Rubus rufus Focke ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 2(1): 60. 1970.

ชื่อพื้นเมือง บ่อฮู้เงิน หนามด้อม(ถิ่น) เหลียะด้อม(ลัวะ)

ไม้พุ่มค่อนข้างเลื้อย ลำต้นมีขนปกคลุมหนาแน่นและมีหนามแบบ prickly stipule ติดที่ลำต้น โกลีกันใบขอบหยัก ใบเดี่ยวออก alternate ขนาด 8-13 x 8-13 ซม. ก้านใบยาว 6-8 ซม. มีหนามรวมถึงเส้นใบด้านหลัง ขอบใบหยักแบบ 5 หยัก ผิวทั้งสองด้านมีขนแบบ woolly ด้านล่างมีขนหนาแน่น ดอกช่อออกช่อใบและปลายช่อแบบ panicle ยาวประมาณ 10 ซม. ทุกส่วนมีขนปกคลุม ก้านดอกยาว 2.0-3.5 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ยาว 1.5-1.7 ซม. เวลาดอกบานปลายกลีบจะโค้งลง กลีบดอก 5 กลีบสีขาวออก alternate กับกลีบเลี้ยง กลีบดอกรูป obovate ขอบหยักแบบ undulate มีขนปกคลุมผิวด้านนอก เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament มีขนสีขาวปกคลุม anther ติดแบบ versatile รังไข่ superior 1 locule 1 ovule style ยาว 0.8-1.0 ซม. ปลายแบบ capitate ผลรูปรางกลม ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก ชาวลัวะใช้ต้นด้อมด้อมแก้หวัด

Rubiaceae

Gardenia sootepensis Hutch. ; Lecomte, Fl. Gen. I.-C. 3(2): 253. 1923.

ชื่อพื้นเมือง คำมอกหลวง ดอกมอก (ถิ่น) ลำพะแพน (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป elliptic-obovate ขนาด 6.5-9.0 x 9.0-12.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนปกคลุมเล็กน้อย มี stipule ฐานเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาวประมาณ 1 ซม. ปลายหยักหลายหยัก ดอกเดี่ยวออกช่อใบ ดอกมีกลิ่นหอม ก้านดอกยาว 0.7-1.0 ซม. กลีบเลี้ยง 5 valvate กลีบเลี้ยงมีขนสีขาวปกคลุม กลีบดอก 5 รูป salverform ยาว 5-8 ซม. สีเหลืองอ่อนเมื่อใกล้ร่วงจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองเข้ม เกสรตัวผู้ 5 epipetalous anther รูปราง oblong ไม่มี filament รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule ovule จำนวนมากติดแบบ axile stigma ปลายแยกสอง ผลรูป oblong-ellipsoid มีสันห้าสันผลยาว 3-4 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-2.0 ซม. ผลสุกสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลสุก ชาวลัวะใช้ผลสุกสระผมช่วยให้ผมเงางาม

Hedyotis cf. acutangulata; T. Smitinand BKF No. 33234

ชื่อพื้นเมือง หนุ้าเทียนคำ หนุ้าข้าวกำ (ถิ่น)

พืชล้มลุกสูง 30-50 ซม. ลำต้นเป็นข้อ ผิวเรียบสีม่วงเข้ม ภายในกลวง มี interpetiolar stipule ส่วนปลายไม่แยก ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 1-4 x 5-11 ซม. ไม่มีก้านใบ ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบเป็นมัน ด้านบนสีเขียว ด้านล่างสีเทา ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle กลีบเลี้ยง 4 ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อย ปลายแยกรูป ovate ผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 4 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกผิวเรียบ ทั้งสองด้าน เกสรตัวผู้ 4 ติดกึ่งกลางหลอด รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule ovule จำนวนมากติดแบบ axile stigma แยกสอง ผลแห้งแตกแบบ septicidal เมล็ดแห้งสีดำรูปกรวย

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้มน้ดื่มน้ดื่มแก้ปวดหลังปวดเอว

รากต้มน้ดื่มบำรุงกำลัง

Hedyotis capitella Wall var. *pubescens* Kurz;

Sukuoka, Tona Ajai Kenkayu (The Southeast Asian Studies) Vol. 8(3): 327. 1970.

ชื่อพื้นเมือง ชุมหิน

ไม้เลื้อยขนาดเล็กยาวหลายเมตร ทุกส่วนมีขนสีขาวยปกคลุม interpetiolar stipule ยาว 3-7 มม. ปลายแยกห้าแฉกมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 0.5-2.0 x 2.0-8.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อออกช่อใบและปลายยอด ดอกมีกลิ่นหอม ช่อดอกแบบ head กลีบเลี้ยง 4 มีขนสีขาวยปกคลุม ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกรูปฟันปลา กลีบดอก 4 สีขาวผิวด้านในมีขนปกคลุมผิวด้านนอกมีขนเฉพาะบริเวณปลายกลีบ ฐานดอกเชื่อมติดกันปลายแยก ส่วนปลาย acute เกสรตัวผู้ 4 ออก alternate กับกลีบดอกปลาย filament มีขนปกคลุม anther 2 cell แยกตามยาว ติดแบบ versatile style มีขนปกคลุม stigma แยกสอง รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ใบตำประคบแก้ปวดบวม

Ixora cibdela Craib ; C. Niyomdham SN No. 102246

ชื่อพื้นเมือง เข็มป่า ไม้เข็มหลวง (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. interpetiolar stipule ส่วนปลายไม่แยก ใบเดี่ยวออก opposite ขนาด 4-8 x 8-22 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน cuneate-obtuse ปลาย acute ผิวทั้งสองด้านเรียบ ขอบใบ undulate ดอกช่อ cyme มีขนสั้น ๆ ปกคลุม ช่อดอกยาว 5-15 ซม. ก้านดอกย่อยยาว 0.5-1.5 มม. กลีบเลี้ยง 4 ยาวประมาณ 0.5 มม. กลีบสีแดงฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยก ผิวด้านในเรียบด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 4 รูป salverform กลีบสีชมพู ยาว 1.3-1.5 ซม. กลีบรูป oblong ปลายกลีบมนหรือ mucronate เกสรตัวผู้ 4 ออก alternate กับกลีบดอกติดบนปากหลอด anther ติดแบบ versatile มี 2 cell แยกตามยาว ปลาย sagittate รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 1 ovule/locule stigma แยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นคัมคัมแก้ผดผื่นหรือใช้อบสมุนไพรแก้ผดผื่น และใช้ต้นคัมคัมคัมแก้ปวดหลังปวดเอว

Morinda angustifolia Roxb. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 3: 156. 1880.

ชื่อพื้นเมือง ยอดหิน จีฬาแตก (ถิ่น) ลำซิวล (ลัวะ)

ไม้พุ่มขนาดเล็กสูง 1.0-1.5 ม. มี interpetiolar stipule รูปสามเหลี่ยม ใบเดี่ยวออก opposite รูป oblanceolate, narrowly elliptic ขนาด 2-8 x 8-24 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ head รูปทรงกลมหรือทรงกระบอก มีดอกย่อย 18-32 ดอก ไม่มีก้านดอกย่อย กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสั้น ๆ กลีบดอก 5 valvate รูป salverform กลีบสีขาว เกสรตัวผู้ 5 ออก alternate กับกลีบดอกและติดใกล้ฐานหลอด รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile stigma แยกสอง ผลรูป obovoid ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากคัมคัมบำรุงกำลัง ชาวลัวะใช้ต้นคัมคัมแก้ปวดท้อง

Mussaenda tomentosa Wight in Wall.; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 88. 1880.

ชื่อพื้นเมือง แก้มขาว ลำบวาง (ลัวะ)

ไม้พุ่มกึ่งเลื้อยสูง 1.5-2.0 ม. ทุกส่วนมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม มี interpetiolar stipule รูป linear ยาว 0.5-0.8 ซม. ส่วนปลายแยกสองฟิมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate, elliptic ขนาด 2-4 x 6-15 ซม. ก้านใบยาว 0.5-0.7 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ cyme กลีบเลี้ยง 5 มีหนึ่งกลีบขยายขนาด มีลักษณะคล้ายกลีบดอกสีขาว ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม มีเส้นแบบ palmate 5 เส้น ขนาดกลีบ 4-5 ซม. กลีบดอก 5 รูป salverform ยาว 1.8-2.0 ซม. ผิวด้านนอกมีขนปกคลุมสีเหลืองอ่อน ปลายกลีบมนสีเหลืองเข้ม เกสรตัวผู้ 5 ติดภายในหลอดใกล้กับปากหลอด filament ตั้น anther รูป linear ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile stigma แยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา	พบตามป่าดิบชื้น
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-พฤษภาคม
ประโยชน์	ชาวลัวะใช้รากต้มน้ำแก้หวัด

Paederia pilifera Hook. f.; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 197. 1881.

ชื่อพื้นเมือง กระพังโหม เคื่อฮ้อฮ้อย (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดเล็กลำต้นทุกส่วนมีขนสีขาวปกคลุม มี interpetiolar stipule รูป ovate บริเวณฐานมีขนขนาดใหญ่จำนวนมากปกคลุม ส่วนบริเวณอื่นมีขนสีขาวปกคลุม ลำต้นทุกส่วนมีกลิ่น ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 2-5 x 5-15 ซม. ก้านใบยาว 1-3 ซม. ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอดแบบ raceme กลีบเลี้ยง 5 valvate ผิวด้านนอกมีขนปกคลุมด้านในเรียบ กลีบดอก 5 valvate ผิวด้านนอกสีม่วงมีขนสีขาว ผิวด้านในสีขาวมีขนสีม่วงปกคลุมหนาแน่น เกสรตัวผู้ 5 ออก alternate กับกลีบดอก และติดประมาณกึ่งกลางของหลอด anther 2 cell แยกตามยาวติดแบบ versatile ปลาย anther sagittate รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile-basal style แยกสอง ผลแบนรูป ellipsoid ยาว 0.3-0.5 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา	พบตามที่รกร้าง
ระยะเวลาการออกดอก	ธันวาคม-กุมภาพันธ์
ประโยชน์	ชาวลัวะใช้ต้นต้มน้ำดื่มขับลมในกระเพาะอาหาร ต้นต้มน้ำรวมกับเอื้องหมายนาและฝ้ายคั้นแก้ปวด

Pavetta tomentosa Roxb. ex Smith ; Hooker , Fl. Br. Ind. 3: 150. 1881.

ชื่อพื้นเมือง ข้าวสารป่า เข้ม (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2-5 ม. กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic ขนาด 2.5-8.0 x 10.0-16.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบ undulate ผิวใบด้านบนมีขนปกคลุมจำนวนน้อยด้านล่างมีขนหนาแน่น ดอกช่อออกซอกใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle ดอกย่อยจำนวนมาก ก้านดอกย่อยสั้น กลีบเลี้ยง 4 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกฝิวด้านนอก มีขนปกคลุม กลีบดอก 4 รูป salverform ขนาด 1.5-2.0 ซม. กลีบสีขาว เกสรตัวผู้ 4 epipetalous filament สั้นติดที่ปากหลอด และออก alternate กับกลีบดอก anther 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 1 ovule/locule style ยาว 2.5-3.0 ซม. stigma แยกสอง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ไม้ทำฟัน

Prismatomeris javanica Ridley; Backer, Fl. Java 2: 349. 1965.

ชื่อพื้นเมือง หมักข้าวสาร (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1.5-2.0 ม. กิ่งอ่อนเป็นรูปสี่เหลี่ยม ผิวของต้นแก่สีขาว ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic ขนาด 2-5 x 6-16 ซม. ก้านใบยาว 1.5-2.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านเรียบเป็นมัน ดอกช่อออกปลายยอดช่อดอกแบบ umbel มีดอกย่อย 6-10 ดอก ก้านดอกย่อยยาว 1-2 ซม. กลีบเลี้ยง 4-5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกเล็กน้อย กลีบดอก 4-5 valvate กลีบสีขาวผิวทั้งสองด้านเรียบ ยาว 2.0-3.0 ซม. เกสรตัวผู้ 4-5 epipetalous ติดใกล้ปากหลอดและออก alternate กับกลีบดอก anther ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile ผลรูปร่างกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวต่างประเทศกินผลสุก

Uncaria macrophylla Wall.; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 32. 1881.

ชื่อพื้นเมือง เขาควายไม้หุบ เคือเลืงฮั่ง (ถิ่น)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ ลำต้นทุกส่วนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม stipule มีขนาดใหญ่ปลายโค้งงอ 1 คู่ ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic, ovate ขนาด 3-5 x 5-10 ซม. ก้านใบยาว 3-5 มม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนมีขนปกคลุมน้อยด้านล่างมีขนหนาแน่น ดอกช่อออกซอกใบ ช่อดอกแบบ head รูปทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบดอก 5 รูป salverform ยาว 1.0-1.5 ซม. กลีบสีขาวผิวด้านนอกมีขนปกคลุมด้านในเรียบ เกสรตัวผู้ 4 epipetalous ที่ปากหลอด รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผลรูป narrowly ellipsoid มีร่องตามแนวยาว

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นคั้นน้ำจากเถา

Wendlandia tinctoria A. DC.; Hooker, Fl. Br. Ind. 3: 38. 1881.

ชื่อพื้นเมือง แข็งกวาง ไม้กาว (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2-5 ม. ผิวลำต้นเรียบ interpetiolar stipule ส่วนปลายแยกสอง ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic ขนาด 2-4 x 6-13 ซม. ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอดแบบ panicle ก้านดอกย่อย ยาวประมาณ 1 มม. มีขนสีขาวปกคลุม bract รูป lanceolate ขอบมีขนสีขาว กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบแยกกันยาวประมาณ 1 มม. และ persistent ผิวด้านนอกมีขนปกคลุมด้านในเรียบขอบกลีบมี ขนปกคลุม กลีบดอก 4-5 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกถึงห้า กลีบดอกรูป salverform ยาว 3.0-4.0 มม. ผิวด้านนอกเรียบด้านในหลอดมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 4-5 ออก alternate กับ กลีบดอก และติดที่ปากหลอด ไม่มี filament anther 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile รังไข่มีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อนเป็นผักสด

Rutaceae

Acronychia laurifolia Bl. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 1: 498. 1875.

ชื่อพื้นเมือง กระอวม ขมหวาน้ำ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic-oblong ขนาด 6-7 x 11-22 ซม. ก้านใบยาว 5-8 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบและผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อ ออกช่อใบ ช่อดอกแบบ panicle กลีบเลี้ยง 4 กลีบแยกกันขนาดใหญ่สองกลีบขนาดเล็กสองกลีบ กลีบดอก 4 valvate ออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 8 filament เชื่อมติดกันเป็นวง ขนาดสั้นสลับกับยาว มีต่อมสองอันติดที่ฐานของ filament รังไข่ 1 อันแบบ superior 4 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile ผลรูป ellipsoid เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อนเป็นผักสด

Citrus medica Linn. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 1: 514. 1875.

ชื่อพื้นเมือง มะนาวควาย หมักนาว หมักขื่น (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 0.5-3.0 ม. ใบเดี่ยวออก alternate มีหนามแหลมหนึ่งอันออกข้างก้านใบ ใบเดี่ยวออก alternate รูป obovate, elliptic, oblong ขนาด 2-6 x 5-10 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1.0 ซม. ฐาน cuneate, obtuse ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวใบเรียบมีใบ มี pellucid dot ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ cyme กลีบเลี้ยง 4-5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกคี่ ๆ ขนาดกลีบ 4-5 มม. กลีบดอก 4-5 imbricate กลีบสีขาวยาวปนชมพู กลีบแยกกันรูป linear ยาว 1.2-1.5 ซม. เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament เชื่อมติดกันเป็นวงแบ่งเป็นหลายมัด filament มีขนสีขาวยาวปกคลุม anther 2 cell รูป lanceolate ฐานมี spur ปลายมี appendage แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior มี disc รองรับ 12 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile stigma capitate สีน้ำตาล ผลรูป cylindric ภายในมี juice sac จำนวนมาก

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน-มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ผลปรุงรสอาหาร

Clausena lansium Skeels ; Humbert, Fl. Gen I.-C. 1(5): 637. 1946.

ชื่อพื้นเมือง มะไฟจีน (จีน) และชาล (ลาว)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 5-10 ม. ใบประกอบแบบ odd-pinnate ยาว 40-50 ซม. ใบย่อยออก alternate ขนาดใบย่อย 2.0-6.0 x 3.5-13.5 ซม. ก้านใบย่อย 0.5-1.0 ซม. ฐาน cuneate-oblique ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ crenate-undulate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ใบมี pellucid dot และมีกลิ่นหอม ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle มีขนสีน้ำตาลปกคลุม กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันมีขนสีขาวและสีน้ำตาลปกคลุม กลีบดอก 5 valvate กลีบสีขาวออก alternate กับ กลีบเลี้ยง ผิวด้านนอกมีขนสีน้ำตาลปกคลุม และมี pellucid dot เกสรตัวผู้ 10 anther 2 cell ติดแบบ basifixed สีเหลืองมีขนปกคลุม รังไข่ 1 อันแบบ superior 5 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile รังไข่มีขนปกคลุม ผลรูปกลมหรือ ovoid ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 ซม. ผลสุกสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา

พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์

ทั้งชาวจีนและชาวลาวกินผลสุก ชาวลาวนำไปมาตำ พอกที่ศีรษะแก้ปวดหัว

Euodia lepta Merr.

Syn. *E. triphylla* DC. ; Humbert, Fl. Gen. I.-C. T. 1(5): 597. 1946.

ชื่อพื้นเมือง เพี้ยกระทิง ขมนางวาน (จีน)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 2-5 ม. กิ่งอ่อนมีขนสีขาวสั้น ๆ ปกคลุมเมื่อแก่ผิวเรียบ ใบประกอบแบบ trifoliate ออก opposite ใบย่อยรูป obovate, elliptic ขนาด 4-9 x 10-22 ซม. ก้านใบยาว 6-9 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบ undulate ผิวทั้งสองด้านเรียบ มี pellucid dot ดอกช่อออกช่อใบ ช่อดอกแบบ panicle ยาว 5-10 ซม. ก้านดอกมีขนสีขาวสั้น ๆ ปกคลุม ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 2 มม. ดอกมีขนาดเล็กและมีจำนวนมาก กลีบเลี้ยง 4 กลีบแยกกัน ผิวด้านในเรียบด้านนอกมีขนสีขาวปกคลุมปลายกลีบมน กลีบดอก 4 valvate กลีบสีขาวแยกกัน ออก alternate กับกลีบเลี้ยง ยาว 1.7-2.0 มม. เกสรตัวผู้ 4 แยกกัน ออก alternate กับกลีบดอก anther 2 cell ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior ผิวมีขนปกคลุม 4 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile style มีขนาดสั้น

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม

ประโยชน์

ชาวจีนกินดอกอ่อน

Euodia viticina Wall.; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 489. 1875.

ชื่อพื้นเมือง มะปิ่นดำ ขมหวาน ผักติปลา(ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1.0-1.5 ม. ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic-oblong ขนาด 1.5-5.0 x 2.5-14.0 ซม. ก้านใบยาว 0.7-1.3 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบและผิวทั้งสองด้านเรียบ มี pellucid dot ดอกช่อออกซอกใบ ช่อดอกแบบ cyme ขนาดช่อสั้น มีดอกย่อย 6-10 ดอก ดอกตัวผู้ กลีบเลี้ยง 4 กลีบแยกกันรูป ovate ผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอก 4 valvate กลีบสีขาวแยกกัน ออก alternate กับกลีบเลี้ยง กลีบดอกรูป oblong เกสรตัวผู้ 4 แยกกันออก alternate กับ กลีบดอก anther 2 cell ติดแบบ versatile มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ style มีขนาดยาว ดอกตัวเมีย กลีบเลี้ยง 4 กลีบแยกกันรูป ovate กลีบดอก 4 กลีบสีขาวแยกกัน มี staminode 4 อัน รังไข่ 4 แยกกันแบบ superior 2 ovule/locule ติดแบบ axile รังไข่มี disc รองรับ style สั้นแยกกัน stigma เชื่อมติดกัน ผลรูป ovoid ยาว 3-5 มม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อนเป็นผักสด

Toddalia asiatica Lamk.; Backer, Fl. Java 2: 101. 1965.

ชื่อพื้นเมือง ผักแปมป่า ผักขี้แฮด ผักเหียง เครือหลอกเหล็ก (ถิ่น) บานค้อก (ลาวะ)

ไม้เลื้อยขนาดใหญ่ลำต้นและกิ่งมีหนามแบบ prickly ใบประกอบแบบ trifoliate ใบย่อยรูป obovate ขนาด 2.0-3.0 x 4.5-9.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ crenate ผิวใบเรียบ มี pellucid dot ดอกแยกเพศแบบ dioecious ออกปลายยอดและซอกใบแบบ panicle ดอกตัวผู้ กลีบเลี้ยง 5 กลีบดอก 5 ออก alternate กับกลีบเลี้ยง สีเขียวอ่อนบนกลีบมี pellucid dot เกสรตัวผู้ 5 แยกกันออก alternate กับกลีบดอก anther 2 cell ติดแบบ versatile แตกตาม แนวยาว ดอกตัวเมีย รังไข่ 1 อันแบบ superior 5 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile รังไข่มี disc รองรับ ผลรูปกลมแบน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. ผลสุกสีส้มแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลอ่อนและยอดอ่อนเป็นผักสด

Sapindaceae

Lepisanthes rubiginosa Leenh. ;

Adema, Leenhouts and Walzen, Fl. Mal. Ser. I, Vol. 11(3): 648. 1994.

Syn. *Erioglossum rubiginosum* Brand.

ชื่อพื้นเมือง มะหวด ไม้มะก่าย (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1.0-1.5 ม. ใบประกอบแบบ even-pinnate ก้านใบยาว 20-35 ซม. ใบย่อยออก alternate รูป lanceolate ขนาด 3-5 x 10-20 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบยกเว้นเส้นใบ ด้านล่างมีขนปกคลุมจำนวนไม่มาก และมีต่อมสีขาวจำนวนมาก ดอกช่อออกปลายยอด ดอกมีทั้งแยกเพศและสมบูรณ์เพศ แบบ monoecious หรือ polygamous ช่อดอกแบบ panicle กลีบเลี้ยง 4 imbricate กลีบแยกกัน กลีบดอก 4 imbricate กลีบสีขาวแยกกัน เกสรตัวผู้ 12 อันแยกกัน fertile 8 sterile 4 มี semi-annular disc รังไข่ superior 3 อันแยกกันโดยมีส่วนของ style เชื่อมติดกัน 1 ovule/locule stigma แยกสาม ผลรูป ovoid-oblong ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลสุก

Sapindus rarak A.DC. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 1: 672. 1872.

ชื่อพื้นเมือง มะคำดีควาย มะชัก (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 10-15 ม. ใบประกอบแบบ odd-pinnate ยาว 30-40 ซม. ใบย่อยออก alternate มีใบย่อย 10-16 ใบ รูป lanceolate ขนาด 2-5 x 6-19 ซม. ก้านใบย่อยยาว 0.5-1.0 ซม. ฐาน oblique ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle มีทั้งดอกแยกเพศและดอกสมบูรณ์เพศ แบบ monoecious และ polygamous กลีบเลี้ยง 4 กลีบแยกกันผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 4 กลีบแยกกันสีขาวผิวด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 8 แยกกัน รังไข่ superior 3 อันแยกกัน โดยมีส่วนของ style เชื่อมติดกัน 1 ovule/locule มี semi-annular disc ผลรูปร่างกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-2.0 ซม. ผลสีน้ำตาลแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม - มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ผลแช่น้ำทาผิวป้องกันทา

Saurauaceae

Saurauia roxburghii Wall. ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 2(2): 111. 1972.

ชื่อพื้นเมือง ส้านเห็บ หมักนกกน้ำ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ใบเดี่ยวออก spiral รูป oblanceolate ขนาด 3.5-8.0 x 9.0-25.0 ซม. ก้านใบยาว 1.5-2.0 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrulate ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกช่อใบและกิ่งแก่ ช่อดอกแบบ cyme กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันผิวเรียบ ทั้งสองด้าน กลีบดอก 5 ติดช่อดอกผิวเรียบทั้งสองด้าน กลีบเชื่อมติดกันเป็นรูป campanulate เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament ติดช่อดอก ฐานเชื่อมติดกันเป็นวง และติดที่ฐานของกลีบดอก anther 2 cell แตกแบบ poricidal รังไข่ 1 อันแบบ superior 5 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile stigma แยกหัวและ persistent ผลรูปกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-0.7 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้เปลือกต้นแช่น้ำดื่มแก้ไข้

Schizaeaceae

Lygodium flexuosum Sw. ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 3(1): 62. 1979.

ชื่อพื้นเมือง หญ้าขยงา กูด (ถิ่น) ขะว้ล (ลัวะ)

เฟิร์นมี rhizome ใต้ดิน ผิวมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ต้นยาวหลายเมตร stipe ผิวเรียบยาว ประมาณ 50 ซม. primary rachis ยาว 3-5 มม. ยอดพักตัวมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม secondary rachis ผิวเรียบยาว 10-20 ซม. leaflete ขนาด 1-3x4-15 ซม. ฐาน cordate บางใบมีหยัก 3 หยัก ขอบใบ serrulate ก้านใบยาว 1-5 มม. sporangia ติดที่ปลายขนาด 1-3 x 2-4 มม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกสปอร์ ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนไปแกง

Lygodium polystachyum Wall. ex Moore ; Smitinand, Fl. Thai. 3(1): 59. 1979.

ชื่อพื้นเมือง ถิเภาป่า กูด (ถิ่น) ชะวิล (ลัวะ)

เฟิร์นมี rhizome ใต้ดิน frond มีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม ยาว 2-3 ม. Stip มีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 มม. primary rachis ยาว 2-3 มม. ปลายยอดพีกตัวมีขนสีน้ำตาลปกคลุม secondary rachis ยาว 30-35 ซม. มีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม leaflets 14-15 คู่รูป oblong ขนาด 2-3 x 7-11 ซม. ฐาน truncate ปลาย acute ขอบหยักลึก และมีขนสีน้ำตาลแดงติดที่เส้นใบและขอบใบ sporangia ออกบริเวณขอบใบขนาด 1.5 x 3.0 มม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกสปอร์ ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำยอดอ่อนไปแกง

Selaginellaceae

Selaginella helferi Warb. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 3(1): 18. 1979.

ชื่อพื้นเมือง หญ้ารื่องไห้ หญ้าม้งเต่า (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวยาวหลายเมตร ช่วงแรกกล้าต้นจะตั้งตรง ต่อมาจะเลื้อยไปตามพื้นดิน โดยจะงอกรากออกตามข้อ หรือบางครั้งอาจโตแทรกขึ้นระหว่างไม้พุ่มอื่น ๆ กิ่งใหญ่รูปร่างกลม ผิวต้นเรียบสีน้ำตาลอ่อน ใบออกแบบ decussate ห่าง ๆ รูปกลม ฐาน oblique ปลาย mucronate กิ่งย่อยมีลักษณะแบน มีใบสองแบบคือใบขนาดเล็กรูป ovate ยาวประมาณ 1 มม. ปลาย mucronate ใบชุดที่สองขนาดใหญ่สองเท่าของชุดแรก รูป oblong ออก alternate กับใบชุดที่หนึ่ง ยาวประมาณ 2 มม. Strobilus ออกปลายยอด มี bract รูป lanceolate หุ้ม sporangium หนึ่งอัน ภายในมี spore 4-6 อัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นต้มน้ำแก้โรคตับ

Smilacaceae

Smilax glabra Roxb. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 2(3): 240. 1975.

ชื่อพื้นเมือง ย่าห้ว เครือข้าวเย็น (ถิ่น) หัวควยเย็น (ลัวะ)

ไม้เลื้อยมีหัวใต้ดินแบบ rhizome ลำต้นมีหนามแบบ prickle ใบเดี่ยวออก alternate ฐานใบมี tendril 1 คู่ ปลายแยกสอง ใบรูป lanceolate ขนาด 3.0-6.5 x 10.5-20.0 ซม. มีเส้นใบหลักตามเส้น ก้านใบยาว 1.0-1.5 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านเรียบ ด้านบนสีเขียวเข้มด้านล่างสีเทา ใบค่อนข้าง coriaceous ดอกช่อออกซอกใบ ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ umbel ช่อดอกรูปทรงกลม มีดอกย่อย 30-60 ดอก perianth 6 สีเขียวอ่อนเรียงเป็นสองวง เกสรตัวผู้ 6 อันแยกกัน มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ช่อดอกตัวเมีย umbel ช่อค่อนข้างกลมมีดอกย่อย 25-30 ดอก perianth 6 สีเขียวอ่อนเรียงเป็นสองวง มี staminode ติดอยู่ รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile ผลรูปรีวงกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ตุลาคม - พฤศจิกายน

ประโยชน์ ทั้งชาวล้านและชาวลัวะใช้หัวต้มน้ำหรือคองเหล้าบำรุงกำลัง

Smilax megacarpa A. DC. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 2(3). 217. 1975.

ชื่อพื้นเมือง ย่านทาด หนามเครือโอะ (ถิ่น)

ไม้เลื้อยมีหัวใต้ดินแบบ rhizome ลำต้นมีหนามแบบ prickle ใบเดี่ยวออก alternate ฐานใบมี leaf sheath และมี tendril ปลายแยกสอง ใบรูป lanceolate ขนาด 3.5-5.0 x 9.5-13.0 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบเป็นมันมีเส้นใบตามเส้น ดอกช่อออกซอกใบแบบ umbel ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ compound umbel perianth 6 valvate สีขาวแยกกันเรียงเป็นสองวง เกสรตัวผู้ 6 แยกกัน ดอกตัวเมีย ช่อดอกแบบ compound umbel perianth 6 valvate กลีบสีขาว มี staminode 6 รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 1 ovule/locule ผลรูปรีวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน - มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวล้านใช้ยอดอ่อนแอง และกินผลสุก

Solanaceae

Nicotiana tabacum Linn.; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 245. 1885.

ชื่อพื้นเมือง ยาสูบ ยา (ลาวะ)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 1-2 ม. ทุกส่วนของลำต้นมีต่อมยางเหนียวรูป glandular trichome ใบเดี่ยวออก alternate รูป lanceolate, oblong, elliptic ขนาด 10-20 x 30-45 ซม. ไม่มีก้านใบฐาน auriculate, cuneate ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวทั้งสองด้านมีต่อมน้ำยางเหนียวปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle กลีบเลี้ยง 5 สีเขียวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกคี่น ๆ ผิวด้านในเรียบด้านนอกมีขนปกคลุม ขนาดกลีบ 1.0-1.5 ซม. กลีบดอก 5 รูป salverform ผิวด้านนอกเรียบด้านในมีขนที่ฐาน กลีบดอกสีชมพู ยาว 4-5 ซม. เกสรตัวผู้ 5 epipetalous ติดใกล้ฐานกลีบดอก filament มีขนติดที่ฐาน anther 2 cell ติดแบบ basifixed แยกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวลาวะใช้ใบทำยาเส้นสำหรับสูบ

Solanum erianthum D. Don; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 230. 1883.

ชื่อพื้นเมือง ลับแปง ไม้ผ้าแปง (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 1-3 ม. เนื้อไม้อ่อน กิ่งอ่อนมีขนแบบ stellate ปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate ขนาด 5-9 x 11-17 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านมีขนสีขาวปกคลุม ผิวใบด้านล่างมีขนปกคลุมหนาแน่น ดอกช่อออกช่อใบ ช่อดอกแบบ cyme กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันผิวด้านในเรียบด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 5 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ออก alternate กับกลีบเลี้ยง ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 5 epipetalous anther 2 cell แยกแบบ poricidal ติดแบบ basifixed รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule ovule จำนวนมาก รังไข่มีขนปกคลุม ผลรูปทรงกลม -ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 ซม. ผลสุกสีเหลือง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามบริเวณริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ใบตำประคบแก้ปวดบวม

Solanum indicum Linn. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 4: 235. 1883.

ชื่อพื้นเมือง มะแว้งต้น มะแว้งขม (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1.5-2.0 ม. ทุกส่วนมีขนแบบ stellate ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate ใบหยักลึกแบบ parted ขนาด 3-7 x 10-15 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute ผิวทั้งสองด้านมีขนแบบ stellate ปกคลุมหนาแน่น ใบสีเขียวอ่อนขอบใบสีม่วง ดอกช่อออกตรงข้ามกับใบ ช่อดอกแบบ scorpioid กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันผิวด้านนอกมีขนแบบ stellate ผิวด้านในเรียบ กลีบเลี้ยง persistent กลีบดอก 5 สีม่วงอ่อนฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยก ผิวทั้งสองด้านมีขนสีขาวปกคลุม เกสรตัวผู้ 5 epipetalous anther สีเหลืองแตกแบบ poricidal รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผิวภายนอกมีขนปกคลุม ผลรูปร่างกลมผิวเรียบ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. ผลสุกสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินผลอ่อนเป็นผัก

Solanum torvum Sw. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 4: 234. 1883.

ชื่อพื้นเมือง มะเขือพวง มะเขือเปา (ถิ่น) แพะโกล (ลาว)

ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate มีหยักลึก 5 หยัก ขนาด 5-10 x 10-15 ซม. ก้านใบยาว 3-5 ซม. ทุกส่วนมีขนปกคลุม ดอกช่อออกช่อใบแบบ panicle กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยก กลีบเลี้ยง persistent ผิวมีขนแบบ stellate ปกคลุม กลีบดอก 5 valvate สีขาวฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยผิวด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 5 ออก alternate กับกลีบดอก epipetalous anther 2 cell ติดแบบ basifixed รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผลรูปร่างกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 ซม.

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามที่ค่อนข้างชื้นและเป็นพืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลาวกินผลอ่อนเป็นผัก

Sonneratiaceae

Duabanga grandiflora Roxb. ex DC.; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(4): 435. 1992.

ชื่อพื้นเมือง คัมแต่น หมักแต่น (ถิ่น) ถ้ำอุบ (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สูง 10-30 ม. กิ่งอ่อนเป็นรูปสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยวออก opposite รูป oblong ขนาด 5-10 x 15-30 ซม. ไม่มีก้านใบ ฐาน cordate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ เป็นมัน ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ corymb ดอกบานตอนกลางวัน กลีบเลี้ยง 6 valvate กลีบแยกกันผิวเรียบสีเขียวอ่อน กลีบเลี้ยง persistent กลีบดอก 6 กลีบสีขาวแยกกันออก alternate กับกลีบเลี้ยง กลีบดอกรูป obovate ขนาด 2.0 x 3.5 ซม. ขอบกลีบหยักแบบ undulate กลีบหลุดร่วงง่าย เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament ยาว 3-4 ซม. รังไข่ 1 อันแบบ inferior 5-8 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม-มีนาคม

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลอ่อนเป็นผักสด ไม้ใช้สร้างบ้าน

Sterculiaceae

Helicteres elongata Wall.; Santisuk, Thai. For. Bull. No. 23: 86. 1995.

ชื่อพื้นเมือง จี่ฮั่น ป้อจี่ไก่อ (ถิ่น)

ไม้พุ่มขนาดเล็กสูง 30-50 ซม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป lanceolate ขนาด 1-2 x 3-9 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1.0 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ผิวทั้งสองด้านมีขนแบบ stellate ขอบใบหยักแบบ serrulate ดอกช่อออกซอกใบ ช่อดอกแบบ cyme กลีบเลี้ยง 5 valvate ผิวมีขนปกคลุมกลีบดอก 5 convolute กลีบแยกกันสีม่วงอ่อน ผิวด้านในมีขนสีขาวปกคลุม เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament เชื่อมติดกันที่ฐาน เรียงเป็นสองวงวนนอก fertile วงใน sterile รังไข่ 1 อันแบบ superior มีห้าหยัก stigma แยกห้า 5 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม ผลรูป oblong มีร่องตามแนวยาวห้าแนว ผิวมีขนปกคลุม ผลแห้งแตกแบบ septicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากแช่น้ำดื่มแก้ปวดท้อง

Sterculia lanceolata Cav. var. *coccinea* Jack ; Santisuk, Thai. For. Bull. No. 23: 99. 1995.

ชื่อพื้นเมือง ลั่นจั่ว อีลอม อีลาง (ถิ่น) หมักลอม (ลัวะ)

ไม้พุ่มสูง 2-3 ม. ใบเดี่ยวออก spiral บริเวณปลายยอด รูป narrowly elliptic-lanceolate ขนาด 1.5-7.0 x 3.5-15.0 ซม. ก้านใบยาว 1-4 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกช่อใบ ช่อดอกแบบ panicle ดอกตัวผู้ perianth 5 สีขาวผิวด้านนอกมีขนแบบ stellate ด้านในมีขนแบบธรรมดา gynandrophor anther 10 อัน มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ดอกสมบูรณ์เพศ perianth 5 สีขาวผิวด้านนอกมีขนแบบ stellate ด้านในมีขนแบบธรรมดา gynandrophor ตรงปลายพองออกเป็นรูป ovoid มี anther 10 อัน รังไข่ 5 แยกกัน โดยมีส่วนของ style เชื่อมติดกัน รังไข่มีขนปกคลุม 6 ovule/locule ผลสุกสีแดงแตกแบบ follicle เมล็ดรูป ovoid สีดำเป็นมัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะกินเมล็ดแก่

Sterculia lanceolata Cav. var. *principis* Gagnep ;

Santisuk, Thai. For. Bull. No. 23: 99. 1995.

ชื่อพื้นเมือง ปอผ้าสาม หมักลอม (ลัวะ)

ไม้พุ่มสูง 1.0-1.5 ม. ใบเดี่ยวออก spiral รูป elliptic, oblanceolate ขนาด 3.5-10.0 x 10.0-30.0 ซม. ก้านใบยาว 1-3 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบ undulate ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกช่อใบ ช่อดอกแบบ panicle ทุกส่วนมีขนแบบ stellate ปกคลุม perianth 5 สีขาวผิวด้านนอกมีขนแบบ stellate ผิวด้านในมีต่อมสีเหลืองขนาดเล็กติดอยู่ มี gynandrophor anther 10 อัน รังไข่ 5 แยกกัน โดยมีส่วนของ style เชื่อมติดกัน 3 ovule/locule ผลสุกสีแดงแตกแบบ follicle เมล็ดรูป ovoid สีดำเป็นมัน

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก ธันวาคม

ประโยชน์ ชาวลัวะกินเมล็ดแก่

Stilaginaceae

Antidesma montanum Bl. ; Airy Shaw, Kew Bull. 26(2): 358. 1971.

ชื่อพื้นเมือง มะเฒ่าขน มะเฒ่าน้ำ (ถิ่น) เหนียงกอล (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ยอดอ่อนมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป oblong ขนาด 3-5 x 10-15 ซม. ก้านใบยาว 0.3-0.6 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ผิวใบมีขนเฉพาะเส้นใบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อออกซอกใบ ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้ ช่อดอกแบบ paniced spike ช่อดอกยาว 5-10 ซม. ก้านดอกมีขนปกคลุม stipule รูป lanceolate ยาว 0.5-1.0 ซม. มี bract รูป ovate ผิวมีขนปกคลุม perianth 3-4 แยกกันผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 3-4 อันแทรกขึ้นระหว่างแผ่น disc ที่ผิวเรียบขอบหยักสามถึงสี่หยัก มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่ ดอกตัวเมีย ออกซอกใบแบบ raceme perianth 3-4 รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 2 ovule/locule ติดแบบ apical รังไข่มี disc รองรับ ผลรูป rhomboid, ovoid, obovoid ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลสุก

Taccaceae

Tacca chantrieri Andr. ; Santisuk, Larsen, Fl. Thai. 6(1): 3. 1993.

ชื่อพื้นเมือง คิงหว่า ไม้ก้าง ข้วแก้ง (ถิ่น) บะก้ง (ลัวะ)

พืชล้มลุกสูง 30-50 ซม. มีลำต้นใต้ดินแบบ corm ใบเดี่ยวออก rosette รูป oblong ขนาด 6-20 x 25-60 ซม. ก้านใบยาว 20-40 ซม. ขอบใบและผิวใบเรียบ ฐาน cuneate, oblique ปลาย acuminate ดอกช่อแบบ head ออกซอกใบ ก้านดอกยาว 15-60 ซม. มีดอกย่อย 5-10 ดอกช่อดอกมี bract 4 อัน ขนาดใหญ่สองอันขนาดเล็กสองอันสีม่วง มีรยางค์จำนวนมากเป็นเส้นขนาดเล็กสีม่วงยาว 10-15 ซม. แทรกระหว่างดอกย่อย perianth 6 เรียงเป็นสองวงวงในมีขนาดเล็กกว่า เกสรตัวผู้ 6 ออก opposite กับ perianth รังไข่ 1 อันแบบ inferior 1 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ parietal 3 placentation ผลสุกสีม่วงดำ เมล็ดสีดำรูป reniform

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้นแฉะ

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม - มิถุนายน

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะกินยอดอ่อนและดอกอ่อนเป็นผักสด ชาวถิ่นกินใบแก้ปวดท้องและท้องเสีย

Theaceae

Camellia oleifera Abel var. *confusa* Sealy ; Keng, Fl. Thai. 2 (part 2): 147. 1972.

ชื่อพื้นเมือง เมืองอ้ออาม เมือง (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 3-5 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป oblong, lanceolate ขนาด 2-5 x 4-10 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบ serrulate ผิวใบเรียบทั้งสองด้าน ใบสีเขียวเข้ม แผ่น coriaceous ก้านใบยาว 5-10 มม. ดอกเดี่ยวออกช่อใบ ดอกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-5 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบแยกกันสีขาว กลีบดอก 5 imbricate กลีบสีขาว ฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อย เกสรตัวผู้ จำนวนมาก filament เชื่อมติดกันที่ฐาน anther สีเหลือง ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 4-6 ovule/locule stigma แยกสาม รังไข่มีขนปกคลุม ผลรูปกลมแบน แบ่งเป็นสามพู ผลแห้งแตกแบบ loculicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาออกดอก พฤษภาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ ชาวลัวะนำยอดอ่อนหนึ่งและหมักเป็นเมี่ยง

Schima wallichii Korth. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 2(3): 144. 1975.

ชื่อพื้นเมือง ทะโล้ ไม้โห้ (ถิ่น) ถ่าโทะละ (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สูง 10-20 ม. เปลือกต้นหนาผิวขรุขระมีเส้นรูปเข็มจำนวนมากถ้าโคนผิวหนึ่งจะคัน ใบเดี่ยวออก spiral ที่ปลายยอด ใบค่อนข้าง coriaceous รูป elliptic ขนาด 3-6 x 9-16 ซม. ก้านใบ 1-2 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกเดี่ยวออกช่อใบ ดอกมีขนาดใหญ่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 ซม. กลีบเลี้ยง 5 imbricate กลีบสีขาวแยกกัน กลีบดอก 5 imbricate กลีบสีขาวแยกกัน เกสรตัวผู้ จำนวนมากแยกกัน anther สีเหลือง รังไข่ 1 อันแบบ superior 5 locule 3 ovule/locule รังไข่มีขนปกคลุม ผลรูป ovoid เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-4 ซม. ผิวเรียบ ผลแห้งแตกแบบ loculicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม - พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินยอดอ่อนแก้เจ็บท้อง ชาวลัวะใช้ไม้สร้างบ้าน

Thelypteridaceae

Thelypteris nudata Morton ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 3(3): 411. 1988.

ชื่อพื้นเมือง กูดแดง บะโฮล (ลัวะ)

เฟิร์นสูง 60–100 ซม. มีลำต้นใต้ดิน stipe ยาว 35 ซม. frond 15–30 x 60–100 ซม. bipinnate ใบย่อย 11 คู่ แต่ละคู่ออก alternate ใบย่อยรูป lanceolate-linear ขนาด 3–4 x 15–25 ซม. ก้านใบ 0.5–0.7 ซม. ขอบใบหยักแบบ serrulate ปลาย acuminate ฐาน truncate sporangium ขนาดเล็ก เรียงถี่ ๆ ด้านหลังใบ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้นและ

ระยะเวลาการออกสปอร์ ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวลัวะกินยอดอ่อนเป็นผักสดหรือนำไปแกง

Thunbergiaceae

Thunbergia laurifolia Linn.; Backer, Fl. Java 2: 553. 1965.

ชื่อพื้นเมือง รางจืด หน้าแห่น (ถิ่น) หมี่แม่หนู (ลัวะ)

ไม้เลื้อยขนาดค่อนข้างใหญ่ ลำต้นกลมและข้างในกลวง ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic lanceolate ขนาด 3–6 x 7–12 ซม. ก้านใบยาว 0.5–1.0 ซม. เส้นใบแบบ palmate สามเส้น ฐานใบค่อนข้าง cordate ปลาย acute ผิวใบเรียบ ขอบใบหยักแบบ crenate ช่อดอกออกช่อใบและปลายช่อแบบ raceme ห้อยลง มี bracteole สีเขียวจุดน้ำตาลม่วงและ persistent กลีบเลี้ยงลดรูปเป็นวงสีขาวขนาดเล็กและเป็น nectariferous กลีบดอก 5 ถีม่วงรูป funnellform แบ่งเป็นสองปาก ปากบนสามกลีบปากล่างสองกลีบ เกสรตัวผู้ 4 epipetalous รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile stigma รูปปากแตร

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก ตลอดปี

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ต้นเผาไฟเผาผลเข้าไปในหูแก้หูอักเสบ น้ำหนวก ชาวลัวะใช้รากต้มรวมกับเอื้องหมายนาต้มดื่มแก้โรคนีว

Tiliaceae

Colona floribunda Craib ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 6(1): 66. 1993.

ชื่อพื้นเมือง ปอมีน ปอมีน(ถิ่น)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป obovate-oblong ขนาด 7-24 x 8-34 ซม. ฐาน obtuse, truncate ปลาย acuminate เส้นใบแบบ palmate 3-7 เส้น ผิวทั้งสองด้านมีขนแบบ stellate ขอบใบหยักแบบ serrate ดอกช่อออกช่อใบ ช่อดอกแบบ panicle ก้านดอกมีขนแบบ stellate ปกคลุม ช่อดอกมี bract รูป ovate 3 อันหุ้มครีวง่ายหุ้มดอกไว้สามดอก กลีบเลี้ยง 5 แยกกัน ผิวด้านนอกมีขนแบบ stellate ปกคลุมด้านในเรียบสีส้ม กลีบดอก 5 กลีบแยกกัน สีเหลือง มีจุดสีส้มฐานกลีบด้านในมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ จำนวนมากแยกกันติดบน androgynophore ซึ่งมีขนาดสั้น anther 2 cell ติดแบบ versatile แฉกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior มีขนปกคลุม 3-4 locule 2 ovule/locule style ยาวมีขนแบบ stellate ปกคลุมบริเวณใกล้ฐาน ผลมีปีกสี่ปีกและมีขนแบบ stellate ปกคลุม ผลแห้งแตกแบบ septicidal

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้เปลือกต้นทำเชือก

Microcos paniculata Linn. ; Smitinand , Larsen , Fl. Thai. 6(1): 34. 1993.

ชื่อพื้นเมือง พลับพลามะกอม (ถิ่น) ลำกอม (ลัวะ)

ไม้ยืนต้นสูง 10-20 ม. ใบเดี่ยวออก alternate รูป oblong ขนาด 4-7 x 8-18 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1.0 ซม. ฐาน truncate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrulate ผิวทั้งสองด้านเรียบดอกช่อออกช่อใบและปลายช่อ ช่อดอกแบบ panicle กลีบเลี้ยง 5 valvate กลีบสีขาวแยกกัน กลีบดอก 5 กลีบสีเหลืองแยกกัน ออก alternate กับกลีบเลี้ยง androgynophore มีขนาดสั้น เกสรตัวผู้ จำนวนมาก anther 2 cell ติดแบบ versatile แฉกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ superior 3 locule 2 ovule/locule ผลรูป ovoid หรือ ellipsoid ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-0.8 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ไม้สร้างบ้าน ใช้ผลทำกระสุนปืนเด็กเล่น ชาวลัวะกินผลสุก

Umbelliferae

Eryngium foetidum Linn. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(4): 449. 1992.

ชื่อพื้นเมือง ผักชีฝรั่ง หอมไค (ถิ่น)

พืชล้มลุกสูง 10-20 ซม. ทุกส่วนมีกลิ่นหอม ใบเดี่ยวออก rosette รูป spatulate ขนาด 2-3 x 6-15 ซม. ขอบใบหยักแบบ serrate ปลายมีหนาม ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกซอกใบ ก้านดอกยาว 10-15 ซม. ช่อดอกมี florule leaves 2-3 อัน ช่อดอกแบบ head มี bract รูป narrowly elliptic ยาว 2-3 ซม. 5 อัน ขอบหยัก serrate ปลายมีหนาม ช่อดอกรูป ovoid ยาวประมาณ 0.5 ซม. ดอกมี bract 1 อันรูป lanceolate รองรับดอกย่อย กลีบเลี้ยง 5 แยกกันสีเขียวเส้นกลางกลีบและขอบสีเขียวปลายกลีบ mucronate กลีบดอก 5 สีขาวกลีบแยกกันออก alternate กับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 5 แยกกัน ออก alternate กับกลีบดอก filament ยาว anther 2 cell ติดแบบ versatile แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 1 ovule/locule ติดแบบ apical style แยกสอง รังไข่แบน แบ่งเป็นสองพูผิวขรุขระ

การกระจายและนิเวศวิทยา	พืชปลูก
ระยะเวลาการออกดอก	ตลอดปี
ประโยชน์	ชาวถิ่นใช้ใบใส่แกงแค

Foeniculum vulgare Mill. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(4): 456. 1992.

ชื่อพื้นเมือง ผักชี ผักชี (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุปีเดียวสูง 30-70 ซม. ทุกส่วนมีกลิ่นหอม ลำต้นเป็นร่องคั่นๆ ตามแนวยาว ผิวต้นมีผงละเอียดสีขาวปกคลุม ใบประกอบแบบ pinnate ขนาด 3-5 x 5-15 ซม. ก้านใบยาว 3-7 ซม. ใบย่อยรูป linear-filiform แยกย่อยจำนวนมาก ก้านใบมี leaf sheath ดอกช่อ compound umbel ออกปลายยอด กลีบเลี้ยง ไม่มี กลีบดอก 5 กลีบสีเหลืองแยกกันหลุดร่วงง่าย เกสรตัวผู้ 5 ออก alternate กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 1 ovule/locule ติดแบบ apical style แยกสอง ผลแบนรูป ovoid-oblong มีร่องตามแนวยาวห้ำร่องและปีกสั้นๆ

การกระจายและนิเวศวิทยา	พืชปลูก
ระยะเวลาการออกดอก	ตลอดปี
ประโยชน์	ชาวถิ่นใช้คั้นอ่อนเป็นผักสดหรือแกง

Hydrocotyle javanica Thunb. ; Smitinand, Larsen, Fl. Thai. 5(4). 1992.

ชื่อพื้นเมือง ผักหนอกช้าง ผักหนอกช้าง (ถิ่น)

พืชล้มลุกต้นอวบน้ำสูง 15-20 ซม. ลำต้นเป็นข้อยาว ขยายพันธุ์โดยใช้ stolon ลำต้นมีมีขนสั้น ๆ ปกคลุม stipule เป็นแผ่นบางสีเขียวมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบเดี่ยวออกที่ข้อรูปกลม ขนาด 3-6 ซม. ก้านใบยาว 5-15 ซม. ขอบใบหยัก 5-8 หยัก ฐาน cordate ขอบใบหยัก crenate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อแบบ umbel ออกช่อใบ ดอกย่อยมี bract หนึ่งอันสีเขียวรูป ovate, orbicular ขอบหยักเป็นเส้นรองรับ กลีบเลี้ยง 5 ละครูปเป็นตุ่มเล็ก ๆ กลีบดอก 5 valvate กลีบสีเขียวอ่อนแยกกัน เกสรตัวผู้ 5 แยกกัน ออก alternate กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 1 ovule/locule ติดแบบ apical style แยกสองส่วนฐานพองออก ผลแบนมีร่องตามแนวยาวห้าแนว

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามที่ชื้นแฉะ

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำทั้งต้นมาตำแช่น้ำเพื่อเบื่อปลา

Verbenaceae

Callicarpa arborea Roxb. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 567. 1885.

ชื่อพื้นเมือง ช้าแป้น ไม้ผ้า (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 10-15 ม. กิ่งอ่อนมีขนแบบ plumose ปกคลุมหนาแน่น ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 10-15 x 20-30 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนแบบ stellate ดอกช่อออกช่อใบและปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle กลีบเลี้ยง 4 ฐานเชื่อมติดกันปลายกลีบหยักสั้น ๆ ขนาดกลีบประมาณ 2 มม. ผิวด้านบนนอกมีขนแบบ stellate ปกคลุม กลีบดอก 4 ถีม่วงฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ขนาดกลีบประมาณ 4 มม. เกสรตัวผู้ 4 epipetalous ติดใกล้ฐานกลีบดอก และออก alternate กับกลีบดอก filament มีขนปกคลุม anther 2 cell แยกตามแนวยาว ติดแบบ dorsifixed รังไข่ 1 อันแบบ superior 4 locule 1 ovule/locule style และ stigma มีขนปกคลุม ผลรูปกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 มม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้เปลือกต้นเคี้ยวหมาก

Clerodendrum colebrookianum Walp. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 4: 594. 1885.

ชื่อพื้นเมือง บึงขาว ผักพา(ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. ลำต้นมักไม่แตกกิ่งก้าน กิ่งอ่อนเป็นรูปสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate ขนาด 10-20 x 10-35 ซม. ก้านใบยาว 15-30 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ cyme กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกัน ปลายแยกตื้น ๆ ผิวด้านในเรียบด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง persistent กลีบดอก 5 สีขาว กลีบเชื่อมติดกันรูป salverform ยาว 3.5-4.0 ซม. เกสรตัวผู้ 4 epipetalous ติดก่อนไปทางด้าน บนของหลอด filament ยาว 2-3 ซม. anther 2 cell แตกตามแนวยาว และติดแบบ basifixed รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 4 ovule ติดแบบ parietal 2 placentation stigma แยกสอง ผลกลมแบนมีสีฟ้า ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้นแฉะ

ระยะเวลาการออกดอก มกราคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนต้มกินกับน้ำพริกหรือนำไปแกง ใบลดไฟ
นวดแก้ปวดหัว

Clerodendrum fragrans Willd. ; Backer , Fl. Java 2: 610. 1965.

ชื่อพื้นเมือง บึงสมุทร ดอกสมุทร (ถั่ว)

ไม้พุ่มสูง 1-3 ม. ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate ขนาด 9-20 x 11-28 ซม. ก้านใบยาว 3-11 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ขอบใบ crenate ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ corymb ก้านดอกย่อยยาว 0.5-1.0 ซม. กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก กลีบดอก 5 สีขาวกลีบเชื่อมติดกันรูป salverform ยาว 4-5 ซม. ปลายกลีบมน เกสรตัวผู้ 4 epipetalous ติดประมาณกึ่งกลางของหลอด filament ยาว 4-5 ซม. anther 2 cell แตกตามแนวยาวและติดแบบ basifixed รังไข่ 1 อันแบบ superior 1 locule 4 ovule ติดแบบ parietal 2 placentation ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชุ่มชื้น เช่นริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถั่วใช้ต้นต้มน้ำดื่มแก้ผดผื่น

Clerodendrum penduliflorum Wall. ; Hooker , Fl. Br. Ind. 4: 591. 1885.

Syn. *C. wallichii* Merr.

ชื่อพื้นเมือง รัชยาแก้ว ผักพา (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 0.5–1.0 ม. ต้นไม่แตกกิ่งก้านสาขา ใบเดี่ยวออก opposite รูป lanceolate ขนาด 1–3 x 5–17 ซม. ก้านใบยาว 5–10 ซม. ฐาน obtuse, cordate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ corymb ช่อดอกห้อยลง กลีบเลี้ยง 4 สีเขียวฐานเชื่อมติดกันเล็กน้อยปลายแยก ยาว 6–8 มม. ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 4 รูป salverform ยาว 2.3–2.5 ซม. กลีบสีครีม ผิวด้านนอกมีขนปกคลุมเล็กน้อย เกสรตัวผู้ 4 epipetalous ติดใกล้ปากหลอด anther 2 cell แตกตามแนวยาว และติดแบบ basifixed filament ยาว 1.3–1.5 ซม. รังไข่ 1 อันแบบ superior 4 locule 1 ovule/locule ติดแบบ axile stigma แยกสอง ผลรูปร่างกลมแบนมีสี่พู ผลสุกสีดำ เมื่อผลแก่กลีบเลี้ยงเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีแดง

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก กันยายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้ใบหมกไฟกินแก้ไอ รากและใบต้มน้ำแก้ปวดเคือง

Clerodendrum serratum Moon ; Hooker , Fl. Br. Ind. 4: 592. 1885.

ชื่อพื้นเมือง อักทิตวาร ตั้งต้อ (ถิ่น)

ไม้พุ่มสูง 1–3 ม. กิ่งบริเวณปลายยอดเป็นรูปสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยวออกแบบ whorl 3 ใบ ไม่มีก้านใบ รูป obovate, oblong, elliptic ขนาด 5–10 x 10–20 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute, acuminate ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อ panicle ออกปลายยอด ช่อดอกมี bract รูปร่างคล้ายใบสามอันรองรับ กลีบเลี้ยง 5 สีชมพูฐานเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยกคั่น ๆ ผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยง persistent กลีบดอก 5 กลีบสีชมพูปากหลอดสีม่วง ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกเป็นสองปากปากบนสีปากล่างหนึ่ง ผิวด้านนอกเรียบด้านในมีขนปกคลุมบริเวณที่ filament ติด เกสรตัวผู้ 4 epipetalous filament โค้งลงด้านล่าง anther ติดแบบ versatile รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile stigma แยกสอง ผลกลมแบนมีสี่พู ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน–สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้รากต้มน้ำร่วมกับสะพ้านกันค้ำแก้ไข้มาลาเรีย

Gmelina arborea Roxb.; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 581. 1885.

ชื่อพื้นเมือง ช่อ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้นสูง 10-15 ม. ใบเดี่ยวออก opposite รูป ovate ขนาด 7-15 x 7-20 ซม. ก้านใบยาว 6-8 ซม. ฐาน cordate ปลาย acuminate ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนสีขาวยาวปกคลุม ฐานใบมีต่อมติดอยู่หนึ่งคู่ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle กลีบเลี้ยง 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกตื้น ๆ กลีบดอก 5 ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกเป็นสองปาก ปากบนสองกลีบปากล่างสามกลีบ กลีบดอกสีน้ำตาลแดงภายในหลอดและปากล่างมีสีเหลือง กลีบดอกยาว 3.5-4.0 ซม. ผิวด้านนอกมีขนปกคลุมผิวด้านในเรียบ เกสรตัวผู้ 4 epipetalous filament โค้งลงมีขนาดยาวสองอันสั้นสองอัน รังไข่ 1 อันแบบ superior style เรียบ stigma แยกสอง 4 locule 1 ovule/locule ผลรูปรางกลม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์ - มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้น้ำคั้นจากผลผสมข้าวเหนียว นำไปปิ้งทำเป็นขนม
ชาวถิ่นใช้ใบต้มน้ำที่เท้าแก้คันกัดเท้า

Sphenodesma unguiculata Schauer in DC.; Hooker, Fl. Br. Ind. 4: 601. 1885.

ชื่อพื้นเมือง เครือเขา(ถิ่น)

ไม้เถาขนาดใหญ่กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบเดี่ยวออก opposite รูป elliptic ขนาด 3.5-8.0 x 7.5-14.0 ซม. ก้านใบยาวประมาณ 1 ซม. ฐาน cuneate, obtuse ปลาย acute ขอบใบเรียบ ผิวใบมีขนสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ดอกช่อ panicle ออกช่อใบและปลายยอด ช่อดอกมี bract รูป spatulate 6 อัน ขนาด 0.8-1.0 x 2.0-3.0 ซม. สีเหลืองอ่อนเรียงเป็นวงรองรับดอกย่อย 5-7 ดอก ดอกย่อยไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยง ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก 2-3 อัน ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม กลีบยาว 6-8 มม. กลีบดอก 5-7 กลีบสีขาวยาว 1.2-1.5 มม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยก ผิวด้านในเรียบด้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 6 ติดภายในหลอดแบ่งเป็นสองวง filament สั้น 3 ยาว 3 anther ติดแบบ basifixed รังไข่ 1 อันแบบ superior 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile style สั้น stigma มีสองพู

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-มีนาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นคั้นน้ำจากเถา

Vitaceae

Cissus hastata Miq.; Backer, Fl. Java 2: 92. 1965.

ชื่อพื้นเมือง ส้มสันดาน มะไข่เต่า (ถิ่น)

ไม้เลื้อยลำต้นอวบน้ำ ผิวลำต้นมีผงละเอียดสีขาวปกคลุม ใบเดี่ยวออก alternate รูป ovate ขนาด 2-8 x 3-10 ซม. ฐาน cordate ปลาย acute ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวใบเรียบ ก้านใบยาว 2-6 ซม. มี tendril ออกตรงข้ามกับใบ และมี stipule ดอกช่อออกตรงข้ามกับใบ หรือออก ปลายยอด กลีบเลี้ยง 4 ฐานเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยตื้นๆ กลีบดอก 4 valvate กลีบสีขาวแยกกัน เกสรตัวผู้ 4 ออก opposite กับกลีบดอก anther ติดแบบ versatile มี 2 cell แตกตามแนวยาว รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile ผลรูปกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. ผลสุกสีดำ

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน - สิงหาคม

ประโยชน์ ใบใส่แกงบอน ใบตำหมกไฟพอกตุ่มฝี หนองช่วยดูดหนองออก

Tetrastigma mutabile Planch.; Backer, Fl. Java 2: 89. 1965.

ชื่อพื้นเมือง หมักไข่เต่า (ถิ่น) เพาะมะหลาดัวะ

ไม้เลื้อยลำต้นอวบน้ำ ใบประกอบแบบ pedate มีใบย่อย 5-7 ใบ ก้านใบยาว 12-15 ซม. ใบย่อยรูป lanceolate, narrowly elliptic ขนาด 2-5 x 7-17 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบหยักแบบ serrate ผิวใบเรียบ มี tendril ส่วนปลายแยกสองออกตรงข้ามกับใบ ดอกช่อ ออกซอกใบ ช่อดอกแบบ cyme ยาว 5-7 ซม. ดอกแยกเพศแบบ dioecious ดอกตัวเมีย กลีบเลี้ยง 4 ฐานเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยตื้นๆ ผิวมีขนสั้นๆ ปกคลุม กลีบดอก 4 valvate กลีบ สีเหลืองอ่อนแยกกัน ออก alternate กับกลีบเลี้ยง ผิวค้านนอกมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 4 เป็น staminode ออก opposite กับกลีบดอก รังไข่ 1 อันแบบ inferior 2 locule 2 ovule/locule ติดแบบ axile ผลรูปกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. ผลสุกสีดำ ดอกตัวผู้ ช่อดอก แบบ panicle กลีบเลี้ยง 4 กลีบดอก 4 เกสรตัวผู้ 4 มีร่องรอยของรังไข่ติดอยู่

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน - สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลสุก

Zingiberaceae

Achasma macrocheilos Baker ; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 235. 1894.

ชื่อพื้นเมือง ปุด กู้ก(ถิ่น) แผลทะเทิด (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 2-3 ม. มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ใบเดี่ยวออก spiral ก้านใบเรียงชิดกันเกิดเป็น pseudostem ใบรูป oblong-linear ขนาด 6-10 x 30-60 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acute ขอบใบ undulate ผิวใบเรียบทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อแบบ spike ออกจาก rhizome ที่อยู่ใต้ดิน ช่อดอกรูปไข่ยาว 4-5 ซม. มี bract เรียงซ้อนกันแบบ imbricate กลีบดอก 3 สีขาวฐานเชื่อมติดกัน กลีบดอก 3 สีแดงฐานเชื่อมติดกัน เกสรตัวผู้ fertile 1 อัน รังไข่ 1 อัน แบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามริมลำธาร

ระยะเวลาออกดอก สิงหาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นและชาวลัวะกินผลสุกเป็นผลไม้

Alpinia galanga Sw. ; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 253. 1892.

Syn. *Languas galanga* Sw.

ชื่อพื้นเมือง ข่า (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ใบเดี่ยวมี leaf sheath เรียงชิดกันจนเกิดเป็น pseudostem สูง 1-2 ม. ใบรูป oblong narrowly elliptic ขนาด 5-12 x 30-50 ซม. ขอบใบเรียบ ผิวใบเรียบสีเขียวเข้ม ยกเว้นบริเวณขอบใบมีขนสีขาวปกคลุม ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกแบบ panicle ยาว 10-30 ซม. ช่อดอกมี bract 2 อันสีขาวหุ้มไว้ กลีบเลี้ยง 3 สีขาวกลีบเชื่อมติดกันปลายกลีบแยกสองหรือสามคั่นๆ กลีบดอก 3 ฐานเชื่อมติดกันปลายกลีบแยกสาม กลีบดอกสีขาวมีเส้นสีเขียว เกสรตัวผู้ 1 anther 2 cell labellum สีขาวมี staminode ขนาดเล็ก 1 คู่สีน้ำตาลแดงติดที่ฐานของ filament รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule 2 ovule / locule ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้หน่ออ่อนแฉก หัวใช้ปรุงรสอาหาร

Alpinia sp.; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 253. 1892.

ชื่อพื้นเมือง ข่าแก้ง (ถิ่น)

พืชล้มลุกสูง 1.0–1.5 ม. มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ใบเดี่ยวออก decussate ใบมี leaf sheath เรียงซ้อนกันจนเกิด pseudostem ใบรูป linear ขนาด 2–3 x 40–55 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ผิวทั้งสองด้านเรียบ ขอบใบ undulate ดอกช่อออกปลายช่อดอก raceme ยาว 10–15 ซม. bract สีเขียวอ่อนหุ้มช่อดอก ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 7 มม. กลีบเลี้ยง 3 สีเขียวอ่อนยาว 2.0–2.5 ซม. ฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสองถึงสาม กลีบดอก 3 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสาม ยาว 4–5 ซม. labellum ยาวประมาณ 4.5 ซม. สีขาวตรงใจกลางมีสีน้ำตาลแดง เกสรตัวผู้ 1 อัน มี staminode 1 คู่ติดอยู่ที่ฐานของ filament รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผิวมีขนปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้นแฉะของป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม–เมษายน

ประโยชน์ ชาวถิ่นนำยอดอ่อนไปต้มกินกับน้ำพริก หรือแกง

Alpinia zerumbet Burt & R.M. Smith; Larsen, Thai. For. Bull. No. 24: 36. 1996.

Syn. *Catimbium speciosum* Holtt.

ชื่อพื้นเมือง ข่าคม ข่าแก้ง (ถิ่น) ถ้ากริ (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปีสูง 1.5–3.0 ม. มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome มี leaf sheath เรียงซ้อนกันจนเกิดเป็น pseudostem ใบรูป oblong ขนาด 10–20 x 60–100 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบ undulate ใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนปกคลุม ดอกช่อออกปลายช่อ ช่อดอกแบบ panicle ยาว 10–30 ซม. ก้านมีขนปกคลุม ดอกมี bract สีขาวหุ้มช่อดอกอ่อนไว้ กลีบเลี้ยง 5 สีขาวยาว 3.0–4.5 ซม. ปลายกลีบแยกสองถึงสาม กลีบดอก 3 สีขาวยาว 5–7 ซม. labellum สีเหลืองมีเส้นสีส้มแดงด้านในของหลอดยาว 8–10 ซม. เกสรตัวผู้ 1 มี staminode 1 คู่ รังไข่ 1 อันแบบ inferior มีขนปกคลุมหนาแน่น 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile ผลรูปรางกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5–2.0 ซม. ผิวมีขนแข็งสีขาวปกคลุม

การกระจายและนิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น บริเวณป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาการออกดอก เมษายน–มิถุนายน

ประโยชน์ ทั้งชาวถิ่นและชาวลัวะนำช่อดอกอ่อนไปแกง ต้มกินกับน้ำพริก ชาวถิ่นนำต้นใต้ดินไปแช่น้ำอาบแก้ลมพิษ ชาวลัวะนำต้นใต้ดินไปต้มดื่มแก้ไข้

Amomum sp.; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 233. 1894.

ชื่อพื้นเมือง แหน่ง (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 0.5-1.0 ม. มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ลำต้นทุกส่วนมีกลิ่นหอม ใบเดี่ยวออก alternate ก้านใบเรียงชิดกันเกิดเป็น pseudostem ใบรูป oblong-linear ขนาด 5-10 x 30-40 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acute ขอบใบ undulate ผิวใบเรียบทั้งสองด้านเรียบ ดอกช่อแบบ spike ออกจาก rhizome ที่อยู่ใต้ดิน bract เรียงกันแบบ imbricate กลีบเลี้ยง 3 กลีบฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสาม กลีบดอก 3 กลีบฐานเชื่อมติดกัน เกสรตัวผู้ fertile 1 petaloid 2 รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พบตามป่าดิบแล้ง

ระยะเวลาออกดอก สิงหาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวไทยใช้รากต้มน้ำดื่มแก้หวัด

Boesenbergia pandurata Holtt.; Backer, Fl. Java 3: 69. 1968.

ชื่อพื้นเมือง กระชาย (ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี มีหัวใต้ดินแบบ tuberous root หัวสีน้ำตาลอ่อนและมีกลิ่นหอมของน้ำมันหอมระเหย ใบเดี่ยวออก distichous ก้านใบสีม่วงแดง รูป elliptic ขนาด 5-10 x 10-50 ซม. ก้านใบยาว 10-20 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ผิวใบและขอบใบเรียบ ดอกช่อออกปลายยอด ช่อดอกออกพร้อมกับใบ ดอกย่อยบานจากข้างล่างขึ้นข้างบน ช่อดอกมี bract รูป boat-shape สีเขียวอ่อนผิวมีขนปกคลุม ออกแบบ distichous ดอกมี bracteole สีขาวรองรับดอก กลีบเลี้ยง 3 กลีบฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสาม ยาว 1-2 ซม. กลีบดอก 3 กลีบฐานเชื่อมติดกัน petaloid staminode 2 อันแยกจาก labellum และมีสีชมพู labellum สีชมพูด้านในมีจุดสีแดง เกสรตัวผู้ 1 อัน anther มี appendage รังไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวไทยใช้หัวประกอบอาหาร และขาย

Curcuma domestica valetton ; Backer, Fl. Java 3: 72. 1968.

ชื่อพื้นเมือง ขมิ้น ขมิ้น(ลัวะ)

พืชล้มลุกอายุหลายปี มีหัวใต้ดินแบบ rhizome หัวสีเหลืองและมีกลิ่นหอมของน้ำมันหอมระเหย ต้นสูง 1-2 ม. ใบเดี่ยวออกแบบ distichous รูป elliptic ขนาด 10-25 x 15-110 ซม. ก้านใบยาว 10-100 ซม. ฐาน cuneate ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ใบมีกลิ่นหอม ดอกช่อออกปลายช่อพร้อมกับใบ ช่อดอก spike รูปทรงกระบอกยาว 15-25 ซม. ช่อดอกมี bract ส่วนฐานสีเขียวอ่อน รูป ovate ส่วนยอดสีเขียวรูป lanceolate ส่วนฐานและด้านข้างเชื่อมติดกัน ผิวทั้งสองด้านมีขนปกคลุม ภายในมีดอกย่อย 2-7 ดอก แต่ละดอกมี bracteole สีขาวรองรับกลีบเลี้ยง 3 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกเล็กน้อย ผิวมีขนสีขาวปกคลุม กลีบดอก 3 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสาม กลีบด้านบนปลายเชื่อมติดกันเป็นรูป hood-shape petaloid staminode 2 อันสีเหลืองแยกออกจาก labellum ซึ่งมีสีเหลืองผิวด้านในมีขนสีเหลือง เกสรตัวผู้ 1 อัน ฐานของ anther มี spur รั้งไข่ 1 อันแบบ inferior ผิวมีขนสีน้ำตาลปกคลุม 3 locule ovule จำนวน มากติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวลัวะใช้หัวประกอบอาหาร และกินแก้ปวดท้อง

Kaempferia galanga Linn. ; Backer, Fl. Java 3: 68. 1968.

ชื่อพื้นเมือง เปราะหอม ว่านหอม (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปีมีหัวใต้ดินแบบ tuberous root หัวสีขาวและมีกลิ่นหอมของน้ำมันหอมระเหย ใบเดี่ยวออก distichous มี 1-3 ใบ รูป orbicular ใบแนบไปกับพื้นดิน ขนาด 2-8 x 8-15 ซม. ก้านใบสั้น ฐาน cordate ปลาย acute ใบอวบน้ำ ขอบใบและผิวใบเรียบ ดอกช่อออกปลายช่อพร้อมกับใบ ช่อดอกถูกหุ้มโดยก้านใบ ช่อดอกมี bract สีเขียวอ่อน bracteole สีขาว 2 อันส่วนปลายแยกสองรองรับดอกย่อยหนึ่งดอก กลีบเลี้ยง 3 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสอง กลีบดอก 3 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกสามกลีบ ลักษณะเป็นเส้นยาว petaloid staminode 2 อันสีขาวแยกออกจาก labellum กลีบรูป obovate labellum สีขาวรูป obovate ส่วนปลายแยกเป็นสองกลีบฐานกลีบสีม่วง เกสรตัวผู้ 1 อัน anther มี appendage รั้งไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน-สิงหาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นกินหัวสดแก้ปวดท้อง

Zingiber officinale Roscoe ; Hooker, Fl. Br. Ind. 6: 246. 1892.

ชื่อพื้นเมือง จิง จิงแกง (ถิ่น)

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 30-50 ซม. มีหัวใต้ดินแบบ rhizome หัวสีเหลืองอ่อนและมีกลิ่นหอมของน้ำมันหอมระเหย ใบเดี่ยวออก distichous รูป lanceolate ขนาด 1-3 x 15-30 ซม. leaf sheath ยาว 20-40 ซม. ฐาน obtuse ปลาย acuminate ขอบใบและผิวใบเรียบ ใบมีกลิ่นหอม ดอกช่อออกปลายช่อจากคั่นที่ทิ้งใบแล้ว ช่อดอก spike รูป ovoid, globular ช่อดอกยาว 3-7 ซม. ก้านดอกยาว 5-15 ซม. ก้านมี leaf sheath ที่ไม่มีแผ่นใบหุ้มก้านดอกไว้ ช่อดอกมี bract สีเขียวรูป ovate เรียงแบบ imbricate ภายในมีดอกหนึ่งดอก แต่ละดอกมี bracteole สีขาวรองรับกลีบเลี้ยง 3 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกเล็กน้อย กลีบดอก 3 สีขาวฐานเชื่อมติดกันปลายแยกตาม labellum สีแดง เกสรตัวผู้ 1 อัน anther มี appendage รางไข่ 1 อันแบบ inferior 3 locule ovule จำนวนมาก ติดแบบ axile

การกระจายและนิเวศวิทยา พืชปลูก

ระยะเวลาการออกดอก สิงหาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ ชาวถิ่นใช้หัวประกอบอาหาร หัวเคี้ยวละเอียดพ่นใส่ตาแก้โรคตาแดงและกินแก้เจ็บคอ